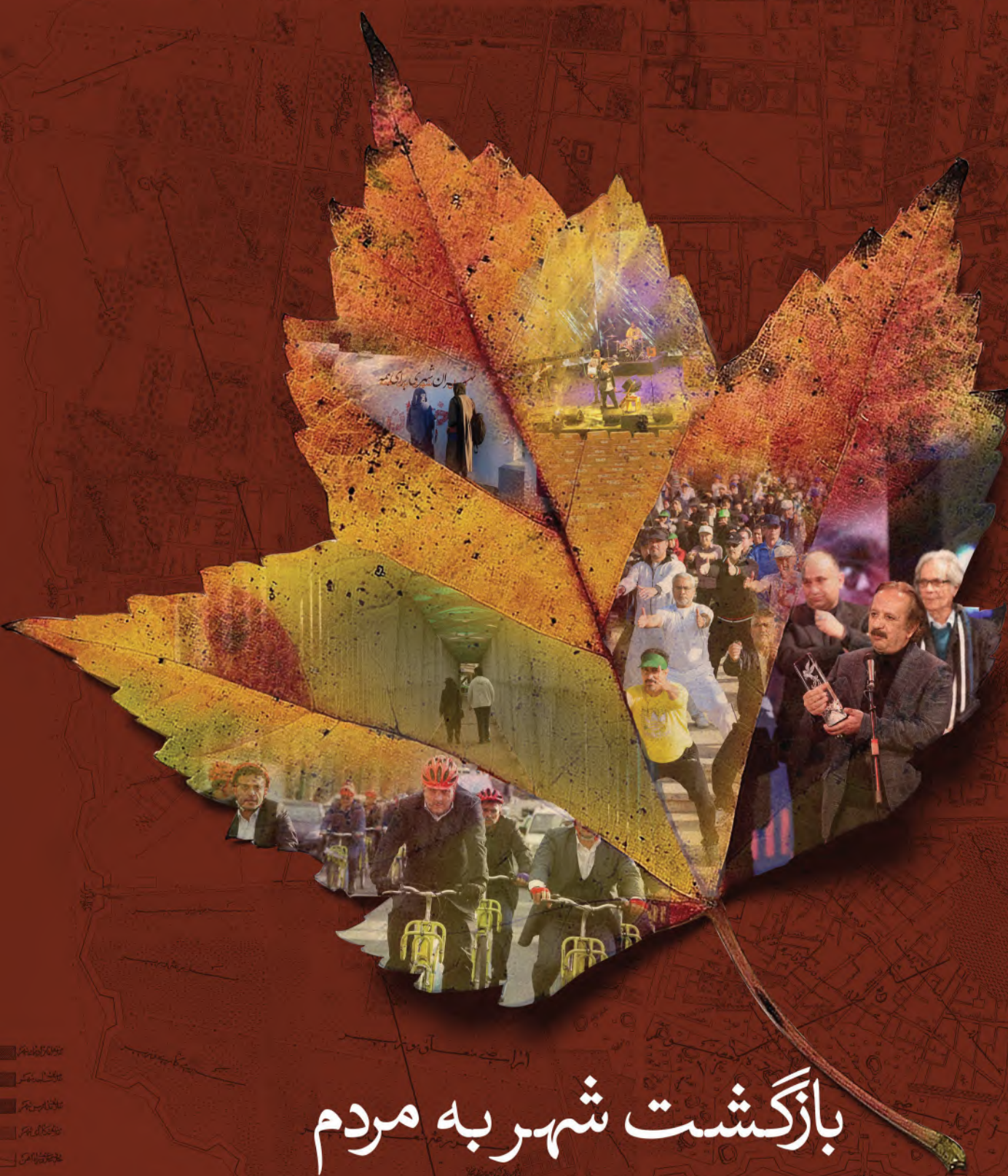

شهرنامه

چشم انداز
فرهنگی اجتماعی
شهر تهران
دی ماه ۱۳۹۹

بازگشت شهر به مردم

- ۱
- ۲
- ۳
- ۴
- ۵
- ۶
- ۷
- ۸
- ۹
- ۱۰
- ۱۱
- ۱۲
- ۱۳
- ۱۴
- ۱۵
- ۱۶
- ۱۷
- ۱۸
- ۱۹
- ۲۰
- ۲۱
- ۲۲
- ۲۳
- ۲۴
- ۲۵
- ۲۶
- ۲۷
- ۲۸
- ۲۹
- ۳۰

تأسیسات چاپ: ...
مطبع: ...

خبرگزاری ...

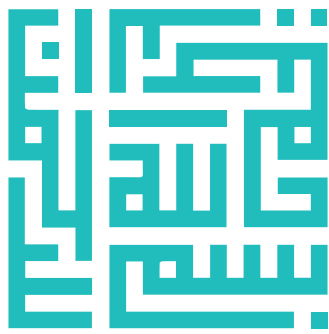
تلفن: ...

مهربانی از ما آغاز می شود

سایه

چشم‌انداز فرهنگی اجتماعی شهر تهران

شم‌نامه

ضمیمه روزنامه همشهری
چشم‌انداز فرهنگی اجتماعی شهر تهران

شناسنامه

شورای سیاست‌گذاری: سید محی‌الدین فاضلیان،
علی اسماعیل پوران، احد درویش متولی

سر‌دبیر: پدram الوندی

تحریریه: امین شول سیرجانی و بامداد لاجوردی
(دبیران تحریریه)، یگانه بیرقی، سوگل دانایی،
مریم رحمانی، مریم فشنندی، ایوب قادری، محمدحسین
غیائی، منصوره محمدی، طاهره یلفانی و کوثر رضالطفی،
احسان رشیدی و مرضیه نورعلی

عکس‌ها: آژانس عکس تهران و روزنامه همشهری

طراح و صفحه‌آرا: علی رستگار

طراح جلد: آیدین قشلاقی

با تشکر از همکاری صمیمانه:
امید محدث، سید احمد میرهاشمی و متین رمضان‌خواه

۴ ضرورت خوانش اجتماعی و فرهنگی از شهر تهران
پیروز حناچی؛ شهردار تهران

۶ گفت‌وگو با محمدرضا جوادی یگانه
به دنبال بازگرداندن شهر به مردم هستیم

۱۰ شورایاری: تمرین سخت دموکراسی شهری
مروری بر تجربه شورایاری

۱۲ قوانین سرای محلات اصلاح شد؛
احیای هویت محله‌های تهران با مشارکت شهروندان

۱۶ مروی بر تحولات محیطی رخ داده در کوچه‌های طوطی و
صفایی در محله مظاهری در منطقه ۱۵
کوچه دوستی: کانونی برای زندگی

۱۸ شهرداری تهران در یک سال گذشته برنامه‌های خدماتی و
حمایتی متعددی برای سالمندان برگزار کرده است
تهران شهری در مسیر دوستی با سالمندان

۲۲ معاون وزیر کشور: تهران در برخی حوزه‌های
مناسب‌سازی پیشتاز است
گام بلند شهرداری تهران برای مناسب‌سازی فضای
شهری

۲۴ صدای آیندگان را بشنویم؛
شهریاران کوچک در «شهر دوستدار کودک»

۳۶ مروری بر اقدامات مدیریت شهری برای جلوگیری از کار
کودکان
منع کار پر خطر کودکان در اولویت شهرداری است

۴۰ گام بلند شهرداری تهران در خدمات رسانی اجتماعی به بی‌خانمان‌ها
در گرماخانه‌ها به روی کارتن خواب‌ها باز است

بازگشت مردم به خیابان

۷۵

کرونا در شهر

۵۱

گزارشی از بیست و دومین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در تهران سرزمین قصه‌ها و آینده‌ای که «ساختنی است»

۷۸

نانوایی‌های سبز به کمک طبیعت می‌آیند گام بلند تهران در حذف کیسه‌های پلاستیکی

۸۰

نوآوری‌های عطر سیب هفدهم (۱۳۹۸)

۸۴

ظرف یک سال اخیر صورت گرفت بهره‌مندی ۱۸ میلیون نفر از خدمات تفریحی-ورزشی شهرداری تهران

۸۶

نمایشگاه زنان و تولید ملی، فرصتی برای دیده شدن توانمندی‌های زنان گامی بلند برای توسعه مشاغل خرد

۸۸

شهرداری تهران مقام دختران را با برنامه‌های نمادین و فرهنگی اجتماعی گرمی می‌دارد زمینه‌سازی برای هویت‌یابی

۹۲

طرح شهرداری برای شنیدن روایت‌هایی درباره زندگی زنان حاضر در دوران دفاع مقدس، مادران فرزندان دارای معلولیت و تجربه زیسته زنان توانمند نغمه‌های ناشنیده زنان

۹۴

فیلم خورشید با حمایت شهرداری تهران ساخته شد و بخشی از مسایل اجتماعی را برجسته کرد از بچه‌های آسمان تا بچه‌های کار

۱۰۰

مروری بر نتایج موج هفتم نظرسنجی کرونا در تهران (نیمه مرداد ۱۳۹۹) اعتماد به اخبار کرونا از کدام منبع خبری؟

۱۰۴

ستیز با کرونا: جان تو و جان شهر

۵۲

حال جسمی، روحی و اجتماعی تهران چطور است؟ آزمون دشوار سلامت شهر با ویروس کرونا

۵۴

تجربه نوروز در پیاده‌روهای مجازی: خودت را در خانه بگذار و بیا

۵۸

از تجربه تئاتر شنیداری تا هنرمندانی که به خانه ما آمدند

۶۴

گزارشی از برنامه‌های مدرسه تابستانی تهران که با اقبال افکار عمومی روبه‌رو شد مدرسه‌ای با طعم فرهنگ و هنر

۷۰

حضور گروه‌های مختلف مردم در فضاهای شهری است و این زمانی رخ می‌دهد که مناسب‌سازی فضاهای شهری به عنوان یک ضرورت مورد توجه قرار گرفته و به شکل یک فرآیند و رویه صحیح با آن برخورد شود؛ موضوعی که هم‌اکنون در طراحی و اجرای تمامی پروژه‌های عمومی به صورت یک الزام درآمده است.

بنابراین از ابتدا راهبردمان این بوده که با توسعه حضور و مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی بتوانیم شهر و عرصه‌های عمومی آن را به شهروندان بازگردانیم و در چنین گفتگویی است که محله و زیست‌محله محور معنای خاصی می‌یابد. تسری برنامه‌های فرهنگی، آیین‌های ملی و رسوم اقوام مختلف کشور به میان مردم محلات مانند نوروزگاه‌ها و برنامه‌های آموزش شهروندی و خدمات سلامت مانند ایجاد کمپین‌های تغییر رفتار شهروندی و تشکیل بیش از ۲۰۰ کانون اجتماع محور سلامت در سطح محلات از این دست بوده‌اند که در زمان همه‌گیری و بیروس کرونا بسیار موثر واقع شدند. شایان ذکر است در زمان شیوع بیروس کرونا بسیاری از برنامه‌های مناسبی به صورت مجازی توسط معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران ادامه یافت. تخصیص اعتبار قابل قبول در سال ۱۳۹۹ برای پروژه‌های توسعه محله‌ای (کوچک مقیاس) و توجه ویژه به نظرات شورایی‌ها و مردم محلات در انتخاب و تعریف پروژه‌های موصوف از دیگر دستاوردهای مهم مدیریت شهری در سال جاری است.

توانمندسازی کودکان کار یا کودکان زباله‌گرد، رویکرد متفاوتی است که در حوزه اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران تلاش‌های زیادی در جهت نهادینه کردن آن صورت گرفت. از جمله اقدامات سلبی همچون تأکید بر قوانین منع بکارگیری کودک از سوی پیمانکاران و تقویت نظارت در این حوزه و سایر فعالیت‌های ایجابی فرهنگی و آموزشی؛ به عنوان مثال می‌توان به فیلم موفق «خورشید» اثر آقای مجید مجیدی در جشنواره فیلم فجر سال ۹۸ با موضوع کودکان کار اشاره کرد که به عنوان یک رسالت اجتماعی مورد حمایت شهرداری تهران بود.

همچنین در رویداد تهران ۱۴۰۰ که با محوریت معاونت امور اجتماعی و فرهنگی سازماندهی خواهد شد، مشارکت شهروندان امری حیاتی می‌باشد؛ چرا که شهر بدون شهروندان، همچون جسمی بدون روح است و هرگونه مداخله‌ای بدون توجه به خواست شهروندان محکوم به شکست می‌باشد.

در دوره جدید مدیریت شهری برای ما یعنی مجموعه شورای اسلامی شهر و شهرداری تهران که به خوانشی عمیقاً اجتماعی از شهر و موجودیت‌های آن قائلیم، تغییر نگرش و گفت‌وگویمان حاکم بر مدیریت شهری بسیار حائز اهمیت می‌باشد. اگر چه شعار «تهران شهری برای همه» تمامی ابعاد حیات شهر را در برمی‌گیرد، اما تحقق آن در وهله اول مستلزم توجه بیشتر به وجوه فرهنگی و اجتماعی شهر است.

نمی‌توان این واقعیت را انکار کرد که تهران طی سالهای اخیر و نیز اکنون، آن شهری نیست که باید باشد؛ شایسته تهران است که با ارزش‌ها و میراث فرهنگی و تاریخی و طبیعی و جاری بودن شور زندگی در میان مردمانش شناخته شود نه با سازه‌ها و عناصر کالبدی‌اش.

برای ما به عنوان مدیران شهری این مهم بوده است که شهر به شهروندان بازگردد؛ شهری دربرگیرنده شبکه‌ای پیچیده از عوامل فضایی، اجتماعی و اقتصادی که فرصت‌هایی برابر برای همه افراد به منظور زندگی بهتر فراهم می‌نماید. طی سالیان متمادی، شهر در کلیت یکپارچه آن از صاحبانش دریغ و تبدیل به یک کارگاه عمرانی بزرگ شده بود. این در حالی است که همواره باید در تعریف پروژه‌ها و در رقابت مؤلفه‌های اثرگذار، سهم و نفع مردم به عنوان ذینفعان اصلی مدنظر قرار گیرد، چرا که در غیر اینصورت پروژه‌هایی ناهنجار در سطح شهر اجرا می‌شود که نظیر آن را کم ندیده‌ایم. «تهران شهری برای همه» یعنی بازگشت شهر به مردم که عمدتاً ناظر به در اختیار گزاردن فضاها و قلمروهای عمومی به شهروندان است. این مضمون البته بُعد دیگری نیز دارد که همان بازگشت مردم به شهر است. نه به این معنا که مردم تاکنون در شهر نبوده‌اند، بلکه باید با تمهیداتی حضور مردم را برای اموری غیر از کار و خرید روزانه در شهر و در فضاهای آن فراهم کرد و به آن عمق بخشید. به عبارتی این رهگذران نیستند که به شهر معنا می‌بخشند، شهر نیازمند کنشگرانی است که عامدانه و آگاهانه فضاهای متکثرش را دریابند. این کارویژه‌ای است که همکارانم به عنوان متولی امور اجتماعی، فرهنگی و هنری شهرداری تهران، طی این مدت با یک برنامه‌ریزی مشخص به دنبال تحقق آن بوده‌اند. در خوانشی از شهر که در این دوره تلاش کردیم اصالت یابد، حس تعلق به مکان، اهمیتی بی‌بدیل دارد که در وضعیت حضور آگاهانه و غیرمنفعلانه شکل می‌گیرد. کدام عرصه به اندازه امر اجتماعی و فرهنگی می‌تواند در خلق و تثبیت چنین حضوری موثر باشد؟ پس دلیل محوری شعار «تهران شهری برای همه»

ضرورت خوانش اجتماعی و فرهنگی از شهر تهران

پیروز حناچی؛ شهردار تهران

شهری دیگر

گفت‌وگو با محمدرضا جوادی یگانه

به دنبال بازگرداندن شهر به مردم هستیم

صبح یک روز کاری میان هفته فرصت مصاحبه با محمدرضا جوادی یگانه فراهم شد. استاد جامعه‌شناسی‌ای که نزدیک دو سال است مسئولیت معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران را برعهده گرفته و در این مدت تلاش کرده است تا مدیریت شهری نسبت به گذشته «اجتماعی‌تر» شود. در این گفت‌وگوی یک ساعت و نیمه درباره شعار «تهران شهری برای همه» و کاری که باید برای رسیدن به این شعار داشت صحبت کردیم. گفت‌وگو با همه ذی‌نفعان شهر و در رأس آن‌ها با شهروندان برای کشف و حل مسائل و در حقیقت مردمی کردن شهر و مدیریت شهری و همچنین رسیدن به ساز و کارهای حل و فصل تعارض‌های سازمان‌از طریق تعامل‌های بوروکراتیک از جمله نکات کلیدی‌ای بود که جوادی یگانه به آن‌ها اشاره کرد. جوادی یگانه سال‌ها جامعه‌شناسی ادبیات و هنر و تاریخ اجتماعی ایران درس داده است.

به این است که یک زن باردار، یا زنی که همراه با نوزاد یا کودک خردسال است بتواند با آسودگی از خانه بیرون بیاید. بعد دیگر که اشاره کردم، شهر مناسب‌سازی شده برای معلولان است. الان معلولان از شرایط شهر ناراضی هستند. من

با شهردار شدن آقای حناچی، تهران شهری برای همه به عنوان شعار محوری مطرح شد. مهمترین ویژگی «تهران شهری برای همه» این است که از یک زاویه فرهنگی جدیدی به مدیریت شهری در تهران نگاه می‌کند. انتخاب شما به عنوان یک جامعه‌شناس به عنوان معاون فرهنگی شهردار هم شاید این پیام را داشته است که معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری وظیفه مهمی در پیگیری این شعار دارد. شما به عنوان یک استاد دانشگاه که مسئولیت مهمی هم در شهرداری دارید، نگاهتان به این رویکرد جدید چیست؟

شعار تهران شهری برای همه، نگاه شمول‌گرایانه (Inclusive) دارد که ترجمه‌های مفهومی مختلفی در حوزه علوم اجتماعی دارد که یکی از مهمترین مفاهیم مرتبط با آن مفهوم «شهر دوست‌دار همه سنین» (Age Friendly City) است. شهر دوست‌دار سالمندان، شهر دوست‌دار کودک و در بُعدی دیگر شهر مناسب‌سازی شده برای معلولان.

تهران شهری است که درصد سالمندی‌اش از میانگین کشور بالاتر است. برخی از مناطق هم خیلی بیشتر از میانگین کشور، سالمند دارند و به همین نسبت هم باید شهری مناسب برای زندگی و فعالیت سالمندان باشد. سویه دیگر آن شهر دوست‌دار کودک است. حوزه کودک و نوجوان و جوان در ایران به جز در حوزه آموزش و پرورش متولی ندارد. به همین نسبت هم تهران شهر دوست‌دار کودک نیست.

سویه دیگر رسیدن به «شهر امن برای زنان» است. اینکه زن‌ها بتوانند راحت در فضای شهری تردد کنند. بخشی پایه‌ای آن مربوط

خودم برادر معلول دارم. دوره‌ای با ون دنبال ایشان می‌آمدند و به دانشگاه می‌رفت اما نکته اینجاست که باید شهر به گونه‌ای مهیا شده باشد که خود معلولان بتوانند با وسایل حمل و نقل عمومی رفت و آمد کنند. برای مثال ما نوروز سال قبل در روز طبیعت تعدادی پارک را برای حضور معلولان مناسب‌سازی و مسیر دسترسی به آن‌ها را هم اعلام کردیم.

متأسفانه سیاست‌هایی که پس از شروع مدرنیزاسیون در ایران، عمدتاً بعد از اصلاحات ارضی، در پیش گرفته شد از تهران برای بقیه رویا ساختند. تهران مرفه و مدرن که الگوست. ولی در همان سال‌های دهه پنجاه که اوج ساخت این تصویر است اگر مطالعات آصف بیات درباره زیست‌حاشیه‌نشین‌های تهران را بخوانید (به طور خاص در کتاب سیاست‌های خیابانی) می‌بینید که این تصویر از تهران دچار خلأ است و بازتاب دقیقی از آنچه که تهران بود، نیست.

ما در آن سال‌ها سیاستی داشتیم که به نفع بخش‌هایی از شهر و بخش‌هایی از شهروندان و به زیان همه مردم بود. این سیاست رایج بود و کمابیش هم ادامه یافت. رویکرد «تهران، شهری برای همه»، در مقابل این رویکرد است.

درباره نسبت خودرو و شهروندان این رویکرد چه نگاه متفاوتی دارد؟

شهری برای همه یعنی در شهر خودرو تصمیم‌گیر نهایی نباشد. ساهاست دنبال این هستیم که در آمد و شد خودروها تسهیل کنیم. خوب اگر قرار است که اصل بر عابر پیاده باشد چرا باید دنبال تسهیل رفت و آمد خودروها باشیم؟ باید طوری برنامه‌ریزی کنیم کسی که با خودروست سخت‌تر برود و استفاده دوچرخه یا عبور پیاده جذابیت و مزیت پیدا کند.

ترجمه شهری برای همه در حوزه اجتماعی، «بازگرداندن شهر به مردم» و به عبارت دقیق‌تر «بازگرداندن مردم به شهر» است. دقیق‌تر آن این است که تلاش کنیم مردم برای امری غیر از کار و خرید، از خانه خارج شوند. سیاست مال‌سازی که در سال‌های اخیر پی گرفته شده بود مردم را از خانه بیرون می‌آورد اما برای خرید، اما در رویکرد شهری

برای همه به دنبال این هستیم که یک خانواده برای تفریح از خانه بیرون بیایند و براساس نظریه پنجره شکسته بتوانند در فضایی نزدیک به خانه خودشان به تفریح بپردازند. مناطق مسکونی نباید فقط خوابگاه باشند. محله محوری از همین مرحله آغاز می شود. رویکردی که امنیت اجتماعی و ارتباطات اجتماعی می آورد و تحرک اجتماعی را هم کاهش می دهد. الان تحرک اجتماعی زیادی داریم. به جز منتهای شرقی و غربی، مردم از هر جای شهر به بخش دیگر می روند. اگر روابط اجتماعی گسترده شود، تحرک کمتر می شود و آدم های مستقر، روابط بهتری با هم برقرار می کنند، امنیت افزایش می یابد و زندگی اجتماعی بهتری خواهیم داشت.

فعالیت هایی که در دو دهه اخیر در شهرداری تهران انجام شده است، مستقیم یا غیر مستقیم به این رویکرد کمک کرده است؟

خوشبختانه در این سال ها، شهرداری از لحاظ کالبدی زیاد کار کرده است. برای مثال در همه محله های تهران «سرای محله» داریم. ساختمان برخی از این سراها به خوبی جایابی نشده و مرکز واقعی محله نیست اما به هر حال در هر محله یک مرکز رجوع داریم. پارسال اگر کرونا مانع نمی شد، برای افزایش توجه به سراهای محله برنامه ریزی کرده بودیم که دانش آموزان از مدرسه دست در دست هم به سینماهای کوچک سرای محله بروند.

پیاده رفتن در محله، قدم زدن دانش آموزان در محله، امنیت می آورد، زندگی می آورد، نشاط می آورد. در ضمن بچه ها هم تعلق خاطر به محله پیدا می کنند. رویکرد کلی این است که همه بخش های شهر، به ویژه بخش های فراموش شده و نادیده انگاشته شده، دوباره زنده شوند و زیست پیدا کنند. الان عابر پیاده، بخش نادیده انگاشته شده شهر است. عابر پیاده حتی در پیاده رو هم امنیت ندارد. از سوی دیگر هم خیابان برای عبور ماشین ها طراحی شده است و عابر پیاده اولویت ندارد. به همین نسبت هم دوچرخه سوار اولویت ندارد و فضایی که برای دوچرخه تدارک می بینیم را موتورسوارها به خودشان اختصاص می دهند. برای بخش هایی که به لحاظ اجتماعی کمتر برخوردار هستند، باید فکری شود. اگر الان یک رویداد شهری در برج میلاد یا پل طبیعت برگزار کنید ممکن است ده هزار یا بیست هزار نفر هم حضور یابند. این عدد برای یک شهر هشت تا ده میلیونی کافی نیست. نگاه ما این است که این رویدادها در همه تهران و با محوریت محله ها برگزار شوند. در برنامه های اخیر معاونت اجتماعی هم همین رویکرد را در نظر گرفتیم. اینکه رویدادها با اقتضات

دوطرفه است و نگاه من این بود که هر کاری در شهر انجام می شود اجتماعی تر از گذشته باشد. هر کاری در شهر انجام می شود یک تابلو داشته باشد و آن هم تابلوی شهرداری تهران باشد. ما هم اگر کمک می کنیم و برای تقویت نگاه اجتماعی در اجرای آن ذیل همین تابلو باشد و به دنبال این باشیم که کار اجتماعی تر شود. تجربه های مختلفی هم داشتیم که ممکن است در خروجی کار بخش های دیگری از شهرداری مثل معاونت حمل و نقل و ترافیک و یا سازمان زیباسازی دیده شوند اما نکته مهم آن است که معاونت اجتماعی اثر خود را و نگاه و رویکرد مبتنی بر شهری برای همه را پیاده سازی کرده باشد. این عمل جمعی پیشتر در شهرداری کمتر تجربه شده است.

اما درباره سؤال شما باید به این نکته اشاره کنم که به ویژه در جامعه ایران، موضوعات کالبدی مهم ترند. فرهنگ سازی مهم است اما موضوعات کالبدی اثرگذاری بهتری دارند. یک مثال بزنم. یکی از مؤثرترین اقداماتی که مشکلات مردم را کم کرده است، دستگاه نوبت دهی بانک هاست. اگر یادتان بیاید، قبلا یک شیشه ضخیم جلوی هر باجه بود با یک نیم دایره برش خورده که به طور معمول چند نفر مجبور بودند همزمان از همان محفظه با متصدی باجه صحبت کنند و مراقب نوبتشان باشند که از دست نروند! اما وقتی یک دستگاه نوبت دهی در هر بانک مستقر شد، ابتدا از تراکم جلوی باجه کاسته شد. بعد صندلی های انتظار و میز و پذیرایی جلوی آن ها معنا پیدا کرد و بعدتر میز باجه ها کوتاه تر شد و شیشه ها برداشته شد و برای هر مشتری یک صندلی گذاشته شد. همه این تغییرات با همان دستگاه نوبت شمار به دست

محله ای و توسط خود شهرداری های مناطق طراحی و اجرا شوند. شاید این رویکرد به اندازه برگزاری مراسمی مانند نوروز گاه (نوروز ۹۸) جذابیت بصری نداشته باشد و مورد توجه رسانه ها قرار نگیرد اما هدف ما این است که برای همه مردم کاری بکنیم و برای همین به سمت محله ای شدن رفته ایم. در برنامه شادستان در تابستان ۹۸ این رویکرد در برخی محله ها اجرایی شد. برگزار مراسم کنسرت در ورزشگاه شهدای جیحون که یک بار هم آقای شهردار حضور یافتند، یکی از رویدادهایی بود که برآمده از این رویکرد بود و هم از آن استقبال شد و هم به دلیل خاصیت محله ای آن همسایه ها هیچ اعتراضی نکردند. همین تجربه را یک ماه در پارک بعثت در منطقه ۱۶ تهران تجربه کردیم. نکته جالب اینکه گروه های فرهنگی ای که بتوانند این برنامه ها را به وسعت تهران انجام دهند، هم نداریم و معمولاً گروه های محدودی هست که محله به محله جابه جا می شوند.

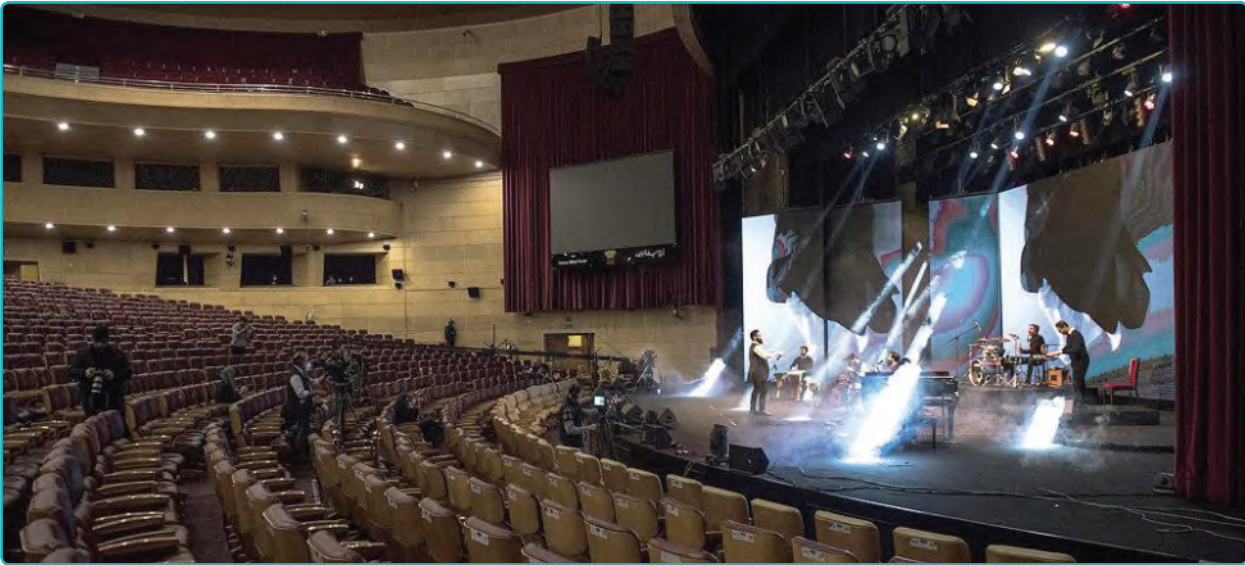
در موضوعاتی که به تغییر رویکردهای فرهنگی مربوط است به طور معمول دانش اجتماعی تنها می ماند. یعنی هم شهرداری در عرصه سیاست گذاری شهری یا این رویکرد تنها می ماند و هم احتمالاً در داخل شهرداری معاونت اجتماعی فرهنگی در میان سایر بخش های شهرداری تنها می ماند. آیا شما چنین احساسی را در دوره اخیر داشته اید؟

نگاه شهردار از ابتدا این بود که سه رویکرد کلی باید داشته باشیم: نخست اجتماعی کردن شهر، دوم اجتماعی کردن شهرداری و سوم کاهش آسیب های اجتماعی در شهر. اجتماعی کردن شهرداری یک موضوع

پیاده رفتن در محله، قدم زدن دانش آموزان در محله، امنیت می آورد، زندگی می آورد، نشاط می آورد. در ضمن بچه ها هم تعلق خاطر به محله پیدا می کنند

آمد.

در موضوعات شهری همین موارد را می‌توان دید. همین که بزگراه صدر دوربین دارد، راه را برای تخلف سرعت می‌بندد. آموزش بعد از این مرحله است که اهمیت می‌یابد. درباره امنیت زنان در شهر، هرچقدر هم آموزش بدهیم نمی‌توانیم از آزار زنان روی پل عابر پیاده‌ای که دو طرف آن با تابلو پوشانده شده و تاریک است پیشگیری کنیم. اما اگر همین فضا باز باشد و نور یا دوربین یا کانکس نگهبان - حتی کانکس خالی - داشته باشد، امنیت نسبی ایجاد می‌شود.

ما اقدامات کالبدی را البته با توجه به همان رویکرد محله‌محوری که گفتم در منطقه ۱۰ به صورت پایلوت اجرا کردیم. اگر قرار باشد تغییری رخ دهد باید در همین سطح خرد و منطقه‌ای باشد و گر نه کار نمایشی کردن و کتاب و بروشور چاپ کردن مشکل زنان شهر را حل نخواهد کرد.

اما درباره تنهایی که پرسیدید. من از یک منظر دیگر به آن می‌پردازم و این بحث را می‌بندم. در دوره اخیر با یک تنهایی دیگر روبه‌رو هستیم که دو بُعد دارد. یک بُعدش عمدتاً در شورا است. برخی اعضای شورای با اولویت‌بندی ما در معاونت اجتماعی موافق نیستند و یا معاونت اجتماعی را هزینه‌ای می‌بینند. حتی جایی حساب کرده بودند که اجاره بهای ساختمان‌هایی که در اختیار معاونت است را باید به هزینه‌های معاونت در بودجه شهرداری اضافه کرد! یعنی همانطور که پسماند درآمدناست به معاونت اجتماعی هم باید از همان منظر نگرست.

بعد دیگرش مشکل ما در شهرداری است. اینکه در بخش‌های دیگر به دانش علوم اجتماعی احساس نیاز وجود نداشت و تلاش زیادی کردیم تا احساس نیاز به این تخصص

هم در پروژه‌های شهری گنجانده شود. برای نمونه ما در پروژه گیشا یا استاد معین حرف داشتیم. ارزیابی تأثیرات فرهنگی اجتماعی این پروژه‌ها را خود معاونت‌ها به مشاور می‌دهند و تصمیم‌گیری می‌کنند و تخصص ما کنار گذاشته می‌شود. یا برای مثال به راحتی درباره حوزه سلامت شهرداری تصمیم گرفته می‌شود بدون اینکه اداره کل سلامت ما را درگیر کنند. یا در بحث اصلاح ساختار به راحتی تصمیم به ادغام دو اداره کل ما مانند آموزش‌های شهروندی و فرهنگی می‌گیرند، بدون اینکه با خود ما گفت‌وگو کنند. حوزه اجتماعی را حوزه ساده‌ای می‌دانند که هر بخش دیگری هم می‌تواند آن را اداره کند.

این موضوع در تعامل شما با سازمان‌های وابسته به شهرداری تهران که استقلال نسبی دارند، دشواری ایجاد نمی‌کند؟

ساختار شهرداری به گونه‌ای است که واحدهای مختلف آن، مستقل از هم عمل می‌کنند. در همین معاونت اجتماعی، من گاه از ریز فعالیت‌های اداره کل‌ها بی‌خبر هستم و کسانی که مسؤولیت دارند، هم کار بلد هستند و هم کار به آنها تفویض شده است. در چنین چارچوبی طبیعتاً سازمان‌های دیگر شهرداری را هم نمی‌توان مجبور کرد همه کارشان را با معاونت اجتماعی در میان بگذارند. اما در مقابل، همانطور که پیش‌تر گفتم و بیکرد ما «اجتماعی کردن شهرداری» بوده است. الان ما با سازمان‌های مختلف مانند زبباسازی و حتی پسماند که به نظر می‌رسد از ما دور باشد در تعامل و همکاری هستیم. پیشنهاد می‌دهیم و می‌پذیرند و کار با بیکرد اجتماعی تعریف و اجرایی می‌شود و ممکن است در خروجی کار شما اصلاحی

از معاونت اجتماعی نبینید. هدف ما این است که کار شهرداری روان شود و در خدمت شعار «تهران، شهری برای همه» در خدمت مردم باشد و برای این کار همه تلاش خودمان را هم کرده‌ایم.

سؤال بعدی من درباره شورای شهر است. ماهیت شورا، ماهیت متکثری است. الان ۲۱ نفر عضو شورا هستند که ممکن است ۲۱ نگاه فرهنگی متفاوت داشته باشند. حتی در خود کمیسیون فرهنگی هم نگاه‌های متفاوتی وجود دارد. برقراری توازن بین مسائل اجتماعی و فرهنگی ملموس که در مواجهه با مردم با آن‌ها روبرو هستید، خواسته‌های شورا و همچنین برخی خط‌مشی‌های نهادهای بالادستی در معاونت اجتماعی چطور صورت می‌گیرد؟

شان شورای شهر، شأن سیاست‌گذاری و نظارت است. یکی از مشکلاتی که ذکر می‌شود این است که گاه برخی اعضای شورا وارد حوزه اجرا می‌شوند؛ روی دیگر این سکه هم این است که ما در شهرداری نباید سیاست‌گذاری کنیم و باید مجری همان سیاست‌ها باشیم. الان کمیسیون اجتماعی سه رویکرد اصلی را برای ما تعریف کرده است: تعلق محله‌ای، صنایع خلاق و پایداری فرهنگی، البته موضوع دیگر هم وجود تکثر در شورا است. بخشی از وظایف ما با کمیسیون سلامت هم‌پوشانی دارد. یا ستاد هماهنگی شورا، یاری‌ها در داخل شورا فعال است که با بخش دیگری از مسؤولیت‌های ما در معاونت هم‌پوشانی دارد.

در مجموع البته انسجام و همگرایی بیشتری نسبت به گذشته در شهرداری به وجود آمده است. من از زمان آقای نجفی در شهرداری

مسئولیت دارم و در شورای معاونان بوده‌ام. به نظرم در این دوره انسجام مدیران با هم بیشتر است. خود ما هم با گذشت زمان هماهنگ‌تر و همراه‌تر شده‌ایم. محرم امسال از سال قبل فعالیت‌هایمان منسجم‌تر و مؤثرتر بود. اما تغییر رویکردی که در ابتدای بحث به آن اشاره کردم مستلزم زمان بیشتری است. تغییر ریل در سیاست‌های مدیریت شهری نیاز به زمان بیشتری دارد و دو سال کافی نیست. برای این که شهر، انسانی‌تر شود، امن‌تر شود و اجتماعی‌تر شود، زمان می‌برد. یعنی الان اول همراهی مجموعه‌ها با هم است و آدم‌ها سر جایشان ننشسته‌اند و رابطه با شورا شکل گرفته است. همین دیشب من به همراه معاونان اجتماعی مناطق با اعضای شورا، آقایان حق شناس، مسجد جمعی، خلیل آبادی و نظری جلسه مشترکی داشتیم درباره موضوع شورایی‌ها که طرفین نظرات صریحی مطرح کردند و گفت‌وگویی مفصل انجام شد.

در زمان پهلوی دوم، ما تهران را در مقابل دیگران قرار دادیم؛ جوری رفتار کردیم که خطاب «شهرستانی بودن» کلمه‌ای برای تحقیر دیگران است. ما تلاش کردیم این رویه را تغییر دهیم. آقای حناچی تاکید دارند که ما روز شهرها را تبریک بگوییم

شاید اگر بخواهیم مهم‌ترین دستاورد معاونت اجتماعی دوره قبل را بگوییم، زیرساخت است. ساخت سراهای محله یکی از این نمونه کارهاست. فضاهای زیادی در اختیار معاونت اجتماعی قرار گرفته است. اما همین فضاها در کنار فرصت‌هایی که دارند، تهدیدهایی نیز به دنبال داشته‌اند. مثل همین سراهای محله که مشکلات حقوقی زیادی برای شهرداری به وجود آورده‌اند، برای مواجهه با این دوگانه فرصت-تهدید چه تدبیری کردید؟ به نظرم یکی از مهم‌ترین اقدام‌های شهرداری که نتوانسته سر جای خودش قرار گیرد، همین فضای سراهای محله است. زمانی که آقای کرباسچی، فرهنگسراها و خانه‌های فرهنگ را راه انداخت، نگرانی‌هایی ایجاد شد که نتیجه آن تأسیس سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران بود. پس از آن شهرداری هوشمندانه سراغ موضوعات اجتماعی رفت و موضوعات فرهنگی در داخل شهرداری کمتر پیگیری شد. علی‌الاصول موضوعات اجتماعی خیلی اجماعی‌تر هستند و بیشتر مورد قبول مردم‌اند.

ایده سراهای محله را چطور ارزیابی می‌کنید؟

ایده سرای محله خوب است. البته درباره جایابی ساختمان آن‌ها مثل جایابی برخی بوستان‌ها نقدهایی وجود دارد. مشکلی که وجود دارد این است که ما مسأله قانونی روی شورایی‌ها داشتیم که مشکل قانونی آن حل نشد و در نهایت بعد از برگزاری انتخابات سازمان بازرسی ورود کرد و منجر به رأی دیوان شد. علاوه بر این انتخابات شورایی‌ها

نیاز به زیرساخت‌های بیشتری دارد. دبیر شورایی منطقه اتاقش کنار اتاق شهردار است این فرد اگر با رأی کافی و یک نظارت دقیق انتخاب نشده باشد، حضورش در آن فضا می‌تواند زمینه‌ساز فساد باشد. برای همین انتخابات شورایی را سعی کردیم محله‌محور کنیم تا اصطلاحاً رأی اتوبوسی داده نشود. آقای مسجد جمعی یک ایده داشتند که شورای معتمدین محله شکل بگیرد تا شورایی‌ها را تأیید کنند. یک انتخابات دو مرحله‌ای که لایه نظارتی آن نیز خود مردم هستند.

از آن طرف تصمیم گرفته شده بود تا سراهای محله خودگردان شوند. که این تصمیم هم باعث شده بود سراغ فعالیت‌هایی بروند که لزوماً نفع آن به مردم محله نمی‌رسد. مهد کودک در همه محله‌های تهران هست و وقتی در سراهای محله مهد کودک راه می‌افتد که مکانش را شهرداری تأمین کرد است، یعنی یک امکان غیرقابلیتی برای یک نفر فراهم می‌شود که این موضوع با هدف اصلی شکل‌گیری سراهای محله سازگار نیست حتی راه‌اندازی مکان‌های ورزشی هم در زمینه اصلی شکل‌گیری این سراهای محله ایده اصلی‌ای که ما برای سراهای محله دنبال می‌کنیم ایده مرکز اجتماع محلی (Community Centre) است. مرکزی برای ارتباط گرفتن آدم‌های محله با هم. به طور مثال وقتی در یک محله آقای امیرخانی استاد برجسته خط ساکن است و اعتبار محله است این مرکز اجتماع محلی می‌تواند فرصتی برای گپ‌وگفت و آموزش رایگان ایشان به جوانان محله باشد. یا اگر جلسه‌ای و دورهمی‌ای هست در سرای محله برگزار می‌شود. در کل چنین مرکزی باید دور از داد و ستد مالی باشد.

در پژوهشی که چند سال قبل در مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران درباره سراهای محله انجام شد، مشخصاً سه انتظار از آنجا شناسایی شد. یکی مدیریت محله در راستای بسط قدرت شهروندی و دیگری مدیریت محله در راستای توسعه اجتماع محلی (Community Centre) است. سومین انتظار هم مدیریت محله به معنای خدمات محلی در قالب سراهای تراکم‌زدایی از فعالیت‌های شهرداری. این سه دلالت معنایی آنجا وجود داشت که هر کسی از ظن خودش یک سوبه آن را بیشتر می‌دید و این انتظار از شهرداری وجود داشت که این موضوع را سامان دهد. الان مسأله اصلی ما این است که این سراهای چه قالبی اداره شوند. توسط شهروندان داوطلب؟ خودگردان مانند گذشته یا توسط شهرداری؟ سه رویکرد که هر کدام اقتضات و تبعات جداگانه‌ای دارند.

اگر بخواهیم یک جمع‌بندی داشته باشیم مهمترین رویکردهایی که معاونت اجتماعی در زمان مسئولیت شما دنبال کرده، چه بوده است؟

یکی از مهمترین مسائلی که دنبال کردیم و برگرفته از شعار شهری برای همه بود، نگاه شمول‌گرایانه (Inclusive) به شهر و شهروندان بود. در ادامه همین رویکرد باید گفت که مفهوم «احساس کسی بودن» است (Somebodiness) موضوع مهم دیگری است که دنبال کردیم. یکی از مهمترین نکات وقایع سال ۹۶ همین بود که انسان‌هایی که در حاشیه زندگی می‌کنند، احساس نکنند که مورد توجه نیستند، هویت انسان‌ها باید به رسمیت شناخته شود و دیده شوند.

بخش دیگری از کار ما، شادی و نشاط جمعی است. این که آدم‌ها سر حال شوند و حال خوبی داشته باشند. شما حتی وقتی روزه هم می‌روید حس نشاط یا همان حس بهجت را دارید. اینکه شهر جای بهتری برای زندگی آدم‌ها شود و ارتباطات اجتماعی آن‌ها افزایش یابد.

نکته دیگر این است که به یاد بسپاریم که قوت تهران به تکثرش است. یک زمانی شعار هفته تهران «تهران ایرانیان» بود. هویت تهران، هویت مهاجرپذیر است و این که آدم‌ها در جایی، با هم و کنار هم قرار گیرند. ولی در یک دوره، در زمان پهلوی دوم، ما تهران را در مقابل دیگران قرار دادیم، جوری رفتار کردیم که خطاب «شهرستانی بودن» کلمه‌ای برای تحقیر دیگران است. ما تلاش کردیم این رویه را تغییر دهیم. آقای حناچی تاکید دارند که ما روز شهرها را تبریک بگوییم. تلاش زیادی کردیم که ما ادامه دهنده این شکاف‌ها نباشیم. شکافی که حتی در سریال‌های تلویزیونی ما در سال‌های بعد از انقلاب هم دنبال شد. در طنز نود قسمتی مه‌رمان مدبری (پاورچین) شما می‌بینید که خانه او شبیه زندگی بخش مرفه و مدرن تهران است. یا در سریال‌های دیگر طنز تلویزیونی (مثل سریال خانه به دوش) می‌بینید که طبقه فقیر همیشه با پیژامه در صاف دستشویی هستند. این تصویرسازی‌ها بین تهران و شهرهای دیگر، بین هویت‌های مختلف ساکنین همین شهر شکاف‌های جدی انداخته است. روی دیگر این سکه هم «منوتو» است که یک قالب فرهنگی مشخصی را از شمال تهران در دهه پنجاه گرفته و به مخاطب عرضه می‌کند. همان سبک زندگی خاص همراه با تکبر تهرانی که در آن دوره ساخته شده است.

هویت فرهنگی متکثر به این است که بتوانیم تکثر را به رسمیت بشناسیم این تکثر در گوشه و کنار تهران هم باید به رسمیت شناخته شود.

شورایاری: تمرین سخت دموکراسی شهری

محلات تهران، چندی پیش در گفت‌وگو با روزنامه شهروند آن‌ها را سه‌گانه دانسته و معتقد است: «آفت اول این بود که واقعا جایگاه حقوقی آن روشن نیست و هیچ وقت هم روشن نبوده، به طور مثال مشخص نبود که شورایاری‌ها چه اختیاراتی دارند و با چه ساز و کاری می‌توانند کار کنند و دایره وظایفشان چیست. آفت دوم نگاه سیاسی به شورایاری‌ها بوده و در برهه‌هایی افراد، شورایاری را به چشم سازمان رای می‌دیدند، آفت سوم هم این است که در برهه‌هایی بیشتر افراد در نهاد شورایاری‌ها حضور پیدا کردند که ارتباطی با مدیریت شهری و پروژه‌های شهری داشتند. این مساله تعارض منافع در مؤسسات و شورایاری‌ها ایجاد می‌کند.» ردپای آفت اولی که شیرزاد از آن نام می‌برد، در بحث‌هایی که این روزها درباره شورایاری‌ها مطرح شده، یافت می‌شود.

بیشتر از ۲۰ سال از روزی که پرویز بیران پیشنهاد ایجاد نهادی را داد که بتواند همانند نامش یاری دهنده اعضای شورای شهر باشد، می‌گذرد. او در یادداشتی در روزنامه شرق نوشته است که ضمن مشاهده اینکه بیشتر اعضای شورای شهر تهران در سال ۱۷۷ از مسائل شهر تهران آگاهی نداشتند یا اغلب به واسطه طیف‌های سیاسی بر مسند قانونگذاری محلی رسیده بودند، پیشنهاد ایجاد شورایاری را داد. «با ارائه طرح ایجاد انجمن‌های شورایاری محله‌های تهران که بر اساس تبصره ماده ۷۰ قانون شوراهای اسلامی طراحی کرده و آماده ساختن بود یکی از راه‌های غلبه بر کاستی‌های متعدد شوراهای شهر را تکثیر شورا در سطح محله اعلام داشت که شورایاری در واقع چنین هدفی را محقق می‌کرد.» شورایاری‌ها به این ترتیب متولد شدند. شورایاران که تعدادشان حدود ۳ هزار نفر است در محلات مختلف شهر تهران موظفند تا هر از چندگاهی با حضور در صحن شورای اسلامی شهر تهران، گزارشی از مشکلات و آسیب‌های محلات خود به اعضای شورای شهر ارائه دهند یا از آن‌ها بخواهند تا خودشان آن‌ها را از نزدیک رویت کنند.

بود یکی از اصول شهرهای مطلوب را در تهران اجرایی کند و حکمروایی محلی ایجاد کند، گرفتار چند آفت شد. آفت‌هایی که مهدی شیرزاد، رییس دبیرخانه مرکزی ستاد راهبری مشارکت‌های اجتماعی در

دهه نود و دور شدن از هدف تولد

کارشناسان حوزه شهری می‌گویند، شورایاری‌ها در سال‌های اخیر از هدف اصلی تولدش فاصله گرفته است. نهادی که قرار

تابستان برگزار شد، تنها ۲۸ درصد از مردم تهران می‌دانند که شورایاری‌ها قرار بوده به عنوان یک ناظر، مشکلات را در محلات ببینند و آن‌ها را به گوش شورای شهر برسانند و شوراها هم به عنوان نهاد قانون‌گذار برای رفع آن‌ها چاره جویی کنند. احتمالاً همین عامل شناخته‌نشده شورایاری در

نمی‌دانند که در بیش از ۲۰ سال گذشته گذشته شورایاری برای چه تشکیل شده و شورایاران چه وظایفی بر عهده دارند. قریب به ۳۷.۵ درصد از مردم تهران از شورایاری شنیده‌اند اما همچنان می‌پرسند که «این نهاد چه تفاوتی با شورای شهر دارند؟» به گواه نظر سنجی که سال گذشته ابتدای

جوان ۲۰ ساله اما غریب!

۴۶.۵ درصد از پایتخت‌نشینان حتی یکبار هم اسم «شورایاری» به گوششان نخورده است. اصلا

۱۴۰۰ و ادامه حیات شورایاری‌ها

در باره سرانجام شورایاری‌ها و ادامه حیات این نهاد، هنوز کسی نمی‌تواند با قطعیت صحبت کند. مهدی شیرزاد می‌گوید که در پی ممنوع شدن انتخابات، برای ادامه حیات شورایاری‌ها قطعا رایزنی و مصوبات مجلسی‌ها نیاز است. اما اگر واقعا دیگر هیچ انتخاباتی برگزار نشود و مجلس هم مصوبه‌ای در این راستا نداشته باشد حیات این میراث دموکراتیک چگونه باید ادامه پیدا کند؟ NGO ها و CBO ها از مدل‌هایی هستند که کارشناسان شهری آن‌ها را جایگزین شورایاری‌ها به این صورتی که اکنون وجود دارند، معرفی می‌کنند، شیرزاد در این باره گفته بود: «یک نگاهی در میان اعضای شورای شهر وجود دارد که شورایاری را به عنوان یک نهاد مدنی، NGO و انجمن شهری می‌شناسد؛ یعنی شورای شهر به موجب قانون تشکیلات شوراهای انتخاب شهر داران تقریبا تنها نهاد حاکمیتی است که مجوز اقدام برای تأسیس انجمن‌های شهری را داشته است. این مسأله به این معناست که شورای شهر شرایط تأسیس انجمن‌های شهری را تسهیل کند. حتی بعضی از حقوقدانان نظرشان این است که از ماده ۷۱ قانون این استناد نمی‌شود که شورای شهر رأسا بخواهد این انجمن‌ها را تأسیس کند. در واقع بعضی از حقوقدانان معتقدند که منظور این ماده قانونی این بوده که شورای شهر شرایط فعالیت NGO ها و نهادهای مردم‌نهاد را تسهیل کند. به نظر می‌رسد که رأی دیوان کفه ترازو را به سمت نگاه دوم سنگین می‌کند؛ یعنی تداوم فعالیت شورایاری‌ها با رویکردی که آن را یک انجمن شهری یا یک تشکل مردم‌نهاد بدانیم.» شاید اگر انجمن شهری ایجاد شود و رویکرد شورایاری‌ها تغییر کند، ۴۶٫۵ درصد از پایتخت نشینان اسم شورایاری به گوششان بخورد و بدانند که این نهاد ۲۰ سال پیش برای چه تشکیل شده است.

**مهدی شیرزاد:
آفت مهم این
است که در
برهه‌هایی بیشتر
افراد در نهاد
شورایاری‌ها
حضور پیدا
کردند که
ارتباطی با
مدیریت شهری
و پروژه‌های
شهری داشتند.
این مسأله
تعارض منافع
در مؤسسات
و شورایاری‌ها
ایجاد می‌کند**

ابلاغ آیین‌نامه اجرایی انتخابات توسط شورای اسلامی شهر تهران، شهرداری تهران با تشکیل دبیرخانه‌های ذیل هیئت اجرایی مرکزی، ۲۲ هیئت اجرایی در ۲۲ منطقه و ۱۱ کمیته که هر یک از معاونت‌های شهرداری عهده‌دار مسئولیت یکی از کمیته‌ها با شرح وظایف مدون بودند با تفویض تکالیف دستورالعمل دبیرخانه هیئت اجرایی مرکزی از سوی شورای اسلامی شهر تهران کار اجرا را پیش بردند.

اگر ناخوشی‌هایش را کنار بگذاریم، سال گذشته تجربه انتخابات شورایاری‌ها تجربه متفاوتی بود، تجربه‌ای که می‌توانست الگویی برای سال‌های آینده و دیگر انتخابات‌های کشور هم باشد.

«بحث مهم آنلاین شدن انتخابات بود.» کشور ما در زمینه برگزاری انتخابات آنلاین کم تجربه بود، طبیعی هم بود که مشکلاتی سد راه باشد. ثبت‌نام داوطلبان در این انتخابات برای اولین اینترنیتی برگزار گردید. در این خصوص سامانه‌ای به همت سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران راه اندازی و مدارک مورد نیاز جهت ثبت نام داوطلبان بر روی سامانه آماده‌سازی شد.

محمد رضا جوادی یگانه، معاون اجتماعی شهرداری تهران می‌گوید: «قسمت مهم انتخابات، برگزاری آن به صورت الکترونیکی بود. بنابر معرفی مدیر کل فناوری اطلاعات وزارت کشور، شرکتی که پیش از این نیز سابقه برگزاری انتخابات الکترونیکی را بر عهده داشته بود جهت حضور در فرآیند برگزاری مورد تأیید قرار گرفت. در مرحله اول، ثبت نام به صورت الکترونیکی انجام شد و رییس سازمان فناوری اطلاعات شهرداری تهران طی برگزاری جلسات متعددی ساز و کارهای مورد نیاز برای برگزاری را بررسی کرد، و ثبت نام آزمایشی نیز اجرا شد تا ضعف‌های سیستم استخراج و مورد اصلاح قرار گیرد. هر داوطلب ساکن یا شاغل آن منطقه با کد ملی و کد پستی می‌توانست ثبت نام کند و اطلاعات را بارگذاری کند؛ و نیاز به مراجعه حضوری نبود. برای رای گیری هم، مطابق قانون نه تهرانی بودن شرط بود، نه ساکن محله بودن و هر فردی که دارای کارت ملی بود، می‌توانست در این انتخابات رای دهد. تلاش داشتیم که انجام رای گیری هم الکترونیکی باشد، ولی هم مشکل احراز هویت بود و هم اینکه مشارکت را کاهش می‌داد. اما در نهایت و با همکاری جدی مجموعه فناوری اطلاعات شهرداری و وزارت کشور، این امر نیز محقق شد.»

سال ۹۸ و ۹۹ فراز و فرود شورایاری‌ها

شائبه‌های قانونی شورایاری، از پارسال و هنگام برگزاری انتخابات آغاز شد. سازمان بازرسی کشور به میدان آمده بود تا جلوی برگزاری انتخابات را بگیرد. قاضی سراج، طی نامه‌ای به رؤسای قوای سه‌گانه و همچنین وزیر کشور بر برگزاری انتخابات شورایاری‌ها را تا زمان وضع مبانی قانونی برای برگزاری آن، غیرقانونی دانسته و خواستار جلوگیری از برگزاری آن شده بود. در بخشی از این نامه آمده بود که وضع مصوبه توسط شورای اسلامی شهر تهران و همچنین اقدام به برگزاری انتخابات شورایاری، برخلاف اصل ۱۰۰ قانون اساسی و نیز قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران است و بنابراین اقدام شورای اسلامی شهر تهران و هیأت وزیران در وضع مصوبه مبنی بر تشکیل انجمن شورایاری محلات در تهران و برگزاری انتخابات، خارج از حدود اختیارات قانونی مراجع عنوان شده است. انتخابات اما به هر ترتیبی بود سال گذشته برگزار شد و ماجرا به دیوان عدالت اداری کشیده شد. امسال اما ورق برگشت و دیوان عدالت اداری اعلام کرد که به این نتیجه رسیده‌اند که برگزاری انتخابات شورایاری در دوره‌های بعدی ممنوع است. دلیل این ممنوعیت هم همانی بود که سازمان بازرسی کشور اعلام کرده بود: «چون این انتخابات مصوبه مجلس را ندارد و مشخص نیست که هزینه این انتخابات از کجا تأمین می‌شود.» با وجود این اما اعضای شورای چهارم و پنجم شورای شهر تهران تأکید کردند که تنها انتخابات شورایاری متوقف شده و این ارتباطی به عملکرد این نهاد نخواهد داشت. به طور مثال احمد مسجد جامعی، در صحن علنی شورای این باره طی تذکری گفته بود: «حیات شورایاری‌ها قطعا ادامه خواهد یافت، ما موانع را برطرف می‌کنیم و اصل مشارکت اصل اساسی قانون اساسی است و به همین دلیل گفته است شوراهای ارکان نظام هستند.»

تیر ۹۸ و تجربه‌های تازه

سال ۹۸ اما با وجود موانع، مدیریت شهری خود را بر برگزاری انتخابات شورایاری آماده کرد. ستاد هماهنگی شورایاری‌ها مسئولیت برگزاری انتخابات را بر عهده داشت. بلافاصله پس از

میان مردم تهران باعث شد تا مرداد سال گذشته تنها ۷ درصد از واجدین شرایط رای در پنجمین دوره انتخابات شورایاری‌ها مشارکت داشته باشند. میزان مشارکتی که البته متولیان امر شهری از آن اعلام رضایت نسبی کردند. مصایب شورایاری‌ها اما تنها به ناشناخته بودن در میان مردم ختم

نمی‌شود، چندی پیش مشکلات قانونی هم خودشان را از روزه‌های مختلف نمایان کردند. در گزارش زیر قصد داریم تداوم ابتدا به هدف ایجاد شورایاری‌ها بپردازیم، سدهای قانونی را زیر و رو کنیم و تأثیرات انتخابات شورایاری سال گذشته را بررسی کنیم.

مروری بر تجربه شورایی

تصمیم، طراحی، برگزاری و به ثمر نشستن پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی شهر تهران با مجموعه‌ای از بایدها و نبایدها و روایت‌های پشت‌صحنه همراه بود، مجموعه رخدادهایی که در میان هیچ خطی از گزارش‌های آماری و یانتابیح حاصل شده از فرآیند انتخابات درج و ثبت نشده است، و از آنجایی که مستند فرآیند اجرای این انتخابات نیز در دسترس قرار نگرفته است، گفت‌وگو با سیاستگذاران و برگزارکنندگان این انتخابات می‌تواند دریچه‌ای بر روند وقوع این انتخابات را بگشاید. از این‌رو در ادامه با روایت محمدرضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و رئیس ستاد پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران، سعید حمید طهایی، استاندار سابق استان‌های مرکزی، سمنان، قم، البرز و اردبیل، دبیر ستاد انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران و محسن فتاحی مشاور اجرایی و مدیر سابق حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی در زمان برگزاری انتخابات همراه خواهیم بود.

محمدرضا جوادی یگانه: بحث انتخابات انجمن شورایی‌ها، در اسفند ۱۳۹۷ مطرح شد. دوره پیشین انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران دو سال پیش به اتمام رسیده بود، و تب و تاب برگزاری انتخابات در فضای شورای شهر تهران و شهرداری و همچنین از سوی جوامع محلی داغ بود. در اردیبهشت ۱۳۹۸، احمد مسجدجامعی، عضو محترم شورای شهر تهران که ریاست ستاد هماهنگی شورایی‌های شهر تهران را بر عهده داشتند، پیشنهاد اجرای انتخابات شورایی توسط معاونت فرهنگی و اجتماعی را طرح کرده و بنده نیز پذیرفتم. انتخابات شورایی در دوره‌های قبل توسط شورای شهر برگزار شده بود و شهرداری در برگزاری آن نقشی نداشت. از آنجایی که برگزاری انتخابات نیازمند مجموعه‌ای از قواعد و اصول و تنظیم ساختار بود و شهرداری تهران هرگز چنین وظیفه تخصصی‌ای را بر عهده نداشت و سابقه‌ای در کارنامه‌ی این نهاد موجود نبود، تصمیم بر آن شد تا ساز و کار برگزاری انتخابات با هدایت و بهره‌گیری از دانش و تجربه‌ی فردی با سابقه و آشنا بر امور در دست اجرا قرار گیرد. از این‌رو و از همان ابتدا، مهندس طهایی بعنوان شخصیتی ذی نفوذ و معتمد که پرسابقه‌ترین استاندار کشور بوده و در تمامی ادوار انتخابات رسمی کشور درگیر برگزاری انتخابات بوده‌اند بعنوان پیشنهاد در نظر گرفته شدند که با استقبال و تایید شهردار تهران بعنوان همکار اصلی و دبیر ستاد انتخابات انجمن شورایی‌ها در نظر گرفته شدند. در ادامه مسیر انتخابات پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی‌های تهران طی حکمی از سوی شهردار تهران بنده بعنوان رئیس ستاد انتخابات و در ۷ خرداد ماه آقای طهایی بعنوان دبیر ستاد منصوب شدیم.

مجموعه رخدادهایی که در میان هیچ خطی از گزارش‌های آماری و یانتابیح حاصل شده از فرآیند انتخابات درج و ثبت نشده است، و از آنجایی که مستند فرآیند اجرای این انتخابات نیز در دسترس قرار نگرفته است، گفت‌وگو با سیاستگذاران و برگزارکنندگان این انتخابات می‌تواند دریچه‌ای بر روند وقوع این انتخابات را بگشاید. از این‌رو در ادامه با روایت محمدرضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و رئیس ستاد پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران، سعید حمید طهایی، استاندار سابق استان‌های مرکزی، سمنان، قم، البرز و اردبیل، دبیر ستاد انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران و محسن فتاحی مشاور اجرایی و مدیر سابق حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی در زمان برگزاری انتخابات همراه خواهیم بود.

مجموعه رخدادهایی که در میان هیچ خطی از گزارش‌های آماری و یانتابیح حاصل شده از فرآیند انتخابات درج و ثبت نشده است، و از آنجایی که مستند فرآیند اجرای این انتخابات نیز در دسترس قرار نگرفته است، گفت‌وگو با سیاستگذاران و برگزارکنندگان این انتخابات می‌تواند دریچه‌ای بر روند وقوع این انتخابات را بگشاید. از این‌رو در ادامه با روایت محمدرضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و رئیس ستاد پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران، سعید حمید طهایی، استاندار سابق استان‌های مرکزی، سمنان، قم، البرز و اردبیل، دبیر ستاد انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران و محسن فتاحی مشاور اجرایی و مدیر سابق حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی در زمان برگزاری انتخابات همراه خواهیم بود.

مجموعه رخدادهایی که در میان هیچ خطی از گزارش‌های آماری و یانتابیح حاصل شده از فرآیند انتخابات درج و ثبت نشده است، و از آنجایی که مستند فرآیند اجرای این انتخابات نیز در دسترس قرار نگرفته است، گفت‌وگو با سیاستگذاران و برگزارکنندگان این انتخابات می‌تواند دریچه‌ای بر روند وقوع این انتخابات را بگشاید. از این‌رو در ادامه با روایت محمدرضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و رئیس ستاد پنجمین دوره انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران، سعید حمید طهایی، استاندار سابق استان‌های مرکزی، سمنان، قم، البرز و اردبیل، دبیر ستاد انتخابات انجمن شورایی‌های شهر تهران و محسن فتاحی مشاور اجرایی و مدیر سابق حوزه معاونت امور اجتماعی و فرهنگی در زمان برگزاری انتخابات همراه خواهیم بود.

تشکیل ساختار انتخابات شورایی‌های تهران چنان که عنوان شد از هر امر دیگری مهمتر بود چرا که بدون تشکیل این ساختار عملی انتخاباتی در میان نبود

کار قرار گرفت که برای تحقق این منظور، سلسله جلسات منظم با ستاد هماهنگی شورایی‌های شهر برگزار شده، و مباحث به پیش رفت. موضوع دیگری که ما نزدیک به انتخابات از آن مطلع شدیم، مجوز برگزاری انتخابات بود که امری بسیار مهمی بود، چرا که در اواخر سال ۱۳۹۷ سازمان بازرسی نامه‌ای به رئیس شورای شهر نوشته و بر مشکلات قانونی برگزاری آن تاکید کرده بودند.

از سویی با توجه به تاکید شورای شهر تهران بر برگزاری انتخابات و نزدیک شدن به انتخابات مجلس شورای اسلامی مسئله زمان امری مهم و اساسی برای ما محسوب می‌شد، چنان که اگر انتخابات یک هفته زودتر برگزار شده بود، بخشی از مشکلات به وجود نمی‌آمد یا اگر بنا بود، دیرتر برگزار شود، احتمالاً برگزار نمی‌شد. از اینرو طی جلساتی با ستاد هماهنگی شورایی‌ها و وزارت کشور نتیجه گرفتیم که برای پیشبرد قدرتمند این فرآیند نیازمند درگیر کردن تمامی ارکان شهرداری تهران در کار هستیم، در غیر اینصورت امکان برگزاری انتخابات در این زمان کوتاه ممکن نخواهد بود. لذا به پیشنهاد ما، شهردار تهران برای معاونان مالی، برنامه‌ریزی، منابع انسانی، خدمات شهری و مناطق حکم رئیس کمیته‌های تخصصی بنا بر ماموریت‌های ذاتی‌شان را صادر کرد. احکامی نیز برای روسای سازمان زیباسازی، مرکز ارتباطات، یگان حفاظت، حراست و فاوا صادر شد. و این‌گونه بود که همه شهرداری به صفت حقوقی درگیر انتخابات شدند.

مهمترین مسائلی که برگزاری مطلوب انتخابات را ممکن کرد، حضور آقای طهایی و مسئله دیگر درگیر کردن وزارت کشور با این موضوع بود. موضوع سوم نیز حضور پررنگ تمام ارکان شهرداری تهران در فرآیند انتخابات بود. چنان

شهردار تهران موضوع قانونی بودن انتخابات را در هیئت دولت طرح کرده و هیئت دولت نیز برگزار انتخابات پنجمین دوره انجمن شورایاری‌ها در تهران را مصوب کرد

که پای کار آمدن صف و ستاد معاونت‌های شهرداری تهران گامی موثر برای تحقق انتخابات شد، برای مثال هماهنگی معاونین خدمات شهری شهر تهران که با دستور و همراهی معاون محترم خدمات شهری میسر شد و نیز همراهی معاونت منابع انسانی در طراحی ساختار آموزش موجب شد تا بخش عمده و قابل ملاحظه‌ای از فضای اجرایی و آموزشی از دغدغه‌های ما کم کند. تنها موضوع حساس موضوع کمیته بودجه و برنامه‌ریزی و توسعه شهری بود که وظیفه تأمین هزینه انتخابات را برعهده داشت و برای این مهم نیازمند مداخله شهردار و شورا بودیم.

آنچه بیش از هر چیز باید مورد توجه قرار می‌گرفت، تشویق شهروندان برای شرکت در انتخاباتی محلی بود، که برای پیشبرد این هدف از ایده ائتلاف اجتماعی استفاده کردیم که نامزدهای هر منطقه و محله در یک جامعه شوند و بینشان ائتلاف شکل بگیرد که این ایده، کف‌آرا را هم بالای برد و در عمل نیز تجربه موفق نیز بود. بهره‌گیری از تبلیغات شهری، شبکه‌های اجتماعی و فضای مشارکتی حضور نیز زمینه این مشارکت را نیز تقویت کرد، چنان که می‌دانید برای فراگیری موضوعی نیازمند طراحی و تدوین شعاری واحد و یکدستی عمومی بودیم، که کمیته تبلیغات نیز طی برگزاری سلسله جلسات همفکری و ایده‌پردازی با اصحاب هنر و فرهنگ، شعار چه «تهران از کوجه‌هایش آغاز می‌شود» را بعنوان شعار اصلی پیشنهاد داد که مورد تصویب و سپس اجرا در فضای عمومی شهری قرار گرفت.

سید حمید طهایی: تشکیل ساختار انتخابات شورایاری‌های تهران چنان که عنوان شد از هر امر دیگری مهمتر بود چرا که بدون تشکیل این ساختار عملاً انتخاباتی در میان نبود. در دستورالعمل پیشنهادی شورای شهر بر تشکیل

یک کمیته از معتمدین محلی در هر محله جهت دعوت و تأیید نامزدهای محلات تأکید شده بود که اگر بنا بر این ساختار را به پیش ببریم دو مسئله اساسی پیش رویمان قرار داشت، اول اینکه تشکیل این شورا خود ایجاد یک ساختار موازی با انجمن شورایاری‌ها بود، بی آنکه از دل هیچ سازوکار انتخاباتی‌ای بیرون آمده باشد و با هیچ ساختار نظارتی‌ای بر آن نظارت کند.

معمدرضا بوادی‌یگانه: همزمان با طراحی آیین‌نامه اجرایی انتخابات و دستورالعمل آن، فعالیت ستاد انتخابات در جریان بود و مقدمات کار را شروع کرده بودیم. وبلافاصله پس از تصویب آیین‌نامه اجرایی انتخابات توسط شورای شهر تهران و ابلاغ آن، فرآیندهای اجرایی و میدانی نیز به تمامی حوزه‌های درگیر در فرآیند کار ابلاغ شد.

چنان که عنوان شد، موضوع قانونی بودن انتخابات همچنان در میان بود. از اینرو شهردار تهران موضوع را در هیئت دولت طرح کرده و هیئت دولت نیز برگزاری انتخابات پنجمین دوره انجمن شورایاری‌ها در تهران را مصوب کرد. این مصوبه جریان برگزاری انتخابات را با سرعتی معنادار به پیش برد، چرا که فرماندار تهران برای اجرای انتخابات در شهر نیازمند دستور استاندار تهران، ایشان منتظر ابلاغ وزیر کشور و ایشان نیز برای دستور نیازمند مصوبه هیئت دولت بودند، که تصویب این امر تمام این فرآیند را تسهیل کرده و پیش برد. البته مسئله غیرقانونی بودن انتخابات شورایاری‌ها بار دیگر از سوی سازمان بازرسی در هفته پیش از برگزاری انتخابات طرح شد که طی رایزنی و گفتگوی شهردار تهران، رییس شورای شهر و معاونان سازمان بازرسی و با حضور معاون حقوقی رییس جمهور بلامانع تشخیص داده شد.

معمدرضا بوادی‌یگانه: در جریان برگزاری انتخابات، شورا و شهرداری به سرنوشت مشترک رسیدند و البته این سرنوشت وابسته به رای دادن مردم در انتخابات شده بود. به ثبت‌نام که رسیدیم روزهای اول میزان ثبت‌نام کم بود و بتدریج زیاد شد. شرط گذاشته بودیم که اگر ثبت‌نام کنندگان در هر محله کمتر از دو برابر میزان لازم یعنی ۱۸ نفر باشند، در آن محله رای‌گیری برگزار نشود که البته بعداً روی ۱۵ نفر توافق شد. با همه شهرداری‌هایی که میزان ثبت‌نام در محلات آن مناطق پایین بود جداگانه جلسه گذاشتیم و مسائل آن محلات را جویا شدیم. مثلاً مرادآباد اهالی مشکلاتی با شهرداری داشتند. شهرزبیا سرای محله نداشت. بالاخره از تمامی محلات تهران تنها در سه محله انتخابات برگزار نشد. البته تهران ۳۵۴ محله داشت که دو محله فرودگاه و بوستان ولایت ساکن نداشته و بعداً محله بازار هم از سیروس جدا شد. در نهایت در ۳۵۳ محله تهران می‌شد انتخابات برگزار شود. قسمت مهم انتخابات، برگزاری آن به صورت

الکترونیکی بود. بنابراین معرفی مدیرکل فناوری اطلاعات وزارت کشور، شرکتی که پیش از این نیز سابقه برگزاری انتخابات الکترونیکی را بر عهده داشته بود جهت حضور در فرآیند برگزاری مورد تأیید قرار گرفت. در مرحله اول، ثبت‌نام به صورت الکترونیکی انجام شد و رییس سازمان فناوری اطلاعات شهرداری تهران طی برگزاری جلسات متعددی سازوکارهای مورد نیاز برای برگزاری را بررسی کرد، و ثبت‌نام آزمایشی نیز اجرا شد تا ضعف‌های سیستم استخراج و مورد اصلاح قرار گیرد. هر داوطلب ساکن یا شاغل آن منطقه با کد ملی و کدپستی می‌توانست ثبت‌نام کند و اطلاعات را بارگذاری نماید؛ و نیاز به مراجعه حضوری نبود. برای رای‌گیری هم، مطابق قانون نه تهرانی بودن شرط بود، نه ساکن محله بودن، و هر فردی که دارای کارت ملی بود، می‌توانست در این انتخابات رای دهد. تلاش داشتیم که انجام رای‌گیری هم الکترونیکی باشد، ولی هم مشکل احراز هویت بود و هم اینکه مشارکت را کاهش می‌داد. اما در نهایت و با همکاری جدی مجموعه فناوری اطلاعات شهرداری و وزارت کشور، این امر نیز محقق شد. **سید حمید طهایی:** در ادامه روند برگزاری الکترونیکی انتخابات، که وزارت کشور تعهد داده بود که سیستم را در اختیار ما قرار دهد اما وقتی وارد عمل شدیم متوجه مشکلات اساسی در اجرای آن شدیم و چند بار تصمیم گرفتیم به صورت دستی ثبت‌نام کنیم، چنان که فرآیند ثبت‌نام از یک سو و همچنین گردآوری این تعداد صندوق احراز هویت و رای‌گیری پیچیدگی و همچنین امکان برگزاری را با سوال مواجه می‌ساخت، که خوشبختانه با هماهنگی میان شهرداری و نیروی انتظامی هم مسئله احراز هویت و هم موضوع گردآوری صندوق‌های احراز هویت هم‌جوار میسر شد، چنان که حفاظت صندوق‌ها و ارائه گواهی سوء پیشینه‌ها به سرعت توانست فرآیند را با سرعت مطلوب و امنیت به پیش ببرد.

محسن فتاحی: حال پس از تصویب و تأیید این فرآیند، موضوع گردآوری، تجمیع و راه‌اندازی سازوکارهای برگزاری الکترونیکی انتخابات در میان بود که یک چالش ما برآورد تعداد صندوق‌های مورد نیاز بود، براساس بررسی‌ها به عددی رسیدیم و با پافشاری تهیه تعداد صندوق مورد نیاز ما قبول شد. چالش دیگر وزارت کشور این بود که هیچ‌گاه دستگاه‌ها را در گرمای تابستان تست نکرده بودند، چرا که گرما باعث ایجاد اختلال در آن‌ها می‌شد و به دستگاه یدک نیاز داشتیم. تعداد صندوق‌های برآورد شده حدود ۷۹۰۰ بود که بنا بر نظر مدیرکل فناوری اطلاعات باید صندوق‌ها را از سراسر کشور جمع‌آوری می‌کردیم. براین اساس باید از چهار استان تهران، کرج، سمنان و قزوین تحویل صندوق‌ها صورت می‌گرفت که با همراهی

پلیس، صندوق‌ها را به تهران آوردیم و هیچ خسارتی نیز خوشبختانه به صندوق‌ها وارد نشد. در طول مدت زمان یک هفته صندوق مورد نیز جهت استقرار در ۱۷۰۰ شعبه میسر شد.

در روزهای اجرایی کار، برخی از شهردارها آنچنان که باید فعال نبودند که طی نشست‌هایی با حضور شهردار تهران این رویه به مسیری جدی و کلیدی تغییر ریل داد، چنان که گزارش عملکرد تمامی مناطق در جلسه شورای شهرداران ارائه شد و هر شهردار موظف شد تا به صورت جدی و با تمام قوا امکان برگزاری انتخابات را در محدوده استحفاظی خود سامان دهد. همچنین جلسه دیگری با معاونین مناطق داشتیم، که برخی معتقد بودند که انتخابات برگزار نمی‌شود و نمی‌توانیم، ولی فضای رقابتی ایجاد شده بین مناطق سبب شد تلاش برای مشارکت در ثبت‌نام بالاتر رود.

محمدرضا جوادی یگانه: مشکل دیگر تست کردن صندوق‌های انتخابات در صبح روز رای‌گیری بود که تا قبل از برگزاری انتخابات امکان تست آن‌ها ممکن نبود، از همین رو دور وز قبل از برگزاری انتخابات اصلی، مانور انتخابات در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران و با نظارت شهرداران در دستور کار قرار گرفته و انجام شد، و بخش عمده‌ای از مسائل در این بخش احصا، سپس رفع و اصلاح شد.

سیدمحمد طهایی: بعد از بررسی‌های صورت گرفته قرار شد تدارک رای‌گیری دستی نیز مورد نظر قرار گیرد تا اگر رای‌گیری الکترونیک ممکن نشد، رای‌گیری مختل نشود و آموزش‌های لازم هم ارائه شد؛ بر گه‌های رای هم چاپ شد. این کار را به موازات رای‌گیری الکترونیک انجام دادیم. مساله دیگر این بود که دستگاه‌های احراز هویت نسبت به گرما واکنش نشان می‌دادند و عمل نمی‌کردند. همچنین سیستم ابرادی داشت که نمی‌توانستیم تعداد ثبت‌نام کنندگان را ببینیم، بنابراین وقتی آمار تغییر می‌کرد، متوجه نمی‌شدیم که چقدر ثبت‌نام کننده داریم. بر این اساس وزارت کشور به عنوان بانک اطلاعاتی باید به ثبت احوال وصل و در سایت مرکزی دوباره چک می‌شد. البته توجه کنید که ما ۳۵۳ شعبه رای‌گیری داشتیم، یعنی بیشتر از رای‌گیری برای مجلس.

محمدرضا جوادی یگانه: برگزاری انتخابات در سطح شهر تهران به حتم نیازمند همکاری فراگیر تمامی دستگاه‌ها بود، از اینرو علی‌رغم اینکه بسیج و سپاه فعال بودند، آموزش و پرورش به دلیل تجربیات پیشین در ابتدا ما میل به همکاری نبود که پس از ورود و رایزنی ریاست محترم شورای شهر تهران موضوع حل شد، و مدیر کل وزارت آموزش و پرورش با ورود جدی به کار این همکاری را ممکن و میسر ساختند و مدیران آموزش و پرورش مناطق هم همکاری کردند. نمایندگان ناظر شورای نگهبان استان تهران ۳۰ نفر را نیز جهت مشاهده بر فرآیند

انتخابات وارد شده و فرآیند برگزاری و رای‌گیری الکترونیک را نظاره کردند.

محسن فتاحی: جهت برگزاری انتخابات نیازمند حضور جدی مناطق و همچنین حضور افراد کاربلد و مسلط به کار کردن با دستگاه‌های احراز هویت و صندوق راگیری و همچنین رفع مشکل در روز انتخابات در شعب اخذ رای بودیم، از اینرو چهار نفر برای هر شعبه مد نظر قرار گرفته شد، که برای هر صندوق یک سرگروه فنی در نظر گرفته شد، که در مجموع ۱۳۸ نفر سرگروه بودند که از کل شهرداری انتخاب شده و آموزش دیدند. بر این اساس ۳۴۰۰ نفر توسط کمیته آموزش انتخابات و نیز پیمانکار برگزاری انتخابات الکترونیک آموزش دیدند، همچنین جلساتی که با مناطق و شهردارهای نواحی داشتیم که موفقیت آمیز بود. اگر در برگزاری این انتخابات شکست می‌خوردیم انتخابات الکترونیک در کشور با مشکل روبرو می‌شد و اگر درست اجرا می‌شد، شورای نگهبان تجربیات حاصل از آن را به عنوان الگو برای انتخابات بعدی می‌توانست استفاده کند.

سیدمحمد طهایی: در مورد بودجه انتخابات، نظر سازمان بازرسی مبنی بر غیرقانونی بودن انتخابات یک مسئله جدی ایجاد کرده بود، و قبل از آن هم خیلی راحت پیش نمی‌رفت. زیرا نهاد ذی صلاح جهت ابلاغ بودجه نگران غیرقانونی بودن فرآیند بود، از سویی اطلاعات روشن و حتی غیر دقیقی از بودجه برگزاری انتخابات در دوره‌های پیشین در دست نبود تا بتوان بر حسب آن اقدام کرد. این در حالی بود که در بودجه سال ۱۳۹۷ ردیف جداگانه‌ای برای انتخابات شورایی در نظر گرفته شده بود که به دلیل عدم برگزاری انتخابات در اسفند ماه سال ۱۳۹۷ امکان هزینه کردن در آن در سال ۱۳۹۸ ممکن نبود، که این موضوع نیز با همراهی و همکاری شورای اسلامی شهر تهران و واریز مبلغ ۶ میلیارد تومان (که بودجه مصوب انتخابات در سال پیش بود) به حساب معاونت فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران جلورفت، اما امکان هزینه کردن آن بدلیل روشن نبودن ردیف بودجه اختصاص یافته میسر نبود و این مبلغ به خزانه برگردانده شد. در همین فرآیند بود که معاون برنامه‌ریزی و توسعه شهری شهرداری تهران بنابر وظیفه سازمانی خود، طی نامه‌ای به شهردار تهران، چهار مسیر پیشنهادی را طراحی و ارائه کرد.

محمدرضا جوادی یگانه: از همین رو بود که برای هزینه کردن در برگزاری این انتخابات از ظرفیت جاری شهرداری استفاده کردیم، و از آنجایی که هر کسی در حوزه تخصصی حوزه استحفاظی سازمانی‌اش مشغول بود، نیاز چندانی به پول نداشتیم. اما هزینه تبلیغات و نیروی انتظامی را پیش از انتخابات پرداخت کردیم چرا که هزینه مستقیم نیروی انسانی برای حفظ امنیت انتخابات بود، ولی سایر هزینه‌ها با استفاده از

ظرفیت شهرداری به پیش رفت. همچنین از سردبیران روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها دعوت کردیم تا در حوزه اطلاع‌رسانی انتخابات همکاری کنند که خوشبختانه همه با همدلی کار را پیش بردند. فرایند برگزاری این انتخابات از ثبت نام تا انتها تمام الکترونیک صورت گرفت، تعداد رای‌دهندگان را در طول روز چندین بار اعلام کردیم، برای تمدید انتخابات هم دوبار از رئیس ستاد اجازه گرفتیم و ساعت هشت زمان انتخابات به پایان رسید.

سیدمحمد طهایی: در نهایت اعلام نتایج به روز بعد (یعنی بعد از ساعت ۱۲ شب موزول شد) که طبق آیین نامه مورد قبول بود. ولی در اعلام نتایج اصرار کردیم و بالاخره دوستان قانع شدند که نتایج اعلام شود، و شش صبح اعلام شد. ولی محلاتی که رای نرفت آخر یکی بود و باید میان آنها انتخاب می‌شد، آرایشان اعلام نشد. نظر ما مبنی بر اعلام آرا بود ولی قبول نکردند و اتفاقاً همین عدم اعلام منجر به برخی شبهه‌ها شد که چرا اعلام نمی‌کنید. هر دو طرف حق داشتیم ما بر اساس الزام رای‌گیری الکترونیک و فرصت‌های آن و دوستان بر اساس آیین نامه نوشته شده برای رای‌گیری دستی.

سیدمحمد طهایی: به عنوان هیئت اجرایی چارچوب کاری مشخصی داشتیم، در انتخابات کشوری تایید صلاحیت‌ها بر اساس نظر مراجع چهارگانه که شامل دادگستری، ثبت احوال، نیروی انتظامی و وزارت اطلاعات است، صورت می‌پذیرد. چنان که عنوان شد ستاد هماهنگی شورایی‌ها در نظر داشت که در ابتدا خودش به صورت منطقه‌ای تایید صلاحیت‌ها را از طریق تشکیل شورای معتمدین محلی اعلام کند که این موضوع نه تنها قانونی نبود بلکه دارای همان دو اشکالی بود که در پیش از این به آن اشاره کردیم. اگر می‌توانستیم سایتی داشته باشیم که عملکرد شورایی‌های قبلی را در اختیار قرار می‌داد، کار ما راحت‌تر و بهتر می‌شد. کسانی که سابقه منفی داشتند را حذف می‌کردند و خودشان می‌توانستند نظارت کنند. باید به این نکات در دوره‌های بعدی توجه شود. ما برای برگزاری این انتخابات زمان نداشتیم و گزینه بهترین نظارت‌ها انجام می‌شد.

محمدرضا جوادی یگانه: نکته کلیدی و مهمی که در این دوره از انتخابات مورد توجه قرار گرفت، در ابتدا حذف اختیارات مالی برای اعضای شورایی‌ها بود که این مهم به روح داوطلبانه این ساختار کمک کرد و از سویی دیگر به دلیل ساختار محلی این انتخابات همواره تعداد رای‌دهندگان کمتر از سایر انتخابات است، از اینرو ممکن بود با آرای برابر بسیاری در محلات مواجه باشیم که در این دوره قرعه کشی به عنوان سازوکار پیشنهادی جهت تعیین نفر منتخب در دستور قرار گرفت اما پیشنهاد می‌کنیم که برای دوره‌های بعدی بدون قرعه کشی، اولویت با زنان و با جوانان باشد.

چالش دیگر
وزارت کشور این
بود که هیچ‌گاه
دستگاه‌ها را در
گرمای تابستان
تست نکرده
بودند، چرا که
گرما باعث
ایجاد اختلال در
آن‌ها می‌شد و
به دستگاه یک
نیاز داشتیم

۵۰۳۲۰۲
نفر

در انتخابات شوراییها شرکت کردند.

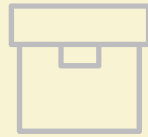
افزایش

۴۰۳۶
درصدی

میزان مشارکت نسبت به دوره قبل

۴۲۵۶
شورایار

انتخاب شدند که ۸۶۱ نفر از منتخبین زن بودند (۱۶ درصد) در منطقه ۲۱ شهرداری ۲۹.۹ درصد منتخبین زن بودند که از همه مناطق دیگر بیشتر است.

۷۱۶۸
صندوق

اخذ رأی مکانیزه

۱۶۳۱
شعبه

بیش از ۶۰۰ شعبه در مساجد و ۱۰۰۰ شعبه در مدارس

۱۲۳۲۸
نفر
داوطلب

۹۲۹۴ نفر مرد و ۳۰۳۴ نفر زن رشد ۳.۷ درصدی تعداد داوطلبان زن

۵۳.۶ درصد داوطلبان جوان بودند.

پنجمین دوره انتخابات شوراییها به روایت آمار

در مجموع ۱۰ هزار نفر از پرسنل شهرداری تهران، ۴ هزار نفر از مأموران نیروی انتظامی، ۱۷۰۰ نفر نماینده هیأت مرکزی نظارت و ۱۷۰۰ نفر نماینده فرمانداری در برگزاری انتخابات مشارکت داشتند.

میانگین سن منتخبین **۳۴ سال** و ۲ ماه است.

قوانین سرای محلات اصلاح شد؛

احیای هویت محله‌های تهران با مشارکت شهروندان

امروزه سرای محله، یکی از راه‌های هویت‌بخشی به ساز و کار مدیریتی محله‌های شهر است که در آن مدیران شهری می‌توانند با مشارکت فعال شهروندان در ابعاد عمرانی، فرهنگی، مذهبی و اقتصادی سیاست‌گذاری‌های خاص هر ناحیه را انجام دهند. ایده‌ای که سوال‌ها پیش در پایتخت عملیاتی شده است اما با فراز و فرودهای بسیاری همراه بوده و انتقاداتی به دنبال داشته است. حالا با مروری بر کارنامه مدیریتی جدید، باید دید در این سال‌ها اوضاع محلات چه تغییری کرده است و آیا در بر همان پاشنه می‌چرخد یا با آمدن مسئولان جدید، قفل در این خانه هم عوض شده است.

در گذشته هر محله نام و نشانی داشت. نشانی از هویت خاص که سبک زندگی، پیشینه و کسب‌وکار ساکنان آنجا را در خود داشت و مردمانش در بالاترین سطح مبادلات و تعاملات اجتماعی و فرهنگی بودند. محله‌ها معمولاً به چیزی شهرت داشتند و یا نامی که برگرفته از افراد معروف ساکن در آنجا یا موضوعی خاص آن منطقه بود. برای مثال، نام بسیاری از محله‌های تاریخی تهران چون سنگلج، بازار، عودلاجان و پامنار، ضرابخانه، ونک، پیچ شمیران و جوانمرد قصاب از گذشته‌های دور، برای شهروندان آشنا بوده است. اما در دهه‌های اخیر با رشد شهر، هویت شهری دغدغه بسیاری از کارشناسان شده است که در آن بار دیگر هویت محله‌های کوچک و بزرگ زنده شود تا در جهت حفظ مناسبات فرهنگی و اجتماعی و توسعه مدیریت شهری بتواند یک مزیت برای کلانشهری به بزرگی پایتخت باشد.

کارشناسان معتقدند، تفکیک شهر به واحدهای کوچک مثل «محله» و توسعه «محله‌محوری» می‌تواند به احیای فرهنگ محله‌های کمک کند. در این سال‌ها تشکیل مجموعه‌هایی با عنوان سرای محله در مناطق ۲۲ گانه تهران براساس ضوابط محله‌ای گامی برای رسیدن به این هدف بوده است تا با حفظ بافت فرهنگی نقاط شهر، مشارکت مردم در امور فرهنگی و اجتماعی همچنان پابرجا بماند.

امروزه یکی از مهم‌ترین بسترهای تقویت و ترویج مشارکت و مسئولیت‌پذیری شهروندان در حوزه محله‌های شهری، همین سراهای محله است. سرای محله به عنوان بستری برای گسترش مشارکت شهروندان و واسطه بین مدیریت کلان شهری و شهروندان عمل می‌کند و مدیریت شهری را به شیوه‌ای پایین به بالا و با صرف هزینه کمتر و بازدهی و کارآمدی بیشتر امکان‌پذیر می‌سازد.

معمولاً این سراهای توسط هیأت‌امنا اداره می‌شوند که اعضای آن اعضای شورایی، شهردار محله و مسئولان کارگروه‌های

تخصصی هستند و هدف از راه‌اندازی آنها، افزایش مشارکت مردمی در اداره محله از طریق به کارگیری توانمندی‌ها و ظرفیت‌های مادی و معنوی شهروندان، استفاده از امکانات محلات، افزایش اعتماد و ارتباط متقابل بین شهرداری و ساکنین محلات، تلاش در جهت احیای و برجسته‌سازی هویت و جایگاه محلی و افزایش همکاری مشترک شهروندان و شهرداری در انجام فعالیت‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و رفاهی است.

مشارکت شهروندان در مدیریت محله‌ها

یکی از شیوه‌های مؤثر مدیریتی در دنیای حاضر، کوچک شدن دایره مدیریتی یا همان واگذاری وظایف به دیگران است. به‌طور حتم یک مجموعه مدیریتی با دامنه‌ای وسیع نمی‌تواند آن طور که باید در ارائه خدمات یکسان موفق باشد؛ از همین رو است که در چند سال اخیر این موضوع در همه نهادها مطرح شده و شهرداری تهران به‌عنوان یکی از پیشگامان این موضوع، طرح ناحیه‌محوری و محله‌محوری را اجرا کرده است تا با جزئی

شدن امور، شهروندان، خود برای اداره محله‌شان دست به کار شوند.

با وجود نقاط مثبتی که سرای محله در مدیریت شهری دارد، اما سراهای محله از آغاز تا به امروز با چالش‌ها و معضلات بسیاری هم دست و پنجه نرم کرده‌اند. طوری که طی سال‌های پیشین تا حدودی از اهداف خود دور شدند و در نتیجه مشکلاتی را برای شهرداری و شهروندان به وجود آوردند. با این حال در دوره مدیریتی جدید شهرداری تهران رویکرد این سازمان به تقویت نقش شورایی‌ها و سرای محلات بوده است و در این راستا اصلاحاتی انجام شده است که باید دید این اصلاحات چه اندازه حال سرای محلات تهران را خوب کرده است.

دریافت مجوزهای قانونی برای فعالیت‌ها و خدمات سرای محلات

یکی از مهم‌ترین چالش‌های و مشکلاتی که سراهای محله با آن روبه‌رو بودند ناشی از ابعاد قانونی سرای محلات و کمبود مستندات حقوقی مرتبط با قوانین شکل‌گیری آن و ستاد مدیریت محله و دریافت مجوزهای قانونی برای فعالیت‌ها و خدمات محلات بوده است که در مدیریت جدید ستاد محله، سناریوهای حقوقی مختلفی برای نحوه اداره سراهای

تسهیل‌گری از طرف ستاد در دست اقدام است. مجموعه این فعالیت‌ها موجب می‌شود، در پایین نهادی مانند شهرداری از چه راهی و با چه بستری می‌تواند مشارکت شهروندان را افزایش دهد. تا پایان امسال با ۱۲ گروه انجمنی فعالیت‌هایی مختلفی تعریف شده که در نهایت می‌توان از

در محلات تهران (مدیریت محله)، با انجمن‌ها و گروه‌های فعال اجتماعی در راستای شناسایی امکانات، ظرفیت‌ها و چالش‌ها و مراودات اجتماعی دارد. پروژه‌هایی با موضوعاتی مثل زنان، کودکان و محیط زیست با مشارکت مردم محله، نهادهای اجتماعی و نقش واسطه‌ای و

همکاری انجمن‌ها و گروه‌های فعال اجتماعی با ستاد مدیریت محله

دبیرخانه ستاد ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی

قطار سرای محلات روی ریل مشارکت‌های اجتماعی

با مرور فعالیت‌های انجام شده به نظر می‌رسد آینده روشنی در انتظار سرای محلات تهران است. در واقع مدیریت جدید ستاد محله، هم‌اکنون توانسته راه را برای حرکت محلات در مسیر مشارکت‌های مدنی هموار کند. راهی که چشم‌انداز آن، ارتقای مشارکت‌های اجتماعی و مسئولیت‌های مدنی شهروندان در محلات پایتخت است که تنها با حمایت از ایجاد بستر مناسب، نهادسازی و توان‌افزایی تشکل‌های محلی و مدنی برای جذب مشارکت‌های داوطلبانه و ارتقای سطح کمی و کیفی خدمات فرهنگی و اجتماعی محلات ممکن خواهد بود؛ راه درازی که بر قله آن چشم‌اندازی است که اگر به آن برسیم، شاهد شهری زیبا، پویا و سرزنده با مدیریت یکپارچه و عادلانه، ضوابط شفاف و مشارکت مسئولانه همه بخش‌ها خواهیم بود و در این راه مطالبه‌گری و مسئولیت‌پذیری شهروندان مهم‌ترین نقش را دارد تا اراده مدیران را برای اصلاح و بهبود اوضاع شهر محکم‌تر کند.

**سرای محله به
عنوان بستری
برای گسترش
مشارکت
شهروندان و
واسطه بین
مدیریت
کلان شهری
و شهروندان
عمل می‌کند و
مدیریت شهری
را به شیوه‌ای
پایین به بالا و
با صرف هزینه
کمتر و بازدهی و
کارآمدی بیشتر
امکان پذیر
می‌سازد**

به دلیل روابط دوستانه با مسئولان شهرداری شانس بیشتری پیدا کنند که در دوره جدید با مد نظر گرفتن این چالش‌ها، با دادن فراخوان همه افراد با صلاحیت، به یک اندازه فرصت ورود به این پروسه را خواهند داشت، ایده‌ای که به دموکراتیک‌تر شدن فرآیند انتخاب مدیران سرای محله کمک می‌کند.

گسترش فرهنگ کتابخوانی با شبکه یکپارچه کتاب

یکی از ظرفیت‌های بزرگ سرای محلات، کتابخانه‌های آن است. ستاد مدیریت محله در حال رایزنی برای تشکیل شبکه یکپارچه از مجموعه کتابخانه‌های سرای محلات است. با این برنامه مجازی شهروندان می‌توانند کتاب مورد نیاز خود را در بیش از ۱۹۰ کتابخانه مستقر در سرای محلات جست‌وجو کنند و ببینند آن کتاب در کدام سرای محله موجود است. این پیشنهاد برای بسیاری از سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی جذابیت بسیار داشت و بسیاری از آنها مایل به همکاری در این زمینه شدند.

بر سیاست‌گذاری‌های آنان وجود نداشت، بنابراین با توجه به برنامه سوم توسعه شهر تهران، سازمان ورزش مکلف شد که تمام فضاهای ورزشی شهر تهران را خود مدیریت و سیاست‌گذاری کند.

بازنگری محتوایی در ساختار سرای محلات

معمولاً خدماتی که در سرای محلات ارائه می‌شود، به اقتضای نیازها و خواسته‌های آن محله است. در واقع به جای ابلاغ دستورالعمل بالا به پایین، ترجیح داده شد که مردم یا نهادهای مردمی یک محله، نوع خدمات سراها را خودشان مشخص کنند. بنابراین یکی دیگر از اقدامات اخیر ستاد مدیریت محله بازنگری محتوایی در خصوص اصلاح ساختار خانه‌های سرای محلات و نوع خدمات قابل ارائه هر سرای محله به شهروندان است که باید دید بار دیگر این سراها را پویا می‌کند یا خیر.

بازنگری روند انتخاب شورایی‌ها و انتخاب مدیران محلات

زمانی برگزاری انتخابات شورایی توسط خود معاونت اجتماعی بر گزار می‌شد ولی مدتی پس از شکل‌گیری شورایی‌ها، بازنگری‌هایی در دستورالعمل‌های ساماندهی مشارکت اجتماعی و دیگر موضوعات سراهای محله انجام پذیرفت. در بازنگری اساس‌نامه شورایی‌ها در خردادماه امسال، به دلیل ابهامات و انتقاداتی که وجود داشت، اعلام شد که شورایی‌ها از دخالت در مسائل اداری، مالی و اجرایی مدیریت محله منع می‌شوند. براساس تصمیمات جدید، انتخاب مدیران محلات از طریق فراخوان صورت می‌گیرد. در واقع در هر محله فردی به عنوان مدیر محله و همچنین نهادی با عنوان هیئت امنای محله و اعضای شورایی محله و اعضای انتصابی (نماینده بسیج، سمن‌ها، شهردار ناحیه و...) وجود دارد. پیش از این، روند انتخاب هیئت امنای گذشته به این صورت بود که شهرداران نواحی از طریق معاونان اجتماعی، افرادی را به ستاد مدیریت محله معرفی می‌کردند که پس از مصاحبه و بررسی نتیجه به هیئت امنای منعکس می‌شد و این هیئت از بین دو یا سه گزینه یک نفر را به عنوان مدیر محله انتخاب می‌کرد که در این شرایط ممکن بود افرادی

محله و بررسی و ارزیابی مزایا و معایب هر کدام از روش‌ها چیده است که در نهایت به یک سناریوی واحد مدیریتی برسد.

در این دوره، رایزنی‌ها برای بازنگری در مدیریت بخش‌های مرتبط با سرای محلات که نقش و کارکرد خود را از دست داده بودند، آغاز شد. برای مثال، در بیش از ۲۵۰ سرای محله، خانه‌های کودک فعال هستند که بهزیستی مدعی است این خانه‌ها چون استاندارد ندارند، تنها مهد کودک هستند و مجوزی برای فعالیت دریافت نمی‌کنند. با این حال مدیریت جدید پس از رایزنی‌های بسیار به یک جمع‌بندی واحد در مورد نحوه مدیریت و اداره خانه کودک رسیده و در حال بازنگری شرایط و وضعیت این مراکز است تا مجوزهای لازم اخذ شود. در نمونه‌های دیگر، فعالیت باشگاه‌های ورزشی به عنوان پرمخاطب‌ترین خدمات سرای محلات مطرح بود که تاکنون مجوزها و استانداردهای لازم را نداشتند و سرانجام با همکاری سازمان ورزش پیگیری استانداردسازی آنها در جریان قرار گرفت. یکی از اقدامات بسیار مهم ستاد مدیریت محله در یک سال اخیر این است که مدیریت و بهره‌برداری حدود ۴۰۸ زمین ورزشی روباز را به شهرداری تهران بازگرداند که پیش‌تر مدیریت این مراکز با شوراییان بود، اما آنطور که باید و شاید رسیدگی و نظارتی

انجمن می‌خواهد کار اجتماع محور و محله‌ای انجام دهد، نمی‌توان آن فعالیت را به ۲۰ محله دیگر بسط و گسترش داد. برای همین، ستاد الزام و اجباری برای انجام اینگونه فعالیت‌ها ندارد بلکه حمایتی مبتنی بر واقعیت اجتماعی و میل و علاقه شهروندان هر محله در دستور کار است.

آنها به عنوان نمونه‌هایی از فعالیت اجتماعی مشارکت‌محور در سطح محله یاد کرد. البته در بخش محلات نمی‌توان یک نسخه واحد را برای همه پیچید چرا که هر محله با توجه به بافت اجتماعی خود نیازها، کارویژه‌ها و اقتضائات مخصوص به خود را دارد؛ بنابراین وقتی یک

مروی بر تحولات محیطی رخداده در کوچه‌های طوطی و صفایی در محله مظاهری در منطقه ۱۵

کوچه دوستی: کانونی برای زندگی

به خلوت‌تر شدن کوچه‌های باریک محله از زباله‌ها کمک کرد، اقدامی که با مشارکت هم‌محله‌ای‌ها هم همراه بود.

دیوار زیبایی و مهربانی

مرحله دوم طرح اما متفاوت بود، یک اقدام مشارکتی و عمومی با هدف زیباسازی دیوارهای محله و ایجاد نشاط برای زنان و کودکان داوطلب محله طراحی شد. پیشنهاد نقاشی و زیباسازی کوچه‌های طوطی و صفایی که قرار بود خود اعضای کارگروه محلی و زنان و کودکان در اجرای آن مشارکت کنند. این پیشنهاد با فراخوان کارویژه هنری اداره کل امور بانوان همزمان و در سطح محله منتشر شد. در مجموع سه گروه، پیشنهادهای خلاقانه‌ای با موضوع مورد نظر ارائه دادند و در نهایت پس از مشورت و جلسه با شهردار ناحیه و اداره زیباسازی منطقه، رایزنی و پیگیری دفتر توسعه محله شوش طرح مورد تایید قرار گرفت. ایده منتخب بر پایه مشارکت اهالی محله طرح ریزی شده بود، لذا دو کارگاه

بارها درباره بافت فرسوده شنیده‌ایم. محله‌هایی از شهر که قدمت بسیاری دارند. دارای غنای فرهنگی و اجتماعی هستند و ستون‌های شهر در روزگاران دور بوده‌اند. اما این روزها با گذشت زمان و مدرن شدن شهر و زندگی شهری، دیگر رنگ و بوی گذشته را ندارند. دسترسی مناسب به خدمات شهری و بهداشتی به دلیل بافت قدیمی آن‌ها، برایشان فراهم نیست. به مرور کوچه‌ها و خیابان‌های این محله‌ها اعتبار و جایگاه گذشته‌شان را از دست داده‌اند. با کاستن از حضور سنتی مردم در این محله‌ها مشکلات اجتماعی و امنیتی ظهور کرده است و بافت قدیمی‌شان آن‌ها را در برابر بلایای طبیعی آسیب‌پذیر کرده است. همه اینها مسؤلیت شهرداری‌ها را در رسیدگی به این محلات، فراتر از برنامه‌های عمرانی و شهرسازی افزایش می‌دهد. باید برای بهبود زندگی امروز شهروندان این محله‌ها فکری کرد. بازگشت حس تعلق محله‌ای و حضور فعال و مشارکت‌جویانه مردم در این محله‌ها، تلاشی حداقلی برای بازگرداندن نشاط و امید به این محله‌هاست. با همین رویکرد هم دو کوچه در محله مظاهری تهران انتخاب شدند. یکی از آن‌ها کوچه طوطی بود. کوچه‌ای که نامش با پرند نام آشنایی برای تهرانی‌ها پیوند داشت. در این پروژه نخست، تیم اجرایی اولیه در قالب گروه محیط زیست و زیباسازی محله، با مشارکت زنان و کودکان فعال و داوطلب ساکن محله روند آموزش‌های زیست محیطی و برنامه‌های مشارکتی برای زیباسازی محله را آغاز کردند

فراری دادن زباله‌ها از کوچه

مید با آغاز شد. پس از آن نماینده‌ای برای هر کدام از کوچه‌ها انتخاب شد. زباله‌های خشک به صورت هفتگی توسط یکی از جوانان بیکار جمع‌آوری می‌شدند و عواید حاصل از فروش این زباله‌ها به او اختصاص می‌یافت. این کار باعث بهبود محیط زیست محله گشت و هم

مرحله اول اقدام زیست محیطی با هدف کاهش اثرات سوء آلودگی محیط زیست در محله بود. این اقدام با تشکیل کارگروه مردمی از زنان فعال محله و آموزش تفکیک زباله از

اجرائی - مشارکتی با حضور زنان محله و تیم تسهیلگر برگزار شد و پس از آموزش اولیه با مشارکت کودکان و زنان در محله به اجرا درآمد.

مراحل اجرای طرح:

مرحله دوم:

ارتباط و گفتگو با ساکنین محله و آموزش کار گروهی توسط تسهیلگر
تشکیل تیم راهبری اقدامات، متشکل از مدیر محله، نماینده مسجد و سه نفر از نمایندگان ساکنین
تشکیل کارگروه مردمی با موضوعات محیط زیستی و زیباسازی با هدف جلب مشارکت اجتماعی داوطلبان و زنان و کودکان:
برگزاری جلسات گروه سازی با افراد داوطلب
آموزش های لازم به اعضای کارگروه و ساکنین کوچه ها جهت برنامه ریزی و اجرای طرح
ترسیم درخت مشکلات توسط اعضا، بیان مشکلات زیست محیطی محله، علت ها و پیامدهای آن و ارائه پیشنهادات و راهکارهای اجرایی برای کاهش مشکلات زیست محیطی محله توسط اعضای کارگروه با هدف گروه سازی ساکنین محله
آموزش تفکیک زباله از مبدا، با شیوه اطلاع رسانی پلاک به پلاک (آموزش چهره به چهره) توسط اعضای کارگروه مردمی محیط زیست و کارشناسان اداره پسماند شهرداری و دخیل کردن افراد محلی برای جمع آوری پسماندهای خشک،
برنامه ریزی جهت انجام مرحله چهارم طرح (اقدامات زیباسازی برای ساکنین کوچه ها) به عنوان پاداش رعایت مسائل زیست محیطی و انگیزه بخشی به ساکنین محله

مرحله اول:

تحلیل ویژگی های محله و انتخاب موقعیت مکانی توسط معاون اجتماعی منطقه، مدیر امور بانوان منطقه و تسهیلگر اجتماعی

مرحله سوم:

اجرای طرح زیباسازی در محله مظاهری
فراخوان مشارکت در طراحی و اجرای ایده (جمع آوری طرح ها و ایده های ارسال و انتخاب طرح برتر)
بررسی طرح های دریافتی از ظرفیت زنان در محلات، مجتمع دانشگاهی و دفاتر توسعه محلی (محله شوش و مظاهری)
انتخاب طرح برتر بر اساس شاخص های اعلام شده در دستورالعمل (تاییدیه طرح برتر توسط معاون اجتماعی و فرهنگی، مدیر امور بانوان منطقه و دفتر توسعه محلی صورت گرفت).

کوچه دوستی: راهی برای قدرت گرفتن شهر با حضور زنان

یکی از شاخصه های کیفی در فضاهای شهری، گسترتش «تعاملات و روابط اجتماعی» و مشارکت فعال طیف های مختلف اجتماعی و فرهنگی شهروندان یک شهر است. حضور فیزیکی و برقراری تعاملات اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری، مستلزم احساس امنیت و آرامش در آن فضا است. طراحی شهری با حضور پذیرنده زنان در عرصه های عمومی، ارتباط بسیار زیادی دارد و تلاش مدیریت شهری کلان شهر تهران بر این است تا بتواند فضاهای شهری را به گونه ای طراحی نماید که امنیت روانی - اجتماعی بانوان را نیز تأمین کند. از سویی دیگر خلق آثار هنری توسط زنان در محیط های شهری به عنوان ابزاری قدرتمند منجر به معنابخشی به فضا و ایجاد روابط قوی میان شهر، شهروند و محیط اجتماعی شود و زمینه ارتقای تعلق محله ای، تقویت هویت مکانی و دلبستگی به مکان را برای شهروندان به دنبال دارد.

در این خصوص اداره کل امور بانوان طرح «کوچه دوستی» را با نگاه ویژه به معضلات فرهنگی و اجتماعی در کوچه/محله و در جهت ارتقاء حس تعلق شهروندی از طریق خلاقیت در هنر با مشارکت شهروندان خصوصاً زنان و کودکان اجرا کرد.

این طرح حدود ۷ ماه طول کشید و میزبان آن محله مظاهری در منطقه ۱۵ شهرداری بود. محله ای که متأسفانه در سال های اخیر با آسیب های اجتماعی مختلفی روبرو بوده است و از آنجایی که فضای بازی و فراغت در محله بسیار اندک است کودکان این محله زمان زیادی از اوقات فراغتشان را در کوچه و خیابان می گذرانند و به دلیل وجود تعارضات قومی و فرهنگی مشکلات زیادی را برای خود و سایر ساکنین ایجاد می کنند. موقعیتی که سبب آسیب پذیری بیشتر آنها می شود و بیشتر از ۹۵ درصد سرپرستان خانوار در این کوچه ها به مشاغل روزمرد اشتغال دارند.

یکی از بارزترین مشکلات این محله به عنوان یکی از محلات بافت فرسوده، آلودگی های زیست محیطی و نبود زیبایی بصری و نشاط در فضاهای عمومی است. رنگ تیره و مرده کوچه ها، کمبود فضای سبز، رها کردن زباله در کوی و خیابان، بوی نامطبوع، عدم تفکیک زباله و... از جمله مسائلی است که در این بافت ها بیشتر از سایر نقاط شهر دیده می شود و این دو پروژه بر همین اساس طراحی شدند.

اجرای طرح منتخب با مشارکت زنان و کودکان

ایجاد بسترهای سرگرمی و شادی سالم

این گام شامل طرح های مختلف سرگرم کننده و خلاق در راستای شادی و سرگرمی کودکان و نوجوانان این کوچه ها بود. از این رو "بازی لی لی، برنده به جاو جدول ضرب" با مشارکت کودکان و نوجوانان در کوچه ها اجرا شد.

گام دوم:

گام اول:

برانگیختن انگیزه های درونی و کنجکاوی

جهت ایجاد تعلق خاطر و سهیم بودن افراد در زیباسازی محله، ایده های مطرح شده توسط ساکنین در سه قسمت مورد بهره برداری قرار گرفت.

«بال رویاها» در ابتدای کوچه روی دیوار نقاشی شد. با عبور نوجوانان و کودکان از کنار این طرح و عکاسی، خود را با دیوار رویایی می بینند و به مرور زمان کمی به فکرهای انگیزشی فرو می روند. در این طرح ساکنین به عنوان تکمیل کنندگان و سازندگان اثر نهایی محسوب شده و بنابراین مشارکت مردمی به شکلی معنادار تجلی پیدا کرد.

«موج دریا» موضوع طراحی یکپارچه و ممتد سراسر کوچه بود. این طرح به شیوه های مختلف و خلاقانه ای اجرا گردید. طرح رنگ آمیزی یکپارچه کوچه، به صورت ضمنی، اتحاد خانه ها را تداعی کرده و به ارتقای امنیت و کاهش تنش در میان ساکنین کمک می نماید. همچنین بکار بردن رنگ های شاد در رنگ آمیزی، انرژی مثبت در ساکنین ایجاد کرده است. لازم به ذکر است اجرای طرح، توسط ساکنین و به خصوص کودکان که به شیوه ای آزاد اما هدایت شده توسط مربی انجام پذیرفته، که در ایجاد حس تعلق به محیط و نگهداشت آن اثر گذار بوده است.

رنگ آمیزی تمامی لوله های گاز کوچه با رنگ های شاد که توسط کودکان اجرا شد. این امر به افزایش حس تعلق به اثر و زیباسازی محله کمک بسیاری کرد. (موارد فنی کار لحاظ شده است).

حس کردن نتیجه و پاداش

در این گام، دستاوردهای اجرایی ساکنین به نمایش گذاشته می شود. در این مرحله ذهن افراد آماده پذیرش مباحث انگیزشی و شروع تغییر در زندگی است. در راستای این گام، گلدان هایی حاوی گل و یا سبزیجات خوردنی با مشارکت ساکنین در اختیار خانوارها قرار گرفت که این امر علاوه بر ایجاد زیبایی بصری در کوچه، به صورت نمادین بخشی از نیاز خوراک ساکنین را نیز تأمین کرد.

گام سوم:

افتتاح طرح و تجلیل از مشارکت کنندگان در طرح

در این مرحله افتتاح و تجلیل از زنان و کودکان مشارکت کننده محله در اجرای طرح با حضور مدیران ارشد شهرداری تهران صورت پذیرفت.

مرحله چهارم:

شهرداری تهران در یک سال گذشته برنامه‌های خدماتی و حمایتی متعددی برای سالمندان برگزار کرده است

تهران شهری در مسیر دوستی با سالمندان

ویژگی‌های شهر دوستدار سالمند از منظر سازمان بهداشت جهانی

تعریف سازمان جهانی بهداشت از شهر دوستدار سالمند شهری است که سالمندان از نظر فیزیکی و اجتماعی زندگی راحت و مستقلی در آن داشته باشند و با احساس امنیت در جامعه مشارکت فعال داشته باشند. (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۰۷: ۵)

پدیده جهانی پیری جمعیت که در حال حاضر فراگیر شده، نتیجه همراهی کاهش جهانی نرخ باروری و افزایش سن امید به زندگی است. سالمند طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت به افراد بالای ۶۰ سال اطلاق می‌شود. براساس پیش‌بینی‌ها تا سال ۲۰۵۰ میلادی جمعیت سالمند جهان به ۲ میلیارد نفر می‌رسد. براساس آخرین سرشماری سال ۱۳۹۵، ۷.۵ میلیون نفر سالمند (معادل حدوداً ۹.۲ درصد جمعیت) در ایران زندگی می‌کنند. در شهر تهران نزدیک به ۱۰/۵ درصد از جمعیت را سالمندان تشکیل می‌دهند. سالمندان نیازهای خاص خود را در شهر دارند. سالمندی و شهرنشینی، به دلیل تاثیر متقابل بر یکدیگر، یکی از محورهای مهم مطالعه و برنامه‌ریزی برای افزایش کیفیت زندگی سالمندان در شهر محسوب می‌شوند. از این رو در سراسر دنیا دولت‌ها و شهرداری‌ها اقدام به برنامه‌ریزی برای بهبود وضعیت سالمندان کرده‌اند. شورای شهر و شهرداری تهران نیز در تلاش هستند که تهران شهری دوستدار سالمند باشد. شهر دوستدار سالمند دارای ویژگی‌هایی است که در این گزارش ضمن اشاره به عناصر مدنظر سازمان بهداشت جهانی به اقدامات انجام گرفته از سوی شهرداری تهران برای تحقق بخشیدن به آنها در سال ۱۹۸ اشاره می‌شود.

ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی، ورزشی و تفریحی به سالمندان

بر اساس بند ج ماده یک مصوبه شهر دوستدار سالمند شهرداری تهران باید سیاست‌های حمایتی را به این قشر ارائه دهد. سال‌های گذشته در مجموعه‌های ورزشی تحت نظارت شهرداری تهران «سانس منزلت» به عزیزان سالمند اختصاص داده شد. در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۳۰۰ نفر از این خدمات استفاده کرده‌اند، همچنین اهدای کارت رایگان کتابخانه‌های عمومی، کلاس‌های آموزشی رایگان برای سالمندان از دیگر خدمات معاونت اجتماعی شهرداری تهران بوده است. سال‌هاست کارت منزلت برای استفاده سالمندان از سیستم حمل و نقل عمومی در نظر گرفته شده که در سال ۹۸ حدود ۲۸ میلیون تراکنش برای استفاده از این خدمات ثبت شده است.

شورای اسلامی شهر تهران و شهر دوستدار سالمند

شورای اسلامی شهر تهران در سال ۹۱ «مصوبه شهر دوستدار سالمند» را تصویب کرد. این مصوبه شهرداری تهران را مکلف به انجام اقداماتی در راستای توجه به نیازمندی‌های جامعه سالمندان و تسهیل شرایط و امکانات مناسب زندگی برای این قشر کرده است.

گام‌های شهرداری تهران برای تبدیل تهران به شهر دوستدار سالمند

با توجه به تعداد زیاد سالمندان در شهر تهران در مقایسه با میانگین کشوری، سال‌هاست شهرداری تهران تلاش کرده است در راستای مصوبه شهر دوستدار سالمند گام بردارد؛ از این رو فعالیت‌های مختلفی را در این زمینه برنامه‌ریزی کرده است.

کانون سالمندان

کانون سالمندان اجتماعی داوطلبانه و سلامت محور محلی است. این کانون با حمایت اداره کل سلامت شهرداری تهران در سال ۱۳۸۶ با اهداف ارتقای سطح دانش و مهارت‌های اعضا در حیطه‌های مختلف فرهنگی اجتماعی به ویژه در حیطه سلامت، شناخت و حفظ توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بالقوه آنها، مدیریت بهینه اعضا در عرصه‌های مختلف و افزایش مشارکت اجتماعی تشکیل شده است.

در سال ۹۸ معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در ۳۵۲ محله شهر تهران برنامه‌های مختلفی را با هدف افزایش مشارکت اجتماعی آنان با توجه به ظرفیت کانون سالمندان اجرا کرده است. اعضای این کانون ها افراد سالمند هر محله هستند که طبیعتاً به مشکلات و مسائل هم‌سالان محله خود از آگاه هستند. یکی از برنامه‌های شهرداری تهران برگزاری کارگاه‌های مسئله‌یابی اجتماعی، تسهیلگری اجتماعی با هدف افزایش توانمندی سالمندان برای انجام فعالیت‌های اجتماعی - مشارکتی می‌باشد. در برنامه‌های اجتماع محور که رویکرد جدید شهرداری تهران

برای حل مسائل شهر تهران است، اعضای کانون‌ها با اهمیت گروه‌سازی و مشارکت اجتماعی سالمندان در حل مشکلات آشنا شده‌اند. این کارگاه‌ها با مشارکت انجمن جامعه شناسی ایران، معاونت زنان ریاست جمهوری و موسسه چکاد نواندیشان برگزار شده است.

دوشنبه‌های سالمندی

از ۱۷ تیر ماه سال ۹۸ دوشنبه‌های سالمندی در بوستان فدک با هدف ارتقای نشاط و مشارکت اجتماعی سالمندان تهرانی کلید خورد. افزایش مشارکت اجتماعی سالمندان از جمله اهداف دوشنبه‌های سالمندی بود که ارتقای بهداشت روانی این قشر را نیز مدنظر داشت. دوشنبه‌های سالمندی هر هفته در یکی از بوستان‌های محلات مناطق ۲۲ گانه تهران از ساعت ۱۷ تا ۲۱ برگزار شد که شامل برنامه‌هایی نظیر برپایی میز ارائه خدمات سلامت محور، گفت‌وگو در شهر، اجرای بازی‌های نشاط سالمندی، معرفی سالمندان نخبه و عضوگیری کانون سالمندان، اجرای تئاترهای تعاملی و فرصتی برای استفاده از ظرفیت‌های هنری و تخصصی اعضای کانون‌های سالمندان بود.

سرای تجربه

سوی افراد سالمند در تمامی خانه‌ها، کانون‌ها و اقدامات محله‌ای بهره‌گیری شود و از سوی دیگر زیر مجموعه‌های سرای محله پاسخگوی نیازهای آموزشی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی و تفریحی سالمندان باشد.

برنامه سرای تجربه در حقیقت برند و ارزشی است که برخی سرای محلات شهر تهران در راستای تلاش عوامل و مجریان مجموعه‌های مذکور برای اصلاح فرآیندها با چشم‌انداز ایجاد بستر تبادل تجربه و پاسخگویی به نیازهای خاص سالمندان اعطا می‌گردد. در سال ۹۸ در پنج محله تهران این طرح به صورت آزمایشی اجرا شد. شاخص‌های مورد بررسی در طرح عبارت‌اند از جمعیت سالمندان محله و مشارکت‌پذیری آنان، ظرفیت و امکانات محله. در این سراها تاکید بر حضور حداکثری اعضای کانون سالمندان ساکن محله در فعالیت‌های اجتماعی همراه با سایر اعضای خانواده بود. همچنین اصلاح برنامه‌ها و فرآیندهای اجرایی به نحوی است که از

تهران به تجارب زیسته سالمندان گوش داد

درک مفهوم سالمندی و تجربه آن از دیدگاه سالمندان می‌تواند ادراک واقعی و عمیق‌تری از پدیده سالمندی و مسائل و مشکلات و نیازهای سالمندان ارائه دهد. معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران «سلسله نشست‌های گفت‌وگو در شهر» را در همین رابطه در سال گذشته برگزار کرد. ۱۴۸ جلسه با حضور سالمندان، تسهیلگر و کارشناس از کانون سالمندان و سازمان‌های مردم‌نهاد برای هدایت بحث‌ها با حضور ۱۷۲۶ شهروند تهرانی در بوستان‌های منتخب مناطق ۲۲ گانه برگزار شد. این برنامه‌ها با هدف حساس‌سازی و توانمندسازی سالمندان در موضوع خودمراقبتی و ارتقاء سواد سلامت آنان از طریق گفت‌وگو و اشتراک‌گذاری تجارب زیسته برگزار شد. در کنار روایت تجربه‌های سالمندان، درباره سبک زندگی و نشاط اجتماعی سالمندان نیز صحبت شد. همچنین مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها برای شرکت‌کنندگان داستان‌گویی کردند.

سالمندی با نشاط در تعارض نیست

طیف متنوعی از حرکات آسان، آشنا و فعالیت‌های نشاط بخش برای سالمندان می‌تواند ضمن ایجاد فضایی شاد، از بروز بیماری‌های مختلف دوران سالمندی مثل آلزایمر، افسردگی و... نیز جلوگیری کند. افزایش نشاط سالمندان مدنظر مدیران اجتماعی شهرداری تهران است از این رو بازی‌هایی با هدف افزایش امید به زندگی، تقویت روحیه نشاط و شادابی، ایجاد ارتباط بین نسلی و افزایش مشارکت اجتماعی در سالمندان از هشتم مرداد ماه تا هشتم شهریور ماه ۹۸ با عنوان دور دوم رقابت‌های نشاط سالمندی و با شعار #ساده شادیم، برنامه ریزی و اجرا شد. این بازی‌ها شامل کوزه به سر، خانه رویایی، توپ رسان، سطل و آب و دایره و سنگ بود که ۳۹ رقابت طی یک ماه در سطح بوستان‌های تهران با ۸۵۴ تیم و مشارکت بیش از شش هزار نفر در مناطق ۲۲ گانه تهران برگزار شد که ۱۰ هزار نفر نیز از آن دیدن کردند. اعضای تیم‌ها شامل مادر بزرگ، پدر بزرگ یا حداقل سن ۶۰ سال و یک نوه در گروه سنی ۷-۱۴ سال بود.

بر اساس آخرین سرشماری سال ۱۳۹۵، ۷.۵ میلیون نفر سالمند (معادل ۹.۲ درصد جمعیت) در ایران زندگی می‌کنند. در شهر تهران نزدیک به ۱۰/۵ درصد از جمعیت را سالمندان تشکیل می‌دهند

گام بلند شهرداری تهران برای مناسب‌سازی فضای شهری

معاون وزیر کشور: تهران در برخی حوزه‌های مناسب‌سازی پیش‌تاز است

هر گاه موضوع مناسب سازی فضاهای شهری در افکار عمومی مطرح می‌شود بلافاصله دسترس پذیر شدن معابر عمومی و ساختمان‌ها و امکانات شهری برای افراد دارای معلولیت و سالمندان به ذهن می‌رسد. این در حالی است که مناسب‌سازی فضاهای شهری موضوعی گسترده و پر دامنه است که هدف از آن برابر کردن شرایط استفاده از محیط های شهری برای تمام شهروندان با هر میزان توانایی و بدون در نظر گرفتن شرایط سنی و جسمی و جنسیتی آن‌هاست.

به همین دلیل در ادارات محلی و شهری و استانی در کشورمان شاهد تشکیل ستادهایی هستیم که وظیفه اصلی آن‌ها مناسب‌سازی و دسترس پذیری محیط‌های شهری و امکانات موجود در آن‌هاست. در این ستادها به دلیل اهمیت موضوع، مدیران ارشد و مقامات دولتی نیز حضور داشته و بر چگونگی اجرای مصوبات مربوط به مناسب‌سازی‌ها نظارت دارند.

کلان‌شهر تهران با جمعیتی بالغ بر ۱۲ میلیون نفر از جمله محیط‌های شهری در کشور است که در زمینه مناسب‌سازی نیازمند اقدامات بسیار زیادی است. پیش از این عبدالرضا گلپایگانی معاون شهرداری و معماری شهرداری تهران در بیستمین جلسه ستاد مناسب‌سازی فضاهای شهری تهران از تهیه برنامه اقدام جامع مناسب‌سازی ۹۹ خبر داده بود. اخیراً مهدی جمالی‌نژاد، معاون وزیر کشور و رئیس ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور گفته است: تاکنون حدود ۶۰ تا ۷۰ کیلومتر از معابر شهر تهران و ۷۲ بوستان در این

شهر مناسب‌سازی شده و در طراحی پارک‌هایی که جدید ساخته می‌شود، موضوع مناسب‌سازی از ابتدای طراحی لحاظ و با استانداردهای روز جهانی و کشور اجرا خواهد شد. جمالی‌نژاد تصریح کرده «شهر تهران نیز همانند سایر شهرهای کشور و البته در برخی موارد به عنوان شهر پیش‌تاز در مناسب‌سازی بوده و دارای نماینده مستقل در کمیته‌های فنی و تحقیقاتی و دیگر کمیته‌های تخصصی در ستاد مناسب‌سازی است.» به گفته او پنج هزار کیلومتر مناسب‌سازی شهر تهران در دستور کار قرار گرفته. این سخنان معاون وزیر کشور گویای رویکردی نو در شهرداری تهران در زمینه مناسب‌سازی است.

مدیریت شهری تهران چه می‌کند؟

در حال حاضر شهرداری تهران اقدامات کلان و تصمیم‌گیری‌های خود در زمینه مناسب‌سازی را از طریق ستاد مناسب‌سازی فضاهای شهری پیگیری می‌کند. شهرداری تهران برای انجام تعهدات قانونی خود در زمینه مناسب‌سازی نیازمند آن است تا شش معاونت شهرداری به طور هماهنگ و هم‌زمان با یکدیگر فعالیت کنند، به غیر از ساخت و سازها و مناسب‌سازی‌های فیزیکی که احتیاج به فعالیت‌های عمرانی دارد، فرهنگ‌سازی و آموزش و نظارت از جمله دیگر مواردی هستند که باعث می‌شوند تا مناسب‌سازی موثرتر انجام گیرد و شاهد ارتقای استانداردهای مدنظر برنامه‌نویسان و سیاستگذاران در زمینه مناسب‌سازی باشیم. آنها وظایف فرهنگی و آموزشی متناسب با

در منطقه ۱۹ به تجهیزات ورزشی ویژه معلولان از جمله اقدامات مرتبط با مناسب‌سازی است که در این منطقه اجرا شده است. زینب نصیری مدیر کل سلامت معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری در همین زمینه عنوان کرده که حداقل یکی از سراهای محله در تمام تهران برای افراد دارای مشکلات جسمی مناسب‌سازی خواهد شد و کتابخانه‌های سرای محلات به کتاب‌های صوتی و بریل مجهز می‌شود و مترجم ناشنوا بیان در سرای محلات مستقر می‌شود. برپایی میزهای خدمت نیز یکی از اقدامات شهرداری است که در زمینه مناسب‌سازی فضاهای شهری در محلات اجرا می‌شود. در منطقه ۲ شهرداری تهران در محله صادقیه میزهای خدمت به صورت هفتگی برپا می‌شود. باز برپایی میز خدمت خدماتی مانند مشاوره تغذیه و مشاوره روانشناسی و ایستگاه روانشناسی کودکان با نقاشی ارائه می‌شود. همچنین مراجعه‌کنندگان می‌توانند در کنار این خدمات از غرفه کتابفروشی با تخفیف استفاده کنند. آثار ادبی و روانشناسی و زندگینامه سرداران جنگ هشت ساله و کتاب‌های کودکان و تازه‌های چاپ شده در معتبرترین ناشران سراسر کشور در غرفه‌های کتاب فروشی به علاقمندان عرضه می‌شود. بخش بزرگی از اقدامات شهرداری برای مناسب‌سازی محیط‌های شهری به دسترس پذیر شدن امکانات شهری مانند پیاده‌روها، خیابان‌ها، ایستگاه‌های مترو، مراکز خرید و درمانی و... مربوط است. میانسالان و افراد مسن، کودکان، زنان باردار و معلولان جسمی و حرکتی از جمله افرادی هستند که مناسب‌سازی‌ها باعث می‌شوند تا بیشتر و مطمئن‌تر در فضاهای شهری حضور پیدا کنند. در حال حاضر شهرداری تهران برای مناسب‌سازی ایستگاه‌های مترو با آسانسور و پله برقی افتتاح چند ایستگاه مترو در سطح شهر تهران را متوقف کرده است. که این موضوع نشان‌دهنده اهمیت و اولویت دادن به مناسب‌سازی فضاهای شهری است. شهر تهران از نظر مقیاس و گستردگی و حجم و تنوع و تجربه خدمات مرتبط با مناسب‌سازی فضای شهری نیازمند اقداماتی است که تنها با مشارکت و همکاری و در سطح ملی قابل اجراست و شهرداری تنها توانایی برآورده کردن نیازهای اولیه و ضروری در این زمینه را داراست. برای رساندن تهران به استانداردهای جهانی در زمینه مناسب‌سازی گام‌های اولیه از سوی شهرداری امیدوار کننده بوده است.

این همایش که به صورت پنل برگزار شد چالش‌های فردی و اجتماعی مادران دارای فرزند معلول مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظرات متخصصان و کارشناسانی در زمینه مددکاری اجتماعی و اعصاب و روان در کنار تجربه زندگی روزانه مادران مطرح شد.

خدمات اجتماعی شهرداری به معلولان

کانون‌های معلولان در تمام ۳۵۲ محله شهر تهران یکی از مراکزی هستند که می‌توانند زمینه‌آشنایی و گردهمایی معلولین را فراهم کنند. کانون معلولان منطقه ۱۹ شهرداری تهران یکی از کانون‌هایی است که در ایام همه‌گیری کرونا با همکاری و مشارکت انجمن‌های خیریه از خانواده‌های مددجو از اهدای بسته‌های حمایتی و توزیع اقلام بهداشتی حمایت کرده است. این کانون با همکاری شرکت شهر سالم زمینه‌بازیت رایگان ۱۰ نفر از اعضای کانون در درمانگاه شهرداری منطقه ۱۹ فراهم کرده است به همین بهانه بصورت فصلی گردهمایی‌ها و اردوهایی در کانون‌های معلولین برگزار می‌شود. بوستان‌ها و پارک‌ها در سطح شهر یکی از مهم‌ترین مراکزی هستند که در صورت مناسب‌سازی شدن شهروندان معلول می‌توانند به همراه اعضا خانواده خود در آنها حضور پیدا کنند و با دیگر معلولان و خانواده‌ها دیدار کنند و اوقات فراغت خود را در جمع‌های دوستانه سپری کنند. مناسب‌سازی بوستان‌ها یکی از مهم‌ترین برنامه‌هایی است که شهرداری تهران در دست اجرا دارد. تجهیز ۷ بوستان واقع

مناسب‌سازی در قالب کارگروه فرهنگی اجتماعی ستاد مناسب‌سازی به اداره کل سلامت محول شده است. در مناطق مختلف شهر تهران به کارمندان ادارات شهرداری آموزش‌هایی داده شده است تا پرسنل شهرداری بتوانند با مراجعه‌کنندگانی که ناشنوا و یا کم‌شنوا هستند، ارتباط برقرار کنند. همچنین دوره‌هایی آموزشی برای کارکنان ایستگاه‌های مترو برگزار کرده است تا آنها بتوانند با افراد نابینا ارتباط برقرار کنند.

کانون معلولان محلات در ۳۲۵ محله تهران

کانون معلولان محلات اجتماعی داوطلبانه و سلامت محور است که زمینه مشارکت شهروندان دارای معلولیت در سطح محلات را افزایش می‌دهند. کانون‌های معلولان در حال حاضر در تمامی ۳۵۲ محله در شهر تهران تشکیل شده‌اند. سال گذشته سالن اجتماعات برج آزادی به مناسبت روز جهانی معلولان میزبان گروه نمایشی بود که بازیگران آن را تعدادی از معلولان جسمی و ذهنی تشکیل می‌دادند. در تئاتر ساعت گرگ و میش به نویسندگی و کارگردانی هادی سروری که به همین مناسبت اجرا شد افراد دچار بیماری‌هایی مانند ام‌اس و سندروم داون هنرنمایی کردند. قصه این نمایشنامه به افراد معلولی اشاره داشت که برای رسیدن به خواست‌ها و آرزوهایشان به توانایی‌ها و پشتکار خود تکیه می‌کنند و موانع را پشت سر می‌گذرانند. از دیگر اقدامات معاونت امور اجتماعی و فرهنگی برگزاری مجموعه همایش‌های نغمه‌های ناخوانده در محل ایوان شمس می‌باشد که زنان توانمند و مادران دارای فرزند معلول در آن شرکت نمودند. در

صدای آیندگان را بشنویم؛

شهریاران کوچک در «شهر دوستدار کودک»

تیرماه امسال وزارت کشور با همراهی یونیسیف اعلام کرد که تهران به همراه ۱۱ شهر دیگر ایران با رأی کمیته ملی ابتکار شهر دوستدار کودک به عنوان پایلوت «شهر دوستدار کودک» معرفی شده است. اما شهر دوست‌دار کودک چیست و چه اهمیتی دارد؟

«۴ میلیارد نفر جمعیت شهری کره زمین، تقریباً یک سوم شهرنشینان را کودکان تشکیل می‌دهند. تخمین زده می‌شود که تا سال ۲۰۵۰، تقریباً ۷۰ درصد از کودکان جهان ساکن مناطق شهری خواهند بود.» اینها بخشی از سخنان دکتر ویل پارکس، نماینده یونیسیف در ایران است که دو سال پیش در اولین کنفرانس ملی شهرهای دوستدار کودک در اصفهان مطرح و بر جدی بودن موضوع کودکان شهری تاکید کرد.

بیش از سه دهه از پیوستن ایران به کنوانسیون جهانی حقوق کودک می‌گذرد و نزدیک به یک دهه است که تهران طرح «شهر دوستدار کودک» را پذیرفته است، هر چند در عمل هنوز راه درازی در پیش دارد. با این حال، پس از فراز و فرودهای بسیار و تجربه‌های زیادی که سیاست‌گذاران و فعالان مدنی ایران در اهمیت نقش و جایگاه کودکان در جوامع شهری کسب کرده‌اند، سرانجام در تیرماه ۹۹ وزارت کشور با همراهی یونیسیف اعلام کرد که تهران به همراه ۱۱ شهر دیگر ایران با رأی کمیته ملی ابتکار شهر دوستدار کودک وزارت کشور به عنوان پایلوت «شهر دوستدار کودک» معرفی شده است. اما شهر دوست‌دار کودک چیست و چه اهمیتی دارد؟

کودکان و نوجوانان قشر آینده‌ساز و مهم‌ترین سرمایه‌های انسانی جوامع هستند که بالندگی آنها در گرو آموزشی متناسب و در خور است. نسل کم‌سن‌وسال امروز تصمیم‌گیران فردا هستند و باید در جریان آموزش‌ها آنان را با حقوق و تکالیف شهروندی آشنا کرد، آنها را در جریان مشکلات و معضلات محیط زیستی گذاشت و با طرح‌ها و برنامه‌هایی که به آینده و سرنوشت آنها مربوط می‌شود، همراه کرد. بر اساس چشم‌انداز CFCE هم «همه کودکان و نوجوانان باید بتوانند از کودکی و نوجوانی خود لذت ببرند و از طریق احقاق برابر حقوق خود در شهر و اجتماع محلی‌شان توانایی‌های بالقوه خود را به طور کامل به فعل در آورند».

از این رو نباید کودکان و نوجوانان را دست کم گرفت. باید پتانسیل این نسل را برای فرهنگ‌سازی و داشتن جامعه‌ای پویا و بانشاط شناسایی کرده و به رسمیت شناخت. شاید همین هم دلیلی است که عمده‌ترین توجه نهادهای بین‌المللی به ویژه یونسکو و یونیسیف، بر تشویق و هدایت امکانات جوامع در عرصه آموزش و پرورش متمرکز است و در این راستا حقوق و مفاهیم شهروندی یکی از اولویت‌های آموزشی هر جامعه‌ای است که به توسعه چشم امید دارند. در همین راستا اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران فعالیت خود را با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در سطح محلات و تولید و توزیع محصولات آموزشی نوشتاری، دیداری و شنیداری، در خصوص ارتقای آگاهی‌های عمومی شهروندان در زمینه حقوق و تکالیف شهروندی انجام داده و ماموریت‌های خود را معطوف به زمینه‌سازی برای تحقق چشم‌انداز طرح «تهران، شهر دوستدار کودک» کرده و برای تحقق آن برنامه‌هایی را طراحی کرده است. در ادامه چند نمونه از مهم‌ترین این برنامه‌ها می‌آید.

رویای شهری مهربان با کودکان

شهر دوستدار کودک شهری است که در آن تامین خواسته‌های کودکان در اولویت قرار می‌گیرد، وضع اجتماعی، فرهنگی و معماری آن همسو با نیازهای آنهاست و حقوق کودکان در سیاست‌ها، قوانین، برنامه‌ها و بودجه منعکس می‌شود تا با شناخت ویژگی‌ها علائق و اهمیت این نسل امنیت کافی برای زیست بهتر مادی و معنوی آنها فراهم شود.

از این رو وقتی از شهر دوستدار کودک سخن می‌گوییم، اغلب منظور شهری است که چنین امکانات و ویژگی‌هایی برای زیست

نوجوانان و جوانان می‌تواند چراغ راهی باشد برای مسئولانی که کودکان دیرروز بودند و امروز پشت میزهای مدیریتی مختلف نشسته‌اند.

یکی از طرح‌هایی که می‌تواند ما را در رسیدن به نشان «شهر دوستدار کودک» یاری کند، طرح «شهردار مدرسه» است. این طرح همزمان با تشکیل معاونت اجتماعی

دلسوز، معلمی فداکار و مسئولی دغدغه‌مند داشته باشیم باید امروز کودکان را در یابیم و از هم‌اکنون آنها را در کنش‌گری با نقش‌ها و مشاغل مختلف قرار دهیم تا با چالش‌ها و سختی‌های هر نقش روبه‌رو شوند و برای حضور در این نقش‌ها برای آینده‌ای بهتر تمرین کنند. از طرف دیگر خلاقیت، دغدغه‌مندی، مطالبه‌گری و هوشمندی

تمرین دموکراسی با شهرداران مدارس

اگر بخواهیم در آینده شهرداری با کفایت، مدیری مدبر، مهندسی وظیفه‌گرا، پزشکی

راه دراز تهران برای «دوستدار کودک» شدن

برای اولین بار در سال ۱۹۸۹ میلادی نمایندگان شماری از کشورهای جهان در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، پیمان «حقوق کودک» را تایید و امضا کردند و متعهد شدند برای تصویب و اجرای مفاد پیمان در کشورهای خود تلاش لازم را به عمل آورند. این عهدنامه به نام «کنوانسیون حقوق کودک» شناخته شد و در اوایل اسفندماه ۱۳۷۲، مجلس شورای اسلامی اجازه ملحق شدن جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک را تصویب کرد؛ پس از آن در سال ۱۳۸۶ دولت جمهوری اسلامی ایران تعهدی را به صندوق حمایت از کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) داد و شهر تهران نیز به طرح شهرهای دوستدار کودک ملحق شد البته این برنامه با کمی تاخیر در سال ۱۳۸۸ و یک آیین نامه تکمیلی دیگر در سال ۱۳۹۴ به تصویب شورای اسلامی شهر تهران رسید و شهر فعالیت‌های خود را در راستای تحقق «شهر دوستدار کودک» آغاز کرد و سرانجام در سال ۱۳۹۸ با افزایش تعاملات شهرداری تهران با وزارت کشور و دفتر یونیسف در ایران از یک طرف و چشم‌انداز پیروز حناچی، شهردار تهران با عنوان «تهران، شهری برای همه»، این مهم با نگاهی دقیق‌تر و عملیاتی توسط اداره کل آموزش‌های شهروندی توسعه یافت.

این عهدنامه به نام «کنوانسیون حقوق کودک» شناخته شد و در اوایل اسفندماه ۱۳۷۲، مجلس شورای اسلامی اجازه ملحق شدن جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک را تصویب کرد

انتخاب ۵ محله دوستدار کودک به صورت آزمایشی

یکی از اقداماتی که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته، استانداردسازی مبلمان شهری به‌ویژه وسایل خاص کودکان (ورزش، تفریح و بازی) است. همچنین تقویت نگرش اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران به این موضوع باعث رقم خوردن اتفاقات جدید بین نهادها شده است؛ برای مثال، امسال این نهاد با انجمن حقوق کودک در خصوص

پیدا کنند.

در مجموع، اهداف عمده این طرح، ایجاد بسترهای لازم برای بروز استعدادهای خلاقیت‌های کودکان و نوجوانان در شهر، توسعه، نظارت، استانداردسازی، سطح‌بندی و نظام‌مندی فضاهای فعالیت‌ی کودکان در شهر، تامین امنیت و ایمنی جهت حضور فعال و بانشاط تمامی کودکان و نوجوانان در شهر و افزایش فرصت‌های شادی و ملاقات کودکان با یکدیگر در محلات شهری و در نهایت کمک به ارتقای سلامت جسمی و روحی همه کودکان و نوجوانان به عنوان شهروندان تمام‌عیار در کنار سایر افراد جامعه است.

کودکان دارد. هر چند چنین مفهومی در نگاه اول ایده‌آل به نظر می‌آید اما دور از انتظار نیست که با هدف‌گذاری این ایده به عنوان اولویت مدیریت شهری، امکاناتی نظیر پارک‌ها و اماکن بازی کودکان با امنیت کافی، وسایل بازی متناسب با مراحل رشد کودکان، محل‌های عبور و مرور امن در کوچه و خیابان، مبلمان شهری مناسب، دسترسی راحت به فضاهای آموزشی رسمی و فوق برنامه، دسترسی به امکانات ورزشی مناسب و داشتن مراکز ارائه خدمات به کودکان دارای نیازهای ویژه و توانایی‌های متفاوت در شهرهای ما به نسبت گذشته وضعیت بهتری

علم و دانش با شهروند و وظایف شهروندی آشنا شده و در آینده به شهروندی مسئول تبدیل شوند. شهروند-کودک‌انی که اگر امروز مسئولیت‌پذیری و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها را فرا بگیرند، برای فردا انسان‌های مسئول و مطالبه‌گر در حوزه فرهنگ و آداب زیست شهری بار خواهند آمد.

از مدارس را تحت پوشش خود قرار داد. طرح شهردار مدرسه با این دیدگاه تهیه شده بود که جامعه‌نهادی کاملاً پیوسته به یکدیگر است و مدرسه بخشی از جامعه و حتی نمونه کوچکی از آن است. علاوه بر این، مدرسه را می‌توان به یک شهر در ابعاد کوچکتر تصور کرده و در مدرسه دانش آموزان علاوه بر تحصیل

و فرهنگی در شهرداری تهران، توسط دانشکده علوم اجتماعی علامه طباطبائی به سرپرستی دکتر پرویز پیران، جامعه‌شناس شهری مطرح و مقبول واقع شد و برای اولین بار در سال تحصیلی ۱۳۷۲-۱۳۷۳ به صورت آزمایشی در ۲۰ مدرسه راهنمایی تهران به اجرا درآمد و پس از نتایج مثبت به دست آمده، در سال‌های بعد تعداد بیشتری

برگزاری مراسم منع کار کودک مشارکت کرده و با آبی کردن میدان آزادی در روز حقوق کودک و برگزاری جلسات متعدد در این باره رویکرد خود را مشخص کرده است تا به عنوان نماد این همدلی و همراهی شناخته شود. از سوی دیگر، امسال بودجه مشخصی برای تحقق شهر دوستدار کودک تصویب شده است، همچنین پنج محله به صورت آزمایشی برای اجرای الگوهای شهر دوستدار کودک شناسایی شده‌اند و قرار است در فاز دوم طرح نیز ۱۷ محله دیگر وارد این الگو می‌شوند.

بنا بر پژوهش میدانی که بهار ۹۹ توسط اداره کل آموزش‌های شهروندی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در محله «شهرآرا» به عنوان یکی از محلات آزمایشی طرح انجام شده است برای رسیدن به محله دوستدار کودک باید موارد زیر را مد نظر قرار داد. هر چند پژوهش‌های این چنینی در محلات مورد بررسی نشان می‌دهد پایتخت راه درازی برای تامین همه ابعاد شهر دوستدار کودک در پیش دارد، چراکه حمل و نقل عمومی، مبلمان شهری، پارک‌ها و بوستان‌ها، پارکینگ‌های شهری و فضاهای دارای کاربری رفاهی و محیط زیستی چالش‌های زیادی را از گذشته به دوش می‌کشند و نیاز به یک بازنگری جامع در همه سطوح و با مشارکت همه نهادهای ذی‌ربط دارند. با این حال، شهرداری تهران حرکتی را آغاز کرده تا سازه‌های فیزیکی و کالبدی محله‌های مختلف را مورد توجه قرار دهد و دسترسی آسان به سازه‌های محیط زیستی، فرهنگی و ورزشی را تحقق بخشد. همچنین در طرح محله دوستدار کودک، تدوین پنج برنامه عملیاتی برای محلات شهرآرا (منطقه ۲)، بهار (منطقه ۷)، فدک (منطقه ۸)، صاحب‌الزمان (منطقه

۱۸) و گلستان (منطقه ۲۲) توسط موسسه «هم‌نوا آوای رویش» در حال اجرا است؛ یکی از موسساتی که با هدف «افزایش دسترسی به خدمات با کیفیت کودکی در سطح کشور» در حوزه تولید محصولات آموزشی و برنامه‌های فرهنگی برای کودکان شهر فعالیت می‌کند و برای مثال، تاکنون بالغ بر ۲۰ هزار جلد کتاب آموزشی کودک با عنوان «کی تند و تیز تره» و ۵ هزار جلد کتاب دیگر با عنوان «کوجولوها و بازیافت» تولید و توزیع کرده است.

همچنین برای هر محله دوستدار کودک، چشم‌انداز و ماموریت تعیین شده است تا از منظر برندینگ شهری در محلات برای کلیه نیروهای شهرداری، سازمان‌ها، نهادها و ساکنان محله فراخوان باشد. پیش‌بینی می‌شود این برنامه برای بازه زمانی سه ساله در شهرداری مناطق عملیاتی شود. اقداماتی که برای اجرای هر چه بهتر و نصفه‌ونیمه رها نشدن نیاز به مدیریت یکپارچه، تخصیص بودجه و همکاری معاونت‌های مختلف شهرداری تهران دارد. همچنین هم‌افزایی بین نهادهای با سایر متولیان این حوزه مانند وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش و پرورش، کار و رفاه اجتماعی (مشخصاً سازمان بهزیستی) و دیگر نهادها اثر بخشی این طرح را بهبود می‌بخشد تا برای چشم‌انداز کوتاه‌مدت در کل مناطق ۲۲گانه تهران حداقل یک محله دوستدار کودک داشته باشیم.

مدارس دوستدار شهر و مشاوران نوجوان شهر دار

دانش‌آموزان شهردار مدرسه که با روشی شبیه انتخابات‌های واقعی و شروط آن خود را در

معرض رای‌سازین قرار می‌دهند، در زمینه تصمیم‌گیری‌های کلان و خرد در مدیریت محله و مدرسه (با اولویت ترافیک و آلودگی هوا، حقوق و تکالیف شهروندی، محیط زیست و پسماند، ایمنی و مدیریت بحران) مشارکت داده می‌شوند و به نوعی تمرین دموکراسی می‌کنند، در سال‌های اخیر مورد توجه بیشتر شهرداری تهران قرار گرفته‌اند؛ مجموعه‌ای از فعالیت‌های مناسب برای اجرا در مدارس دوستدار شهر، در دو بخش مدارس تحت پوشش طرح شهردار مدرسه (دوره اول متوسطه) و مدارس زیر پوشش طرح هم‌یار شهر (دوره دوم ابتدایی) صورت گرفته است.

امید می‌رود با تقویت این رویکرد، علاوه بر معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، سایر نهادهایی که رسالت فرهنگ‌سازی دارند از جمله محیط زیست، پلیس راهور، نیروی انتظامی، سازمان آتش‌نشانی و اورژانس پزشکی و اجتماعی در عرصه‌های مختلف مدیریت شهری از دانش‌آموزان طرح شهردار مدرسه استفاده کنند. یکی از اقداماتی که در سال تحصیلی ۹۸ روی آن تاکید شد انتخاب مشاوران نوجوان شهرداران مناطق، مشاور نوجوان شهردار تهران، مشاور نوجوان معاون امور اجتماعی و فرهنگی و مشاور نوجوان مدیر کل آموزش‌های شهروندی در امور دانش‌آموزی است که امید می‌رود مدیران شهری در تصمیم‌گیری‌ها دیدگاه و دغدغه‌های کودکان و نوجوانان را به عنوان شهروندان کوچک سال اما تاثیرگذار شهر در نظر داشته باشند.

البته در کنار این کارویژه‌های اختصاصی تعریف شده، می‌توان از برخی فعالیت‌های عمومی و معمول مدارس هم یاد کرد، از جمله تولید و توزیع پوسترهای آموزشی، نمایش فیلم در مدارس، اعزام دانش‌آموزان به سینما، طرح آموزشی (ایمنی و آتش‌نشانی) مدارس، برگزاری مانور آتش‌نشانی، کارگاه آموزشی برای اولیا و مربیان، مسابقه ساخت فیلم کوتاه، مسابقه نویسندگی، همکاری و مشارکت با انجمن‌ها و کانون‌های فرهنگی-تربیتی و اجرای طرح کاپ که در مدارس همه سطوح تحصیلی در حال اجرا است و محتوای آن می‌تواند هر چه بیشتر با طرح شهردار دوستدار کودک همراه شود.

در سال ۹۸، ۱۲۴ هزار دانش‌آموز در مدارس که شهردار مدرسه داشتند مشغول تحصیل بوده‌اند و اگر این تعداد را با خانواده‌های آنها در نظر بگیریم بیش از چند هزار نفر به نوعی با این طرح در ارتباط بوده‌اند. این ظرفیت برای فرهنگ‌سازی در راستای اداره شهر و تعامل بیشتر شهروندان برای مشارکت و همکاری با شهرداری مزیتی است که مدیران شهری باید بر آن اهتمام بیشتری بورزند.

«مسئولیت اجتماعی» رویکرد مدارس در سال جدید

با توجه به سهم
۱۵ درصدی
جمعیت
دانش آموزی
در ترکیب
جمعیتی کلانشهر
تهران اختصاص
بوده سالانه
برای حمایت
از مدارس
شهر تهران
در زمینه‌های
عمرانی، تجهیزاتی
و برنامه‌های یکی
از سیاست‌های
کلان شورای
اسلامی شهر و
شهرداری تهران
به شمار می‌رود

آیا تهران نشان یونیسف را دریافت می‌کند؟

با توجه به سهم ۱۵ درصدی جمعیت دانش‌آموزی در ترکیب جمعیتی کلانشهر تهران و همچنین اهمیت نقش مدارس در توسعه و تعمیق فرهنگ جامعه شهری، اختصاص بودجه سالانه برای حمایت از مدارس شهر تهران در زمینه‌های عمرانی، تجهیزاتی و برنامه‌های یکی از سیاست‌های کلان شورای اسلامی شهر و شهرداری تهران به شمار می‌رود که با اهداف زیر دنبال می‌شود:

ایجاد الگوی مدیریت واحد و عادلانه در حمایت از مدارس، به منظور ارائه ارتقاء سطح خدمات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و بهداشتی به دانش‌آموزان.

ارتقای همکاری در وضعیت تجهیز، بهسازی، ایمن‌سازی، مناسب‌سازی مدارس دخترانه و کیفیت محیطی و بازسازی مدارس.

توسعه همکاری شهرداری و آموزش و پرورش به منظور آموزش حقوق و تکالیف شهروندی به دانش‌آموزان و فرهنگیان.

رسیدن به وضعیت مطلوب و تحقق این اهداف می‌تواند تهران را به نشان «شهر دوستدار کودک» از سوی یونیسف برساند تا گامی مهم در جهت توسعه انسانی جامعه ما برداشته شود. نباید از یاد هم برد که امروزه مشارکت کودکان یعنی ایجاد فضایی برای گفت‌وگو و اظهار نظر آنها درباره احساساتشان نسبت به محیط پیرامونشان. آنها از طریق ابراز احساسات و ارائه نظراتشان درباره محیط است که می‌توانند نسبت به جامعه پیرامون خود کنترل و امنیت خاطر داشته باشند، نقش‌های خود را بشناسند و مسئولانه در بهبود وضعیت جامعه مشارکت کنند. حالا شهرداری تهران در دوره مدیریتی جدید اقدامات خود را در حوزه فرهنگ‌سازی به ویژه در حوزه کودکان، خانواده و مدرسه تقویت کرده و گام‌های مثبتی در این راه برداشته است. هر چند دریافت نشان و برند «شهر دوستدار کودک» یونیسف، زمانی صورت می‌گیرد که شهر مورد نظر چرخه رسیدن به شهر دوستدار کودک را به صورت موفقیت‌آمیز تکمیل کرده باشد. در مرحله آزمایشی، که تهران نیز از امسال در آن قرار گرفته است، شهرها به عنوان «شهر دوستدار کودک» به رسمیت شناخته نشده و نشان یا عنوان رسمی دریافت نمی‌کنند بلکه آنها باید برنامه‌های خود را عملیاتی کنند و برای رسیدن به آن نشان، تلاش‌های کارگزاران بخش‌های مختلف مدیریت شهری آغاز شود.

ایتکار طرح «شهر دوستدار کودک» با حمایت دولت‌های ملی و محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد، بخش خصوصی، رسانه‌ها، دانشگاه‌ها و با همکاری یونیسف، بیش از ۳۰ میلیون کودک را در ۳۰۰۰ شهر و جامعه محلی در بیش از ۴۰ کشور تحت پوشش قرار داده است و امیدواریم تا افاق ۱۴۰۴ به جایگاهی رسیده باشیم که این «نشان» بر سینه تهران زده شود.

با توجه به رویکرد جدید مدیریت شهری در جهت هدفمند و اثربخش کردن آموزش‌های شهروندی، از دوره هجدهم سالانه یک رویکرد به عنوان محور آموزشی اعلام می‌شود و بخش اعظم فعالیت‌ها حول آن اجرا می‌شوند. لذا با توجه به اهداف تعریف شده و ماهیت وجودی طرح شهردار مدرسه و پیرو شعار شهردار محترم مبنی بر «تهران، شهری برای همه» رویکرد ویژه بیست و یکمین دوره «شهردار مدرسه و مسئولیت اجتماعی» اعلام شده است تا ضمن ارتقای سطح دانش اجتماعی و محیطی دانش‌آموزان با هدف پرورش شهروندان متعهد و مسئول، جایگاه مسئولیت‌های شهروندی و اجتماعی محور فعالیت‌های فرهنگی در سال جدید تحصیلی قرار گیرد.

با رونق گرفتن طرح شهردار مدرسه در سال اخیر نشست‌های مشاورتی زیادی با هدف هماهنگی بیشتر و انعقاد تفاهم‌نامه بین مدارس و نهادهای اجتماعی و ادارات منطقه‌ای شهر در حوزه‌های محیط زیستی، بهداشت و سلامت، ایمنی، ورزشی، حمل و نقل و ترافیک و آموزش‌های شهروندی صورت گرفته که با جافتادن این حرکت برای سال‌های آینده، نوید روزهای خوبی را می‌دهد. در این مسیر نشست‌های توجیهی زیادی بین مسئولان، دانش‌آموزان و اولیا و مربیان شکل گرفته است که با بازخوردهای مثبتی همراه بوده است.

نکته جالب توجه طرح «شهردار مدرسه» این است که دانش‌آموزان به صورت آنلاین می‌توانند ایده‌های خود را در سایت شهردار مدرسه (tsm.tehran.ir) ارائه دهند و واحدهای کاری برای این افراد با کد اختصاصی در نظر گرفته شده و تاکنون حدود ۴۱۳ نام کاربری برای شهرداران مدارس، ۳۳۰۴ نام کاربری برای معاونان شهردار مدرسه در سایت تعریف شده است که به بارگزاری گزارش‌های دانش‌آموزی مشغول هستند. همچنین تا لحظه تنظیم این گزارش، ۱۴۳۰ گزارش توسط شهرداران مدارس ثبت شده است و ۱۹ طرح پیشنهادی از سوی شهرداران مدارس و معاونان آنها برای مدیریت شهری ارائه شده است. همچنین بر اساس آمار، نسبت مشارکت دختران در طرح شهردار مدرسه ۱۰ درصد بیشتر از پسران بوده است.

●●
۱۰ محله‌ی پرتنش

کارگاه‌های مشارکتی در ده محله‌ی منطقه ۱۰ تهران برگزار شد. شرکت‌کنندگان این کارگاه‌ها زانی بودند که در هر محله اشاره به نوع خاصی از آزار و اذیت کردند. در بعضی از محله‌ها نامنی از حضور ارادل و اوباش و خشونت‌های خیابانی حکایت داشت. به طوری که زنان شرکت‌کننده در کارگاه بریانک همگی به اتفاق، بیشتر نگاه کنجکاوانه تا تیکه انداختن، تعقیب و پوشش نامناسب مردان را مصادیقی از خشونت و آزار خیابانی می‌دانستند.

یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گوید؛ کوچه‌هایی در محل است که پیچ در پیچ‌اند و وقتی حرکت می‌کنید، نمی‌دانید چه کسی پشت آن پیچ است. می‌توان گفت نبود دید در شب یکی از معضلات اساسی به شمار می‌آید. داستان آزارهای خیابانی شکل و شمایل متفاوتی دارد که بسته به ویژگی‌های شهرسازی هر محله متغیر است. نبود دید مناسب در شب، تنگ بودن کوچه‌ها، نبود روشنایی و بن بست‌های زیاد امکان بروز رفتارهای خشونت‌آمیز و آزاردهنده را تشدید می‌کند.

محله هفت چنار از مناطق قدیمی منطقه ۱۰ محسوب می‌شود. زنان حاضر در کارگاه این محله، نداشتن امنیت برای حضور در پارک‌ها و مناطق تفریحی را بیان کردند و علت اصلی را تجمع معتادان و مواد فروشان همچنین نگاه‌های جنسی آنان در پارک هفت‌چنار دانستند. این در حالی است که زنان محله‌ی نیز همانند هفت‌چنار بیشتر مورد خشونت و آزارهای کلامی قرار گرفته‌اند. همچنین اهالی هر دو محله تأکید داشتند با اینکه تاکنون آزاری از سمت معتادان ندیده‌اند اما تجمع و نداشتن حال طبیعی آنها و احتمال حضور موادفروشان در کوچه‌ها سبب رعب و وحشت در آنها می‌شود.

خشونت‌های کلامی که در اثر تجمع مردان بر سر کوچه‌ها، قهوه‌خانه‌ها و معابر بیشتر نمود پیدا می‌کند از دیگر معضلات است. از این رو محله سلسبیل جنوبی و هاشمی از جمله محله‌هایی هستند که با داشتن

گزارشی طرح پژوهشی «بررسی مسئله آزارهای خیابانی در منطقه ۱۰ تهران»

پایان دوران دست‌درازی به حریم زنان

کوچه‌های خلوت و تنگ که از شدت تاریکی انتهای آن مشخص نیست، برای بسیاری از زنان دلهره‌آور است. فرقی نمی‌کند زنان در چه سن و سالی باشند، خطر آزار و اذیت برای آنها در شب بیشتر خواهد بود. تهدید امنیت زنان در بیرون از منزل سبب بروز آسیب‌های جبران‌ناپذیر روحی و حتی در شرایط بفرنج‌تر، جسمی می‌شود. تبدیل شدن زنان به قشر آسیب‌پذیر می‌تواند تبعات اجتماعی زیادی در بر داشته باشد. آزارهای خیابانی مصداق بارز خشونت در برابر زنان هستند. با گسترش و تکثیر این واقعه در دناک، سلامت روان زنان و به دنبال آن خانواده، به خطر خواهد افتاد. بروز آزار و اذیت‌های خیابانی علیه زنان، دلایل بسیاری می‌تواند داشته باشد. از این رو لازم است تا علل و عوامل اصلی این نوع آسیب‌های اجتماعی شناخته شود و به صورت ریشه‌ای تحلیل و راه‌حل‌های کارآمدی تهیه شود. معاونت فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران، طی طرحی تحت عنوان «ارتقای احساس امنیت حضور زنان و خانواده در شهر از طریق شناسایی و بهسازی نقاط ناامن و بی‌دفاع شهری» به شناخت زوایای این معضل اجتماعی پرداخته است. همچنین فرار است نتایج برآمده از این پژوهش تدوین و در دستور کار اجرای مناطق مختلف قرار گیرد.

●●
فریادهای بی‌صدا

اضطراب در صورتش پیدا بود. با چهره‌ای ترسان که مملو از غم بود، گفت: دختر ۹ ساله‌ام برای خرید به سر کوچه رفت. وقتی برگشت با رنگی پریده و سرشار از ترس گفت که مورد آزار و اذیت مردی رهگذر قرار گرفته است. مدام از اینکه چرا این اتفاق افتاده است از من سوال می‌پرسید. حال روحی‌اش خوب نیست و هر هفته به مشاور مراجعه می‌کنیم. اینها گفته زنی است که تجربه ناخوشایند

آزار و اذیت خیابانی دخترش را در کارگاه مشارکتی پژوهش «بررسی مسائل آزارهای خیابانی» با تسهیلگران در میان گذاشته است. عدم آگاهی و نداشتن توان و قدرت مقابله زنان با انواع مزاحمت‌های خیابانی سبب تداوم این‌گونه رفتارهای نابهنجار شده است. منظور از آزار و اذیت خیابانی خشونت‌های کلامی و رفتاری که ماهیتی جنسی دارند و در ملاعام به مرحله بیان و عمل رسیده و موجب ناراحتی‌های روحی و جسمی افراد شده است.

آزار خیابانی تا به کجا

منطقه ۱۰ تهران با داشتن تراکم جمعیتی بالا و کیفیت پایین زندگی خانوارها، می‌تواند

شهرداری تهران صورت گرفته است، منطقه ۱۰ بیشترین میزان سرپرست خانوار زن در کل ۲۲ منطقه را دارد. همچنین بیشترین احساس عدم امنیت در تردد شبانه مخصوص محلات هفت‌چنار و سلیمانیه بوده است. منطقه ۱۰ شهرداری تهران از ۳ ناحیه و ده

نمونه‌ای مناسب برای پژوهش و بررسی باشد. طبق آمارهای صورت گرفته بیشترین میزان زورگیری، سرقت، کارتن‌خوابی، فروش مواد مخدر و تکدی‌گری در سراسر این منطقه پراکنده شده است. طبق پژوهشی که توسط معاونت امور اجتماعی و فرهنگی

فضای امن تر، زنانی قوی تر

از مجموع موارد گفته شده توسط شرکت کنندگان در کارگاه‌ها و افرادی که به صورت شخصی با آنها در این پژوهش مصاحبه صورت گرفته است یکسری عوامل اصلی که زمینه‌ساز بروز خشونت و آزارهای خیابانی می‌شود، گفته شده است. نبود نور کافی یکی از این علل محسوب می‌شود. در سراسر منطقه ۱۰ تمامی کوچه‌ها فاقد نور مناسب در شب هستند. از این رو شهرداری با بررسی تمامی ناحیه‌ها، چک لیستی از مناطقی که دارای کمبود برق هستند تهیه می‌کند و با همکاری اداره برق مسئله روشنایی محله‌ها می‌تواند به صورت اساسی حل شود. همچنین به دلیل خلوت بودن معابر و کوچه‌ها امکان کیفی‌قایی زیاد است و نصب سرعت گیر از سوی شهرداری می‌تواند منجر به کاهش دزدی موتورسوارن شود. فضاهای متروکه و نیمه کاره رها شده محلی مناسب

برای استقرار معنادان و تجمع ارادل و اوباش است. از همین رو طی بررسی که صورت گرفته است شهرداری تهران با مشارکت و نظر اهالی بومی هر منطقه می‌تواند وضعیت این فضاها را سامان بخشد. همچنین تبدیل این فضاهای متروکه به فضاهای سبز علاوه بر زیبایی می‌تواند محلی برای پاتوق اهالی محلی شود. مناطق تفریحی و پارک‌ها نیز در بسیاری از محله‌های منطقه ۱۰ مملو از حضور موادفروشان و سوءمصرف کنندگان معنادان نتیجه بخش نبوده است. پس شهرداری تهران می‌تواند با مشارکت اهالی محلی، ظرفیت‌های فرهنگی مانند برگزاری نمایشگاه‌های محلی، جلسات انجمن معنادان گمنام و ورزش‌های عمومی رایگان را در پارک‌ها ایجاد کنند. تبدیل فضای امن در پارک‌ها می‌تواند سبب افزایش حس امنیت در زنان باشد. اقدامات بیان شده که با همکاری شهرداری تهران و منطقه ۱۰ و اهالی محلی صورت می‌گیرد، تاحدودی فضاهای عمومی را امن تر و حضور زنان قوی تر خواهد شد. اما مواردی که گفته شد زمانی می‌تواند تاثیر عمیقی در از بین بردن خشونت‌های خیابانی علیه زنان بگذارد که آموزش‌های لازم در جهت بالا بردن فرهنگ افراد در مقابل زنان نیز صورت پذیرد. احترام به حقوق زنان و رعایت حساسیت‌های جنسیتی توسط مردان می‌تواند قدم بزرگی در این راستا باشد.

متغیر بود. مصادیق خشونت را می‌توان در دو دسته اصلی تقسیم کرد. دسته اول خشونت‌ها که در بین تمامی محله‌ها مشترک بود خشونت و آزارهایی هستند که ریشه‌های ساختاری دارند و فراتر از بعد محلی و منطقه‌ای و شهری اند. مانند رواج دزدی، سرقت و خفت‌گیری ریشه در مسائل اقتصادی و معیشتی دارد. شاید بشود با تصمیمات فردی و گروهی اهالی محلی از بروز این مسئله تا حدی کاست اما تغییرات اساسی میسر نمی‌شود و همینطور رفتارهای خشونت آمیز نیز ادامه پیدا خواهد کرد.

همچنین در همین دسته یکسری از خشونت‌ها و آزارهایی قرار دارد که نتیجه مستقیم یا غیر مستقیم مداخلات توسعه شهری و منطقه‌ای است. این مداخلات بدون توجه به بافت محلی و مطالعات جامعه شناختی صورت گرفته است. به طور مثال تخریب بافت‌های فرسوده محله‌ها و رهاسازی آنها به صورت نیمه کاره یکی از علت‌های باز تولید خشونت‌های خیابانی می‌تواند باشد. دسته دوم مصادیق آزارهای خیابانی است که می‌توان با مدیریت صحیح شهری و مشارکت مردم محلی به خصوص زنان از میزان آنها کاست. حضور فعال زنان در این اقدامات باعث می‌شود به صورت درست و اصولی مواردی که باعث ایجاد احساس ناامنی می‌شود را اصلاح کرد. تقسیم بندی مصادیق خشونت به این علت بود که تنها می‌توان برای دسته دوم پیشنهادات کاربردی و عملی ارائه کرد. چراکه عوامل بروز آزار و اذیت‌های دسته اول نیازمند راهکارهای کلان است.

آگاهی بیشتر، کیفیت زندگی بالاتر

بافت فرسوده منطقه ۱۰ تهران می‌تواند از معضلات اساسی بروز مشکلات اینچنینی به حساب آید. پایین بودن سطح کیفی زندگی خانواده‌ها، بسترهای بروز خشونت‌ها و آزارهای خیابانی را فراهم می‌کند. از این رو معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران با انجام بررسی‌های ذکر شده در صدد است تا با رفع این معضلات اساسی تاثیر مستقیمی در کاهش خشونت منطقه ۱۰ داشته باشد. مواردی که در جهت اصلاح مصادیق خشونت در این پژوهش به مدیران شهرداری گفته شد نوید بخش بالارفتن سطح کیفی زندگی افراد، بهبود وضعیت معابر و امکان عمومی و همچنین زیباسازی این منطقه خواهد بود. این امر نشانگر این است که مسائل و معضلات پیش روی زنان به صورت عام را نمی‌توان از مسئله آزارهای خیابانی به صورت خاص جدا کرد.

کوچه‌های تنگ و کم نور محلی مناسب برای تجمع معنادان شده اند. همچنین زباله جمع‌کنی معنادان در مناطق فرسوده این محله‌ها سبب تجمع حیوانات مودی نیز شده است. به طوری که یکی از زنان معتقد بود، به دلیلی رفت‌وآمد روزانه‌ی آنها برای خرید در محل، وجود سطل‌های زباله و حیوانات مودی نه تنها آزار دهنده بلکه احساس ناامنی را دوچندان کرده است. کیف قاپی و مزاحمت‌های ماشین‌ها همراه با آزارهای کلامی، زنان محله مر تضوی و رودکی را تحت تاثیر قرار داده است. اشغال پیاده‌روها توسط موتورسواران از موانع بزرگ حضور زنان در خیابان شناخته شده است. شرکت کنندگان همچنین اشاره کردند که نبود نور کافی و فضای مناسب برای تردد زنان در شب می‌تواند عاملی مهم برای بروز آزارهای خیابانی باشد.

کوچه‌های نامنظم و پیچ‌دار بهترین فضا برای مصرف کنندگان مواد مخدر است. با حضور در محله زنجان می‌توان باقی‌مانده ابزار مصرف مواد مخدر را بر روی زمین مشاهده کرد. خانه‌های مخروبه در محله زنجان کوچه‌ها را بیشتر از قبل ناامن کرده است. همچنین در محله کارون شمالی نیز سرقت توسط موتورسواران و زورگیری بسیار مشاهده شده است. از نظر حاضران در کارگاه حضور افراد دارای سوءمصرف مواد مخدر و شیشه در کوچه‌ها عامل اصلی ناامنی و در مواردی نیز خفت‌گیری و زورگیری شناخته شده‌اند. محله سلیمانی همانطور که بالاتر بیان شد دارای شاخص امنیت پایین تری است. آزارهای جنسی و تعرض به کودکان در پارک تهرانی بسیار دیده شده و این محله را برای تردد زنان در ساعات شب بسیار ناامن کرده است.

آیا خشونت‌های خیابانی ریشه کن می‌شود؟

باتوجه به تحقیقاتی که بر روی ۱۰ محله در پژوهش "بررسی مسائل آزارهای خیابانی" صورت گرفته است، مصادیق خشونت‌ها و آزارهای خیابانی در هر منطقه متفاوت و باتوجه به شرایط و بافت محلی هر محله

محله (بریانک، جی، هفت چنار، کارون شمالی، زنجان، سلسبیل، سلیمانی، هاشمی، مر تضوی و رودکی) تشکیل شده است. طبق برآوردهای پژوهش مصادیق خشونت و آزارهای خیابانی در هر محله متفاوت بوده است.

مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران از طرح‌های مدیریت شهری برای بهبود زیست زنان در شهر می‌گوید:

تجدید نظر در برنامه‌ریزی شهری به نفع تامین امنیت زنان

شهری برای حضور زنان مناسب است که آنان بتوانند در ساعات مختلف شبانه روز در نقاط مختلف آن با امنیت خاطر و آسایش تردد کنند و جنسیت زنان مانع از حضور در برخی نقاط شهر نباشد و محدودیتی برایشان ایجاد نکند؛ امری که اگرچه مدیریت شهری سعی در برآورده کردن آن در پایتخت و برخی شهرهای کشور به صورت محدود داشته اما به نظر می‌رسد، هنوز شهرهای کشور با شهر آرمانی و امن برای زنان، کودکان و حتی باقی اقشار جامعه فاصله دارند. فاصله‌ای که از دید یک طراح شهری تنها با حرکت به سمت شهری انسان محور طی می‌شود. این که آیا می‌توان از طریق مداخلات شهرسازانه و معماری برای بهبود فضاهای شهری متناسب با حضور زنان اقدامی انجام داد یا نه سوالی است که در میان مدیران شهری دائماً مطرح می‌شود و اگر به سمت شهرهای انسان محور حرکت کنیم مسلماً تمام اقشار جامعه در آن احساس آسایش و امنیت می‌کنند بنابراین شهر باید متناسب با تمام اقشار جامعه طراحی شود.

منظور از شهری مناسب‌سازی شده برای تمام اقشار جامعه، شهری است که در آن به تمام نیازهای اقشار مختلف توجه شود زیرا باید در نظر داشت که زنان و مردان و... نیازهای متفاوتی دارند که به توانایی‌های جسمی و روحی و فیزیکی و ادراکی آنان مرتبط است.

کالبدی فضایی که باعث عدم امنیت می‌شود، به مشکلات اجتماعی نیز پرداخته شد. بر اساس یافته‌ها، برنامه عمل مفصلی با فهرستی از مداخلات احتمالی در هر محله در یک کمیته ویژه تهیه شده است. بر اساس نتایج مداخله کالبدی و اجتماعی در محله، برنامه این است که تا دو سال آینده این پروژه در کلیه مناطق تهران گسترش یابد.

طرح‌های عملیاتی برای امنیت

زهرابهرز آذر، مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران هم با بیان اینکه مزاحمت و آزار خیابانی یکی از اشکال خشونت علیه زنان است که زنان را در سنن مختلف و در موقعیت‌های متفاوت در همه نقاط دنیا تهدید می‌کند، گفت: در برخی جوامع قوانین سخت‌گیرانه‌ای برای مقابله با آن وجود دارد و در کشورهای دیگری هم قوانین حمایتی‌ای وضع شده است تا زنان را در مقابل آسیب‌های آن محافظت کند. اما یکی از مهم‌ترین سیاست‌ها و تدابیر در جهت تقویت حضور امن و با حرمت زنان در جامعه، رعایت ملاحظات انسانی و اجتماعی در اصلاح و توسعه فضاهای شهری است.

از ۸ میلیون جمعیت شهر تهران ۳ و نیم میلیون نفر زیر ۳۰ سال هستند که یک میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از آنها را بانوان شهر تهران تشکیل می‌دهند برای چنین جمعیتی باید برای زیست اجتماعی برنامه‌ریزی

محمد رضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران با اشاره به «امنیت زنان و آزار جنسی خیابانی در فضاهای عمومی» می‌گوید: تضمین حق زنان برای برخورداری از فضاهای عمومی عاری از خشونت، هدف اصلی شهرداری تهران است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که در برخی از محلات تهران به ویژه در جوامع کم‌درآمد، ترس از وقوع جرم علیه زنان، نسبتاً زیاد است. برای حل این مسئله، شهرداری تهران برنامه‌ای را برای شناسایی نقاط مهم نامن بر اساس دانش محلی ساکنان آغاز کرده است. هدف از این برنامه شناسایی ویژگی‌هایی است که باعث عدم امنیت زنان و احساس ناامنی در محلات و اماکن عمومی شهری می‌شود. با شروع در منطقه ۱۰، یک سلسله کارگاه‌های مشارکتی با افراد محلی عمدتاً زنان برای مشخص کردن انواع مختلف بی‌نظمی، تجربه جرم، حوادث آزار جنسی در خیابان‌های برگزار شده است که با این روش، هر یک از شرکت‌کنندگان نگرانی‌های خود از قربانی شدن را با دیگران به اشتراک گذاشته و با همکاری سایر مشارکت‌کنندگان مکان‌های نامن در محله را با نوع آزار و اذیت رایج در آن منطقه بر روی نقشه مشخص می‌کنند.

به گفته جوادی یگانه در طول برگزاری کارگاه‌ها، تسهیلگران به زنان در طبقه‌بندی موضوعات شناسایی شده و راه‌حل‌های پیشنهادی کمک کرده و نقشه‌هایی نامنی در محله تکمیل شد. به غیر از ویژگی‌های

مناسبتی صورت گیرد. از نظر بهروز آذر فضاهای شهری عرصه‌ای است برای حضور فعال و همگانی تمامی اقشار جامعه، از جمله بانوان که نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند و آنچه‌آن که باید و شاید، جایگاهی در برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و فرهنگی و استفاده از امکانات شهری نیافته‌اند: «زنان همانند مردان حقوقی دارند و وقتی که به دیدگاه آنان توجه شود، امنیت شبانه‌روزی کاملاً تضمین می‌شود؛ زیرا در زمان خشونت و پرخطرگری آنها نخستین هدف هستند. به همین دلیل در برنامه‌ریزی شهری باید تجدید نظر شود. یک شهر امن

شهری مورد توجه قرار گرفته است. فضای عمومی شهری به عنوان فضای متقابل با عرصه خصوصی نقش مهمی در شکل‌گیری زندگی روزمره مردم دارد.»

مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران اضافه کرد: در این فضا عوامل متعددی مانند دسترسی برابر و همگانی به عرصه عمومی و عدم تمایز و جدایی و توجه به نیازهای گروه‌های مختلف اجتماعی همچون معلولان، کودکان و زنان اهمیت ویژه‌ای دارد. شهر تهران، شهری است که بسیاری از نقاط آن برای زنان، از هر گروه سنی و موقعیت اجتماعی که باشند، قابل استفاده نیست چه از نظر کارکردهای غالب و چه از نظر ایمنی و امنیت فضاهای شهری و این موضوع در اوقات شب و تعطیلات که تردد کمتر است دوچندان می‌شود.

از نظر بهروز آذر مداخله عملیاتی برای ملموس کردن مباحث عینی در زمینه‌های فضاهای امن شهری و طراحی شهری در این طرح از اهمیت زیادی برخوردار است: «این طرح قصد دارد تا با بررسی و تحلیل قابلیت‌ها و مشکلات حضور زنان و خانواده‌ها در شهر از طریق آگاهی‌بخشی آنها نسبت به این مسئله و استفاده از ظرفیت مشارکت زنان در شناسایی فضاهای بی‌دفاع شهری به آرایه راهکارهای طراحی شهری و اجتماعی برای افزایش حضور و نیز کیفیت زندگی زنان در عرصه‌های شهری بپردازد که این امر منجر به ایجاد سرزندگی، عدالت و امنیت شهری و در نتیجه افزایش کیفیت زندگی زنان و خانواده در عرصه‌های عمومی شهر می‌شود.»

این فعال حوزه زنان با بیان اینکه مناسب‌سازی فضاهای شهری برای گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان و کودکان، دستیابی به الگوی مشخص در ارتقای امنیت زنان در فضاهای شهری و حضور فعال تر آنان در سطح شهر و ارتقای سطح رضایت از جمله اهداف ما برای شهری امن‌تر برای زنان است، اظهار کرد: طبق برنامه سوم توسعه به شهرداری تکلیف شده که طرح ارتقای امنیت بانوان را در مناطق تهران اجرا کند. همچنین برای اولین بار سعی کردیم با استفاده از ظرفیت زنان در خانه‌های تسنیم در سرای محلات، معابر و محیط‌های ناامن برای زنان را شناسایی کنیم.

به گفته بهروز آذر این طرح به صورت آزمایشی در منطقه ۱۰ اجرایی شده است: «در ابتدا با روش بحث متمرکز یا گروه کانونی با حضور جمعی از زنان در محلات مختلف منطقه ۱۰ نقاط، معابر و موقعیت‌هایی که در محله برای آنها احساس ناامنی ایجاد می‌کند مشخص و شناسایی شد.»

مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران با بیان اینکه از زنان سوال پرسیده شده که در مسیر مبداء و مقصد کجا احساس ناامنی کرده و

نقش آگاهی مردان در افزایش امنیت زنان

مدیرکل بانوان شهرداری تهران بر این نظر است که «بخشی از این ناامنی‌ها با

نصب و افزایش روشنایی، کوتاه کردن شمشادها و... برطرف می‌شود و هم‌اکنون نیز در حال اجراست. بخش دیگر نیز نیازمند اقداماتی همچون ایجاد فضاهای مکث و تعامل یا دایر کردن محل بازی کودکان است تا زنان برای عبور از این معابر، احساس امنیت بیشتری داشته باشند.» به گفته بهروز آذر، برخی اقدامات دیگر هم باید در حوزه فرهنگی اجرایی شود؛ چرا که در بسیاری از اوقات، مردان و پسرانی که با کلام خود موجب آزار روحی زنان می‌شوند، آموزش ندیده و از تأثیرات آن رفتاری بی‌اطلاعتند و این کار را صرف یک تفریح و وقت‌گذرانی انجام می‌دهند:

«بررسی‌های ما نشان داد در برخی از این نقاط ارتباط این افسراد با مراکز سرگرمی و تفریحی در محله قطع است یا اصلاً چنین مراکزی وجود ندارد». او با تأکید بر اینکه براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته قرار است تا پایان سال معابر و نقاط ناامن در مناطق ۲۲ گانه تهران و با کمک زنان ساکن در همان مناطق شناسایی شده و سپس اقدامات اجرایی در حوزه کالبدی برای رفع مشکلات و تامین امنیت زنان اجرایی شود، گفت: تا پایان شهریور ماه اجرای آزمایشی طرح در منطقه ۱۰ جمع‌بندی شد و در تاریخ ۲۶ آبان‌ماه دستورالعمل اجرایی این طرح برای مناطق ۲۲ گانه ارسال شد تا در فاز اول نسبت به شناسایی معابر و نقاط ناامن با همراهی و مشارکت زنان در منطقه اقدام کنند.

نکته قابل توجه اینک زنان از آزار کلامی و متلک، نگاه نامناسب و خیره، نامناسب و خیره، خلوتی معابر، فرورفتگی‌های شهری و حتی شمشاد و برخی از مدل‌های فضای سبز احساس ناامنی می‌کنند که در همین راستا از دو منظر اصلاح کالبد شهر و اقدامات فرهنگی حل این مسئله را در دستور کار قرار دادیم

چرا؟ گفت: «نکته قابل توجه اینک زنان از آزار کلامی و متلک، نگاه نامناسب و خیره، خلوتی معابر، فرورفتگی‌های شهری و حتی شمشاد و برخی از مدل‌های فضای سبز احساس ناامنی می‌کنند که در همین راستا از دو منظر اصلاح کالبد شهر و اقدامات فرهنگی حل این مسئله را در دستور کار قرار دادیم. اصلاح معابر دندانه‌ای یا اصلاح فضای سبز اقدامی عاجل و در اختیار شهرداری است؛ اما آزارهایی مثل متلک گویی و... نیازمند کار فرهنگی است که در مورد نحوه اجرای آن باید به پروتکل و ساز و کار موثری برسیم.»

امکان تحرک را برای همه، به‌ویژه برای زنان فراهم می‌کند و احساس امنیت در انسجام اجتماعی بسیار تأثیر دارد.»

بهروز آذر با بیان اینکه نیاز به امنیت همواره از بنیادی‌ترین نیازهای انسان در جامعه بشری به شمار می‌رود، تأکید می‌کند: «در دو دهه اخیر گفتمان قدرت‌مندی در زمینه فضای عمومی شهری و نقش امنیت شهری به ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر هم چون زنان و کودکان گسترش یافته و مناسب‌سازی فضاهای شهری برای حضور زنان و خانواده به عنوان یکی از مهم‌ترین محورهای مدیریت

اتاق‌های مادر و ک

مترو حضرت ولی عصر
میدان ولیعصر

پایانه بیهقی
میدان آرژانتین، پارک سوار بیهقی، پایانه مسافری بیهقی

مترو تجریش
تقاطع خیابان دکتر شریعتی، نز سیده به میدان قدس

بازار ولنجک
ولنجک، بلوار دانشجو، خیابان گلستان دوم، مرکز خرید ولنجک

مترو تهرانپارس
بزرگراه سردار سلیمانی، بعد از چهار راه تیر انداز

شهر وند حکیمیه
بزرگراه همت شرقی، بزرگراه زین‌الدین شرقی، خیابان بهار، خیابان بلوار لاله، خیابان معراج نز سیده به بلوار لاله

شهر وند آزادگان
میدان رسالت، خیابان دلاوران شمالی، جنب میوه و تره بار آزادگان

پایانه شرق
خیابان دماوند، سه راه تهرانپارس، پایانه مسافری تهرانپارس

میدان میوه و تره بار آزادگان
میدان رسالت، خیابان دلاوران شمالی، جنب فروشگاه شهر وند

میدان میوه و تره بار پیروزی
بزرگراه یاسینی، بزرگراه شهید دوران، روبروی مجموعه ورزش انقلاب

مترو تئاتر شهر
تقاطع خیابان ولیعصر و خیابان انقلاب

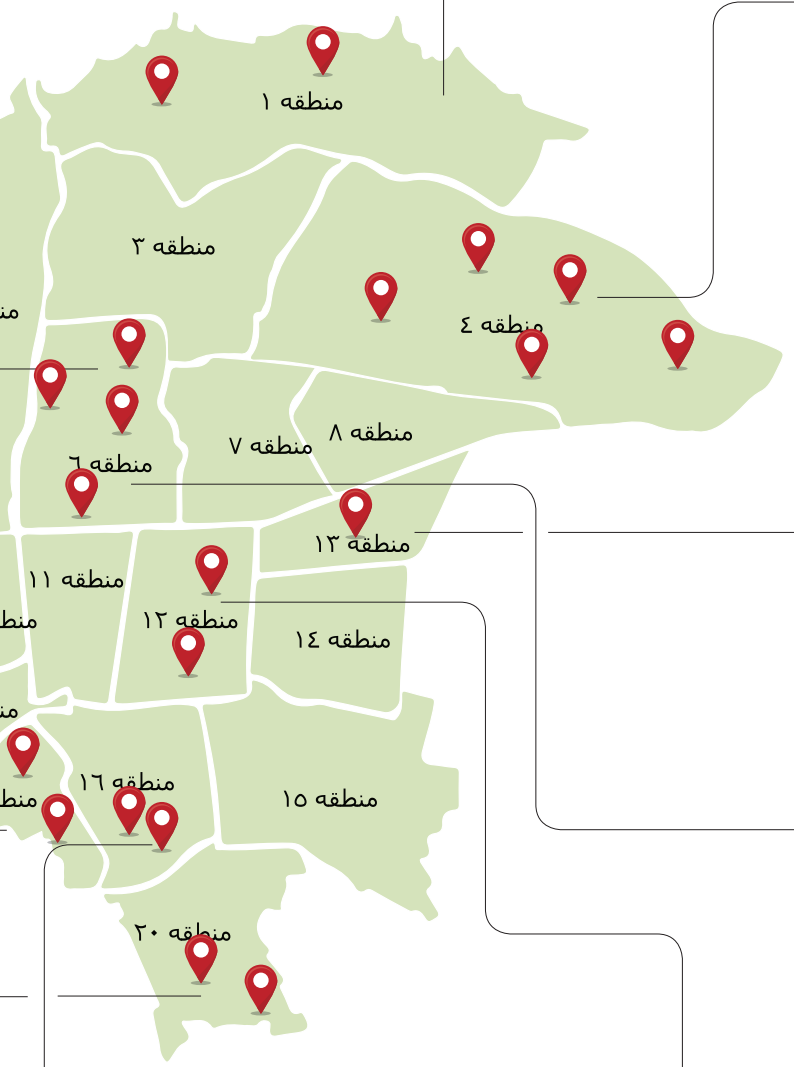
شهر وند آل احمد
بزرگراه کردستان، تقاطع بزرگراه جلال آل احمد، جنب میوه و تره بار قزل قلعه

مترو بهارستان
میدان بهارستان، نزدیک ساختمان مجلس شورای اسلامی تهران

مترو امام خمینی (ره)
میدان امام خمینی و خیابان خیام

مترو ترمینال جنوب
باغ آذری

پایانه جنوب
بزرگراه بعثت، روبروی کارخانه روغن نباتی قو، پایانه مسافری خزانة

ودك شهرداری تهران

#تهران_شهری_برای_همه

#هفته_جهانی_شیر_مادر

مترو صادقیه

بزرگراه محمدعلی جناح، فلکه دوم صادقیه، خیابان سازمان آب

پایانه غرب

ضلع شمال غربی میدان آزادی، ابتدای بزرگراه مخصوص کرج

میوه و تره بار سردار جنگل

پونک، تقاطع خیابان میرزا بابایی و خیابان سردار جنگل

میدان میوه و تره بار صادقیه

نرسیده به فلکه اول صادقیه، خیابان ۲۴ متری خسرو

میدان میوه و تره بار آزادی

میدان آزادی، بزرگراه آیت ا... سعیدی، نبش خیابان هاشمی

میدان میوه و تره بار کارون

خیابان امام خمینی، خیابان کارون شمالی، بین خیابان دامپزشکی و طوس

مترو حرم مطهر امام خمینی

جوادیه، زمزم، شهرک شریعتی، عبدالآباد

مترو حرم مطهر امام خمینی

ضلع شرقی مقبره امام خمینی (ره)

شهروند خانی آباد

خانی آباد، خیابان میثاق، خیابان سینا، جنب شهرداری منطقه ۱۹

شهروند شهر ری

شهر ری، میدان معلم، خیابان کریمی شیرازی، جنب میوه و تره بار

همدیگر را بشنوند.

شهریور ماه سال ۹۸ برای اولین بار جلسه مشترک بین معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران، مدیرعامل شرکت بهره‌برداری مترو تهران و دستفروشان در ایستگاه امام خمینی (ره) برگزار شد. حضور تعداد زیادی از دستفروشان در این جلسه از اقبال به چنین جلساتی است. آنها آمده بودند تا آنچه سال‌ها برایشان بغض و رنج در پی داشته را بی‌لکنت بیان کنند، شاید راهکاری مشترک پیدا شود که خیر هر دو طرف در آن باشد.

در ابتدای جلسه جوادی یگانه معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران خطاب به دستفروشان گفت: طبق نظر سنجی‌های ما، حداقل ۵۰ درصد مسافران از این حضور دستفروشان در واگن‌ها ناراضی هستند. نگاه جدید مدیریت شهری این است که حرف‌های دستفروشان را نیز بشنویم. این در حالی است که قانون نیز این حق را داده که فروشندگان کم‌سرمایه، محلی برای فعالیت داشته باشند. بنابراین باید چنین اقدامی صورت گیرد. اما اگر قرار باشد دستفروشی انجام شود باید به یک راه حل برسیم، در حالی که اولین وظیفه مترو، میسر کردن امکان رفت‌وآمد برای مردم است. این مسئله با برگزاری یک جلسه به نتیجه نمی‌رسد و باید ادامه پیدا کند.

بعد از جوادی یگانه نوبت به دستفروشان رسید که گلایه‌های خود را به گوش مسئولان شهری برسانند. دستفروشان چه مرد و چه زن، چه نوجوان و کودکان در مرحله اول از برخوردهای غیر محترمانه، ضبط اموال و عودت ندادن آن، برخوردهای سلیقه‌ای و اعمال محدودیت برای دستفروشان شکایت داشتند. برخی گفتند گاهی اوقات اجناس پس داده می‌شوند اما آنچنان دیر که وقتی خوراکی هستند، فاسد شده‌اند. دستفروشان گفتند: «طبعاً به دلیل حمل بار از یک واگن به واگن دیگر و از یک قطار به قطاری دیگر، خسته می‌شوند و نیاز به استراحت در صندلی‌های ایستگاه‌ها دارند که با ممانعت ماموران مترو روبه‌رو می‌شوند».

با توجه به مشکلات اقتصادی و نبود فرصت‌های شغلی بسیاری از تحصیل‌کردگان به دستفروشی در مترو سوق داده شده‌اند. به گونه‌ای که در این جلسه دستفروشی که تحصیل کرده، عنوان کرد بسیاری از فروشندگان دارای مدارک تحصیلی عالی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا هستند. فروشندگان مترو دستفروشی را آخرین راه حل برای کسب روزی حلال در روزهای سخت اقتصادی بعد از تحریم می‌دانند. بیشتر این افراد تنها نان‌آوران خانواده خود هستند که اگر فرصت دستفروشی از آن‌ها گرفته شود، حیات خانواده‌آنان به خطر می‌افتد. زنی

مدیران شهرداری و دستفروشان مترو با یکدیگر گفت‌وگو کردند

گامی بلند برای شنیدن صدای دستفروشان مترو

می‌بردی دانشجو هستند و برای تامین مخارج تحصیلی پا در این راه گذاشته‌اند. ناتوانی دولت‌های مختلف در اشتغال‌زایی، زنان و مردان را با هزار بیم و امید بسیار راهی واگن‌های مترو کرده است. گاهی اوقات واگن‌های مترو مملو از جمعیت است و فروشندگان به سختی از بین مسافران تردد می‌کنند. گاهی صدای مسافرها در می‌آید، اما همیشه هم هستند افرادی که در جواب این اعتراض‌ها به همدلی با فروشندگان برمی‌خیزند. حضور فروشندگان از روزهای ابتدایی تاکسون با مخالفت مسئولان شرکت بهره‌برداری مترو همراه بوده است. مخالفتی که در مواقع بسیاری به رویارویی پلیس و کارمندان ایستگاه‌های مختلف با فروشندگان منتهی شده است. تنش بین فروشندگان و مسئولان مترو ضرورت برگزاری جلسات مشترک بین این دو طرف دعوا را پیش کشیده است تا طرفین سخنان

دستفروشی در مترو از همان سال‌های اولیه بهره‌برداری از آن شکل گرفت. در سال‌های ابتدایی بیشتر زنان دستفروش میانسال بودند و ماسک می‌زدند تا چهره‌شان شناخته نشود. آن‌ها با شرم اجناس‌شان را می‌فروختند. گاهی هم یکی دو پیرمرد در خط دو مترو حضور داشتند. از همان سال‌های آغازین بیشتر دستفروشان زن بودند و در سال‌های اخیر و با افزایش تحریم‌ها و تورم مردان جوان نیز راهی عمدتاً واگن‌های زنانه شده‌اند تا لقمه‌ای نان حلال سرسرفه‌شان ببرند. فروشندگان کم‌کم ماسک از چهره برگرفتند و شغل‌شان را به رسمیت شناختند، شغلی که تقریباً از سوی بسیاری از زنان مسافر به دلیل خرید راحت‌تر مورد استقبال قرار گرفت. اگر سال‌های اولیه بیشتر دستفروشان زنان عمدتاً کم‌سواد بودند و از قشر فرودست، هرچه که گذشت فروشنده‌ها جوان‌تر شدند. وقتی با آنها به گفت‌وگو می‌نشستی، پی

میانسال در این جلسه گفت: شش ماه است که فرزندان رنگ گوشت را ندیده اند و با همین اندک دستمزد حاصل از دستفروشی تنها قادر به تامین یک وعده غذای فرزندان خود در روز است. دستفروشان بر خورد ماموران مترو را غیرمنصفانه و غیرمنطقی اعلام کرده اند. آنان عنوان کردند در صورت منع فروش در مترو، مجبور می شوند تن به کارهای غیر شرافتمندانه ای دهند که نه تنها به خود آنها که به جامعه نیز ضرر خواهد رساند.

در این جلسه مرد فروشنده میانسالی گفت: «دستفروشی خاص کشور ما نیست و در هر جای جهان وجود دارد. ما از دولت انتظار داشتیم فکری برای معیشتمان کند تا از این وضعیت رها شویم. امیدوارم بعد از این جلسه تدبیری کنند و این جلسه برای گوش دادن باشد نه صرفاً شنیدن؛ یعنی بعد از شنیدن، وضعیت ما را بفهمند. او هم مانند بسیاری از همقطاران مردش تأکید کرد: «دستفروشی آخرین راه برای امرار معاش است. شما با جمع آوری ما معضل را به بحران تبدیل می کنید، زمانی که آخرین راه برای امرار معاش از ما گرفته شود، مطمئن باشید بر میزان فقر، دزدی و فحشا اضافه می شود. خواهش می کنم شما مسئولان من را از ماجدا نکند که امنیت کمتر و کمتر نشود. ما برای زنده بودن اینجاییم نه زندگی.»

جوان دستفروشی که تحصیل کرده حقوق است در این جلسه بیان کرد: «دستفروشی ناشی از شرایط اقتصادی کشور است. چرا در همین تنگنا، امنیت شغلی را از دستفروشان می گیریم؟ اگر می خواهید کمک کنید، ایستگاه هایی که دستفروشان می توانند در آن کار کنند را به سه ایستگاه محدود نکنید و بعد بگویند مردم از تجمع دستفروشان ناراضی می دارند. شما موضوع را آسیب شناسی کنید. اغلب زنانی که در مترو دستفروشی می کنند سرپرست خانوارند، مسئولیت دولت در برابر آنها چیست؟ لطفاً آسیب ها را بزرگ تر نکنید.» فروشندگان در انتهای این جلسه خواستار یافتن راهی شده اند که بتواند به کار خود ادامه دهند. دستفروشی در مترو اکنون به یک جریان قدرتمند از اقتصاد شهری تبدیل شده است و حذف آن بدون توجه به ساختار اقتصادی سیاسی غیر ممکن به نظر می رسد. مدیریت شهری می تواند با مدل هایی مشارکتی به وضعیت موجود سامان دهد. مدیریت شهری پا در راه پرمخاطره ای گذاشته است. گفت و گو دشوار اما چاره ساز است حالا وقت آن است که مدیران شهری طرخی واقع بینانه برای سامان دادن به وضعیت دستفروشی در مترو بدهند. سامان دهی که لزوماً معنایش تعطیلی کسب و کار فرودستان نباشد.

بر بساطی که بساطی نیست

شهروندان تهرانی هم می خواهند که دستفروشان از شهر تهران جمع شوند و هم می خواهند که با دستفروشان برخورد نشود. این نتیجه یکی از نظرسنجی ها درباره میزان رضایت شهروندان تهرانی از معابر است که سال گذشته بارها از زبان محمدرضا جوادی یگانه، معاون اجتماعی شهردار تهران شنیده شد. نظرسنجی که خبر از یک تناقض شاید هم شکاف میان شهروندانی می دهد که هم از دستفروشان خرید می کنند و هم به نوعی آن ها را آلودگی بصری می پندارند. اما برای رفع این دو تناقض چه باید کرد؟

متولی جمع آوری ها شهرداران منطقه و شرکت شهربان شهرداری و شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل است. شورای تامین دستور می دهد و این نهاد های ذی ربط باید اجرا کنند. حجت نظری، سخنگوی کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران سال گذشته در گفت و گو با یکی از سایت های خبری اعلام کرده که بود شورای شهر مصوبه ای دارد که در آن از ساماندهی دستفروشان به عنوان اسم رمزی برای جمع آوری آن ها یاد شده؛ او عنوان کرده بود که برای دستفروشان می توان ساعت و یک مکان مشخص تعیین کرد و به این ترتیب فضا را مانند بسیاری از کشورهای دنیا که در آن ها دستفروشی جرم نیست برای موافقان و مخالفان مهیا کرد. مصوبه با اینکه یکسال پیش تصویب شده اما همچنان اجرایی نشده است. نظری خرداد گذشته درباره این عدم اجرا به مدیریت ساماندهی صنایع و مشاغل تذکری داده بود و خواسته بود تا مساله هر چه سریعتر پیگیری شود.

**دستفروشی
در مترو اکنون
به یک جریان
قدرتمند از
اقتصاد شهری
تبدیل شده است
و حذف آن بدون
توجه به ساختار
اقتصادی سیاسی
غیر ممکن به
نظر می رسد.
مدیریت
شهری می تواند
با مدل هایی
مشارکتی به
وضعیت موجود
سامان دهد.**

دستفروشی در سال کرونا

اسفندماه که سرو کله کرونا در کشور پیدا شد، بساط دستفروشان که به مناسبت نوروز در پیاده راه های شهر تهران جمع می شدند و از شیر مرغ تا جان آدمیزاد می فروختند، به هم ریخت. بیم آن می رفت که حیات شان به خطر بیفتد. چاره چه بود؟ شهرداری تهران با کمک بنیاد مستضعفان اعلام کرد که حاضر است به این دستفروشان کارت های خرید یک میلیون تومانی دهد تا دست کم در آستانه عید نوروز مشکلات و مصایب این گروه کم شود. مشکل عمده اما نبود سامانه ای بود که بتواند تعداد دستفروشان را اعلام کند. زهرا نژادبهرام از اعضای هیات رئیسه شورای شهر تهران اعلام کرده بود که فقدان این آمار احساس می شود اما شهرداری در صدد است تا بتواند سامانه های قبلی را فعال کند تا دستفروشان بتوانند در آن ها ثبت نام کنند و به این ترتیب فرآیند کمک رسانی با سرعت بیشتری صورت گیرد. یکی از اهداف تولد «سامان بازار» همین بود. سامانه ای که قرار است دستفروشان در آن ثبت نام کنند و فارغ از بحث شناسایی به آن ها فضایی نزدیک به محل زندگی شان که می توانند در آن دستفروشی کنند را معرفی کند. سامانه ای که مفاخریان، مدیر عامل شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل به خبرگزاری میزبان گفته بود که به زودی این سامانه در دسترس همه دستفروشان قرار می گیرد اما برای ثبت نام در آن چند شرط لازم است نخست اینکه همه افراد متقاضی باید دارای کارت ملی باشند. دوم اینکه افراد باید ساکن تهران باشند و سو سابقه کیفری هم نداشته باشند. مسوولان می گویند که در این شرایط تنها افرادی که واقعا به شغل دستفروشی نیازمندند، بساط خودشان را پهن می کنند. سامان بازار البته از مصوبه ساماندهی صنایع و مشاغل جداست و قرابتی با یکدیگر ندارد.

مروری بر اقدامات مدیریت شهری برای جلوگیری از کار کودکان

منع کار پر خطر کودکان در اولویت شهرداری است

شهرداری نمی‌تواند برای خودش مسئولیتی قائل نشود. همکاری با بهزیستی حداقلی‌ترین کاری است که باید از سوی شهرداری در این حوزه اتفاق بیفتد. این همکاری می‌توانست در حد دادن فضا به این نهاد برای نگهداری کودکان یا کمک به فرآیند شناسایی آن‌ها باشد. سال گذشته در فرآیند جمع‌آوری کودکان کار، بهزیستی از شهرداری تهران گلابه کرده بود که آنچنان که باید به بهزیستی کمک نکرده و آن را دست تنها رها کرده. شهرداری تهران در عوض تلاش کرده طرح‌های حمایتی خودش را اجرا کند. مهم‌ترین آن صدور بخشنامه منع زباله‌گردی برای کودکان است. به هر حال باید پذیرفت که زباله‌گردی یکی از اقسام کارهای پر خطر کودکان است که ارتباط مستقیمی هم با شهرداری دارد.

«پیمانکاران نباید در فرآیند جمع‌آوری پسماند از کودکان استفاده کنند» این جمله دیگر یک شعار نیست. دیگر فقط مختص روز جهانی منع کار کودک یا روز جهانی کودک هم نیست. قرار نیست روی بیلوردها یا رنگ و لعاب نوشته شود و پشت بند آن هم این جملات بیاید که می‌دانید سر نوشت ۴ هزار کودک کار چه می‌شود؟ این جمله از ۲۵ خرداد امسال یک دستور است. دستوری که به تمام واحدهای زیرمجموعه شهرداری تهران و شهرداران مناطق ابلاغ شده است. به این ترتیب امید می‌رود کسی از زیر بار اجرای آن شانه خالی نکند. این دستور مستقیم شهردار تهران است که می‌گوید کودکان نباید زباله‌گردی کنند. بخشنامه می‌گوید، مدیران باید پیمانکاران خاطی را توبیخ کنند. می‌گوید که قرارداد پیمانکاران با کودکان باید فسخ شود. یکی از نهادهایی که همواره بابت کار کودکان در سطح شهر جوابگوی خبرنگاران بوده است، شهرداری تهران است. هر چند که سازمان بهزیستی مطابق قانون متولی اصلی کودکان کار و خیابان است اما چون کودکان در سطح شهر تردد می‌کنند و بخشی مهم از زیستن در شهر را شکل می‌دهند

جزئیاتی از بخشنامه جدید

«فعالیت این کودکان در گاراژهای خارج از شهر تهران است به همین دلیل روی نحوه فعالیتشان نمی‌توان نظارت دقیق انجام داد اما می‌توان روی پیمانکار نظارت داشت.» این‌ها جملات محمدرضا جوادی یگانه، معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهردار تهران است. او به ایسنا درباره تحقیقاتی که منجر به صدور این بخشنامه شده، گفته است: «حدود یک سال است که جلسات متعددی با سمن‌ها برگزار کردیم و به بررسی مسأله کودکان کار پرداختیم، بررسی‌ها نشان می‌دهد که معمولا این کودکان در جمع‌های کوچک خانوادگی کار می‌کنند و معمولا از کشور افغانستان و از شهر هرات آمده‌اند که بر اساس روابط خانوادگی در گاراژها و گودهای خارج از تهران دور یکدیگر جمع شده و مشغول زباله‌گردی‌اند و همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که این افراد معمولا ظهرها سوار خودرو شده و به تهران می‌آیند و هر پنج الی شش خیابان در اختیار یک گروه است که موظف هستند مخازن این خیابان‌ها را گشته و پسماند خشک آن را بردارند و معمولا تا ساعت ۱۲ تا ۲ بامداد نیز فعال هستند و بعد از آن به همراه زباله‌هایشان توسط خودروهای پوشیده شده به گاراژها برگردانده می‌شوند و صبح‌ها نیز به تفکیک زباله مشغول هستند.»

روش‌های جمع‌آوری کودکان اما معمولا با برخورد همراه بوده، سال گذشته وقتی بهزیستی کودکان کار را جمع‌آوری کرد، بسیاری از این کودکان ادعا کردند که با برخورد فیزیکی ماموران مواجه شدند این بار اما شهرداری می‌گوید که برخوردی در کار نیست: «ما در این طرح قرار نیست دستی به کودکان زباله‌گرد بزنیم، هر منطقه یک پیمانکار دارد و بررسی‌ها نشان داده که معمولا پیمانکار هر پنج الی شش خیابان را به یک گروهی واگذار می‌کند و معمولا دو میلیون و ۸۰۰ هزار تومان از این زباله‌گردها می‌گیرد و به آنها کارتی می‌دهد و مادر نظر داریم این سیستم بین کودک کار و پیمانکار اصلاح کنیم.»

به گفته جوادی یگانه ۴ هزار کودک زباله‌گرد اما بعد از محرومیت از کار رها نمی‌شوند، این بحث دقیقا بعد از انتقادات

فعالان حوزه کودک به طرح‌های این چنینی مطرح می‌شود، «سر نوشت کودکان بعد از ممنوع شدن کار چه می‌شود؟» جوادی یگانه می‌گوید: «معاونت امور اجتماعی و فرهنگی، خدماتی به کودکان منع شده از کار ارائه می‌دهد، همچنین با وزارت رفاه رایزنی کردیم که به کودکان کاری که در مراکز پر تو آموزش می‌بینند، ما با همکاری سمن‌ها نسبت به حرفه‌آموزی و توانمندسازی آنها اقدام می‌کنیم.»

چهارراه کودکی و حساس کردن شهروندان به کودکان کار

یکی دیگر از اقدامات شهرداری تهران برای مبارزه با کار کودکی، ایجاد پویشی تحت عنوان چهارراه کودکی بود. پویشی که مالک حسینی، مدیرعامل سازمان رفاه و خدمات اجتماعی، در گفت‌وگو با تسنیم درباره آن گفته بود: «ما در شهرداری با کار کودک مخالفیم و تلاش مان در این پویش از تباطو دو سویه با شهروندان است. در مرحله اول می‌خواهیم آگاهی بخشی کنیم و مردم را نسبت به این کودکان حساس کنیم و در مرحله دوم انواع کمک‌ها را به سمت مؤسسات حمایت از کودکان کار هدایت کنیم.» او همچنین در واکنش به سیاست‌های قبلی جمع‌آوری کودکان کار گفته بود: «در گذشته هنگام جمع‌آوری کودکان کار، نسبت به جمع‌آوری آن‌ها اقدام می‌شد، آن‌ها را به مراکزی می‌بردند و از آن‌ها تعهد می‌گرفتند که دیگر به سمت کار کردن نروند. اما بحث ما این است که کودک خودش قربانی است و نباید قربانی را مجازات کرد.» به گفته او مدیریت شهری به دنبال پاک کردن صورت مساله نیست و تلاش می‌کند تا برای مثال در راستای کم کردن زباله گردی در سطح شهر با همکاری سازمان پسماند، تا سال آینده ۵۰ درصد از مخازن جمع‌آوری زباله تغییر کنند و مخازن موجود حذف شوند. مالک حسینی همچنین درباره سایر کودکان کار و خیابانی که قرار است هدف این کمپین باشند هم گفته است: «وقتی یک کمپینی خیلی وسیع و با اهداف متعدد و متنوع طراحی می‌شود، امکان انجام آن سخت است، فعلاً تمرکز مادر این پویش در مرحله نخست بر کودکان با کار سیاه مانند زباله گردی و آن‌هایی است که در کارگاه‌های مخفی فعالیت می‌کنند اما هدف مان در آینده گسترده‌تر می‌شود و برای کودکان کار و خیابان هم برنامه‌های ویژه اجرایی می‌شود.»

شهرداری تهران برای مقابله با زباله گردی بود که از ۲۵ تا ۳۱ خرداد به صورت مستمر در نواحی دهگانه تهران مشاهده می‌شد. برگزاری مسابقات تنیس روی میز درون ایستگاهی به مناسبت مبارزه با کار کودک در شهرداری منطقه ۱ نیز از دیگر اقداماتی بود که جامعه هدف آن شهروندان بودند و تلاش می‌کرد تا به این وسیله در کودکان نشاط و تحرک ایجاد کند. ارائه خدمات کاهش آسیب برای کودکان کار شامل مشاوره و خدمات بهداشتی نیز در راستای کاهش آسیب کودکان کار در مرکز پرتو منطقه ۷ از دیگر اقداماتی بود که با کمک معاونت اجتماعی فرهنگی شهرداری منطقه به اجرا درآمد. مرکز کودکان کار پرتو منطقه ۹ نیز در راستای کاهش آسیب کار کودک و رسیدگی به آن‌ها حدود ۴۰۰ پک میوه در چهار وعده به ۱۰۰ کودک کار این منطقه اهدا کرد.

فسخ قرارداد و پایان همکاری با پیمانکاران با افراد ۱۸ سال در منطقه ۶ و ۷ نیز از دیگر اقداماتی بود که در راستای عملیاتی کردن بخشنامه شهرداری اجرا شدند. اجرای حمایت‌های اجتماعی در راستای کنترل و کاهش آسیب کار کودکان شامل ارائه خدمات مددکاری، مشاوره و حمایت‌های مالی و بهداشتی از آسیب دیدگان سطح منطقه ۲۲ تهران نیز از دیگر اقدامات شهرداری در زمینه کار کودکان بود.

شهروندان مقید

شهروندان از زمان آغاز اجرای طرح به حضور کودکان کار در سطح شهر حساس‌تر شده‌اند. حساسیت و احساس مسئولیتی که تقویت آن احتمالاً نیازمند تبلیغات محیطی و اقناع بیشتر است. گزارش‌های سامانه ۱۳۷ نشان می‌دهد که در مناطق ۲۲ گانه تهران، مجموعاً حدود ۱۱۸ پیام درباره حضور کودکان کار و خیابان گزارش شده است. پیغام‌هایی که انتظار می‌رود از این پس تعدادشان افزایش پیدا کند. با وجود بخشنامه و اقداماتی که شهرداری تهران در راستای مبارزه با کار کودک صورت داده، همچنان کودکان زیادی در سطح شهر فعالند، فعالیتی که البته باید به مرور کم شود. شاید هم به قول حسن موسوی چلک، رییس انجمن مددکاری اجتماعی ایران هرگز کم نشود مگر با بهبود شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی و کاهش فقر در جامعه.

کودکان کار و خیابان ره‌انمی‌شوند

اقدامات شهرداری برای منع کار کودک اما به‌صورت بخشنامه در ممنوعیت زباله گردی محدود نمی‌شود. معاونت فرهنگی و اجتماعی هر منطقه مجموعه اقداماتی در راستای این بخشنامه انجام داده است. منطقه ۱ شهرداری تهران روز جمعه ۳۰ خرداد ماه، یک روز بدون کار برای کودکان کار در موزه حیات وحش دارآباد ترتیب داده بود. اقدامی که با هماهنگی مرکز پرتو صورت گرفته و ۲۰ کودک کار و خیابان را با خود همراه کرده بود. این برنامه در راستای گرمی‌داشت هفته جهانی مبارزه با کار کودک ترتیب داده شده بود. منطقه یک به‌صورت مستمر در مرکز پرتو آموزش‌هایی هم برای تقویت مهارت کودکان کار و خیابان ترتیب داده بود. این آموزش‌ها شامل برگزاری کلاس‌های مشاوره و پیگیری در حوزه مددکاری اجتماعی نیز بود. اجرای تبلیغات محیطی و مجازی هفته جهانی مقابله با کار کودک نیز از دیگر اقدامات معاونت فرهنگی و اجتماعی

زباله‌گردی کودکان: تلاشی برای بقا و مسؤولیتی جمعی

کودکان زباله‌گرد از ترس فقر و برای بقا می‌جنگند. جنگی میان زباله‌ها برای بدست آوردن حداقل دستمزدی که معلوم نیست کارفرما تمام و کمال به تعهدات اخلاقی و انسانی‌اش عمل می‌کند یا نه. با این حال شهرداری تهران مسؤول مستقیم زباله‌گردی است و چند سالی است برنامه‌هایی در این باره اجرا کرده است. شهرداری تهران مراکزی با عنوان مرکز پروتو برای رسیدگی و آموزش و توانمندسازی کودکان کار و خیابان دارد که مجموعاً ۲۵ مرکز در سطح شهر تهران فعال بوده و ۴۰۰۰ کودک کار و خیابان را تحت پوشش دارند. هرچند با رشد روزانه نرخ تورم و بحران بیکاری تأثیر اقدامات شهرداری در شهر خنثی می‌شود اما افزایش تعداد کودکان زباله‌گرد همچنان نگران کننده است. در این گزارش از صاحب‌نظران و فعالان حوزه کار کودک و آسیب‌های اجتماعی درباره سیاست کوتاه مدت و میان مدت کنترل و کاهش کودکان زباله‌گرد و پیامدهای آن پرسیدیم.

فرشید یزدانی: بخشی از ارزش افزوده پسماند به کودکان کار تخصیص داده شود

نهادهای اجتماعی، مانند بهزیستی و سمن‌ها نیز مشارکت داده شوند.

یزدانی در خصوص تجارب موفق کشورها در خصوص مساله کودکان زباله‌گرد، با یادآوری اینکه این پدیده بیشتر در کشورهای توسعه نیافته یا در حال توسعه وجود دارد، گفت: «زباله‌گردی کودکان بیشتر در کشورهای در حال توسعه مانند اردن، هند، پاکستان و برزیل گزارش شده است که اغلب کشورهای فقیری هستند؛ بیشتر تجارب این کشورها روی سازماندهی بوده و مثلاً در پاکستان و هند به رسمی کردن این کار و داشتن تشکل صنفی پرداخته شده است. همچنین در برخی از تجارب بخش‌هایی معطوف به حمایت از آنها شکل گرفته و امکانات بهداشتی در اختیار آنها گذاشته شده است»

این فعال حقوق کودک در خصوص چگونگی حذف این پدیده گفت: با توجه به شرایط، زباله‌گردی کودکان قابل حذف است و می‌توان با انجام اقدامات کوتاه مدت مانند ارائه خدمات بهداشتی، آموزش و نظارت بر پیمانکاران تا حدی از آسیب‌های بیشتر به این کودکان جلوگیری کرد. به همین ترتیب باید با اقدامات میان مدت، فرصت‌های شغلی جایگزین و آموزش مهارت‌های فنی و مهارت‌های زندگی به این کودکان آموزش داده شود تا آنها توانمند گردند. و البته همه اینها باید با رویکرد بلندمدت به حذف این پدیده صورت پذیرد.

کشورهای همسایه، شهروندان و... شناسایی شود و سهم هر یک را در این ظهور و رشد پدیده زباله‌گردی حساب کرد.

فرشید یزدانی سپس به اهمیت اصلاح مدیریت پسماند در شهرداری پرداخت و گفت: «در سال ۹۷ چیزی حدود هشت درصد ارزش افزوده حاصل از زباله خشک به شهرداری می‌رسید؛ در سال ۹۶ کل قرارداد شهرداری با پیمانکاران ۱۹ میلیارد تومان بود. این رقم در سال ۹۷ رسید به ۲۰۰ میلیارد تومان و در سال ۹۸ این رقم به حدود ۴۰۰ میلیارد تومان رسید.» وی در ادامه یادآور شد که با نگاه یکپارچه به بحث زباله، شهرداری می‌تواند بخشی از این فرآیند ضد کودک را اصلاح کند. یزدانی در همین رابطه اضافه کرد که بخشی از ارزش افزوده حاصل از پسماند به حوزه حمایت‌های اجتماعی تخصیص داده شود. این فعال حقوق کودک سپس در خصوص استراتژی‌های حل مساله کودکان زباله‌گرد گفت: استراتژی‌های مختلفی نظیر پیشگیری وجود دارد که بیشتر شامل قانون‌گذاری می‌شود. به همین ترتیب استراتژی دیگری است که بر بهبود شرایط زندگی کودکان متمرکز است. در این استراتژی توانبخشی و محافظت از کودکان اهمیت ویژه پیدا می‌کند؛ در اینجا شهرداری نقش ویژه‌ای دارد و باید از این کودکان حمایت اجتماعی داشته باشند تا از آنها محافظت شود. البته در این فرآیند لازم است دیگر

فرشید یزدانی، مدیرعامل انجمن حمایت از حقوق کودکان می‌گوید:

نباید به پدیده‌های اجتماعی دستوری و تک بعدی نگاه کرد. زباله‌گردی پدیده‌ای اجتماعی است و به عوامل مختلفی مثل فقر، مهاجرت و مناسبات اقتصاد سیاسی گره خورده است و به همین دلیل با بخشنامه مشکلی حل نمی‌شود. وی در همین رابطه افزود: شهرداری تهران اگر میخواهد به اقدامی اثربخش فکر کند لازم است نخست به شناختی جامع از ابعاد این امر دست یابد. این که با چه مکانیسمی زباله‌گردی کودکان ایجاد شده و رشد می‌کند و نگاهی کلان، و نه بخشی‌نگری به مساله داشته باشد.

این فعال حقوق کودک ادامه داد: اکنون شهرداری در خصوص مساله زباله‌گردی کودکان دغدغه‌مند است و می‌خواهد این مساله حل شود اما روشن است حل این موضوع نیازمند تدوین پروژه‌ای با رویکردهای سیاست‌گذاری اجتماعی است و نیاز است شهرداری در این خصوص به راهکاری جامع برسد. وی در ادامه مدیریت یکپارچه را رویکردی کارآمد دانست. مدیریتی که به حمایت از کودکان بیاندیشد و برنامه داشته باشد برای آن و هم به حل مساله مدیریت پسماند. و گفت: باید دید ذی‌نفعان زباله‌گردی چه کسانی هستند؟! باید تمامی ذی‌نفعان اعم از پیمانکاران، زباله‌گردان، قاچاقچیان انسان از

فاطمه قاسم زاده: زباله در تهران مسئول شخصی ندارد

فاطمه قاسم زاده، رئیس هیئت مدیره «شبکه یاری کودکان کار و خیابان» معتقد است باید میان «ساماندهی کودکان زباله گرد» و «حذف کودکان زباله گرد» را دو موضوع مجزا دانست. وی تاکید کرد ساماندهی یعنی تثبیت زباله گردی کودکان فقط در شرایطی بهتر؛ ما خواهان شرایطی برای حذف زباله گردی هستیم. قاسم زاده یادآور شد، حذف زباله گردی نیازمند یک برنامه ریزی بلند است. حذف زباله گردی در پیمان نامه حقوق کودک آورده شده است.

وی با تاکید بر اینکه ساماندهی کودکان کار در کوتاه مدت امکان پذیر نیست اضافه کرد: زباله گردی در صورتی می تواند ساماندهی شود که در اختیار شهرداری باشد. اکنون شاهد این هستیم که در زباله گردی انواع نیروها دخالت دارند. به نظر نمی رسد با ساختار کنونی زباله گردی، شهرداری به تنهایی بتواند این کودکان را ساماندهی کند. به نظر ما ساختار دولتی شفاف و رسمی نشود، مساله زباله گردی باقی خواهد ماند.

کمتر کشوری هستند وضعیت مثل ما داشته باشند که قانونمندی و شفافیت در مساله زباله وجود نداشته باشد. در چنین شرایطی کنترل زباله گردی بسیار مشکل است.

قاسم زاده یادآور شد: ساماندهی چند بعد دارد مثلاً برای ساماندهی زباله گردی باید «تفکیک در مبدا» به مردم آموزش داده شود. شهرداری برای زباله های تر و خشک سطل های جداگانه بگذارد. الان یک مساله این است که شهرداری تصمیم گیر نهایی در خصوص زباله نیست و اساساً مشکل اصلی زباله گردی در این است که مسئول مشخصی ندارد. وی در خصوص ضرورت ورود بخش دولتی به موضوع زباله گفت: ذی نفعان زباله گردی که عمدتاً در پی پول هستند و مسئولیت اجتماعی ندارند و به همین دلیل خواستار منع زباله گردی کودکان نیستند. این ها دنبال منفعت هستند و روشن است آنها علاقمند بهره کشی از کودکان و نوجوانی هستند که بیشتر استثمار می شوند و حتی متوجه وضعیت روابط استثمار گونه خود نیز نمی شوند. اما اگر این ساختارها در اختیار دولت قرار بگیرد و از دست پیمانکاران خارج شود، نگاه سودمحور کمتر می شود. چرا که پیمانکار خصوصی فقط به دنبال کسب سود است.

رئیس هیات مدیره «شبکه یاری کودکان کار و خیابان» در پایان در خصوص حساسیت اقدامات حمایتی نظیر بهداشت و... گفت: اگر قرار است حمایت های بهداشتی از بچه ها شود باید با هدف دور کردن آنها از زباله گردی باشد و بعضاً نباید حمایت ها منجر به تثبیت کودکان زباله گرد در این کار ناسالم و غیر انسانی باشد. این فعال حقوق کودک در خصوص چگونگی حذف این پدیده گفت: با توجه به شرایط، زباله گردی کودکان قابل حذف است و می توان با انجام اقدامات کوتاه مدت مانند ارائه خدمات بهداشتی، آموزش و نظارت بر پیمانکاران تا حدی از آسیب های بیشتر به این کودکان جلوگیری کرد. به همین ترتیب باید با اقدامات میان مدت، فرصت های شغلی جایگزین و آموزش مهارت های فنی و مهارت های زندگی زندگی به این کودکان آموزش داده شود تا آنها توانمند گردند. و البته همه اینها باید با رویکرد بلندمدت به حذف این پدیده صورت پذیرد.

در وخامت وضعیت زندگی یک کودک زباله گرد تردیدی نیست اما اینکه جلوگیری از کار به سر نوشت بهتری برای او منجر خواهد شد یا خیر موضوعی است که درباره آن میان متخصصان و فعالان مدنی اجماع وجود ندارد. با توجه به گستردگی فقر، این احتمال وجود دارد که کودک در ایران وارد مشاغل سخت تر شود یا در افغانستان در شرایط به مراتب سخت تر به کار گرفته شود. واضح است در این شرایط جابه جایی این کودک - که به سبب تنگدستی خانوار ناچار به کار است - به یک شغل با خطر کمتر یک موفقیت خواهد بود

سعید مدنی: زباله گردی جنگی برای بقا است

سعید مدنی، پژوهشگر مسائل اجتماعی از دورویکرد کلی برای مداخله زباله گردی کودکان سخن می گوید. وی رویکرد اول را نگاهی رفاهی می داند که هدفش افزایش سطح رفاه خانواده این کودکان است؛ آنها امیدوارند با افزایش سطح رفاه، دیگر کودکان نیازی به کسب درآمد نداشته باشند. مدنی در خصوص نگاه گروه دوم می گوید مدافعان این رویکرد سعی می کنند با مداخلاتی، تبعات و آثار سوء زباله گردی را کاهش دهند. برای مثال کودکان زباله گرد را تحت نظر قرار می دهند و سعی می کنند پیمانکاران را وادار کنند دستمزد مناسب و معاینات پزشکی دوره ای داشته باشند و همینطور تحصیل آنها متوقف نشود. این پژوهشگر اجتماعی اضافه کرد، ذیل هر کدام از این دو دیدگاه، برنامه های مداخلاتی مشخصی پیش بینی شده که بر اساس هر کدام دو نوع حداقلی و حداکثری دارند. مثلاً در رویکرد رفاهی با تامین نیازهای اولیه خانواده، آنها را مجاب می کنند بچه های خودشان را به کسب درآمد وادار نکنند اما دسته دوم بیشتر بر سلامت جسمی و اجتماعی آنها تاکید دارند و بیشتر به دنبال محافظت از آنهاست که شان و موقعیت آنها حفظ شود. سعید مدنی در خصوص رویکرد مناسب وضعیت ایران می گوید: با توجه به وضعیت اقتصادی ایران و وضعیت نابسامان بازار کار، در واقع اقداماتی که می شود انجام داد بر نوع دوم متمرکز است. باید پذیرفت که کودکان ناچار به زباله گردی هستند اما باید به نحوی رفتار کرد که خطری کمتر متوجه آنها شود. وی در خصوص اقدامات قابل اجراء در خصوص کودکان زباله گرد گفت: قدم اول، سازماندهی کودکان زباله گرد است. یعنی باید آنها در نهادها حامی جمع شوند. این کار در صورتی ممکن است که موافقت پیمانکاران را به همراه داشته باشند. از آنجا که پیمانکاران طرف قرارداد شهرداری هستند، شهرداری می تواند قراردادی را برای پیمانکاران تنظیم کند و مثلاً بخش قابل توجهی از سلامت روانی و جسمانی کودکان را باید بر عهده پیمانکاران قرار دهد. وی ادامه داد: کودکان باید پوشش مناسب و تجهیزات ایمنی مثل کفش و دستکش و... داشته باشند. ساعات کار بچه ها باید به نحوی باشد که آنها بتوانند از برنامه های آموزشی و تحصیلی بهره ببرند. اگر پیمانکاران کمی از منافع خودشان بگذرند می توانند به آموزش بچه ها اختصاص دهند و تحصیل آنها به همین ترتیب ادامه پیدا کند و مداخلات اولیه برای بهبود وضعیت اجتماعی بچه ها باید در محیط کار صورت بگیرد ولی باید به پیمانکاران فشار آورد تا ناچار به ارائه خدمات اجتماعی و سلامت محور برای بچه ها شوند. سعید مدنی در خصوص چگونگی حذف کودکان زباله گرد از چرخه صنعت پسماند گفت: انگیزه اصلی زباله گردی کودکان فقر و بقا است. لذا در صورتی که این مساله حل نشود هر مانعی ایجاد شود، آنها به اشکال دیگری برای بقای خود می جنگند به همین دلیل مداخلات قهری نمی تواند مانع از ورود کودکان به زباله گردی شود و در سوی دیگر حضور این کودکان به نفع پیمانکاران است و آنها راحت تر می توانند این کودکان را استثمار کنند.

جواد یگانه: شهرداری تهران مسئول زباله گردی

مسئول مستقیم زباله گردی شهرداری تهران است. هنوز این عزم را در شهرداری ندیدم که کار کند. اگر بتوانیم زباله گردی را کم کنیم یا حذف کنیم، کار بزرگی در حوزه اجتماعی کرده ایم اما این مساله بین رشته ای و بین حوزه های است. یعنی هم خدمات شهری است و هم تبلیغات شهری و هم حمایت اجتماعی.

گام بلند شهرداری تهران در خدمات رسانی اجتماعی به بی‌خانمان‌ها

در گرمخانه‌ها به روی کارتن خواب‌ها باز است

افزایش نخستین گرمخانه مردانه تادیده شدن زن‌های بی‌سرپناه

در پی حادثه زمستان ۸۳، نخستین گرمخانه پایتخت با سازه‌ای چادری در پارک تختی ایجاد و به دنبال آن دو گرمخانه‌ی دیگر با سازه چادری ایجاد شد و بدین ترتیب نخستین پناهگاه برای افرادی که به هر دلیلی سرپناه مشخصی برای زیست شبانه نداشتند با ۳ چادریه اسم فتح، زندیان و بهمن توسط شهرداری جهت حمایت از افراد بی‌سرپناه برپا شد. در سال ۸۴ نیز در میدان بهمن یک سوله ورزشی تبدیل به گرمخانه شد سپس در جاده امام رضا(ع) و میدان فتح دو گرمخانه دیگر که فقط به ارائه خدمات شبانه می‌پرداختند، ایجاد شد و این روند ادامه داشت تا سال ۸۹ که

نمایند سازمان جهانی بهداشت وضعیت خدمات رسانی در گرمخانه‌های پایتخت را تحسین کرد

کارهایت را با عجله انجام می‌دهی تا به خانه، پناهگاه، به یک جای گرم برسی. اما روزگار برای همه یکسان نیست، افراد زیادی هستند که در کلانشهر ده میلیونی تهران سرپناهی برای خوابیدن، گرم شدن و نترسیدن از سرمای زمستان ندارند. نبود تعریف مناسبی از نظام تامین اجتماعی و مشکلات اقتصادی از جمله مواردی هستند که همواره عده‌ای را در پله سقوط از طبقه متوسط به طبقه ضعیف جامعه قرار می‌دهند.

شهرداری‌ها براساس وظیفه قانونی و مسئولیت اجتماعی خود باید به برپایی و اداره نوانخانه (گرمخانه یا مددسرا) اقدام کند. گرمخانه‌ها سرپناه امن، خدمات مددکاری و خوراک گرم برای افراد بی‌سرپناه، درراه‌مانده و دچار مشکل فراهم می‌کنند. ارزش این مکان‌ها به‌ویژه در فصل‌هایی از سال که شرایط جوی ناپایدارتر است، بیش از هر زمان دیگری به چشم می‌آید.

در کلان‌شهرها که ساختارهای حمایت خانوادگی و محلی در آن کم‌رنگ‌تر هستند و پشتیبانی از افراد در معرض آسیب هم کمتر است افراد بیشتری از نبود یک سرپناه امن و گرم محروم می‌مانند. نمونه بارز این محرومیت در زمستان سال ۸۳ در تهران نمود پیدا کرد. برف و سرمای شدید پایتخت به مرگ چند کارتن خواب منجر شد. حادثه‌ای دلخراش که سرانجام به یک اقدام مهم ختم شد.

که شب‌ها جایی برای خوابیدن ندارند، اما بنظر نمی‌رسد آدم‌های خوش سابقه‌ای در گرمخانه‌ها اقامت داشته باشند. وقتی اسم گرمخانه می‌آید بیشتر به معنای افراد لاغر و تکیده‌ای که غذایی برای خوردن ندارند فکر می‌کنم و این یک مقاومت ذهنی

می‌شوند؟ سوالی که بسیاری از شهروندان تهرانی با وجود تعریف مشخصی برای این اماکن با دید منفی‌تری به آن پاسخ می‌دهند. محمد، یک مغازه‌دار است، او نام گرمخانه‌ها در فصل سرد زمستان را شنیده است. می‌گوید آدم‌های زیادی در تهران هستند

عدم پذیرش بی‌خانمان‌ها و چالش جانمایی گرمخانه‌ها

چه کسانی در این گرمخانه‌ها پذیرش

افتتاح نخستین گرمخانه بانوان

سرانجام نخستین گرمخانه بانوان پایتخت در سال ۹۴ و با ظرفیت پذیرش ۱۰۰ زن راه اندازی شد. اما این عدد پاسخگوی یک دهم زنان کارتون خواب و بی سرپناه تهرانی هم نبود و شهرداری تهران با توجه به آمار زنان کارتون خواب و بی سرپناه پایتخت، اقدام به تأسیس سه گرمخانه بانوان دیگر کرد.

دومین گرمخانه زنان تهران در سال ۹۷ در منطقه هرندي با ظرفیت پذیرش ۱۰۰ زن راه اندازی شد. بدین ترتیب دو پهنه غرب و جنوب از گرمخانه های مستقلی برای بانوان برخوردار شدند. اما ظرفیت ها همچنان برای زنان کارتون خواب ناکافی بود و به همین دلیل سومین گرمخانه بانوان در آذر ماه ۹۸ راه اندازی شد.

محمدرضا جوادی یگانه، معاون فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران با اشاره به افزایش ظرفیت پذیرش زنان کارتون خواب در گرمخانه ها می گوید: «برای زنان دو گرمخانه در پهنه غرب و جنوب فعال است، اما در پهنه شرق و نزدیک دره فرحزاد به دو گرمخانه دیگر برای زنان نیاز داریم. با توجه به ازدیاد گرمخانه مردان در پهنه شرق، گرمخانه منطقه ۸ را برای زنان تجهیز کردیم که از چند روز گذشته آغاز به کار کرد. بدین ترتیب ظرفیت گرمخانه های پایتخت به ۳۳۰ نفر رسید. اما برای افتتاح گرمخانه بانوان در رود دره فرحزاد مخالفت هایی از سوی ساکنین منطقه اعلام شد که افتتاح آنرا با تأخیر مواجه کرد.»

آمارها نشان می داد بیش از ۱۵۰۰ زن در تهران کارتون خواب و بی سرپناه هستند، اما در گرمخانه های پایتخت جایی برای آنها تعریف نشده بود. گرمخانه ها هویتی کاملا مردانه داشتند، تا اینکه زمزمه های افتتاح نخستین گرمخانه بانوان به گوش رسید

راه اندازی شد و به گفته معاون شهرداری تهران، دیگر بانوان بی سرپناه در همه پهنه های شهر صاحب گرمخانه شدند.

حسینی درباره افتتاح این گرمخانه گفت: در منطقه ۲ گرمخانه ای برای زنان شناسایی و تجهیز کردیم که با مقاومت مردم مواجه شدیم و نتوانستیم آن را راه اندازی کنیم. با توجه به افرادی که در دره فرحزاد مصرف کننده هستند، تلاش داشتیم در نزدیکی این مکان گرمخانه ای تأسیس کنیم و در نهایت این مکان را شناسایی کردیم. با افتتاح این گرمخانه هم اکنون ۵۵۰ تخت برای زنان بی خانمان داریم که با احتساب کف خوابی ظرفیت هزار نفر را داریم.

جرایی عدم تمایل برخی بی سرپناهان به حضور در گرمخانه ها

او درباره دلیل عدم مراجعه افراد بی خانمان به گرمخانه ها می گوید: این افراد به دلیل سو مصرف انزوا طلب هستند و سبک زندگی مخصوص به خود را دارند. سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی با اشاره به اینکه پدیده ها کارتون خوابی در تمام دنیا شایع است، تصریح کرد: با ایجاد گرمخانه ها وظیفه خودمان را در سامان دادن افرادی بی خانمان انجام دادیم، ولی از نظر حقوق مدنی نمی توانیم کسی را مجبور کنیم به گرمخانه بیاید.

جوادی یگانه، معاون شهردار تهران نیز در خصوص راه اندازی چهارمین گرمخانه زنان در سطح شهر تهران افتتاح گرمخانه بلدا در نزدیکی رود دره فرحزاد را اتفاق مثبتی می داند: «اکنون تقریباً در تمام پهنه های شهر تهران برای زنان گرمخانه داریم. در دو سال گذشته ۳ گرمخانه برای زنان ایجاد شده و تعداد تخت گرمخانه های زنان به ۵۵۰ عدد افزایش پیدا کرده است.»

سید مالک حسینی، سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی شهرداری تهران درباره کسانی که در گرمخانه ها پذیرش می شوند به سیاست این سازمان در پذیرش همه افراد بی سرپناه اشاره و می گوید: «سیاست در سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی شهرداری تهران این است که هیچ کسی نباید در سرما و بدون غذا بماند. به دنبال این تفکر و برنامه تمام مراجعه کنندگان را در گرمخانه ها می پذیریم.»

گرمخانه ها تعطیل شدند. بعد از آن شهرداری در پی اجرای طرحی اقدام به ایجاد گرمخانه در هر منطقه کرد تا جایی که امسال تعداد این گرمخانه ها به ۱۶ گرمخانه ویژه آقایان و ۴ گرمخانه ویژه خانم ها رسید.

هر یک از این گرمخانه ها با ظرفیت هایی بین ۵۰ تا هزار نفر با احتساب ظرفیت کف خوابی تأسیس و به پذیرش افراد بی سرپناه، کارتون خواب ها و بی خانمان ها اقدام می کنند.

بزرگترین گرمخانه تهران به نام گرمخانه خاوران در منطقه ۱۵ واقع شده است و ظرفیت تخت خواب آن ۵۰۰ نفر است که در فصول سرد سال با احتساب کف خوابی به ظرفیت پذیرش هزار نفر نیز می رسد.

اما یک اشکال بزرگ در کار بود؛ در گرمخانه ها جایی برای زنان بی سرپناه و بی خانمان نبود و این مساله تا مدت زیادی پس از تأسیس نخستین گرمخانه پایتخت نادیده گرفته می شد، اما راه نشان می داد بیش از ۱۵۰۰ زن در تهران کارتون خواب و بی سرپناه هستند، اما در گرمخانه های پایتخت جایی برای آنها تعریف نشده بود. گرمخانه ها هویتی کاملاً مردانه داشتند، تا اینکه زمزمه های افتتاح نخستین گرمخانه بانوان به گوش رسید.

همه پهنه های تهران صاحب گرمخانه بانوان شدند

سید مالک حسینی، سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی شهرداری تهران نیز درباره افتتاح چهارمین گرمخانه بانوان می گوید: پیش از افتتاح این گرمخانه گزارشی به ما اعلام شد که مقاومت محلی برای راه اندازی و افتتاح گرمخانه ویژه زنان وجود دارد که ما به محل رفتیم و مشخص شد اهالی نگرانند راه اندازی این گرمخانه پاتوقی برای معتادان شود. من از ۱۱ شب تا ۱ بامداد در محل حضور داشتم و با اهالی صحبت کردم، مقداری فضا تلطیف شد ولی مقاومت جدی است. از طرفی زنان بی خانمان در دره فرحزاد نیاز به سرپناه دارند و اگر به این مسئله توجه نشود، خطرات جانی برای آنها به همراه خواهد داشت.

پس از چالش ها و تلاش این سازمان، سرانجام چهارمین گرمخانه بانوان بسا کش و قوس های فراوان در دی ماه سال گذشته در رود دره فرحزاد

در تأسیس گرمخانه ها با آن مواجه است و به گفته جوادی یگانه، امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران یکی از سخت ترین اقدامات مکان یابی برای احداث گرمخانه ها است، چرا که نباید در نزدیکی مناطق مسکونی باشند.

برای من ایجاد می کند و به همین دلیل تمایلی برای حضور این افراد در اطراف محل زندگی خود ندارم.

مخالفت جامعه محلی یکی از چالش هایی است که سازمان رفاه، خدمات و مشارکت های اجتماعی شهرداری تهران

او درباره فرایند پذیرش مددجویان در گرمخانه‌ها هم توضیح می‌دهد: بیشتر پذیرش توسط تماس‌های مردمی با سامانه ۱۳۷ انجام می‌شود. اشخاصی که مصرف مواد مخدر دارند، حالت طبیعی ندارند و در سرما و یخبندان هم می‌خوابند. در برف پاییزی سال ۹۸ حتی افرادی را با تماس‌های مردمی از زیر برف بیرون آوردیم و به گرمخانه‌ها منتقل کردیم. در فصل ۴۰ واحد گشت داریم که به طور سیار در سطح شهر هستند و برخی از مددجویان از طریق نظارت گشت‌های همکاران ما به گرمخانه منتقل می‌شوند.

اتاق مادر و کودک

اما مشکلات بی‌سریانه‌ها به همینجا ختم نمی‌شود، برخی با داشتن فرزند از داشتن سرپناه محروم هستند، مساله‌ای که شاید برای برخی دور از ذهن به نظر آید. در این میان گرمخانه‌ها نیز برای نگهداری زنان و مردان بی‌سرپناه و نه کودکان راه‌اندازی شدند. در نتیجه وجود چنین افرادی در شهر سازمان رفاه و خدمات اجتماعی را بر آن داشت تا به ایجاد اتاقی برای نگهداری کودکان نیز به صورت موقت اختصاص دهد. در همین راستا در گرمخانه منطقه ۱۲ و ۲۲ اتاق ویژه مادر و کودک راه‌اندازی شد.

افتتاح نخستین اتاق پدر و کودک

اما تهران تنها شاهد حضور زنان بی‌سرپناهی نیست که کودکی به همراه دارند و مردان نیز ممکن است در چنین شرایطی قرار گیرند و با حضور یک فرزند از سرپناهی برای زندگی محروم باشند، در نتیجه لزوم توجه به حضور پدر و کودک در یک مکان مشترک نیز حس می‌شود. در همین رابطه سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران به تاسیس نخستین اتاق پدر و کودک در سال گذشته اقدام کرد.

حسینی در این باره می‌گوید: غیر از مساله مادران و کودکانی که ممکن است سرپناهی برای اقامت نداشته باشند، طبیعتاً این مساله برای پدر و کودک نیز مطرح است و مواردی وجود دارد که پدرها نیز به همراه کودک خود سرپناهی برای اقامت ندارند و باید برای آنها چاره‌ای اندیشیده شود و در همین رابطه سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران امکان تاسیس اتاق پدر و کودک را در گرمخانه مردان فراهم کرده است. او با اشاره به نمونه‌ای که همکاران گشت سازمان خدمات اجتماعی به آن برخورد کرده‌اند، ادامه داد: در بین مواردی که گشت‌های سازمان با آن برخورد می‌کنند، با موردی مواجه شدیم که پدری همراه دخترش شب را در خودرو سپری می‌کنند و همکاران مادر گشت‌های سازمان با این پدر و کودک مواجه و آنها را به یکی از

گرمخانه‌ها روزانه سه نوبت ضد عفونی می‌شوند

سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران با بیان اینکه از روز اول شیوع کرونا ضد عفونی گرمخانه‌ها در دستور کار قرار گرفت گفت: با ابلاغ جدید دستورالعمل‌های پیشگیرانه از انتشار ویروس کرونا در گرمخانه‌های پایتخت، این مراکز به صورت روزانه ضد عفونی می‌شود و همه کارکنان ملزم هستند از ماسک و دستکش استفاده کنند. قبل از بروز کرونا در کشور ضد عفونی گرمخانه‌ها و سامان‌سراها یکبار در روز

انجام می‌شد که در حال حاضر این آمار به سه بار در روز رسیده است. به گفته حسینی به دنبال شیوع ویروس کرونا و حساسیت گرمخانه‌ها به دلیل حضور افرادی که به واسطه شیوه و سبک زندگی، دارای نقص ایمنی و عارضه‌های جسمانی و هستند، اقدامات جدیدی در راستای ارتقای سطح بهداشت محیطی و ضد عفونی محیط گرمخانه‌ها در دستور کار قرار گرفته شده است: «سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی در تعامل با سازمان آتش‌نشانی، تصمیم به ضد عفونی کردن محوطه بیرونی و داخلی گرمخانه‌ها گرفت. برای اطمینان بیشتر عملیات ضد عفونی در گرمخانه‌ها با دستگاه‌های ویژه محیط‌های بسته انجام شد.»

از فضاهای مسکونی بمنظور کاهش نگرانی شهروندان از تردد آسیب دیدگان اجتماعی است. این گرمخانه‌ها که با نیازهای یک گرمخانه استاندارد کاملاً منطبق خواهند بود بعد از مصوبه شورای شهر تهران در دستور کار سازمان رفاه و مشارکت‌های اجتماعی قرار گرفتند. معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران با تأکید بر اینکه باید بتوانیم در گرمخانه‌ها افراد را به بازپروری نزدیک کنیم، می‌گوید: جانمایی برای ایجاد ۵ گرمخانه استاندارد انجام شده است. یکی از سخت‌ترین کارها برای ایجاد گرمخانه مکان‌یابی آنهاست؛ چرا که نباید به مکان‌های مسکونی نزدیک و از شهر خیلی فاصله داشته باشند. جوادی یگانه با اشاره به اینکه در تحقیقاتی که بر اساس تجربیات جهانی داشتیم، شهرداری تهران یکی

گرمخانه‌های مردان انتقال دادند و بدین ترتیب نخستین گرمخانه پدر و کودک در گرمخانه منطقه ۱۴ تاسیس شد. اما با توجه به اینکه از لحاظ قانونی مسئولیت نگهداری از کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست بر عهده بهزیستی است و شهرداری نقشی در آن ندارد کودکان برای یک شب به همراه پدر و یا مادر خود در این اتاق‌ها مستقر می‌شوند و سپس به مراکز نگهداری کودکان در بهزیستی ارجاع داده می‌شوند.

تهران به ۵ گرمخانه جنرال تجهیز می‌شود

یکی از مهمترین اقداماتی که شهرداری اجرای آن را در سال جاری کلید زده است، تاسیس گرمخانه‌های جنرال به منظور رعایت فاصله

اثر مثبت آموزش خودمراقبتی کرونا به مددجویان

حسینی درباره آموزش‌های خودمراقبتی به افراد حاضر در گرمخانه‌ها می‌گوید: در گرمخانه‌ها هر شب موضوعات آموزشی برای افراد به طور مستمر بیان می‌شود و براساس رفتارهایی که از مراکز منعکس می‌شود تاثیر آموزش‌ها در گرمخانه‌ها مثبت بوده و نمایان است.

سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران با بیان اینکه در پی شیوع کرونا اتاق‌های ایزوله و قرنطینه توسعه داده شد به تجهیز این مراکز به تب سنج اشاره می‌کند: «در همه مراکز با جمعیت بالاتر از ۸۰ نفر اتاق ایزوله در نظر گرفته شد و اگر کسی به

علائم اولیه کرونا مشکوک بوده باشد در این اتاق‌ها نگهداری می‌شود. همچنین به محض ورود افراد به گرمخانه‌ها معاینه اولیه روی آنها انجام می‌شود. مراجعه کنندگان در بدو ورود به گرمخانه‌ها، لباس‌ها و وسایلشان گندزدایی می‌شوند و پس از ورود به مراکز هم ملزم هستند که لباس‌های خود را به امانت تحویل دهند و پس از آن باید از لباس‌هایی استفاده کنند که مرتب شستشو شده و تمیز هستند و در نتیجه این مراقبت‌هاست که خوشبختانه ما کمتر این آسیب را در این زمینه داشته باشیم.»

تعطیلی گرمخانه‌ها خطراتی برای جامعه و افراد بی‌سرپناه داشت، تلاش کردیم با بازنگه داشتن گرمخانه‌ها از افراد بی‌سرپناه را حفظ کنیم و این مساله باعث شد تا به طور متوسط شاهد افزایش ۴۰ درصدی مراجعه به گرمخانه‌ها باشیم

باشند حتماً به مراکز درمانی توسط نیروهای اورژانس منتقل می‌شوند. او درباره آموزش‌هایی که در گرمخانه‌ها انجام شد هم توضیح می‌دهد: «آموزش به همکاران و مددجویان ما توسط اداره کل سلامت و آموزش شهرداری انجام گرفته و باید توجه داشت که جدا از بحث گرمخانه‌ها ما سامان‌سراها را داریم که افرادی که در این مجموعه‌ها پذیرش می‌شوند گاهی توسط خانواده‌هایشان نیز به طرد کامل رده شده و حاضر به قبول آنها نیستند.»

رشد ۴۰ درصدی مراجعه به گرمخانه‌ها

حسینی با بیان اینکه با شیوع کرونا شاهد افزایش حضور در گرمخانه‌ها بودیم، می‌گوید: تعطیلی گرمخانه‌ها خطرات بسیاری را برای جامعه و افراد بی‌سرپناه با خود به همراه داشت، در نتیجه تلاش کردیم که با بازنگه داشتن گرمخانه‌ها افراد بی‌سرپناهی که امکان مراقبت از خودشان را ندارند، را حفظ کنیم و این مساله باعث شد تا به طور متوسط شاهد افزایش ۴۰ درصدی مراجعه به گرمخانه‌ها باشیم. به گفته حسینی تعداد مراجعات امسال در روز سیزدهم فروردین ماه از پیک زمستان سال گذشته هم بیشتر بود و نزدیک به ۲۳۰۰ نفر به طور شبانه‌روزی در گرمخانه‌ها حضور داشتند.

صورت مساله پاک‌نشده؛ مراقبت‌ها بالاتر رفت

سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران در خصوص این نکته که نگهداری از این افراد در کنار هم و در فضای بسته در شرایط کرونایی می‌گوید: در این زمینه اختلاف نظر وجود دارد، اما در هر صورت ما به جای این که صورت مساله را پاک کنیم و بگوییم به واسطه این که انتقال و ویروس صورت نگیرد، مراکزمان را تعطیل کنیم سعی کردیم که مراقبت‌ها را بالا ببریم و خدمات را متناسب با شرایط ارائه دهیم. اگر گرمخانه‌ها تعطیل شوند خطرات برای این افراد که بی‌سرپناه هستند و مشکل سرپناه و تامین معیشت دارند و بهداشت هیچ جای سبب هزینه اینها نیست، بیشتر شده و لذا خود این افراد در معرض خطر قرار می‌گیرند، اما ما نسبت به این افراد احساس مسئولیت داریم.

تحسین نماینده سازمان جهانی بهداشت از وضعیت گرمخانه‌های پایتخت

اقدامات قابل توجه سازمان رفاه در نگهداری از افراد بی‌سرپناه و کارتن‌خواب‌ها در زمان شیوع کرونا، پای نماینده سازمان بهداشت جهانی را نیز به گرمخانه‌های پایتخت باز کرد. حسینی درباره حضور نماینده سازمان جهانی بهداشت در گرمخانه‌های پایتخت که در اسفند سال

از بهترین عملکردها را داشته است، تصریح کرد: یکی از تجربیات جدید سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شبانه‌روزی کردن گرمخانه‌ها به طور دائم بود. با توجه به اینکه افراد بی‌خانمان برای خارج شدن از گرمخانه محدودیت زمانی ندارند، امسال حضور این افراد در مسیر مدرسه بچه‌ها و در نزدیکی منازل شهروندان ایجاد مشکل نکرده است. همیشه باید برای رفع مشکلات به دنبال راه‌های جدید باشیم. پیدا کردن راه حل زمان‌بر و مشکل‌ساز است، اما غیرممکن نیست. حسینی، سرپرست سازمان رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران نیز درباره گرمخانه‌های جنرال توضیح می‌دهد: این گرمخانه‌ها با استانداردهای گرمخانه‌ها مطابقت خواهند بود. مکان یابی ایجاد ۵ گرمخانه جنرال انجام شده است که یکی از آنها به بانوان اختصاص دارد. او با تاکید بر اینکه در مساله گرمخانه‌ها نیازمند فرهنگسازي هستیم، ادامه می‌دهد: برای افزایش کیفیت گرمخانه‌های جنرال مطالعات را آغاز کرده ایم و در حال بررسی اقدامات ۱۰ کشور بزرگ دنیا که شباهت‌هایی با تهران دارند، هستیم. البته تا کنون مانند اقداماتی که در تهران اتفاق افتاده است، پیدا نکرده ایم، اما باز هم به دنبال کسب تجارب بیشتر هستیم.

روزهای سخت کرونایی و مسئولیت سنگین گرمخانه‌ها

گرمخانه‌ها ابتدا در قالب پذیرش شبانه‌روزی افراد و به صورت موقت در فصول سرد سال تعریف شد، اما به مرور ابعاد گسترده تری از خدمات‌رسانی به خود گرفتند. ابتدا پذیرش در فصول سرد سال شبانه‌روزی شد. با شیوع کرونا ابعاد گسترده تری از خدمات‌رسانی در گرمخانه‌ها به نمایش گذاشته شد و گرمخانه‌های پایتخت به صورت دائمی وارد فصل جدیدی از ارائه خدمات به آسیب‌دیدگان اجتماعی و افراد بی‌سرپناه شد. به گفته حسینی افزایش مراجعات به گرمخانه‌ها پیش‌بینی نشده بود و ما امسال برای اولین بار در تاریخ نگهداری گرمخانه‌ها، به طور واقعی تمامی مراکز خود در سطح شهر تهران را از نیمه آبان ماه شبانه‌روزی کردیم و به مددجویان سه وعده غذا می‌دهیم و مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی از آنان به صورت مستمر انجام می‌شود. او می‌گوید با شیوع کرونا وضعیت کاملاً متفاوتی را تجربه می‌کنیم و از آبان ماه سال گذشته تاکنون فعالیت گرمخانه‌ها به طور شبانه‌روزی انجام می‌شود.

اتاق‌های ایزوله و قرنطینه فراگیر شدند

حسینی با بیان اینکه اتاق ایزوله و قرنطینه نیز برای افراد مشکوک به کرونا در نظر گرفته شد؛ می‌افزاید: افرادی که دارای علائم مشکوک کرونا

صفر تا ۱۰۰ واگذاری املاک به مؤسسات اجتماعی

سفره بی قانونی ظرف سه سال جمع شد

موضوع واگذاری املاک شهرداری به افراد، تشکل‌ها و دستگاه‌ها از یک ظرفیت قانونی مفید و سازنده آغاز شده که بعدها به انحاء مختلف به انحراف کشیده است. قانون شهرداری‌ها مصوب سال ۱۳۳۴ در بند ۶ ماده ۵۵ تصریح می‌کند: «اجرای تبصره ۱ ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری و تأسیس مؤسسات بهداشتی و تعاونی و فرهنگی مانند نوانخانه و پرورشگاه یتیمان و درمانگاه بیمارستان امراض ساریه و شیرخوارگاه و تیمارستان و کتابخانه و کلاس‌های اکابر و کودکان و باغ کودکان و امثال آن در حدود اعتبارات مصوبه و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت بدنی به میزان صدی سه در آمد مستمر وصولی سالیانه شهرداری و کمک به انجمن‌های خانه و مدرسه. شهرداری در این قبیل موارد با تصویب انجمن شهر می‌تواند از اراضی و ابنیه متعلق به خود را با حفظ حق مالکیت مجانی و با شرایط معین به منظور ساختن و استفاده به اختیار مؤسسات مزبور بگذارد.»

از یک سال به طول انجامید و نتیجه، تهیه یک فهرست شامل نزدیک به دو هزار ملک (شامل بیش از سه هزار واحد) بود که با توجه به شواهد می‌شد گفت قطعاً فهرست دقیق و کاملی نیست، اما نسبت به وضع بی‌نظم و بی‌سامان قبلی، شروع بسیار خوبی بود. این فهرست سپس مبنای بررسی‌ها و اقدامات متعددی قرار گرفت؛ اقداماتی که هنوز هم ادامه دارد و البته با اتکا به برنامه‌ریزی‌های انجام گرفته، می‌توان وعده داد که قبل از پایان دوره پنجم شورای شهر به سرانجام می‌رسد و گزارش کامل آن نیز به اطلاع شهروندان خواهد رسید. اما در ادامه، کلیاتی از اقدامات صورت گرفته و نیز تحلیل ترکیب املاک موضوع بحث، بازگو می‌شود.

شاید مهمترین اقدامی که شهرداری تاکنون در این حوزه انجام داده است، ابلاغ بخشنامه‌ای از سوی شهردار تهران

به تاریخ دی‌ماه ۹۸ برای تشکیل کمیسیون املاک بند ۶ ماده ۵۵ باشد که یک بار برای همیشه، مرجع تصمیم‌گیری در این باره در

شهرداری را برای تخصیص زمین و ملک در کاربری‌های عام‌المنفعه مجاز می‌کند، اما اقدام در این موارد را ابتدا به مواردی که به نوعی با خیر جمعی و منفعت عمومی مرتبط است، محدود می‌سازد و سپس هر تصمیمی در این باره را هم به تصویب شورای شهر منوط می‌کند.

واقعیت اما بسیار با این فضا فاصله داشت. مدیران ارشد شهرداری در دوره جدید با این واقعیت تلخ مواجه شدند که نه تنها هیچ مرجع تصمیم‌گیری در شهرداری در این باره وجود نداشته و لذا بسیاری از مدیران شهرداری در سطوح و بخش‌های مختلف به خود اجازه داده‌اند به استناد همین قانون برای واگذاری ملک به افراد و نهادهای مورد نظر خود اقدام کنند، بلکه هیچ آمار و اطلاعات متمرکزی از واگذاری‌های صورت گرفته هم وجود ندارد و مشخص نیست چه تعداد ملک با چه کیفیت و شرایطی در اختیار چه کسانی قرار گرفته است. بماند که جز موارد معدود و نادر، تقریباً برای هیچ‌یک از واگذاری‌ها هم تأکید صریح قانون به اخذ مصوبه از شورای رعایت نشده بود.

تلاش یکساله برای تهیه لیست املاک واگذار شده

بدین ترتیب مهمترین اولویت در این زمینه، جمع‌آوری اطلاعات بود که با همکاری مشترک معاونت امور اجتماعی و فرهنگی و سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران، در سطح مناطق ۲۲ گانه صورت گرفت. این کار بیش

از این بند، ظاهراً محکم‌ترین و تنها مستند قانونی است به استناد آن شهرداری می‌تواند املاک و فضاهای خود را بدون انجام تشریفات متعارف مالی و معاملاتی مانند مزایده و... در اختیار دیگران بگذارد. اما اینکه در واگذاری‌های صورت گرفته در سال‌های گذشته، تا چه حد جزئیات این قانون مثل موضوعات ذکر شده برای فعالیت یا از آن مهمتر تصویب شورای شهر (انجمن شهر سابق) مراعات شده است، محل بحث و چالش است.

در آغاز دوره جدید مدیریت شهری، منتخبان مردم در شورای اسلامی شهر تهران به این موضوع توجه کردند و در مصوبه‌ای به تاریخ ۲۷ مهر ماه ۱۳۹۶ تأکید کردند که «هرگونه واگذاری املاک، اراضی و اموال غیرمنقول شهرداری تهران، سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه به صورت حق بهره‌برداری به رایگان یا با شرایط معین به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی، اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله مؤسسات خیریه، بیمارستان‌ها، مساجد، هیئت‌ها و امثالهم موضوع بند ۶ ماده ۵۵ قانون شهرداری، با ارائه لایحه توسط شهرداری تهران و با تصویب شورای اسلامی شهر تهران قابل اقدام است.»

در واقع این مصوبه و سپس تأکیدات دیگری که در مصوبه‌های بعدی شورا در سه سال اخیر برای انتشار فهرست املاک در سامانه شفاف، برآورد و ثبت ارزش آنها و... وجود داشت، تغییری ناهمسو با قانون پیش‌گفته نبود و همه حرف در جهت توجه به روح اصلی قانون بود که اگر چه

شهرداری را مشخص کرده است. این کمیسیون به ریاست معاون امور اجتماعی و فرهنگی و با عضویت معاون مالی و اقتصاد شهری، مدیر کل دفتر شهردار، رئیس سازمان املاک و مستغلات و رئیس سازمان بازرسی شهرداری تشکیل شده و دبیرخانه آن نیز در معاونت امور اجتماعی و فرهنگی قرار دارد تا همه موارد را به طور متمرکز و منظم بررسی کند.

به بیان واضح تر، اکنون دیگر هیچ منطقه، سازمان، شرکت یا ستادی در شهرداری نمی تواند راسا برای واگذاری املاک شهرداری به غیر تصمیم بگیرد. شاید این موضوع به نظر بی اهمیت یا پیش پا افتاده برسد، اما واقعیت این است که همین ضرورت بدیهی تا اواسط سال ۹۶ رعایت نمی شد. هر چند شیوع کرونا همانند دیگر فعالیت جاری دستگاه ها، فعالیت این کمیسیون را نیز تحت الشعاع قرار داد، اما به تازگی جلسات کمیسیون شکل منظمی به خود گرفته و اکنون مهمترین دستور کار این کمیسیون، غیر از بررسی و تصمیم گیری درباره معهود در خواست های رسیده، بازنگری و تعیین تکلیف فهرست املاکی است که تا دوره پیشین مدیریت شهری واگذار شده بود. این کار منطقه به منطقه در حال انجام است و اگر طبق برنامه زمان بندی به پیش برود، تا پایان سال ۹۹ به پایانی خواهد رسید.

در باره ترکیب املاک موجود در فهرست مذکور نیز می توان اشاره کرد که حدود نیمی از آن املاک، هم اکنون به طور مستقیم زیر نظر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری فعالیت دارند. این موارد شامل زیرساخت های قابل استفاده عمومی همچون مجموعه ها، سالن ها و زمین های ورزشی، سراهای محله و فضاهای در اختیار آنها همچون خانه های سلامت و ... مراکز شهربانو، بوستان های بانوان، مراکز کوثر، مراکز فراموز، مراکز خدمات اجتماعی، مراکز پرتو (کودکان کار)، مراکز رشد و کارآفرینی، سامان سراه، گرمخانه ها، مددسراها، سامانه های کارگران فصلی و ... می شوند. به این عنوان باید املاک و ساختمان های زیر مجموعه سازمان فرهنگی و هنری شهرداری همچون فرهنگسرا، خانه های فرهنگ و مجتمع های فرهنگی را هم افزود.

از نیمه باقی مانده فهرست مذکور، باز تکلیف حدود نیمی از آنها روشن است؛ چرا که غیر قانونی بودن واگذاری ها واضح است؛ اعم از آنکه ملک مورد استفاده شخصی برای سکونت قرار گرفته بوده و یا انحراف واضحی در کاربری های آنها وجود داشته است. این موارد تا حد زیادی مشخص شده و اقدام قضایی برای تخلیه آنها آغاز شده است. از آنجا که کار هنوز در جریان پیگیری قرار دارد، اعلام عدد دقیق در این باره مناسب نیست، اما به طور تقریبی می توان گفت بیش از دویست ملک تاکنون تخلیه و به نفع شهروندان از تصرف کنندگان باز پس گرفته شده اند و بقیه هم در مرحله اقدامات قانونی همچون شکایت، ابلاغ، اجرائیه و نظیر اینها قرار دارند.

کار اصلی باقی مانده، بررسی موارد باقی مانده از فهرست مذکور و تصمیم گیری در باره تخلیه، ادامه فعالیت یا هر اقدام دیگر (تغییر کاربری، ادامه فعالیت زیر نظر شهرداری یا هر تصمیم مناسب دیگر با رعایت مصالح شهرداری و شهروندان) است که هم اکنون منطقه به منطقه در حال انجام است. طبیعا اگر کمیسیون مذکور در هر موردی تصمیم به ادامه فعالیت بگیرد، طبق قانون باید پیشنهاد برای تصمیم گیری نهایی در این باره به شورای شهر ارائه شود.

کارهایی که برای احقاق حقوق شهروندان کردیم

در کنار ساماندهی و تعیین تکلیف واگذاری های پیشین، برای اینکه پس از این نیز هر نوع واگذاری و بهره برداری تحت عنوان بند ۶ ماده ۵۵ به طور کاملا شفاف، به دور از رانت و کمالات قابل نظارت انجام گیرد، یک سامانه مبتنی بر اینترنت طراحی شده که به زودی از آن رونمایی خواهد شد.

با راه اندازی این سامانه، دیگر کسانی که احیانا به فعالیت فرهنگی، اجتماعی، خیریه و هر نوع کار عام المنفعه مشغول اند و تقاضا دارند املاک و فضاهایی را به صورت رایگان یا با تسهیلات و تخفیفاتی از شهرداری دریافت کنند، نیاز نیست با هیچ مقام و مسئولی در هیچ جایی از شهرداری ارتباط شخصی پیدا کنند؛ بلکه کافی است در خواست خود را در سامانه ثبت کنند تا به طور عیان و قانونی طبق روال موجود به این درخواست رسیدگی شود. بدین ترتیب راه بر لابی های ناسالم احتمالی، رانت های مبتنی بر روابط و رویه های نامطلوبی که ممکن است بعضا در گذشته وجود داشته است، بسته می شود.

به علاوه، همه کسانی که به هر نحوی در سال های گذشته زمین یا واحد یا ملکی را از شهرداری تحویل گرفته اند، اگر در خواست تمديد یا ادامه واگذاری ها را دارند، باید در خواست خود را به همراه مستندات در این سامانه ثبت کنند و در غیر این صورت، پس از سپری شدن مهلت، اقدام قانونی برای تخلیه املاک صورت خواهد گرفت. مکمل همه این اقدامات نیز، انتشار عمومی فهرست املاک موضوع بند ۶ ماده ۵۵ در سامانه شفافیت شهرداری تهران است که مقدمات آن فراهم شده و در آینده نزدیک انجام و اعلام خواهد شد. پرونده املاک واگذار شده از داری های شهرداری به اشخاص، مجموعه ها و ارگان ها در سه سال اخیر مسیر پر پیچ و خمی را پیموده است. اما اکنون با توضیحاتی که گفته شد، می توان گفت که این پرونده در مراحل پایانی قرار دارد و شورا و شهرداری به زودی می توانند ذکر جزئیات روشن و عدد و رقم های دقیق، به شهروندان تهرانی اعلام کنند که برای احقاق حقوق آنها چه تلاش هایی صورت گرفته و چه نتایجی به دست آمده است.

اکنون دیگر هیچ منطقه، سازمان، شرکت یا ستادی در شهرداری نمی تواند راسا برای واگذاری املاک شهرداری به غیر تصمیم بگیرد. شاید این موضوع به نظر بی اهمیت یا پیش پا افتاده برسد، اما واقعیت این است که همین ضرورت بدیهی تا اواسط سال ۹۶ رعایت نمی شد

گزارش نظرسنجی درباره تحقق ایده شهری برای همه

به معنای بهره‌مندی سالمندان، معلولان و مادران دارای نوزاد از فضاهای شهری

ارزیابی نامناسب از فضای عمومی برای گروه خاص (درصد):

وضعیت پیاپی برای سالمندان:	وضعیت پیاپی برای کالسه کودکان:	وضعیت اماکن عمومی برای معلولان:
۵۷٪	۶۴٪	۵۵٪

دسترسی ساکنان مناطق مختلف به امکانات شهری در سطح محله است.

دسترسی به مراکز آموزشی و رفاهی مانند بازار میوه و تره‌بار بالاست.

بیشترین کمبود مربوط به وسایل و امکانات بازی کودکان است.

فقط در مورد جمع‌آوری منظم زباله و نگهداری فضای سبز بیش از نصف پاسخگویان وضعیت خوب است (ارزیابی مناطق قدیمی‌تر منفی‌تر است).

۱- برخورداری خاص گروه‌های خاص

۳- توزیع امکانات شهری

۵- توزیع خدمات شهری

۲- ترس و فضای شهری

۴- توالت عمومی

کمترین میزان این شاخص مربوط به آب‌گرفتگی معابر و در مرحله بعد روشنایی معابر محله است

سوال از احساس ترس و عدم امنیت هنگامی که هوا تاریک می‌شود

احساس ترس در دو گروه زنان و مردان

زنان: ۵۴٪

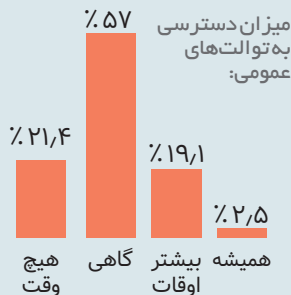
مردان: ۳۵٪

یکی از منفی‌ترین ارزیابی‌ها در نظر ساکنان تمام مناطق تهران، در مورد دسترسی به توالت عمومی است.

رضایت از نظافت توالت‌های عمومی:

۵۱٪ رضایت ندارند و تنها

۱۸٪ راضی هستند.

مفهوم شهری برای همه به معنای دسترسی یکسان و برابر شهروندان به امکانات است. این دسترسی هم به صورت واقعیت عینی آن و هم به شکل ذهنی بررسی شده

است. در این نظرسنجی این مفهوم در سه بعد گروه‌های اجتماعی، مناطق شهری و دسترسی به سازمان مدیریت شهری مورد سنجش قرار گرفته است. به طور کلی در پی

این نظرسنجی دریافتیم با بالاتر رفتن سطح تحصیلات و مرفه‌تر شدن مناطق شهری به دلیل آگاهی از حق شهروندی میزان نارضایتی در سطح بالاتری قرار دارد.

میزان آگاهی از امکانات ارتباط با سازمان مدیریت شهری و استفاده از این امکانات

۱۳۷

اکثریت افرادی که با ۱۳۷ و ۱۸۸۸ تماس داشته‌اند از رسیدگی به مشکل رضایت ندارند.

از رسیدگی به مشکل نارضی بوده‌اند. در مقابل ۳۲ درصد رضایت داشته‌اند.

۴۴ درصد

حوزه رضایت افراد تا حدی تابع فرد پاسخ‌دهنده و نوع مشکل و نحوه رسیدگی شهرداری بوده و ویژگی‌های فردی در آن اثر بیشتری داشته است

پاسخگویان با هیچ‌کدام از این دوروش ارتباطی آشنایی ندارند.

۳۶ درصد

۴۰ درصد

هم با هر دو شیوه ارتباط آشنایی دارند.

از مهمترین شیوه‌های ارتباطی مردم با سازمان مدیریت شهری، تلفن‌های ۱۳۷ و ۱۸۸۸ است.

دارندگان سرمایه فرهنگی و افراد به لحاظ اجتماعی فعال امکان و توانایی بیشتری در بیان انتظارات و خواست خود از مدیریت شهری را دارند. در نتیجه مدیریت شهری بیشتر صدا و خواهی برخوردار و توانای جامعه را می‌شنود. این فرآیند می‌تواند در به حاشیه بردن صدای گروه‌های نسبتاً کم‌توان جامعه موثر افتد.

۷- دسترسی به سازمان مدیریت شهری

۹- رضایت از تماس و رسیدگی به مشکل

۸- تماس با شهرداری

۶- جایابی و ایمنی

از بین کسانی که با راه‌های ارتباطی شهرداری آشنا بودند ۵۷ درصد با این شماره‌ها تماس داشته‌اند. ۳۳ درصد با شماره ۱۳۷ تماس داشته‌اند و ۲۰ درصد با هر دو شماره.

بررسی‌ها نشان می‌دهد سابقه‌ی طولانی‌تر در زندگی در تهران داشته‌اند تماس بیشتری با شهرداری گرفته‌اند که ناشی از پیشینه و سابقه زندگی در تهران و محله است.

به معنای دسترسی به حمل و نقل عمومی و مسأله ایمنی معابر

۶۱/۲ درصد

از دسترسی به تاکسی‌های خطی رضایت داشته‌اند.

۲۳ درصد

از دسترسی به اتوبوس‌ها رضایت داشته‌اند.

۴۸/۱ درصد

از ایمنی پیاده‌روها ارزیابی منفی دارند.

۳۰ درصد

از ایمنی عبور از خیابان‌های محله نارضی‌اند.

به طور کلی از نظر امکانات عمومی برای جایابی ارزیابی پاسخگویان مثبت است.

از شهر اجتماعی شده تا تهران ۱۴۰۰

ایده توجه ویژه به تهران در آستانه قرن جدید و ورود به سال ۱۴۰۰ از یک سال قبل در درون معاونت امور اجتماعی و فرهنگی به طور جدی و با رویکردی متفاوت و همه جانبه مطرح شد و مورد بررسی قرار گرفت. برای همه ما تحویل سال، با همه سختی‌ها و دشواری‌هایی که ممکن است در سال قبل پشت سر گذاشته باشیم، همیشه فرصتی برای تغییر به حال خوب بوده است. فرصتی برای فراموش کردن سختی‌ها به امید سالی بهتر. فرار رسیدن سال ۱۴۰۰ در حقیقت موقعیتی مشابه اما به بزرگی یک قرن پیش روی تهرانی‌ها می‌تواند قرار دهد. تحویل قرن قبلی و آغاز یک دوره جدید برای تهران و تهرانی‌ها پیش‌رو است که با همه تلخی‌هایی که مشکلات اقتصادی و کرونا و مسائل جهانی ممکن است برای ما به رقم زده باشند، فرصتی است برای آغاز دوباره، تلاش در جهت طرحی نو در انداختن و وصل گذشته به آینده.

آنالیز رای مردم در سال ۹۶ فارغ از اینکه مردم به چه جریان و نگاهی رای دادند حکایت از این دارد که مردم چیزی غیر از جریان ساخت و ساز یا علاوه بر آن برای تهران می‌خواستند

رامی سازند که هر یک در دل خود مباحث و مطالب مفصلی دارند و تأکید می‌کند که بخشی از ایده تهران ۱۴۰۰ از دل همین تنوع مسؤلیت‌ها و فعالیت‌های داخل معاونت اجتماعی و داخل شهرداری تهران بیرون آمده است: تلاشی برای «بسامان کردن این تنوع موضوعی و این مجموعه متعدد ذیل یک یا چند ایده مشخص و تلاش و اقدام در جهت خاطره سازی».

فاضلیان اشاره می‌کند که آنچه تهران ۱۴۰۰ را کلید زده نه صرفاً یک اتفاق تصادفی ناشی از همزمانی با تغییر قرن بلکه یک نگرش غالب در مجموعه مدیریتی معاونت است که تلاش می‌کند از هر اتفاق و بهانه‌ای برای دمیدن این روح بهره‌بردارد. وی با اشاره به شعار محوری دکتر جواد یگانه مبنی بر اجتماعی کردن شهر و شهرداری می‌گوید که اگر بقیه برنامه‌های معاونت چه در حوزه اجتماعی و چه در حوزه فرهنگی و هنری را هم در این مدت ببینید- مثل عطر سیب سال ۹۸، نور و خانه ۹۹، برنامه‌های سلامت محور و کمپین‌های تغییر رفتار شهروندی، منع زباله‌گردی کودکان و نظایر آنها متوجه می‌شوید که از یک ایده یکپارچه‌ای نشأت می‌گیرند. این را ما در اداره کل برنامه‌ریزی معاونت بعنوان یک

هدف که توانسته خیلی کثیری از مردم را درگیر و همراه کند و آن را تبدیل به یک خاطره دسته جمعی کند فلذا حوزه اجتماعی و فرهنگی نیاز به یک بازآرایی برنامه‌ریزی و رویکرد نو و متفاوت دارد مبنی بر درس‌گیری از آنچه که تا به امروز صورت گرفته است». فاضلیان به تنوع حوزه فعالیت‌هایی که در معاونت امور اجتماعی انجام می‌گیرد، که به قول او بیش از حوزه فعالیت یک وزارتخانه بزرگ را پوشش می‌دهد، اشاره می‌کند: ورزش، سلامت، امور بانوان، آموزش‌های شهروندی، گردشگری، امور فرهنگی، مطالعات فرهنگی و اجتماعی، توسعه فضاهای فرهنگی، برنامه‌های برج میلاد، مدیریت محله، امور فعالیت‌های دینی، و رفاه، خدمات و مشارکت‌های اجتماعی مجموعه متنوعی

سید محی‌الدین فاضلیان، مدیر کل فرهنگی معاونت، که دبیر ستاد تهران ۱۴۰۰ نیز هست با اشاره به فاصله میان آمارهای فرهنگی و حسی که مردم از فعالیت‌های فرهنگی دارند می‌گوید: نهادهایی که متولی رسمی حوزه فرهنگی و اجتماعی هستند آمارهای ارائه می‌دهند که نشان از هزینه‌های قابل ملاحظه مادی و معنوی در انجام اقدامات دارد و همچنین ادعاهایی که حکایت دارد از اینکه تعداد قابل ملاحظه‌ای از شهروندان و عموم مردم را مورد خطاب قرار داده و برنامه‌ریزی و برنامه‌سازی برای آنها کرده‌اند، اما این آمارها حکایت و روایتی دارند که متن جامعه‌چندان گواهی بر این آمار نیست و از سوی دیگر می‌بینیم اقداماتی و لو کوچک اما خلاقانه، مؤثر و معطوف به

کارویژه برای خودمان در نظر گرفتیم که این تکثر مأموریت‌های معاونت را حول تعدادی دال محوری مثل «مشارکت همه افراد» سامان بدهیم و فعالیت‌ها با برنامه‌ریزی مشخص مثل یک نخ تسبیح به هم متصل باشند و همه فعالیت‌ها و اقدامات در راستای آن ایده‌های مرکزی شکل بگیرند. در واقع تهران ۱۴۰۰ هم با همین نگاه متولد و مکرر در مکرر بالنده‌تر شد.

فاضلیان با اشاره همنشینی تهران با یک گذر صد ساله در آستانه ورود به ۱۴۰۰ می‌گوید که تلاش زیادی کردیم تا همه نگاه‌ها و نظرات افراد را بررسی و مطالعه کنیم: «مصاحبه‌ها، یادداشت‌ها و مطالب کلیدی اعضای شورای شهر، مدیران ارشد سابق و فعلی شهرداری تهران، صاحب نظران و کارشناسان مطرح حوزه شهری» بررسی شدند و جلسات مختلفی «مدیران و اندیشمندان جوان و صاحب ایده و خلاقیت» برگزار شد. به گفته فاضلیان در همه این فرآیند تلاش بر این بوده است که اتفاقی طراحی شود که مطابق باور همیشگی شهردار تهران، آقای حناچی، همه طرفین آن احساس برد و پیروزی کنند، نگاهی که شعار کلیدی شهرداری تهران در دوره جدید یعنی «تهران شهری برای همه» نیز از دل آن بیرون آمده است.

نکته مهم دیگری که در طرح تهران ۱۴۰۰ و ایده‌های متصل به آن مورد توجه قرار گرفت، چیزی که فاضلیان آن را برآمده از رأی مردم در سال ۹۶ و تغییر بی‌مطالبه‌شده و برآمده از این رأی می‌داند: «آنالیز رأی مردم در سال ۹۶ فارغ از اینکه مردم به چه جریان و نگاهی رأی دادند حکایت از این دارد که مردم چیزی غیر از جریان ساخت و ساز یا علاوه بر آن برای تهران می‌خواستند، چرا که در ۲۰ سال گذشته در تهران ساخت و سازهایی صورت گرفته بود اما گویا مردم چیزهای متفاوت از آن را مطالبه داشتند. ارزیابی پیمایش‌ها هم نشان می‌دهند موضوعاتی که عموماً با امکانات مالی و نگاه سخت‌افزاری انجام می‌شود موفق بوده و توانسته رضایت مردم را جلب کند و موضوعاتی که نیاز به اراده مدیریتی، پرداخت هزینه‌های اجتماعی و مدیریت دانش داشته موفق نبوده و مورد رضایت مردم نیست و مردم تغییر را در اداره تهران خواستار هستند».

فاضلیان این درخواست برای تغییر در مدیریت شهری را به یک رویداد تقویمی دیگر پیوند می‌زند و می‌گوید: «از طرفی هم با پایان قرن جاری و آغاز قرن جدید مواجهیم و رسیدن به لحظه ۱۴۰۰، لحظه‌ای که یک گذشته ۱۰۰ ساله را به یک آینده صد ساله وصل می‌کند، اتفاقی که به جرأت می‌توان گفت هیچکدام از ما آن را درست تجربه نکرده‌ایم، تجربه زیسته ما حداکثر شامل

نوروز و تحویل سال یا جشن تولد هر ساله ما می‌شود اما این بار سخن از لحظه تحویل قرن است و در تناسب با لحظه تحویل سال، این روزها حکم اسفند ماه قرن ۱۴ را دارد. اسفندماهی که همه در تلاش و تکاپو هستند برای رسیدن به لحظه تحویل سال، لحظه‌ای که مجالی است برای جشن و شادی و دور هم بودن، درنگی است برای مرور گذشته و افتخار به نقاط درخشان و شیرین و درس آموزی از حوادث تلخ آن و فرصتی است برای نگاه امیدوارانه به سمت آینده و فردا و آغاز حرکتی پویا و برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف و آرمان‌ها».

فاضلیان در پاسخ به این سؤال که چگونه می‌توان هم از پس انتظار مردم برای تغییر و امیدشان به آینده برآمد و در عین حال هم در قبال تاریخ صد ساله‌ای که گذشته است و آینده‌ای که می‌آید، پاسخگو بود؟ به شعار کلیدی شهرداری تهران در دوره جدید اشاره می‌کند و می‌گوید: «اینجا مفهوم یا تعبیر تهران شهری برای همه به ما کمک می‌دهد. ما برای این کار سعی کردیم شعار «تهران شهری برای همه» را تبیین و تئوریزه کنیم. تهران شهری برای همه، در نگاه ما به این معنی است که از ظرفیت همه و مشارکت همه برای تهران آینده باید استفاده شود. همه باید دیده شوند. همه افرادی که در این تاریخ صد ساله مؤثر بودند. همه مکان‌ها، همه زمان‌ها و همه نگاه‌ها». موضوع مشارکت در تهران ۱۴۰۰، به عنوان یک روش و یک راهبرد، موضوع مهمی است که فاضلیان نیز به آن تأکید می‌کند. تهرانی که این بار در آغاز مسیر سده جدید می‌خواهد بر خلاف گذشته محل و محصول گفت‌وگوی عمومی باشد. فاضلیان در این باره می‌گوید: «هر چقدر به سال ۱۴۰۰ نزدیک‌تر می‌شویم، افراد مختلف، سازمان‌ها، وزارتخانه‌ها، ارگان‌ها و جریان‌های مختلف، تصمیم‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی دارند که در این تغییر قرن، کاری انجام دهند تا ردی از خود باقی بگذارند. حتی خود شهروندان و افرادی هم که تکی فعالیت می‌کنند و حضور دارند، بدشان نمی‌آید ردی از خودشان در این تغییر قرن بماند. به موازات این، همه اشراف داریم که اوضاع و احوال اجتماعی و اقتصادی کشور خوب نیست و شاید روز به روز هم فشار بر مردم بیشتر می‌شود. مسائل و مشکلات را بیشتر می‌کند. این دو در کنار هم، پیش می‌رود. اینجا شهرداری است که می‌تواند مسئولیت پذیر باشد و هنرمندانه می‌تواند ورود پیدا کند در نقش یک رهبر ارکستر، در نقش یک پدر، به عنوان متولی اصلی مدیریت شهری وارد شود و کاری کند که همه این تلاش‌ها و تکاپوها به نفع مردم ساماندهی شود».

جان کلام تهران ۱۴۰۰

احد درویش متولی

معاون اداره کل برنامه‌ریزی و توسعه شهری امور اجتماعی و فرهنگی

از طهران ۱۳۰۰ تا تهران ۱۴۰۰ گستره‌ای است به وسعت تاریخ؛ چه از حیث پیش چشم بودن وقایع پرشمار آن و چه از حیث تحولات عمیقی که در جامعه ایرانی با محوریت تهران رخ داده، روا نیست چنین فاصله‌ای را صرفاً با عینک تقویم ببینیم. تغییر سده، فرصت نگاه کردن به گذشته و گشودن افق‌های آینده است. خود به تنهایی بهانه‌ای است برای تغییر، تغییری که نسبتی نیز با گذشته دارد و فارغ از آن نیست. گاهی ضرورت تغییر و گریزناپذیری آن چنان سترگ و سهمگین می‌شود که کسی را یاری مقاومت در برابرش نیست. اما این همه انگار کافی نیست؛ تغییر به جز ضرورت بهانه هم می‌خواهد. چه بهانه‌ای بهتر از اینکه قرنی با هم‌همی فراز و فرودها به آخر رسیده و دوره‌ای جدید آغاز شده است. الزامات و عناصر تغییر به تمامی حاضرند، بهانه هم که هست حالا فقط قدری جسارت می‌باید تا چشم‌انداز دل‌نوازی از شهری انسانی، خواستنی و دوست‌داشتنی ترسیم شود. شهری که شهروندانش با حضور در فضاهای آن ببالند و خاطره بیافرینند.

تهران در هر دوره‌ای و بیش از آن طی این صد سال، یادگارهای ماندگاری بجا گذاشته و در دل خود جای داده است؛ از خیابان ولیعصر با آن چنارهای سر به فلک کشیده‌اش گرفته تا خیابان سی تیر که تقاطع ادیان مختلف است تا بازار تهران تا مشاهیر پرشمارش تا باغ‌های توت و انارش و تالاب‌های و مراسم‌ها نوروز و شب چله تا عاشورا تا تحولات سیاسی و اجتماعی‌اش از انقلاب مشروطه گرفته تا نهضت ملی شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و خردادهای پر حادثه، همه و همه برای آدم‌های با سلاقی مختلف تعلق ایجاد کرده و دل‌کنندگان از آنها آسان نیست. ما قرار است به این تهران پر از دحام و -سوگمندانه- بی‌هویت امروز چه اضافه کنیم و با چه عناصری هویت‌اش را بر سازیم؟ واقعیت آن است که باید سبک و سیاق‌مان در برنامه‌ریزی و نحوه اداره شهر را تغییر دهیم. اما پیش از آن باید نگرش به شهر تغییر کند؛ انسان/شهروند -فارغ از پسوندهای متعدد و متکثرش- باید مبنای برنامه‌ریزی در شهر قرار گیرد و حق به شهر در کانون توجه‌مان باشد. دیگر قرنی گذشته، وقتش است بیش از حرف عمل کنیم، شهر را بمتابه‌ی موجودی زنده و اجتماعی تلقی کرده و بنا به مقتضیات چنین ساحتی با آن مواجه شویم. اول خودمان به چنین درکی برسیم و سپس این باور را به شهروندان نیز منتقل کنیم که: شهر مملو از ثروت و مکتب و برج‌های سر به فلک کشیده و سازه‌های پرطمطراق هم که باشد، بی‌تو، بی‌همه‌ی ساکنانش هیچ نیست. جان کلام تهران ۱۴۰۰ چیزی جز این نیست و البته شرح و بسطش جای سخن فراوان دارد.

منطق ساخت سینما با ساخت پل متفاوت است

رییس هیات مدیره شرکت توسعه فضاهای فرهنگی می‌گوید برای مدیران فعلی شهرداری تهران فعالیت‌های فرهنگی به اندازه اقدامات ترافیکی مهم است. بن‌مایه نگاه احمد استادباقر در توسعه زیرساخت‌های فرهنگی شهر تهران این است که منطق ساخت و مدیریت فضاهای فرهنگی متفاوت از پل، ترافیک و مسائل دیگر شهر است؛ از نظر وی به همین دلیل باید نگاه تخصصی به توسعه زیرساخت‌های فرهنگی شهرداری داشت. استادباقر معتقد است اگر نگاه تخصصی به مراکز فرهنگی نظیر سینما، خانه موزه و... داشته باشیم این مراکز به مرور زمان می‌توانند خودگردان شوند و توجه بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران را به خود جلب کنند و هزینه‌زایی برای شهرداری نداشته باشند.

زیرساخت‌های فرهنگی، هم‌شان زیرساخت ترافیکی هستند

استادباقر معتقد است بایستی زیرساخت‌های فرهنگی در شهر به اندازه زیرساخت‌های تسهیل آمد و شد مهم دانسته شوند. وی در خصوص اینکه، چطور می‌توان اهمیت امکانات فرهنگی در شهر را هم اندازه ترافیک مهم دانست، توضیح داد: در رویکرد متأخر شهرداری تهران تلاش شده، دسترسی به فضاهای فرهنگی تهران برای شهروندان آسان گردد. به طوری که اگر فردی بخواهد از امکانات یک خانه فرهنگ، فرهنگسرا، سینما و... استفاده کند نیازی نباشد از شرق به غرب تهران سفر کند. وی در ادامه یادآور شد: اکنون تلاش می‌شود پراکندگی فضاهای فرهنگی تهران به گونه‌ای توزیع گردد که شهروندان با ده دقیقه پیاده‌روی یا دوچرخه‌سواری به مقصد فرهنگی خود دست یابند و بتوانند از امکانات و کالاهای فرهنگی در شهر استفاده کنند.

توزیع سالن‌های سینما عادلانه شده است

استادباقر، رییس هیات مدیره شرکت توسعه فضاهای فرهنگی برای بیان عملکرد عادلانه شهرداری تهران در توزیع کالاهای فرهنگی به پراکندگی سینماها در سطح اشاره می‌کند و می‌گوید: اگر نقشه سینماهای تهران را ببینید متوجه می‌شوید نیازی نیست برای حضور در سینما یک ساعت وقت صرف کنیم یا دنبال جای پارک بگردیم و از ترافیک خسته شویم. مگر آنکه دنبال مزیتی خاص باشیم؛ مثلاً پردیس سینمایی ملت مزیت خاصی است اما به معنای

این نیست که سالن سینما در نزدیکی محل سکونت سایر شهروندان نیست و همه مجبور باشند برای تماشای فیلم به سینمای ملت مراجعه کنند.

شهرداری تهران وارد زنجیره ارزش افزوده فرهنگی شده است

رییس هیات مدیره شرکت توسعه فضاهای فرهنگی می‌گوید همه متغیرهای سرمایه‌گذاری بخش سینما در اختیار شهرداری نیست؛ اما شهرداری می‌تواند با مداخلاتی، توزیع نامتوازن و غیرقابل قبول را به توزیعی قابل قبول تبدیل کند؛ استادباقر در پاسخ به این سوال که شهرداری چگونه می‌تواند بر ساخت سینما اثر بگذارد، توضیح داد: شرکت توسعه فضاهای فرهنگی به نمایندگی از شهرداری تهران، در زنجیره افزایش ارزش افزوده کالاهای فرهنگی ورودهای هوشمندانه، نوآورانه و خلاقانه‌ای داشته است. یک مثال قابل توجه در این باره ساخت سینما است. سینما پیش از این، کسب و کاری زیانده بود و اغلب مواقع به حمایت دولت و نهادهای عمومی محتاج بود اما به نظر می‌رسد امروز این تصور از زیانده بودن سینما شکسته شده و توجه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این بخش جلب شده است؛ چون بخش خصوصی متوجه بازگشت سرمایه خوداطمینان پیدا کرده است.

سینما یک سرمایه‌گذاری سودآور شده است

استادباقر می‌گوید در ابتدای ورود شرکت توسعه فضاهای فرهنگی به مقوله ساخت سینما کسی باور نمی‌کرد، روزی ساخت سینما به سوددهی برسد و توجه بخش خصوصی را برای سرمایه‌گذاری جلب کند. وی در همین رابطه گفت: وقتی شرکت توسعه فضاهای فرهنگی پروژه سینماهایی با چندسالن را کلید زد و ساخت اولین صندلی سینمای بعد از انقلاب آغاز شد، کسی فکر نمی‌کرد بتوان با جلب مشارکت سایرین و همراه کردن دیگر نهادها، این فعالیت به سودآوری برسد و حتی موجب جلب سرمایه خصوصی شود. احمد استادباقر سرمایه‌گذاری روی کالاهای عمومی و وظیفه نهادهای عمومی دانست ولی متذکر شد: نگاه ما این است که باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود و زیرساخت‌ها مهیا گردد که این بخش‌ها خودگردان شوند. وی متذکر شد که این شرکت پروژه‌هایی در بخش تئاتر را آغاز کرده هر چند هنوز به خودگردانی نرسیده است.

اکنون تلاش می‌شود پراکندگی فضاهای فرهنگی تهران به گونه‌ای توزیع گردد که شهروندان با ده دقیقه پیاده‌روی یا دوچرخه‌سواری به مقصد فرهنگی خود دست یابند و بتوانند از امکانات و کالاهای فرهنگی در شهر استفاده کنند

منطق ساخت سینما، متفاوت از ساخت پل است

استادباقر اضافه کرد: منطق ساخت سینما با ساخت پل متفاوت است. اگر با دید ساخت پل سینما ساخته شود، صنعت فیلم بیچاره شده است. شرکت فضاهای فرهنگی در تمامی این زنجیره مأموریت دارد، به فراخور حال در بخش‌های مختلف بر ساخت و ساز متمرکز شود. پردیس سینمای ملت جایزه بین‌المللی گرفته است. در برهه زمانی کنونی شرکت درصدد ساخت زیرساخت‌ها است. استادباقر یادآور شد: معماری که مدرسه می‌سازد لزوماً بیمارستان خوب نمی‌سازد. مهندس عمرانی که روی ساخت سد کار می‌کند، نمی‌تواند سینما بسازد. معنی تخصصی بودن در این نیست که عمران حالت تخصصی دارد و همه فعالیت‌های عمرانی باید ذیل آن نگاه انجام شود اما روشن است که نیاز است ضوابط رعایت شود. نظام فنی اجرایی شهرداری تهران یک نهاد عالی به نام شورای فنی شهرداری تهران دارد آنها ضوابط مربوط به کارهای مختلف را آماده می‌کنند و شورا تصویب می‌کند از آن جهت تحت ضابطه است.

بنای تخصصی، سازمان مرتبط با خودش را می‌طلبد

رییس هیات مدیره شرکت توسعه فضاهای فرهنگی اضافه کرد: آن ساختار، آمادگی ساخت زیرساخت‌های فرهنگی را ندارد و از طرفی دیگر از زنجیره ارزش افزوده فرهنگی خارج است؛ باید توجه داشت، ممکن است ساخت یک فرهنگسرا سه تا ده سال به طول بیانجامد اما، در طی هفتاد سال استفاده می‌شود. کار تخصصی، بنای تخصصی می‌طلبد؛ بنای تخصصی در سازمان‌های مرتبط با آن تولید می‌شود. وی اضافه کرد: به نظر می‌رسد تصمیمی که در دهه هفتاد گرفته شده و مبنای پایه‌گذاری شرکت توسعه بوده، درست باشد. بخش‌های عمرانی می‌توانند به لحاظ فنی نظارت کنند

۱۴۰۰؛ فرصتی برای نگاهی به گذشته و آینده

رییس هیات مدیره شرکت توسعه فضاهای فرهنگی می‌گوید سال ۱۴۰۰ می‌تواند بهانه‌ای باشد تا صد سال گذشته شهر تهران مورد نقد و بررسی قرار بگیرد و بر همین مبنا افق آینده اداره شهر ترسیم گردد. وی در همین رابطه می‌گوید: ۱۴۰۰ چند وجه دارد. در ۱۴۰۰ می‌توانیم وقایع نگاری گذشته شرکت توسعه را داشته باشیم و اقدامات این شرکت را عرضه کنیم. در این فرصت قرار هست صد سال گذشته را فشرده کنیم و سهم خودمان را هم ارائه بدهیم و درباره اتفاقی که به تدریج رخ داده و کسی متوجه رشد آن نشده است صحبت کنیم تا عملکرد و تاثیر این شرکت بر فضاهای فرهنگی شهر عیان گردد.

کرونا در شهر

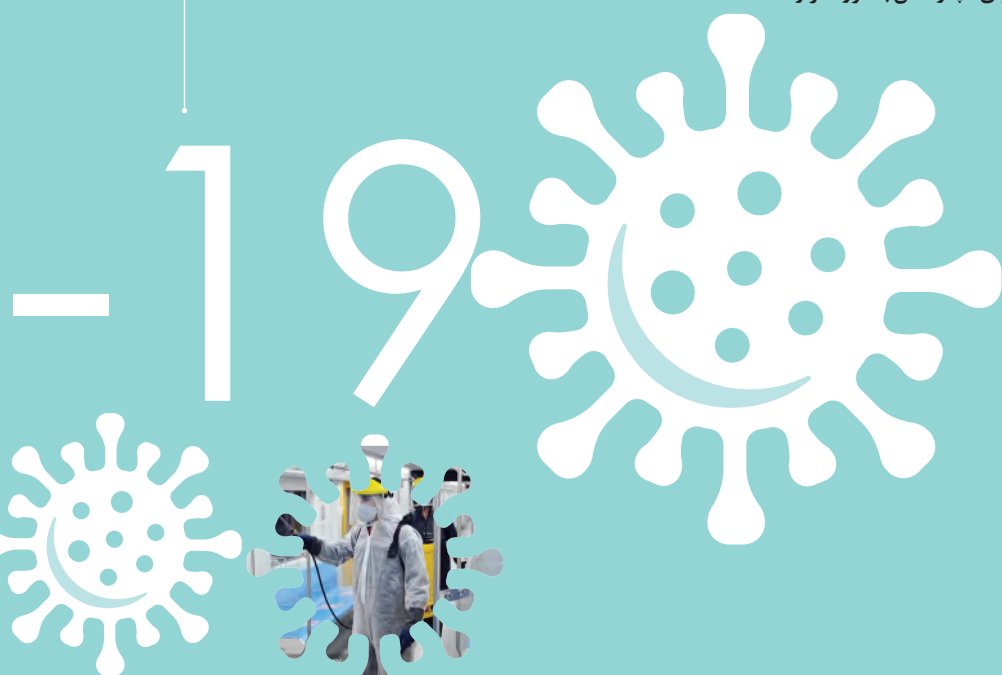

ستیز با کرونا: جان تو و جان شهر

شیوع و همه‌گیری ویروس کرونا در کشور و بالاخص کلان شهر تهران، تبدیل به مسأله‌ای مهم برای شهر و شهروندان شده است. به همین دلیل هم شهرداری تهران با هدف کنترل و پیشگیری از کرونا دستورالعمل و راهنمای کنترل محیطی برای مقابله با کوید ۱۹ را برای سازمان‌ها و اماکن شهرداری تهران تدوین کرد.

در این شیوه‌نامه‌ها به سیستم حمل و نقل عمومی، مبلمان شهری و مراکز خاص شهرداری تدوین شد و در کنار آن هم برای افزایش آگاهی و دانش کارکنان نسبت به ضرورت رعایت نکات بهداشتی برنامه‌ریزی شد و هم به نیازهای تمامی نیروهای اجرایی شهرداری که در خط مقدم ارائه خدمات به مردم هستند و در معرض ریسک بیشتری برای دچار شدن به کرونا قرار دارند، توجه شد.

گام اول: پذیرش بحران

● با گسترش ویروس کوید-۱۹ در سطح کشور ضرورت پیشگیری و کاهش ابتلا به ویروس کرونا احساس می‌شد. از این رو ستاد مدیریت بحران شهرداری تهران به منظور حفظ سلامت شهروندان و کارکنان شهرداری با همکاری اداره کل سلامت اقدام به تدوین بخشنامه‌های پیشگیرانه و دستورالعمل‌های مرتبط کرد. در روزهای ابتدایی شیوع ویروس کرونا، مراکز و مجموعه‌های ورزشی، اجتماعی و فرهنگی تحت پوشش شهرداری تهران تعطیل شد. تداوم تعطیلی تمام مراکز فرهنگی و اجتماعی سبب ایجاد حساسیت در جامعه و برجسته شدن رعایت نکات بهداشتی شد.

همچنین از آنجایی که ویروس کرونا شرایطی بحرانی در سطح جامعه ایجاد کرد و شهروندان نیاز به خدمات آموزشی مجازی و اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی داشتند، خانه‌های سلامت به عنوان پایگاه اصلی ارتباط با شهروندان به فعالیت خود ادامه دادند و فعالیت‌های آن‌ها متوقف نشد. هدف اصلی هم این بود که ارتباطی واسطه با شهروندان باقی بماند و انتقال دستورالعمل‌ها و پیام‌های بهداشتی و درمانی به طور مداوم انجام گیرد.

مداخله روانی برای حمایت از شهروندان

● اثرات ناشی از وقوع و گسترش ویروس کرونا بسیار جبران‌ناپذیر است. بسیاری از خانواده‌ها در اثر مرگ و میر اعضای خانواده داغدار شده‌اند یا به دلیل مواجهه با بیماری دچار مشکلات روحی و روانی شده‌اند. بر همین اساس و با هدف کاستن از بار روانی موجود، طرح مداخلات روانی اجتماعی اجرایی شده است. اداره کل سلامت با بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و اجرایی وزارت بهداشت و جمعی از متخصصین، کارگروه علمی تخصصی سوگ را در شهرداری تهران تشکیل داد.

کارگروه تخصصی سوگ با ارائه برنامه‌هایی مانند برنامه آموزش‌های مورد نیاز متناسب با ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی خانواده‌های داغدار، بررسی نیازهای بازماندگان متوفیان، تشکیل شبکه اجتماعی داغدیدگان و گروه‌های هم‌تا، بهره‌گیری از ظرفیت مددکاران اجتماعی، اجرای مراسم سوگواری به صورت آنلاین، اصلاح پروتکل‌های فرآیند تدفین و بسیار موارد دیگر سعی در کاهش درد و آلام داغدیدگان داشته است. این درحالی است که عدم برگزاری مراسم سوگواری در خانواده‌های داغ‌دیده سبب بروز لطمات روحی و روانی شده که با اجرا و برنامه‌ریزی طرح سوگ و برگزاری مراسم سوگ آنلاین تلاش شد تا برخی از تبعات این موضوع کنترل شود.

زباله‌گردی برای کودکان ممنوع!

پس از شیوع کرونا در شهر تهران یکی از موضوعات حائز اهمیت عدم تفکیک زباله در ایام شیوع ویروس کرونا است. سوله‌ها و گاراژهای تفکیک زباله از مراکز آسیب‌پذیر محسوب می‌شوند. از این رو با هماهنگی سازمان خدمات اجتماعی و همراهی جمعی از سازمان‌های مردم‌نهاد فعال از گود و گاراژهای تفکیک زباله شهر تهران بازید شد. بهره‌گیری از زباله‌های خشک در چرخه بازیافت و از طرفی دیگر جلوگیری از ابتلای کودکان زباله‌گرد به بیماری کوید ۱۹ ضرورتی اجتناب‌ناپذیر بود و بر همین اساس لزوم بررسی و رسیدگی به نیازها و خدمات مراقبتی و پزشکی کودکان زباله‌گرد در دستور کار ستاد مدیریت بحران شهرداری تهران قرار گرفت. با ارزیابی از سوله‌ها و گاراژهای تفکیک زباله، ۵ هزار اقلام حمایتی ویژه کودکان زباله‌گرد

تهیه و از طریق سازمان‌های مردم‌نهاد توزیع شد. جلسات مستمر شوراهای سلامت پس از دور کار شدن بخش مهمی از فعالیت‌های سازمان‌های دولتی و عمومی در اثر کرونا ستاد مدیریت بحران شهرداری تهران اقدام به تشکیل شورای سلامت مجازی محله با محوریت بیماری ویروس کرونا کرد. در این طرح خانه‌های سلامت موظف به برگزاری هفتگی جلسات شورای سلامت مجازی و اجرایی کردن مصوبات در سطح محله بودند و از این رو تا پایان خردادماه ۹۹، تعداد ۲۸۰۹ شورای سلامت مجازی محله برگزار و ۷۰۱۰ مصوبه با محوریت بیماری ویروس کرونا تصویب و اجرا شد. برگزاری جلسات شورای سلامت محله علاوه بر ایجاد هم‌اندیشی و همفکری میان افراد تاثیرگذار و ذی‌نفعان محلی منجر به شناسایی ظرفیت‌های هر محله در جهت پیشگیری و کنترل بیماری کرونا شد.

آموزش و اطلاع‌رسانی درون‌سازمانی

ضرورت اهمیت آموزش و اطلاع‌رسانی در مورد آشنایی با بیماری کرونا برای کل جامعه و به خصوص متولیان امر پیشگیری لازم است. از این رو اداره کل آموزش شهرداری تهران بسته‌های آموزشی فراگیر و محتوای تخصصی را تهیه و در اختیار کارکنان قرار داد و با برگزاری آزمون مجازی بیش از ۱۵ هزار نفر از کارکنان شهرداری در این آزمون شرکت کردند. دور دوم آموزش نیز با توجه به استقبال کارکنان در دستور کار اداره کل آموزش شهرداری تهران قرار گرفت. ضرورت افزایش آگاهی و دانش کارکنان خدماتی شهرداری تهران در مورد ویروس کرونا سبب شد تا کارگاهی ویژه نیروهای خدماتی در مورد چگونگی و نحوه ضدعفونی کردن محیط کار و فضاهای موجود در ساختمان‌های شهرداری برگزار شود. برخلاف آزمون اطلاع‌رسانی کارکنان، این آزمون به دلیل نوع شغل افراد و عدم دسترسی به سامانه آموزش مجازی، به صورت حضوری برگزار گردید. و حدود ۸۵ هزار و پانصد نفر از کارکنان خدماتی سازمان‌های شهرداری تهران در این دوره‌ها آموزش دیدند. با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع آموزش و اطلاع‌رسانی به کارکنان شهرداری تهران و شهروندان در مورد آشنایی با بیماری کرونا با همکاری فاوا و مرکز ارتباطات شهرداری تهران، بسته محتوایی آموزشی حاوی سوالات متداول و رایج در مورد کرونا در بخش سوالات پورتال شهرداری تهران بارگزاری شد. بخشی ویژه برای ثبت سوالات کارکنان شهرداری تهران در حوزه کرونا پیش‌بینی و نسبت به آن پاسخ داده می‌شود.

مدد‌رسانی به آسیب‌دیدگان

با شیوع گسترده ویروس کرونا در سطح کشور، گروه‌های آسیب‌دیده اجتماعی در معرض خطر قرار گرفتند. از این رو به منظور ارائه خدمات پیشگیرانه و بهداشتی، ستاد مدیریت بحران شهرداری اقدام به بازدید از مراکز ارائه‌دهنده خدمات اجتماعی (مددسراها، گرمخانه‌ها، سامانسراها و مراکز توانمندسازی) دیده کرد و ارزیابی لازم برای تصمیم‌گیری درباره چگونگی ارائه خدمات به این مراکز برای کنترل و مهار بیماری کرونا در بین مددجویانشان صورت گرفت. همچنین سازمان هلال احمر اقدام به تامین اقلام حمایتی (دستکش، ماسک و مواد ضدعفونی) برای ۴۲۰۰ نفر از مددجویان گرمخانه‌ها و سامانسراها کرد. پنج عنوان پوستر آموزشی برای تمامی گرمخانه‌ها آماده‌سازی شدند و با حساسیت بیشتر از قبل، غربالگری و ارزیابی سلامت مددجویان و ضدعفونی مستمر مراکز نگهداری توسط آتش‌نشانی انجام شد. شناسایی عوامل تشدیدکننده در ابتلای مددجویان، ارائه آموزش‌های فردی به مددجویان و برقراری تعامل با گروه‌های داوطلب مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد جهت تامین بسته‌های بهداشتی هم‌اقدام دیگری بود که برای کمک به این مراکز صورت گرفت.

اطلاع‌رسانی به شهروندان

برای آشنایی شهروندان با کرونا و پاسخ به پرسش‌های متداول آن‌ها کارگاه‌های آموزشی ویژه شهروندان ۳۵۲ محله شهر تهران از طریق خانه‌های سلامت برگزار شد. برگزاری این کارگاه‌ها پیش از ورود همه‌گیری به ایران آغاز شد و پس از شیوع آن‌ها در ایران، در قالب کارگاه‌های مجازی ادامه یافت.

نانوایی‌هایی بهداشتی

پروتکل‌های بهداشتی شامل تمامی اقلام خوراکی و غیر خوراکی می‌شود و از آنجایی که نان به عنوان یکی از نیازهای اساسی شهروندان به شمار می‌آید. از این رو اداره کل سلامت شهرداری تهران ضمن برقراری تعامل و هماهنگی با اتحادیه نانوایان سنتی شهر تهران نانوایان تهرانی را آموزش داد. خانه‌های سلامت ۴ هزار و ۲۰۰ واحد پخت و عرضه نان در شهر تهران را آموزش دادند و پروتکل‌هایی مانند توقف فروش با پول نقد، استفاده از انبر برای تحویل نان و رعایت سایر نکات بهداشتی به آن‌ها آموزش داده شد.

حال جسمی، روانی و اجتماعی تهران چطور است؟

آزمون دشوار سلامت شهر با ویروس کرونا

خود منحصر به فرد بود. خانه‌های بهداشت در شهر و روستا که در آن شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه توانستند اقدامات خوبی برای ارتقای سلامت شهروندان و روستاییان انجام دهند. از آنجا که برای اجتماعی شدن سلامت باید مردم در کانون‌های محلی مشارکت آگاهانه، داوطلبانه، مسؤولانه و عادلانه داشته باشند، محلات سلامت محور با محوریت کانون سلامت در محلات شهر تهران با محوریت خانه‌های سلامت، کانون‌های اجتماع محور سلامت و شورای سلامت شکل گرفتند. نماد مشارکت مردم و همکاری بین بخشی و متشکل از نمایندگان مردمی شامل دبیر یا جانشین دبیر کانون سلامت به همراه مسئولان گروه‌ها، معتمدان محله، نماینده خیرین و سمن‌های سلامت، دانشگاهیان ساکن محله، دفاتر تسهیل‌گری و نیز بخش‌های دولتی و اداری (از جمله نمایندگان شهرداری، شورای اسلامی شهر، آموزش و پرورش، بهزیستی، بهداشت و درمان، محیط زیست و نیروی انتظامی) است. این شورا با ریاست شهردار ناحیه و به منظور ایجاد نگاه سلامت محور در اقدامات مسئولان اجرایی و تصمیم‌گیرندگان مدیریت شهری و با هدف جمع‌بندی توان و ظرفیت تمامی واحدهای

و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و اجتماع در تأمین، حفظ و ارتقای سلامت با استفاده از ظرفیت نهادها و سازمان‌های فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای کشور تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است که در آن بر اولویت پیشگیری بر درمان و روزآمد کردن برنامه‌های بهداشتی و درمانی در راستای طرح‌های کلان توسعه‌ای تأکید شده است.

خانه‌های سلامت

تکرار یک الگوی موفق

به دنبال موفقیت اجرای پروژه شهر سالم و به منظور توسعه این پروژه، در نیمه دوم سال ۱۳۸۴ برنامه راهبردی ۵ ساله شهرداری تهران در حوزه سلامت شهری تدوین و برای اجرای این برنامه‌ها و مأموریت‌ها «اداره کل سلامت» در معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران تشکیل شد و بعد از آن با شکل‌گیری اداره سلامت در هر منطقه و راه‌اندازی مکانی به نام خانه سلامت در هر محله این اقدام تکمیل شد. البته چند دهه قبل جامعه ما یک ایده موفق در حوزه سلامت را تجربه کرده بود که در نوع

تهران مدت‌هاست چشم‌انداز شهر سالم را مد نظر قرار داده و در این راستا با حمایت سایر نهادها از جمله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقداماتی را برای رسیدن به یک شهر سالم از منظر سلامت جسمی، سلامت روانی و سلامت اجتماعی برداشته است. البته امسال با شیوع ویروس ناخوانده کرونا اوضاع کمی پیچیده شده است. در این شرایط باید دید کارنامه سلامت شهر تهران در یک سال گذشته چه قبل و چه بعد از کرونا چه نمره‌ای می‌گیرد؟

سلامت حقی همگانی است که تحقق آن نیازمند پاسخگویی همه دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی و نیز مسؤولیت‌پذیری تمامی اقشار جامعه است. از این رو باید با توجه به تجارب بین‌المللی و اسناد بالادستی که تأکید ویژه‌ای بر توسعه سلامت جامعه دارند، برای تحقق آرمان شهری سالم از لحاظ جسمی و روانی در سطوح فردی و اجتماعی تلاش کنیم.

حدود پنج سال پیش بود که رهبر معظم انقلاب اسلامی در ابلاغیه‌ای سیاست‌های کلی نظام سلامت را اعلام کردند. آنچه بیش از همه در این سیاست‌نامه عنوان شده، افزایش آگاهی، مسؤولیت‌پذیری، توانمندی

خانه‌های سلامت سنگر مبارزه با کرونا

به تازگی شهربانو امانی، رئیس کمیسیون سلامت شورای اسلامی شهر تهران در دیداری که با مدیر کل سلامت شهرداری تهران و جمعی از مدیران خانه سلامت محلات داشت، گفت «خوشحالم که این تعداد کانون سلامت در تهران داریم که می‌توانند مستقیم با مردم در ارتباط باشند و آموزش‌ها را به مردم منتقل کنند».

همچنین محمدرضا جوادی یگانه با اشاره به ظرفیت گسترده ۳۵۲ خانه سلامت شهر تهران برای آموزش شهروندان گفت: «از زمان اعلام شیوع ویروس کرونا در کشور چین آمادگی لازم در بدنه سلامت شهرداری تهران وجود داشت و پیش از شیوع این ویروس در تهران ما موفق شدیم ۲۰ هزار و ۱۹۵ نفر از شهروندان را در سطح مدارس، مساجد و خانه‌های سلامت در ارتباط با روش‌های پیشگیری از ویروس کرونا آموزش دهیم. پس از شیوع ویروس آموزش‌های حضوری ما در سطح شهر تهران متوقف و در قالب تولید محتوای آموزشی و توزیع در قالب پوستر، فضای مجازی و نمایشگرهای شهری ادامه پیدا کرد. همچنین ۶۰۰۰ نفر از نیروهای خدماتی و کارگران خدمات شهری شهرداری تهران بصورت حضوری توسط مربیان آموزشی خانه‌های سلامت و ۱۴ هزار نفر از پرسنل شهرداری تهران به صورت غیر حضوری آموزش دیدند». این اظهارات بخشی از تاثیرگذاری خانه‌های سلامت شهر را نشان می‌دهد.

توزیع هزار بسته لوازم بهداشتی در گود و گاراژهای تفکیک زباله، بیش از ۱۰۰ مشاور و روانشناس داوطلب آماده ارائه خدمت، آموزش ۴۲۰۰ نانو برای پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا، ارائه کتاب‌های الکترونیکی رایگان و تولید بیش از ۱۹۰ عنوان بهداشتی فردی و عمومی دیگر بخش‌هاست

شبانه‌روزی همه نیروهای رسمی و داوطلبانه در همه بخش‌ها اقداماتی نظیر آموزش تلفنی، دلجویی و احصاء نیازهای اساسی افراد در معرض خطر (سالمندان، توانیابان، بیماران خاص و...)، انجام تست غربالگری کرونا در ۲۴ گرمخانه شهرداری تهران و توزیع اقلام بهداشتی و فعالیت سه گشت مجهز به لباس ایزوله برای بررسی حال افراد مشکوک به ویروس کرونا در تهران صورت گرفته است. توزیع هزار بسته لوازم بهداشتی در گود و گاراژهای تفکیک زباله، بیش از ۱۰۰ مشاور و روانشناس داوطلب آماده ارائه خدمت، آموزش ۴۲۰۰ نانو برای پیشگیری از ابتلا به ویروس کرونا، ارائه کتاب‌های الکترونیکی رایگان و تولید بیش از ۱۹۰ عنوان آموزش‌های بهداشتی فردی و عمومی دیگر اقدامات این بخش‌هاست. همچنین جوادی یگانه یادآور شده که این نهاد «حدود ۶۰ محله کم برخوردار شهر را شناسایی کرده» و در مرحله اول در حال رایزنی برای آموزش و توزیع اقلام بهداشتی در ۱۰ محله که شرایط سخت‌تری دارند، است.

اجرای طرح پزشک خانواده برای کارکنان شهرداری تهران

از اواخر سال ۹۸ و همزمان با شیوع ویروس کرونا در کشور، طرح پزشک خانواده در استان تهران آغاز به کار کرد. طرحی که علی‌رغم کاستی‌ها در مواجهه با این بیماری عملکرد خوبی داشته است. مدیرعامل شرکت شهر سالم با اشاره به فعالیت ۱۴ پایگاه پزشک خانواده در شهرداری گفته «بیش از ۶ ماه است که خدمات پزشک خانواده شهر سالم فعال است و ارتباطات خوبی با کارکنان به‌ویژه با بازنشستگان برقرار شده است». این پزشکان در اوضاع کرونایی وضعیت بیماران را رصد می‌کنند و از طریق تماس‌های تلفنی و یا مراجعاتی که همکاران به منازل دارند از حضور و تردد آنها در سطح شهر هم به نوعی جلوگیری می‌شود. گروه‌های مختلفی در بحث پزشک خانواده تشکیل و در مناطق مختلف تقسیم شده‌اند. مدیرعامل شرکت شهر سالم شهرداری تهران همچنین با بیان اینکه مبنای کار این است که به طور میانگین تعداد ۲ هزار تا ۲ هزار و ۵۰۰ نفر از کارکنان شهرداری تحت پوشش یک پایگاه پزشک خانواده قرار گیرند، یادآور شده «هم‌اکنون ۱۴ پایگاه پزشک خانواده شامل یک پزشک و یک ماما در هر کدام از سرای محلات سطح تهران فعال هستند که در نخستین مرحله، ۵۸ هزار نفر از خانواده بزرگ شهرداری تهران را تحت پوشش خود دارند».

خدمت‌رسان در راستای ارتقای سطح سلامت شهر و شهروندان، شورای سلامت تشکیل شده است.

تاکنون شهرداری تهران موفق به توسعه و مدیریت خانه‌های سلامت محله در ۳۵۲ محله شده است و توسعه و توانمندسازی کانون‌های اجتماع محور سلامت (۲۲۰ کانون منطقه‌ای با عناوین سالمندان، مادر و کودک، جوانان، افراد دارای معلولیت، پزشکان، خادمین سلامت مساجد، پیشگیری از دیابت، پیشگیری از چاقی، پیشگیری از مصرف دخانیات و اهدا) را در دستور کار خود قرار داده که تاکنون ۶۲ هزار و ۴۵۶ عضو فعال پذیرفته‌اند.

در کنار این‌ها پس از اجرای طرح آزمایشی اقدامات اجتماع محور سلامت روان محلی به منظور ایجاد مراکز سلامت روان محلی در محلات شهر تهران، ۲۱ محله وارد این طرح شدند. همچنین با ارتقای دسترس پذیری خدمات مشاوره‌ای برای شهروندان در محلات ۳۵۲ گانه شهر تهران این خدمات در این مدت ۱۷ هزار و ۱۱۸ مخاطب جذب کرده است، روندی که با تقویت اطلاع‌رسانی و مشارکت بیشتر سرای محلات امید می‌رود همچنان رو به رشد باشد.

بخش اول - سلامت جسمی و جدال با کرونا

کشور چندین ماه است که با ویروس کرونا دست‌به‌گریبان است از این جهت در این گزارش بر آن شدید تا ضمن ارائه گزارشی از فعالیت‌های مدیریت شهری در یک سال گذشته، در حوزه سلامت جسمی و بهداشتی بر اقدامات این سازمان برای مواجهه با کرونا تمرکز کنیم. در این ماه‌های اخیر، بسیاری از نیروهای رسمی و غیر رسمی (داوطلبانه) با جان گذشتگی بی‌مثال همچون سربازان خط مقدم در جای‌جای محیط شهری خود را در معرض خطر انداخته‌اند و فعالیت‌های خود را برای کاهش تبعات این ویروس کشنده ادامه می‌دهند که خانه‌های سلامت یکی از سنگرهای این مبارزه است.

اقدامات شهرداری برای کاهش تبعات ویروس کرونا

در شش ماه گذشته، شهرداری تهران در راستای پیشگیری از کرونا، فرهنگ‌سازی و آموزش به مردم همراه با فراهم کردن فرصت مشارکت در محلات را در دستور کار قرار داد و آنچه‌ان که محمدرضا جوادی یگانه در گزارش عملکرد معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران اعلام کرد، با تلاش

بخش دوم - سلامت روانی و اجتماعی

سلامت روانی و اجتماعی شهروندان یک جامعه یکی از ابعاد مهم توسعه انسانی آن جامعه است. چرا که حیات شهری سالم در گرو داشتن مردمانی بانشاط، پویا، سرزنده و آرام و مهربان است که همدیگر را دوست دارند و با هم همدلانه زندگی می‌کنند. امروزه با وجود شرایط سخت اقتصادی و انبوه جمعیتی که در شهر در حال کار و فعالیت هستند، سلامت روانی شهروندان پیوسته در معرض تهدید است. امری که حالا با آمدن ویروس کرونا تشدید هم شده است. در چنین شرایطی ایجاد زیرساخت‌های میان‌مدت و طولانی‌مدت برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و ارتقای سلامت روانی اقشار مختلف جامعه یکی از دغدغه‌های مدیران شهری و یکی از وظایف اصلی آنها به شمار می‌آید. مدیریت شهری اعم از شورای شهر و شهرداری و دیگر سازمان‌ها و نهادهای تاثیر گذار همواره تلاش کرده‌اند با اجرای طرح‌هایی سلامت روانی و اجتماعی جامعه را ارتقا دهند. در ادامه چند نمونه از این طرح‌ها مورد اشاره قرار می‌گیرد.

اهدای نشان «سرای تجربه» به محلات

زینب نصیری، مدیرکل سلامت شهرداری تهران با بیان اینکه با بررسی آمار جمعیتی شهر تهران و پیش‌بینی تغییرات در هرم جمعیتی مشخص است که در سال ۱۴۳۰ حدود ۲۵ درصد از کل جمعیت پایتخت سالمند خواهند بود، گفته «اداره کل سلامت به عنوان دبیرخانه ستاد شهر دوستدار سالمند در شهر تهران با طراحی و اجرای برنامه‌هایی همچون سرای تجربه، فرآهنگ و ... با توجه به نیازهای گروه سالمند، ظرفیت‌های موجود و طرح‌های موفق جهانی در شهرهای دوستدار سالمند تلاش می‌کند تا گامی در جهت شهر دوستدار سالمند پایتخت بردارد».

اداره سلامت شهرداری تهران حالا اقدام به اجرای طرح سرای تجربه در پنج محله شهر تهران به صورت آزمایشی کرده است؛ در منطقه ۲ (سرای محله دربان‌نو)، منطقه ۵ (سرای محله اکباتان)، منطقه ۶ (سرای محله امیرآباد)، منطقه ۷ (سرای محله ارامنه) و منطقه ۲۰ (سرای محله شهید غیوری) به دنبال اصلاح نگرش، ساختار و کالبد با هدف تحقق سالمندی خوب و فعال هستیم.

در این سرراها تلاش شده است با حضور و مشارکت سالمندان محله، تجارب، شکست‌ها و موفقیت‌های سالمندان در برنامه‌ریزی‌های شهری مورد استفاده قرار گیرد. مهرماه سال گذشته هم به مناسبت روز جهانی سالمند

تشکیل کانون ناظران سلامت کودکان در منطقه هفت

خرادماه امسال و همزمان با روز جهانی کودک مدیریت شهری برای پایان دادن به پدیده کودکان زباله‌گرد بخشنامه‌ای صادر کرد که استفاده کودکان برای جمع‌آوری زباله توسط پیمانکاران شهرداری ممنوع شد. در این رابطه، فائزه دولتی، معاون شهردار منطقه ۷ خبر داد «در جهت تحقق یافتن این امر معاونت اجتماعی فرهنگی منطقه با همکاری اداره سلامت نواحی، کانون ناظران سلامت کودکان را با همکاری نیروهای داوطلب و حساس به امور اجتماعی و فرهنگی در سطح محلات ۱۴ گانه منطقه

۷ تشکیل داده است». به گفته این مسئول، تشکیل کانون ناظران سلامت کودکان توسط خانه‌های سلامت و با همکاری نیروهای داوطلب محلی متشکل از شوراییان، دبیر و اعضای کانون‌های اجتماع محور سلامت، سلامت‌یاران و همچنین استفاده از مددکاران در مواجهه با کودکان زباله‌گرد در سطح نواحی، از طریق مرکز پرتو منطقه ۷ و آموزش شهروندان در خصوص اینکه با مشاهده کودکان زباله‌گرد و تماس با سامانه ۱۳۷ می‌توانند به مدیریت شهری در پایان دادن زباله‌گردی کودکان کمک مؤثری کنند. اگر این طرح در منطقه هفت مؤثر واقع شود، باید دید شهرداری سایر مناطق از این تجربه استفاده می‌کنند تا یک روز شاهد شهری بدون کودکان زباله‌گرد باشیم یا هنوز موانع این امر پابرجا خواهد بود؟

پویش «مثبت ۶۵» در تهران آغاز به کار کرد و در راستای شعار «تهران، شهر دوستدار سالمند» همایش‌هایی برپا و میزهای ارائه خدمات سلامت محور برای سالمندان ایجاد کرد. همچنین این اداره طرح ایجاد ۲۲ مرکز اجتماعی - فرهنگی ویژه سالمندان (طرح فرآهنگ) را در دستور کار خود قرار داده است.

هر منطقه یک «فرآهنگ»

اداره کل سلامت شهرداری تهران به عنوان یکی از متولیان حوزه سلامت اجتماعی برای ارتقای سلامت و آموزش غیرمستقیم مهارت‌های رفتاری به گروه سنی کودک

و نوجوان (۶ تا ۱۲ سال) تلاش کرده تا با ایجاد مراکز فرآهنگ به این مهم دست یابد. هر منطقه می‌بایست یک مرکز فرآهنگ داشته باشد که مراکز فرآهنگ می‌توانند با افزایش همکاری‌های بین بخشی به ویژه با مدارس، اقدامات خوبی برای آموزش مهارت‌های زندگی و بازدارندگی از رفتارهای پرخطر انجام دهند. برای مثال یکی از این مراکز فرآهنگ با عنوان «فرآهنگ نفس پاک» در فعالیت‌های خود تلاش دارد از دانش‌آموزان سفیران مبارزه با دخانیت بسازد. جالب است بدانید در سال گذشته ۸۵ هزار و ۸۹۸ کودک از مراکز آموزشی مهارت‌های اجتماعی کودکان (فرآهنگ) بازدید کرده‌اند.

سایر اقدامات شهرداری برای ارتقای سلامت اجتماعی-روانی

در کنار این‌ها مدیریت شهری در بخش‌های متنوع برنامه‌های دیگری در سال گذشته انجام داده است که از جمله می‌توان از اجرای طرح ارتقای دسترس پذیری شهر با تاکید بر افراد با نیازهای خاص (هر منطقه یک سرای محله مناسب‌سازی شده)، فعالیت شورای سلامت ناحیه و کارگروه‌های توسعه محلی (۷۳۲ جلسه با ۸۸۷۴ مخاطب)، برگزاری کارگاه‌های آموزشی ویژه شهروندان (۳۰۸۸۲ برنامه با ۶۸۲ هزار و ۹۷۰ مخاطب)، مشارکت در برگزاری همایش‌های تخصصی (۷۰۰ برنامه با ۱۴۱ هزار مخاطب)، برگزاری کارگاه‌های آموزشی ویژه پرسنل شهرداری تهران (۵۰ برنامه با ۱۹۳۸ مخاطب)، اجرای طرح سینما سلامت (۱۰ برنامه با حدود ۴ هزار مخاطب) و اجرای طرح گفت‌وگو در شهر (۳۷۰ برنامه با ۲۳ هزار و ۲۳۵ مخاطب) یاد کرد.

در کنار این‌ها امسال ویژه‌نامه‌هایی به مناسبت هفته ملی سلامت، هفته ملی دختاریات، هفته ملی سالمند، هفته ملی سلامت روان، هفته ملی پیشگیری از دیابت، روز جهانی افراد دارای معلولیت و برگزاری اختتامیه اولین دوره رقابت‌های نشاط سالمندی و برگزاری دومین دوره رقابت‌های نشاط سالمندی در سطح محلات شهر تهران توسط این نهاد برگزار شده است که می‌توان برنامه‌های مستمری مثل دوشنبه‌های سالمندی، چهارشنبه‌های معلولان و استقرار میز ارائه خدمات سلامت در تمامی مناسب‌سازی‌های سطح شهر را اضافه کرد. برنامه‌هایی که امید می‌رود تا سال‌های آینده نه تنها رویکرد شهرداری و سازمان‌های متبوع آن بماند بلکه روز به روز شاهد نوآوری‌های جدید و افزایش کمیّت و کیفیت برنامه‌ها باشیم.

خواهد رسید. شهردار منطقه ۱۷ هم در این باره با اشاره به فراخوان جلب مشارکت مردمی در اجرای این طرح گفته «این طرح بر مبنای جلب مشارکت مردم طراحی شده است و در همین راستا در فراخوانی اعلام کرده‌ایم هر کس طرح خلاقانه‌ای برای احداث باغ راه سلامت دارد به منطقه ۱۷ ارائه کند».

حمایت از ایجاد دهکده سلامت در شهر تهران

شهرداری تهران بارها تاکید کرده که از ساخت دهکده سلامت در نزدیکی شهر تهران حمایت می‌کند. دهکده سلامت و تندرستی بخشی از صنعت گردشگری سلامت است که در بخش‌های درمانی، پیشگیری، بازپروری جسمی، روحی و روانی با ظرفیت‌های نهفته در بسترهای بوم‌گردی و طبیعت‌درمانی را دربر می‌گیرد. کما اینکه قرار است یک دهکده سلامت در اطراف شهرستان پردیس ایجاد شود و رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان پردیس در این باره توضیح داده و گفته «اجرای طرح دهکده سلامت در شرق استان تهران بسیار مؤثر و محیطی امن برای پشتیبانی از شهرهای همجوار همچون بومهن، رودهن، دماوند و جاجرود به وجود می‌آورد». حالا باید دید این ایده در شهر تهران چه وقت و چگونه عملیاتی می‌شود تا گامی مثبت در جهت توسعه سلامت جسمی و روانی شهروندان باشد.

کارنامه شهرداری و اما یک انتقاد

با وجود همه فعالیت‌های شهرداری تهران در زمینه سلامت و افزایش مشارکت شهروندان در آن که شهروندان باید به آن نمره بدهند و بگویند آیا این سازمان در یک سال گذشته توانسته نمره قبولی را بگیرد یا خیر. بسیاری از این طرح‌ها هنوز در میانه‌های راه است و تا به ثمر نشستن آن باید منتظر ماند و به تلاش ادامه داد. با این حال، هنوز یک انتقاد در حوزه سلامت به شهرداری تهران وارد است و آن تذکری است که رییس کمیته سلامت شورای شهر تهران درباره عدم بارگذاری اطلاعات وضعیت سلامت شهروندان در سایت شهرداری تهران داده است. ناهید خداکرمی گفته «علی‌رغم یادآوری و تذکر کتبی در آبان ماه سال گذشته، تاکنون نسبت به انتشار اطلاعات دموگرافیک موجود در سایت شهرداری اقدام نشده است». قطعاً بارگزاری و شفافیت این اطلاعات می‌تواند نکته مثبتی در عملکرد مدیران شهری باشد تا با دریافت کاستی‌ها و انتقادات برای بهبود اوضاع شهر و توسعه برنامه‌های شهر سالم، گام‌های مؤثرتر و محکم‌تری بردارند.

اجرای طرح شهر پیاده و «انسان محور کردن» شهر

در سال جاری مدیریت شهری توجه ویژه‌ای به بحث فضاهای کوچک مقیاس و طراحی و اجرای آن داشته که این موضوع را با هدف افزایش خلاقیت و بهبود کیفیت زندگی مردم در اولویت اقدامات خود قرار داده است که در راستای توجه به پیاده‌محوری شهر است؛ یکی از این طرح‌ها طرح «پارکلت» است.

پارکلت (parklet) بخشی از پیاده‌رو است که فضای بیشتر و امکانات رفاهی برای مردمی که از یک خیابان استفاده می‌کنند فراهم می‌کند. یک پارکلت بیرون زدگی از پیاده‌رو است و بخشی از خط پارکینگ خیابان را دربر می‌گیرد و اندازه آن به اندازه چند جای پارک خودرو است. پارکلت می‌تواند با ایجاد میلمانی برای نشستن و استراحت شهروندان، فضای سبز و باغچه‌ای در کنار پیاده‌رو و مکانی برای تبلیغات و کارهای هنری فراهم کند و بخشی از آن برای دوچرخه‌سواران تعبیه شود. امسال اولین نمونه‌های این طرح در منطقه ۶ شهرداری تهران و در ۴ نقطه به اجرا در خواهد آمد. هر چند در سال‌های گذشته بساط دستفروشان چهره پیاده‌روهای شهر را شلوغ کرده است اما امسال لایحه‌ای تقدیم شورای شهر شده تا هم این مشاغل ساماندهی شوند و هم گامی در جهت زیباسازی چهره شهر برداشته شود. در کنار این، طرح‌های حمل و نقل و ترافیک شهر از جمله پارکینگ هوشمند و پارک حاشیه‌ای که به صورت آزمایشی در حال اجرا هستند، باید با سرعت و جدیت بیشتری دنبال شود، تا در چشم‌انداز پیش رو شاهد شهری پیاده‌محور باشیم. حالا که بحث زیباسازی شد باید اشاره کرد طرح راه‌اندازی یکی از طرح‌هایی است که اگر ادامه یابد در مسیرهای شهری از جمله معابر مدارس، مهدکودک‌ها و بوستان‌ها شاهد مجموعه طرح‌های گرافیکی در مسیر رفت و آمد دانش‌آموزان خواهیم بود.

ایجاد باغ راه سلامت در جنوب تهران

باغ‌راه‌های سلامت نیز می‌تواند مردم را به استفاده کمتر از خودرو تشویق کند و سیمای زیباتری به پایتخت بدهد. در یکی از اقدامات برای توسعه باغ‌راه‌های سلامت، فاز نخست «باغ‌راه سلامت جنوب غرب تهران» یکی از طرح‌هایی است که می‌تواند گام مؤثری در تحقق شهر بدون خودرو و بسط و گسترش استفاده از دوچرخه و سایر مدل‌های حمل و نقل پاک داشته باشد. احداث این باغ راه به طول تقریبی ۲۵۰۰ متر طول در دو محور رفت و برگشت در حاشیه بزرگراه شهید نواب صفوی آغاز شده است و با گذر از خیابان شهید امامی محرم به میدان شهدای مدافع حرم

تجربه نوروز در پیاده‌روهای مجازی:

خودت را در خانه بگذار و بیا

می‌خواستیم نوروز، این عید باستانی را با رسم و رسومات همیشگی خود، با دورهمی و خنده‌های جمعی و لذت‌های گروهی جشن بگیریم و دوشادوش هم به تماشای زیبایی‌های بهار در پیاده‌روی بلوار کشاورز قدم بزنیم. جایی که این سال‌ها پیاده‌راه هنری، فرهنگی و تفریحی «نوروز گاه» بود. اما با شیوع ویروس کرونا از این نعمت نادیدنی محروم شدیم. پس از این، آموختیم باید تمامی شادی‌ها و تفریحات و باهم‌بودن‌هایمان را به درون خانه ببریم تا هر چه زودتر طعم شیرین «با هم بودن» را بچشیم، و در این راه، تنها نبودیم. امسال شهرداری تهران، ویژه برنامه‌های نوروزی خود را که «نوروز گاه» نام داشت به «نوروز خانه» تغییر داد و با شعار «#باهم - به - سلامت - می‌رسیم»، رسالت خود را معطوف به سه مفهوم «جشن، در خانه ماندن و غنی‌سازی اوقات فراغت» کرد تا با توجه به شرایط پیش آمده به تولید و ارائه برنامه‌هایی بپردازد که بستر مشارکت شهروندان را از جغرافیای واقعی شهری، به فضای مجازی تغییر دهد؛ برنامه‌هایی که اگر چه به صورت فیزیکی ما را در کنار هم قرار نمی‌داد اما روح جمعی همچنان در آن استوار بود. کنسرت‌های خالی، گردشگری مجازی و راه‌اندازی لیگ فوتبال در کنسول‌های بازی از جمله برنامه‌های نوروزی در فضای مجازی بود که سختی قرنطینه در روزهای کرونا را برای خیلی‌ها آسان می‌کرد.

مسابقه قرنطینه با قهرمان قهرمانان

با شیوع ویروس کرونا و تغییراتی که در همه‌ی برنامه‌ها و عرصه‌ها روی داد برنامه‌های ورزشی شهرداری تهران نیز از اساس دستخوش تغییر شد. برنامه‌هایی که مبتنی بر جشنواره‌های نوروزی و خیابان‌های ورزش بود باید به برنامه‌هایی برای شهروندان در قرنطینه خانگی تغییر می‌کرد و بر این اساس ایده راه‌اندازی لیگ بازی‌های رایانه‌ای پیشنهاد و مقدمات آن با انجمن ورزش‌های الکترونیک چیده شد. لیگ نوروزی ورزش‌های الکترونیک شامل دو گروه بازی‌های کنسولی و موبایلی بود که مخاطبان باید ابتدا به سایت eligo.ir مراجعه می‌کردند و پس از ثبت‌نام بازی مورد علاقه خود را انتخاب کرده و به رقابت با سایر شرکت‌کنندگان می‌پرداختند. لیگ بازی‌های کنسولی شامل FIFA ۲۰ و eFootball PES ۲۰۲۰ و بازی‌های موبایلی شامل Clash Royal، PUBG، Subway Surfers و Call of Duty بودند که در مجموع چهار دوره مسابقات برگزار شد و در این چهار دوره بین ۱۶ تا ۲۰ نفر موفق به کسب مقام شدند. جوایز کل دوره ۴۰ میلیون تومان بود و در پایان لیگ نیز نفرات برتر هر هفته در مسابقاتی با عنوان "قهرمان قهرمانان" با هم به رقابت پرداخته و هر رشته قهرمان قهرمانان خود را شناختند.

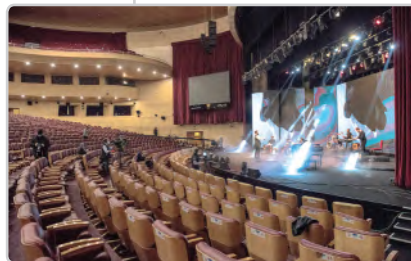
پژواک سازها بر صندلی‌های خالی

ایده «کنسرت آنلاین، صندلی‌های خالی» برنامه‌ای منحصر به فرد بوده که برای اولین بار در ایران اجرا می‌شد و حتی نمونه جهانی نداشت. ایده‌ای که با هدف سرگرم کردن شهروندان و تشویق برای در خانه ماندن با حضور جمعی از خواننده‌های معروف و پرطرفدار موسیقی پاپ در برج میلاد تهران به مدت ۱۵ شب از ۸ فروردین هر شب حوالی ساعت ۹ برگزار شد.

گرفتن مجوزهای لازم از دفتر موسیقی وزارت ارشاد و صداوسیما، قوانین کی‌رایت، شیوه ضبط و پخش کنسرت، حذف بازخورد مخاطبان و مسائل حرفه‌ای، فنی و ناشناخته بودن ریسک‌های آن، چالش‌هایی بود که معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری باید با آنها دست و پنجه نرم می‌کرد اما با اجرای چند برنامه خیلی زود روشن شد که کنسرت‌های آنلاین تا چه میزان قابلیت جذب مخاطب دارند.

به طوری که در یکی از کنسرت‌ها با اجرای علی زندوکیلی بالغ بر ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار مخاطب برنامه را دنبال کردند که در نوع خود یک رکورد به حساب می‌آید. البته این برنامه‌ها خالی از حاشیه هم نبودند. یکی از اتفاقات جالب در شب‌های آخر افتاد. شبی که قرار بود کنسرت گروه لیان بوشهر با همراهی «جناب‌خان» روی صحنه برود که به دلیل ناهماهنگی و اطلاعات مبهمی که منتقل شده بود پخش زنده برنامه با چالش مواجه شد که البته خیلی زود با رایزنی، مشکل برطرف و برنامه با حضور جناب‌خان اجرا شد.

تجربه کنسرت آنلاین اگر چه به لحاظ ماهوی، بسیاری از احساسات و هیجاناتی را که در کنسرت‌های واقعی تجربه می‌کنیم، ندارد اما به ثمر رسیدن چنین ایده‌ای نشان از آن دارد که شهرداری تهران بر جذب سرمایه‌های فرهنگی همت گماشته است. هنرمندانی که در بزنگاه‌های این چنینی، با کمترین دریافت مالی، اعتبار خود را به شهرداری می‌بخشند تا در بستری مردمی‌تر به روی صحنه بروند و این حس همدلانه را تقویت کنند که هنرمند و نوازنده با وضعیت قرنطینه، بدون هماهنگی و تمرین قبلی و با وجود خطر ابتلا به ویروس و حتی بروز ناهماهنگی در اجرای زنده پذیرفته که خود را در معرض قضاوت عموم قرار دهد تنها به این دلیل که در دشواری‌ها کنار مردم سرزمینش بایستد و راهی بزند که آهی بر ساز آن توان زد.

از عاشقانه‌های تهران تا رفقای مکزیک

پادکست‌ها یکی از مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی روزگار ما هستند در واقع نوعی تلفیق موسیقی و گفتار که بسته به بستر

مخاطب قابلیت اجرا دارند. ایده تولید پادکست اگرچه ابتدا برای سفرهای بین شهری طراحی شد تا نوعی سرگرمی انتخابی برای مسافران نوروزی باشد اما با کنسل شدن این سفرها، تبدیل به مهمان لحظات خلوت و آرام شهروندان در خانه‌ها شد. پادکست‌های طرح نوروز خانه به سفارش معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری با دو موضوع تولید و

منتشر شد. نخست با نام «عاشقانه‌های تهران» که رویکردی نوستالژیک به فضاهای شهری تهران دارد. خلق هویت شنیداری از تهران قدیم و آماده‌سازی آن در قالب هدیه و سوغاتی، ایده‌ای بود که گروه دیالوگ‌باکس برای نوروز امسال تدارک دیدند. «عاشقانه‌های تهران» در پی آن بود که با برش

دیالوگ فیلم‌های خاطره‌انگیز در تلفیق با موسیقی و شعر خوانی گویندگان، حال و هوای قصه‌های روزمره کوچه و خیابان این شهر را برای شهروند تهرانی بازآفرینی کند. دو قسمت از پادکست عاشقانه‌های تهران نیز توسط مهدی ستوده نگارش و اجرا شد؛ پادکست رفیق‌های مکزیک هم با قلم و صدای احسان عبدی‌پور تولید و منتشر شد و با استقبال خوبی هم روبرو شد. احسان عبدی‌پور، پادکست دیگری نیز با عنوان در ستایش بطالت نوشته و روایت می‌کند. این پادکست در واقع روایتی است از بهم ریختگی دنیا در دوران همه گیری کرونا؛ تصویری ناامیدانه از در ماندگی بشر در مواجهه با طبیعت، که البته در ادامه به سودمندی‌ها و تجارب مثبت آدمی هم اشاره می‌کند و پایانی امیدوارانه برای آن رقم می‌زند.

شرح الف چاوشی، تسکین روزهای فراق

«شرح الف»، قطعه موسیقایی که با حمایت معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و با شعر و آهنگ محسن چاوشی در همان روزهای اول فروردین

با نشان نوروز خانه در بستر فضای مجازی منتشر و با استقبال خوب مخاطبان روبه‌رو شد. تعداد دانلود این قطعه موسیقی تا ۱۵ اردیبهشت ماه، بالغ بر چند ده میلیون بار تخمین زده شده و موتور جستجوگر گوگل در جستجوی کلیدواژه «شرح الف» حدود ۴ میلیون نتیجه را نشان می‌دهد؛ گویای بازخورد زیاد این قطعه است.

موزیک‌ویدیوی این قطعه هم در تصاویر خود مفاهیم شعری را با مضامین شهروندی در هم آمیخته است طوری که درخت در عین حال که نمادی از هویت شهر در نظر گرفته شده، نمادی از شعور و ضمیر انسانی نیز به تصویر می‌کشد. حضور پزشکان و پرستاران با ماسک که نماد آشکار وضعیت جدید است در راستای تقویت همدلی و روحیه جمعی مورد استقبال شهروندان قرار گرفته است.

نیمه شعبان، تجلی نور ایمان پای پنجره‌ها

اعیاد مذهبی به ویژه نیمه شعبان که همیشه با تجمعات بسیار گسترده، همراه با حس معنوی و پخش نذری در میان شهروندان برگزار می‌شود امسال با همکاری کارشناسان و همکاران در معاونت امور اجتماعی و فرهنگی مناطق شهرداری تهران، شکل دیگری به خود گرفت و در کنار رعایت پروتکل‌های بهداشتی، نور معنویت را روشن نگاه داشت. برگزاری کمیته‌ای که در آن محل قرار، پای پنجره هر خانه بود با روشنی درون خانه‌ها که میلاد امام حاضر (عج) را جشن گرفتند و با تکیه بر همین احوال خانواده‌ها با هماهنگی و همکاری قبلی شهرداری مناطق، اقدام به آذین‌بندی و رنگ‌بندی بالکن یا پنجره‌های مشرف به خیابان این بار این جشن مبارک را از قاب پنجره خانه‌هایشان به هم تبریک گفتند و برای عافیت همه بیماران در سراسر دنیا و رخت بستن این ویروس از زندگی امروز مردمان جهان دست امید و دعا برافراشتند. ایستگاه‌های صلواتی مواد ضد عفونی‌کننده که جایگزین ایستگاه‌های پخش نذری شد و در هر منطقه شهرداری تهران، حداقل در یک محور با همکاری نواحی بسیج، اقدام به ضد عفونی خودروهای شهروندان و اهدای اقلام بهداشتی شد؛ در مجموع، ۱۲۹۶ ایستگاه صلواتی در سطح مناطق ۲۲ گانه، برپا و ۲۶۰۰ خودروی عبوری ضد عفونی شدند.

موزه‌گردی از قاب دوربین

برنامه «یک دقیقه موزه» در واقع فضایی را ایجاد کرد تا شهروندان بتوانند شناختی هر چند اندک در مورد جاذبه‌های تاریخی و گردشگری شهر خود داشته باشند و در روزهایی که ترجیح بر خانه ماندن بود، فرصتی برای بازدید مجازی از موزه‌ها فراهم شود و در کنار آن به بازدید از این موزه‌ها در دوران پسا کرونا تشویق شوند. هدفی که از چند طریق محقق می‌شود: اول با برگزاری مسابقه‌ای که جایزه آن بازدید رایگان از این جاذبه‌هاست و دوم با ایجاد حس کنجکاوی و جذاب‌سازی دیدار از این موزه‌ها.

**مل‌مل،
عروسکی که با
بچه‌ها قرنطینه
شد**

دیگر برنامه‌ای که با حمایت شهرداری تهران به روی آنتن رفت، برنامه کودک «مل‌مل» بود که هر روز راس ساعت ۱۶ و به مدت نیم ساعت از شبکه پویا پخش شد. ساعتی که به نظر می‌رسد برای کودکان که مخاطب اصلی این برنامه هستند، بازه زمانی مناسبی است.

یکی از تفاوت‌های مهم ساختاری برنامه مل‌مل نوروز ۹۹ با قبل از آن، عدم حضور فیزیکی کودکان در این سری بود که باید به نحوی دیگر جبران می‌شد. محور و درون‌مایه اصلی، آموزش غیرمستقیم حقوق و وظایف شهروندی و مهارت‌های زندگی و توصیه‌های بهداشتی مربوط به ویروس کرونا بود که این مهم از طریق بازی، شادی، تفریح، شعرخوانی و ترانه‌سرایی و یا ایجاد گره‌های داستانی و ماجراگونه در اجراهای نمایشی و تصاویر انیمیشنی (در میان برنامه‌ها و تیتراژهای آغاز و پایان برنامه) انجام می‌شد. چگونگی گذران اوقات فراغت با توجه به شیوع ویروس کرونا، یکی از موضوعاتی بود که به آن توجه ویژه شد و در نهایت ضمن اشاره به توصیه‌های بهداشتی مرتبط جهت پیشگیری، پنج راهکار برای گذران بهینه اوقات فراغت ارائه می‌شد: ۱- کتاب خواندن ۲- تماشای تلویزیون ۳- تعامل و باهم حرف زدن (در ددل کردن) ۴- بازی کردن و ۵- شعر خواندن برای کودکان توسط بزرگترها.

**کمپین ورزش
در خانه**

این‌ها مسابقه عکاسی و کلیپ ورزش در خانه از سوی سازمان ورزش شهرداری تهران توانست طیف وسیعی از شهروندان را با خود همراه سازد. شاید بتوان گفت نقش سازمان ورزش شهرداری تهران در ایام قرنطینه خانگی برای مخاطبان خود نقشی سازنده بود و توانست با تدارک برنامه‌های سرگرم‌کننده، از کسالت و خمودگی روزهای کرونایی بکاهد.

جدا از لیگ ورزشی، سازمان ورزش دو برنامه دیگر نیز در راستای طرح ورزش در خانه تدارک دید که یکی تهیه مطالب آموزشی و دیگری کلیپ‌های دو دقیقه‌ای ورزشی بود که پنجاه کلیپ نیز با استفاده از پتانسیل و ظرفیت سلبریتی‌های ورزشی از جمله پیشکسوتان و قهرمانان رشته‌های مختلف ورزشی و اغلب به صورت خودجوش ساخته شد. در کنار

**انعکاس از خود
گذشتگی در
قاب سیما**

ویژه برنامه زنده «نوروز در راه است» با رویکرد تجلیل از شهروندان خدمتگزار در ارگان‌های مختلف شهری تهران طراحی شد که در ابتدا قرار بود در فضای سرباز و با حضور مخاطبان برگزار شود و فضایی همچون برج میلاد، باغ کتاب و بوستان گفت‌وگو برای این منظور در نظر گرفته شده بود اما در فرایند انتخاب مکان ناگهان همه کرونا آغاز شد و ضبط و ساخت برنامه در فضای بسته و محدود استودیو در دستور کار

قرار گرفت. در جنگ تلویزیونی شبکه پنج سیما، حضور بازیگران سینما و تلویزیون به خاطر ایفای نقش‌هایی بود که کاندیدهای مورد نظر در آن حرفه‌ها مشغول به کار بودند، برای مثال، در تقدیر از پرستاران و کادر درمانی در قسمت ششم، خانم‌ها لیندا کیانی و مریم کاویانی که در سرباز پرستاران به ایفای نقش پرستار پرداخته بودند، دعوت شدند و یا در قسمت اول این برنامه در تقدیر از کادر آتش‌نشانی، از آقای عبدالرضا اکبری که در سرباز عملیات ۱۲۵ به عنوان آتش‌نشان ایفای نقش کرده بود، حضور داشت. در هر قسمت از برنامه سه پرسنلی که پیشتر توسط روسای ارگان مربوطه انتخاب شده بودند حضور پیدا کرده و یکی از آن‌ها توسط رای شهروندان انتخاب می‌شد. به طور کلی ۲۴ نامزد شهروند خدوم تهرانی در برنامه حضور یافتند و از این تعداد با توجه به انتخاب هر کدام در هر برنامه، در انتها، سه نامزد به عنوان منتخب مردم در حوزه‌های مختلف خدمات شهری برنده جایزه ویژه شدند. این برنامه با زمینه‌ای شاد و اجرای مسعود روشن‌پژوه، علاوه بر کاستن از استرس و بار روانی شیوع ویروس کرونا در میان شهروندان، بستری فراهم کرد که توجه ویژه‌ای به پرسنل ارگان‌هایی شود که همواره در خط مقدم مبارزه با این ویروس هستند.

هیچ جا خونه نمی شه... هیچ وقت!

«هیچ جا خونه
نمی شه» به
عنوان برنامه
رادیویی برای
نوروزی متفاوت
با حال و هوایی
خاص و مرتبط با
شرایط ویژه برای

شهروندان تهرانی و گروه مخاطب جوان و بزرگسال در رادیو تهران ساخته شد. این برنامه تلاش داشت تا از یک سو صدای مردم باشد و در ثبت و ضبط و انتقال تجربه زیسته روزها و لحظه های آنها با همه تنوع و پیچیدگی اش عمل کند و از سوی دیگر از منظری ایجابی در پی آن بود تا به هر شیوه ممکن نوروز و سال نو را برای مردمی که به دلیل قرنطینه خانگی نمی توانستند سنن و آیین های مربوط به آن را تجربه و تکرار کنند، از دریچه رادیو باز خوانی و بازنمایی کند. «هیچ جا خونه نمی شه» تا ۱۸ فرودین (۴۰ برنامه ۱۰ دقیقه ای) روی طول موج اف.ام.رت. برنامه ای که مخاطب آن از هر قشری بود و همان گونه که از عنوان برنامه نیز پیداست، هدف اصلی ترغیب شهروندان برای در خانه ماندن و سرگرم شدن با حس خوشایند شوخ طبعی و طنز گویندگان بود و توجه بیشتر به اموری که

در روزمرگی زندگی به صورت کلیشه درآمده اند و گاهی ارزش و اعتبار آنها را فراموش می کنیم. استفاده از سبک روایت گوش آشنا و قدیمی و ترانه های قدیمی تهران، ریتم تند و تنوع صدا فضای برنامه را سرشار از تحرک و شادی و پویایی می کرد تا شور زندگی شهروندان تهرانی را که این روزها به چار دیواری خانه محدود شده اند، برانگیزد. می توان گفت این برنامه نیز مانند سایر برنامه هایی که با حمایت معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران طراحی و اجرا شدند، تلاشی بود برای حفظ و بازتولید خاطرات جمعی و زندگی روزمره همیشگی و روالمند مردم این شهر عزیز تهران.

با تمام این اوصاف باید پذیرفت با بروز و شیوع ویروس کرونا و همه گیری آن در ایران و سایر نقاط جهان، بسیاری از طرح ها دیگر قابلیت

اجرائی نداشته و ندارند و بنابراین نیاز فوری در این رابطه وجود دارد تا در شکل و محتوای بسیاری از برنامه های فرهنگی حوزه های مختلف تغییرات اساسی ایجاد شود تا با بهره گیری از امکانات و فن آوری های جدید متناسب با شرایط کنونی شهروندان فعالیت های فرهنگی متناسب با شهروندان نسل جدید تهیه و تولید شود. در این راه، بهاری که گذشت نشان داد حوزه اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، بنا به رسالت خود، در ارتباط با برگزاری برنامه های اعیاد نوروز و قرنطینه کارنامه قابل قبولی داشته و توانسته «نوروز گاه» را که هدف اصلی آن، بالا بردن سطح تعامل شهروندان و تجربه حضور شاد و پرانرژی در فضاهای شهری بود به «نوروز خانه» تبدیل کند و با ایده پردازی و بهره گیری هر چه بیشتر و بهینه تر از فضاهای نوین تعامل و ارتباطات نوین جهانی و با استفاده از قابلیت های فضای مجازی سطح تعامل شهروندان همچنان در سطح مناسب نگه داشته شده و احوالات روحی روزهای قرنطینه شهروندان علاقه مند را پایدار نگه دارد. البته قطعا هر مسیر و هر تجربه جدیدی کمی ها و کاستی های خود را دارد که نیاز است با شنیدن انتقادات و دغدغه های عموم شهروندان با برنامه ریزی های بهتر و اصولی تر هر روز ایده های نو برای این مردم نازنین خلق کرد.

«ش» مثل «شهر بازی»

از آنجا که محور عمده برنامه های نوروز خانه «تعامل با مخاطب» بود، از میان گزینه هایی که قابلیت اجرایی در تلویزیون را داشته و همه جوانب فنی آن هم سنجیده شده باشد، بازی «اسم و فامیل» بود که هم برای مخاطب جذاب و خاطره انگیز باشد و هم شکلی تعاملی داشته باشد. این مسابقه جمعی با عنوان «شهر بازی» با سه محور اصلی «تعامل با مخاطب»،

«سرگرمی» و «آموزش» طراحی و اجرا شد. محور تعاملی بودن این برنامه بر این پایه استوار بود که مخاطبان تشویق شوند برنامه را در خانه و در جمع خانواده ببینند و برای دستیابی به این هدف نرم افزاری طراحی شد که پس از نصب رایگان، مخاطبان می توانستند هر شب در دو نوبت با حضور مجازی در برنامه و پاسخ به پرسش های مطرح شده شانس خود را به بوته آزمون بگذارند. جوایز نقدی به ارزش ۱۰ میلیون تومان برای هر برنامه (روزانه ۲۰ میلیون تومان) این جذابیت را داشت تا این برنامه با استقبال خوبی از سوی مخاطبان همراه شود به طوری که در ۱۰ روز اول فروردین «شهر بازی» پس از سریال پایتخت، پربیننده ترین برنامه تلویزیونی معرفی شد.

عبور از نیمه تاریک کرونا با «دو نیمه ماه»

«دو نیمه ماه» ویژه برنامه نوروزی شبکه دو سیما، با همکاری و پشتیبانی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و سازمان هلال احمر، کار خود را از ۲۴ اسفند ۹۸ آغاز کرد و در واقع برنامه ای نخبه گرا (به معنای عام آن) بود که «رقم زدن لحظاتی خوش و سرگرم

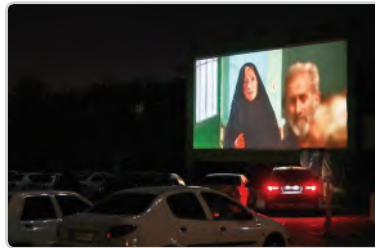
کننده برای خانواده ها» را هدف اصلی خود قرار داد. تنها موضوعی هم که لابلای تمام گفت و گوها و گزارش ها رد پای آن دیده می شد و به نوعی محور اصلی و اساسی برنامه قرار گرفت، کرونا و اقدامات، اتفاقات و حواشی مرتبط با آن بود؛ یعنی فارغ از این که مهمان برنامه ورزشکار، هنرمند، پزشک، کارآفرین، مسئول، مدیر دولتی و شهری

و یا فعال و کنشگر اجتماعی باشد، بخش قابل توجهی از گفت و گوی مجری برنامه با مهمانان معطوف به یکی از جوانب ویروس کرونا بود. علاوه بر این بخش، این برنامه تلاش کرد با بخشهایی نظیر جشنواره مثبت کرونا، اجرای آهنگ و ترانه سرایی، گنجینه و تهرانگردی ماهیت سرگرمی خود برای مخاطبان در قرنطینه، حفظ کند.

«سینما ماشین‌رو» در گام نخست موفق بود

سالن‌های نمایش فیلم و ورزشگاه‌ها جزو اولین مکان‌هایی بودند که با شیوع ویروس کوید-۱۹ تعطیل شدند. از طرفی سالن‌های

نمایش فیلم تنها در صورتی می‌توانستند به عرصه عمومی بازگردند که تغییری در روند اکران فیلم‌های سینمایی داشته باشند. سینمای آنلاین یکی از راهکارها می‌توانست باشد که آنچنان از اقبال عمومی برخوردار نشد. تا اینکه با رجعت شیوهی نه چندان نو اما مهجور، «سینما نمایش» اتفاق خوبی برای سینمای ایران رقم خورد. سینما ماشین یا همان Drive-in cinema حدود ۴ دهه است که در ایران اجرا نشده است و در اردیبهشت ۹۹ همزمان با دوران شیوع ویروس کوید-۱۹ مورد حمایت معاونت اجتماعی شهرداری قرار گرفت و در مجموعه برج میلاد تهران برگزار شد.

نخستین فیلم رویداد سینما ماشین فیلم «خروج» اثر ابراهیم حاتمی کیا بود که در مقابل ۱۶۰ اتومبیل روی پرده سینما رفت. قبل از اجرای سازی سینما ماشین قرار بود با توجه به رعایت پر تکل‌های بهداشتی سالن‌های سینما بازگشایی شوند. اما این اتفاق جز ایجاد ضرر اقتصادی عایدی نداشت. چراکه تنها ۴۰ درصد از ظرفیت سینماها مورد استفاده قرار می‌گرفت و همچنین تعداد زیادی از فیلم‌های سال جاری اکران به موقع از دست می‌دادند. از

شهردار تهران اشاره کرد: رویداد سینما ماشین اتفاقی کم‌نظیر و ایمنی بود که برای اولین بار پس از انقلاب به اجرا درآمد و خوشبختانه تماشای متفاوت فیلم از داخل ماشین با استقبال شهروندان مواجه شد. از این رو زنجیره اکران سینماهای ماشین‌رو قطع نشد. پس از پایان اکران فیلم خروج حاتمی کیا، فیلم‌های ماشین جهان با من برقص و شنای پروانه به ترتیب اکران شدند. پس از اجرای نخست در پارکینگ برج میلاد، متصدیان یکسری از فضاهای باز در سراسر تهران از این امر استقبال کردند و سینما ماشین از انحصار پارکینگ میلاد خارج شد.

سینما ماشین و ورود دوباره اش نقطه عطفی برای صنعت سینما محسوب می‌شود. چرا که با ایجاد ظرفیتی تازه که نیازمند زیرساخت‌های بنیادینی نیست، کمبود سالن‌های استاندارد نمایشی در مقایسه با کشورهای توسعه یافته پوشیده می‌شود. این امر می‌تواند فرصت‌های اقتصادی وسیع‌تری نیز ایجاد کند. صاحبان سرمایه و بخش خصوصی می‌توانند در این زمینه ورود پیدا کنند و از فضاهای باز خود جهت راه‌اندازی «سینما ماشین» استفاده کنند. تداوم این اتفاق از انحصارگری در اکران برخی فیلم‌ها نیز جلوگیری خواهد کرد.

آنچه در رویداد سینما ماشین برج میلاد حائز اهمیت و توجه هنرمندان و دست‌اندرکاران سینما قرار گرفت، انجام تدابیر بهداشتی زیر نظر ستاد ملی مقابله با کرونا برای ۱۶۰ ماشین در هر سانس از اکران بوده است. همچنین موفقیت و اجرایی شدن سینما ماشین، سبب برگزاری این رویداد در مشهد و سایر استان‌های کشور با اکران فیلم شنای پروانه شد.

این رو با توسعه سالن‌های سینما ماشین، قدمی در راستای ایجاد فضایی امن برای تفریحات فرهنگی و جلوگیری از رکود اقتصادی سینما برداشته شد. سرانجام پس از ۴۰ سال اتفاق افتاد و هیجانی شگرف برای دوستداران هنر و سینما ایجاد شد. لازمه حضور در رویداد سینما ماشین، دو سرنشین بودن خودروها است. خودروها تنها با خرید یک بلیط به صورت آنلاین وارد فضایی حدود ۱۷ هزار متر مربع می‌شوند. سرنشینان اجازه پیاده شدن از ماشین را ندارند و می‌توانند فیلم را روی پرده ۱۵۰ متر مربعی با صدایی که از طریق امواج رادیویی FM در داخل ماشین پخش می‌شود، تماشا کنند.

تجربه نو با سیرک ماشین

اینکه بشود در فضایی عمومی، روی مبل راحتی تکیه داد و به تماشای فیلم مورد علاقه نشست، شاید در ذهن خیلی از افراد آمده اما عملی شدنش نیازمند فرصتی مناسب بوده است. از طرفی شیوع ویروس کوید-۱۹ و به دنبال آن رعایت فاصله‌گذاری‌های اجتماعی، سبب تشدید عادت و علاقه به صندلی‌های راحتی خانه‌ها شده است. همیشه با آمدن

فصل تابستان دغدغه چگونه گذراندن اوقات فراغت وجود داشته که با بروز ویروس کرونا نیز دوچندان شده است. ایجاد شرایطی تفریحی متناسب با دستورالعمل بهداشتی برای مردم مسئله مهم و حساسی تبدیل شده است. از این رو، پس از موفقیت چشمگیر سینما ماشین که در نوع خودش تجربه‌ی منحصر بفرد بود، نخستین «سیرک ماشین» بین‌المللی با حمایت معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری در مجموعه فرهنگی برج میلاد برگزار شد. رویداد سیرک ماشین از این قرار است که هنرمندانی از هفت کشور برزیل، اکوادور، تانزانیا، روسیه، کلمبیا، مکزیک و ایران در برج میلاد هنر‌نمایی می‌کنند. آنچه مشخص است تجربه تماشای سیرک ماشین با تمام سیرک‌های معمول بسیار متفاوت است. تماشاچیان به جای نشستن روی نیمکت یا صندلی‌های سالن‌های نمایش، در داخل اتومبیل‌هایشان به تماشای اجرای سیرک می‌نشینند. سیرک ماشین، همانند تجربه سینما ماشین بر این اصل استوار است که باید در طول اجرا سرنشینان داخل ماشین بمانند و صرفاً دونفر سرنشین در قسمت جلوی

ماشین، امکان تماشای سیرک را دارند. نخستین سیرک ماشین که تحت عنوان چهارمین نوآوری برج میلاد شناخته شده است با مجوز ستاد ملی کرونا از ۲۶ تیر تا ۳۱ مرداد در دو سانس شبانه برپا شد. از این رو تماشاچیان توانستند، بدون هرگونه نگرانی ناشی از ابتلا به ویروس کرونا، تجربه شاد و لذت‌بخشی را در کنار خانواده و دوستانشان داشته باشند. تب‌سنجی سرنشینان خودروها و ضدعفونی تک‌تک خودروها از جمله تمهیداتی است که برای پیشگیری از شیوع ویروس کرونا انجام می‌شود. تماشای اجرای مهیج سیرک در ماشین بسیار نادر است. تماشاچیان می‌توانند بدون پیاده شدن لحظات زیبا و هیجان‌انگیز را ثبت و ضبط کنند. با توجه به اینکه تماشای سیرک در ماشین اتفاقی نو در ایران بوده است در حال حاضر فضای باز تنها برای ۸۰ وسیله نقلیه طراحی شده است. با تداوم و گسترش این شیوه جدید، می‌توان از ظرفیت‌های بسیاری که تاکنون مورد توجه واقع نشده‌اند نیز استفاده کرد.

اخم همه باز شد

نگاهی به برنامه‌های سرگرم کننده تلویزیون نشان می‌دهد که مدیران صدا و سیما در مورد برنامه‌های سرگرم کننده چند قدم به پیش آمده‌اند و کمی از سختگیری‌ها و حساسیت‌های قبلی خود کاسته‌اند و حاضر شده‌اند محتوایی را بر روی آنتن شبکه‌های تلویزیونی به نمایش بگذارند که با سلیقه عمومی جامعه ایران همخوانی دارد. حضور

بیشتر مجریان و گویندگان جوان در برنامه‌های زنده تلویزیونی و شوخی‌های کلامی مجری‌ها و استفاده از پوشش با رنگ‌های شاد از جمله مواردی هستند که این نکته را تایید می‌کند. این که صدا و سیما با همکاری شهرداری تهران برنامه‌هایی را در پربیننده‌ترین ایام سال تعطیلات عید نوروز و ماه رمضان می‌سازد را باید غنیمت شمرد.

بر خط شو یک مسابقه تلفنی است که به صورت زنده برگزار می‌شود و شرکت کنندگان در این مسابقه با تلفن با مجری مسابقه در استودیو تلویزیونی در ارتباط هستند و به سوالات و بازی‌های فکری طراحی شده از سوی تیم سازنده برنامه که بیشتر در زمینه اطلاعات عمومی یا بازی‌های فکری ساده رایانه‌ای هستند جواب می‌دهند و مراحل مسابقه را پشت سر می‌گذارند و در نهایت متناسب با مراحل طی شده جایزه نقدی دریافت می‌کنند. شبکه پنج سیما با همان شبکه تهران در ساخت و بخش این مسابقه‌های تلویزیونی ید طولایی دارد و در سال‌های نه چندان دور این مسابقه‌ها در بیشتر شبکه‌های تلویزیونی سراسری مثل شبکه سه و چهار و دو هم پخش می‌شد و مجری‌های آن نیز چهره‌های شناخته شده تلویزیونی مانند هومن حاج‌عبداله و بهمن هاشمی و مسعود روشن پژوه بودند. نفس برگزاری این مسابقات تلفنی بسیار خوب است و اطلاعات عمومی را در جامعه بالا می‌برد و در کنار جنبه سرگرمی جنبه آموزشی نیز دارد. ولی حضور شرکت کنندگان به صورت انفرادی و پرداخت جوایز صرفاً نقدی از جمله نقاط منفی تولید چنین برنامه‌های تلویزیونی است. خوشبختانه مدیران و برنامه‌سازان شبکه پنج از یک مجری زن جوان و یک چهره کمتر شناخته شده در زمینه اجرا در شبکه‌های سراسری این مسابقه بهره برده‌اند که بسیار در اجرا منعطف و تعاملی عمل کردند.

درباره «خونه مونی»

خونه مونی برنامه‌ای بیست قسمتی که محصول مشترکی است از شبکه نسیم و معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران. سازندگان خونه مونی قصد دارند تا این پیام را به مخاطبان خود برسانند که می‌شود زمان‌های فراغت و استراحت و وقت گذرانی در خانه را هدفمند کرد و به ویژه در دورانی که به دلیل همه‌گیری ناشی از بیماری کرونا افراد زیادی مجبورند تا در خانه‌های خود بمانند کارهای خلاقانه کرد. خونه مونی یک برنامه استعدادیابی است که چهار داور اصلی دارد کمند امیر سلیمانی، الیکا عبدالرزاقی، عباس جمشیدی فر و علی مسعودی که سازنده و اجرا کننده اصلی برنامه هم هست. در هر قسمت یکی از بازیگران آثار نمایشی سینما و تئاتر و تلویزیون نیز به عنوان مهمان در برنامه حضور دارد. این هیئت داوران در هر قسمت ویدیوهای ارسالی شرکت کنندگان را به همراه بیننده‌های تلویزیونی می‌بینند و بعد از نظر دادن در مورد آنها به آثار ارسالی امتیاز می‌دهند. فردی که بیشترین امتیاز را از هیئت داوران بگیرد ضمن دریافت جایزه نقدی به مرحله بالاتر مسابقه نیز راه می‌یابد. ویدیوهای ارسالی شرکت کنندگان در مسابقه می‌تواند بازسازی سکانس‌های معروف آثار نمایشی و سینمایی یا تلویزیونی باشد یا اینکه آیتم‌های کوتاه تصویری با موضوع شوخی با کرونا یا کلیپ‌هایی از نوازندگی ساخته شود به این شرط که سازهای استفاده شده در کلیپ با جمع‌آوری دم دست‌ترین وسایل موجود در آشپزخانه تهیه شده باشند.

برنامه به لطف بده و بستان‌های هیئت داوران و همکاری مهمان‌های شرکت کننده حال و هوای خوشحال کننده و نشاط‌آوری دارد و بیننده در طول

خونه مونی

خونه مونی رو
مسابقات تلفنی

۲۰ جایزه ۵ میلیون / ۲۰ جایزه ۳ میلیون / ۲۰ جایزه ۲ میلیون

ویدئوهاش رو در بخش‌های

بازی یک قطعه از یک فیلم / موسیقی ابداعی با وسایل خانده
اجرای نمایش طنز کرونا / هر کار خلاقانه‌ای با موضوع کرونا

برای ارسال کنید.

قوانین مسابقه و راه‌های ارتباطی

www.khoonemooni.ir / @khoonemooni / ۰۹۳۶۴۱۳۲۷۴۹

یک ساعته که برنامه را تماشا می‌کنند از ریتم تند آن لذت می‌برد و دچار کسالت نمی‌شود. نفس اینکه مدیران صدا و سیما به ساخت برنامه‌های واقع‌گرا روی خوش نشان داده‌اند و اجازه داده‌اند تا مخاطبان در این برنامه‌ها باشند و بخشی از محتوای برنامه را تولید کنند حرکت مثبتی است البته در برخی مواقع اتفاقاتی جلوی دوربین روی می‌دهد که نشان می‌دهد چرا مدیران تلویزیون و صدا و سیما کمتر مایل به ساخت برنامه‌های تعاملی هستند و کماکان نظریه دروازه‌بانی خبر را در سیاست‌گذاری‌های خود مدنظر قرار می‌دهند. در یکی از قسمت‌های خونه مونی که الناز حبیبی بازیگر مهمان برنامه است ویدیویی با محتوای شوخی با کرونا نشان داده می‌شود تا هیئت داوران برنامه در مورد آن نظر دهند و به شرکت کننده امتیاز بدهند. در این ویدیو ارسالی نشان داده می‌شود فردی مجبور است با دو همسرش به طور هم‌زمان در یک خانه ایام قرنطینه را بگذرانند. نکته جالب اینجاست که هیئت داوران برنامه به اتفاق آرا به دلیل اینکه این ویدیو تعداد زوجات را تبلیغ می‌کند به شرکت کننده امتیاز پایینی دادند و فرصت رقابت را از او گرفتند و خوشبختانه مخالفت دسته جمعی هیئت داوران با موضوع تعداد زوجات ممیزی نشده است که این اقدام را می‌توان مثبت ارزیابی کرد.

مثل معروفی در زبان فارسی وجود دارد که می‌گوید ماهی را هر وقت از آب بگیری تازه است. سال‌هاست که نحوه برنامه‌سازی در شبکه‌های تلویزیونی در کشورهای مختلف دنیا تغییری اساسی یافته است و برنامه‌سازان در این رویه جدید سعی می‌کنند در ساخت محتوای برنامه‌ها از حضور افراد عادی بهره ببرند. مثال معروف چنین برنامه‌هایی برنامه‌های استعدادیابی است. در این میان انتظار از سازمان‌ها و مؤسساتی که با صدا و سیما همکاری می‌کنند این است که شرایطی را فراهم کنند تا نظرات و خواسته‌ها و انتظارات افکار عمومی و مخاطبان در برنامه‌ها منعکس شود و رسانه ملی به جایگاه واقعی خود برگردد و با افزایش اعتماد عمومی مشارکت در امور اجتماعی افزایش یابد تا مؤسسات و سازمان‌هایی که به طور مستقیم با مردم روبه‌رو هستند بتوانند برنامه‌ها و سیاست‌های خود را با شفافیت با مردم در میان بگذارند و در نتیجه این برنامه‌ها به خوبی اجرا شوند و کیفیت زندگی شهروندان افزایش یابد.

از تجربه تئاتر شنیداری تا هنرمندانی که به خانه ما آمدند

نمایش نامه خوانی و اجرای کنسرت آنلاین موسیقی دو اتفاق فرهنگی جدید در حوزه هنر بود که با حمایت معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران در آغاز سال ۹۹ و همزمان با موج اول ویروس کرونا و قرنطینه ناخواسته شهروندان اجرایی شد. اجراهایی که تجربه هنری جدیدی در قالب فضای مجازی و تلویزیون های اینترنتی به نمایش گذاشت و با استقبال شهروندان روبه رو شد. اتفاقاتی که علاوه بر رکوردشکنی در میزان جذب مخاطب، با حواشی و شایعاتی هم همراه بود که در این گزارش به آنها پرداخته می شود.

امسال یکی از عجیب ترین سال هایی بود که اهالی فرهنگ و رسانه تجربه کردند. با وجود دشواری هایی که این حرفه برای اصحاب هنر دارد اما امسال تجربه ای متفاوت از قرنطینه به این دشواری ها افزود. تجربه ای که بر سبک زندگی همه ما تاثیر مستقیم گذاشت و باعث شد در احوالات؟ زیست شهری خود تغییرات زیادی انجام دهیم. تغییراتی که هنرمندان هم از آن بی بهره نبودند. با این حال، بسیاری هنرمندان با وجود تعطیلی مراکز فرهنگی و بسته شدن درهای سینما و تئاتر و سالن های کنسرت، دعوت نهادهایی مثل شهرداری تهران را لیبیک گفتند تا در قالبی نو و کمتر شناخته شده، هنر خود را ارائه دهند. ارائه ای که به دلیل تازه بودن محیط جدید با خطرهای احتمالی زیادی همراه بود که هنرمندان این خطرها را به جان خریدند تا دین خود را به مخاطبان و هواداران شان ادا کنند.

با شدت گرفتن موج اول ویروس کرونا در

کشور، و آغاز دوره قرنطینه ناخواسته، معاونت فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران تلاش کرد که همه حوزه های هنری را تا جایی که می شد یک بار در معرض دید همگان قرار دهد و در این راه از یک طرف نگاهش به گروه های هنری نگاه حمایتی بود چرا که فرهنگ و هنر بیشترین لطمه را از کرونا خورده بودند و از طرف دیگر وجود فضای ملتهب و نگران کننده ای که با شیوع کرونا در بین خانواده ها ایجاد شده بود، همه این ها ایجاب می کرد حوزه فرهنگی شهرداری تهران رسالت خود را در ایام تعطیلات نوروزی و روزهای سخت و کسالت بار قرنطینه ایفا کند. در این میان، آن حوزه هایی که می توانست با در نظر گرفتن وجه آنلاین بودن اجرایی شود و برای مخاطبان جذابیت بیشتری داشته باشد، اجرای موسیقی زنده در قالب کنسرت و اجرای تئاتر شنیداری در قالب نمایش خوانی بود. بنابراین هزینه ای که باید صرف ایجاد نشاط اجتماعی و برنامه های فرهنگی میدانی می شد، در این بخش های مجازی جدید صرف شد تا با کاستن از بار کسالت روزهای تعطیلات، هنر به خانه های شهروندان راه یابد و کمی فضای زیست کرونایی را که کم کم به بخش عادی و روزمره ما بدل می شد، تلطیف کند.

اتفاقی که طی آن، بر حسب عدالت توزیعی تلاش شد که محصولات فرهنگ و هنر از حالت یک کالای لوکس گران خارج شده و به یک کالای همگانی تبدیل شود تا همه علاقه مندان بتوانند در معرض آن قرار گیرند و در صورت تمایل با آن همراهی کنند؛ در همین راستا ایده اجراهای مجازی کنسرت و نمایش نامه خوانی شکل گرفت.

کدام هنرمندان به خانه آمدند؟

کنسرت های آنلاین با هدف سرگرم کردن شهروندان و تشویق به در خانه ماندن با حضور جمعی از خواننده های معروف و پرطرفدار موسیقی پاپ در برج میلاد تهران برگزار می شد. این برنامه در چارچوب رویکرد «تهران، شهری برای همه» قرار داشت و در تداوم سیاستی بود که دسترسی و مصرف کالاهای فرهنگی را در هر شرایطی حق آحاد مردم می داند. «کنسرت های آنلاین، صدایی خالی» با هماهنگی دفتر امور موسیقی ارشاد، اداره کل ارشاد اسلامی تهران، برج میلاد و تلویزیون های اینترنتی (با محوریت تیوانوا) به مدت ۱۵ شب از تاریخ ۸ فروردین از ساعت ۲۱ الی ۲۲ اجرا شد. این برنامه ها به صورت IPTV از طریق شبکه اینترنتی «تیوانوا» (که سیگنال پخش زنده برنامه را در اختیار سایر بسترهای پخش زنده اینترنتی نیز قرار داده بود) هر شب به صورت زنده در ساعت ۲۱ پخش میشد. این کنسرت ها همچنین طبق اعلام به صورت زنده از اینستاگرام نوروزخانه و پیج خواننده

در دوره ایده پردازی، کسب مجوزهای ضروری برای برگزاری کنسرت آنلاین امری دشوار به نظر نمی رسید چون تصور بر این بود که کنسرت آنلاین امری به موازات کنسرت های زنده دیگری است که شهرداری برگزار می کند اما ادامه کار نشان داد که از قضا یکی از دشوارترین مراحل اجرایی ایده کنسرت های آنلاین بحث گرفتن مجوزهای لازم از دفتر موسیقی وزارت ارشاد و صدا و سیما (ساترا) بود. با این حال، باید به این

و برخی ملاحظات، اجرایی نشد. تصور بر این بود که ماهیت و مفهوم کنسرت آنلاین از اساس مخدوش و نوعی نقض غرض است، چرا که آنچه ماهیت کنسرت را شکل می دهد؛ مخاطب، حال و هوای صحنه، موسیقی زنده، بازخوردهای آبی و مواردی این چنینی است، چیزی که تصور می شد در کنسرت آنلاین محقق نخواهد شد. بنابراین باور بر این بود که حتی اگر این ایده به مرحله اجرا برسد، جذاب نخواهد بود. به علاوه

کنار خانواده، پای تلویزیون کنسرت زنده

ایده این برنامه حدود شش ماه پیش از برنامه های نوروزخانه معاونت اجتماعی فرهنگی شهرداری تهران مطرح شده بود اما به دلیل خام بودن طرح و مخالفت های برخی مسئولان و هنرمندان

مربوطه پخش می‌شود. نداشتن بازپخش و ضبط تاکیدی برای ایجاد حس زنده بودن برنامه برای مخاطبان داشت تا خاصیت کنسرت زنده حفظ شود.

نخستین کنسرت، که به نوعی آزمون برگزاری این دست برنامه‌ها محسوب می‌شد، کنسرت روزبه نعمت‌اللهی بود که طبق اعلام مسئولان حدود یک میلیون نفر بیننده جذب کرد. موفقیت نسبی در برگزاری شب اول که سبب شد، تاریخ کنسرت‌ها و نام خواننده‌ها به صورت رسمی اعلام شود و برنامه آغاز گردد. بر اساس ترتیب زمانی، امید حاجیلی (۸ فروردین)، مهدی جهانی (۹ فروردین)، روزبه بمانی (۱۰ فروردین)، گروه استاد اسداللهی (۱۱ فروردین)، رضا یزدانی (۱۲ فروردین)، گروه رستاک (۱۳ فروردین)، حمید عسگری (۱۴ فروردین)، گروه گیل و آمارد_ ناصر وحدتی_ (۱۵ فروردین)، مهدی یغمایی (۱۶ فروردین)، گروه ژوانا_ سعدالله نصیری_ (۱۷ فروردین)، حمید حامی (۱۸ فروردین)، سیناسرلک (۱۹ فروردین)، گروه رستاک (۲۰ فروردین)، علی زندوکیلی (۲۱ فروردین) و گروه لیان بوشهر (۲۲ فروردین) طبق برنامه، برنامه‌ی خود را اجرا کردند. نگاهی به طیف خواننده‌های

انتخاب شده نشان می‌دهد که در این برنامه‌ها کوشش شده است تا نوع موسیقی برای همه اقشار و علایق جذاب باشد به طوری که موسیقی پاپ، گروه‌های موسیقی محلی و نواحی و موسیقی سنتی در این فهرست جای داده شده‌اند. شواهد آماری نشان می‌دهد که روند دیدن این کنسرت‌ها به مرور بیشتر شده است. تعداد مخاطبان بر اساس بررسی حجم ترافیک مصرفی اینترنت در ۱۵ اپراتور اصلی در شب اول یک میلیون و ۹۳۶ نفر و در شب دوم ۲ میلیون و ۲۲۳ هزار و ۳۰۹ نفر بوده است. نهایتاً بیشترین میزان بازدیدکننده این کنسرت‌ها در کنسرت علی زندوکیلی در تاریخ ۲۱ فروردین به میزان ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر بوده است که در نوع خود رکورد محسوب می‌شود.

همچنین در همین مورد می‌توان به آمارهای جالب دیگری اشاره کرد که نشان از موفقیت نسبی این برنامه مهم امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری دارد. بر اساس تحلیل داده‌های حجم اینترنت مصرفی؛ در حد فاصل ساعت ۲۱ تا ۲۲ (ساعت پخش کنسرت آنلاین) ۵۰ درصد مخاطبین به طور کامل، ۲۵ درصد حداقل نصف و ۲۵ درصد نیز به طور جسته و گریخته کنسرت را مشاهده کرده‌اند. ۹۲ درصد مخاطبین نیز کنسرت را از طریق سیستم عامل Android، ۵ درصد از طریق سیستم عامل Windows و ۳ درصد نیز از طریق سیستم عامل iOS دیده‌اند. همچنین بر اساس برآورد «انجمن صنفی شرکت‌های نمایش ویدیوی آنلاین»، بالغ بر ۴ میلیون نفر کنسرت آنلاین ۲۱ فروردین را مشاهده کرده‌اند. علاوه بر آمار مخاطبان در تلویزیون‌های اینترنتی، در هر شب به طور میانگین در طول ساعت اجرا، تعداد ۹۵۰۰ نفر کنسرت را به صورت زنده در صفحات اینستاگرام هنرمندان این کنسرت‌ها مشاهده کرده‌اند. آماری امیدوارکننده برای اینکه در سال‌های آینده نیز نهادهای فرهنگی این جسارت را داشته باشند که روی اجرای چنین برنامه‌هایی برنامه‌ریزی کنند.

گفته محسن فتاحی، مدیر کل سابق فرهنگی شهرداری تهران و به استناد آمار فنی ارسال شده، کنسرت‌های آنلاین حدود ۳۰ تا ۳۵ میلیون مخاطب داشتند. فکر کنید یک سالن مدام پر و خالی شده و در یک ساعت تعداد مراجعین زیادی آمده و رفته‌اند. به گفته این مسئول، این به معنای آن است که «هر کس توانسته ورود موقتی به پلتفرم داشته باشد، جزو مخاطبان کنسرت‌ها بوده است».

نکته اذعان کرد که برنامه کنسرت‌های آنلاین با همراهی همه نهادهای مربوط و مسئول برگزار شد. با در نظر گرفتن اختلاف نظرهایی که از قبل برای نشان دادن ماهیت موسیقی و نمایش آلات آن وجود داشت هر کدام از این نهادهای توانستند در روند برگزاری برنامه ذیل تبصره‌ها و مواد قانونی اشکالات فراوانی بیاورند اما این گونه نشد و کنسرت‌ها با موفقیت برگزار شد و بازخوردهای خوبی به دنبال داشت. به

نمایش‌نامه خوانی، تجربه تئاتر با چشمان بسته

امروزه تئاتر یک نمایش لوکس و گران‌قیمت برای آحاد جامعه به حساب

می‌آید و شاید بسیاری از اقشار در طول عمر خود یک بار هم مزه حضور در تئاتر را نچشند. هدف از نمایش‌نامه‌خوانی‌های آنلاین از نگاه مدیریت شهری هم همین بود که آنانی که در طول عمرشان هرگز در مواجهه با تئاتر قرار نگرفته‌اند و دغدغه‌اش را نداشته و یا فرصت نکرده‌اند و یا به هر دلیل دیگری امکان تماشای تئاتر نداشته‌اند بتوانند از این برنامه استفاده کنند. در واقع نمایش‌نامه‌خوانی عمدتاً برای گروه‌هایی تعریف شده بود که کم‌بضاعت هستند و شاید هرگز نمی‌توانستند در اجرای صحنه‌ای حضور داشته باشند و «خوانش» با همین ایده شکل گرفت. شیوع کرونا این فضا را میسر کرد که ایده نمایش‌نامه‌خوانی‌های آنلاین اجرایی شود که خوشبختانه از اجرای اول با استقبال خوب مخاطبان همراه شد.

از ۹ خرداد پخش نمایش‌نامه‌خوانی‌های آنلاین آغاز شد؛ شروع این پروژه با اجرای اولین نمایش «مدهی سن مدار» به کارگردانی هدایت هاشمی بود که هومن حاج‌عبداللهی، مهشید نصری و هدایت هاشمی در آن نقش‌خوانی کردند. اجرای دوم نمایش «باغبان مرگ» کاری از آتیلا پسیانی، با همکاری مارین ون هولک بود که یکشنبه ۱۱ خرداد ساعت ۲۲ پخش شد. در شب بعدی «زبان اصلی» به کارگردانی رسول کاهانی و تهیه‌کنندگی محمد قدس پخش شد که آزاده صمدی، بهرنگ علوی و سعید زارع در آن نقش‌خوانی می‌کردند. همچنین «روزهای بی‌باران» به نویسندگی امین بهروزی و کارگردانی محمد بحرانی و با بازی مهناز خطیبی، الهام نامی، مهرا نائل و محمد بحرانی و همچنین «کمدی استشمات» به نویسندگی امید طاهری و کارگردانی میثم عبدی و با بازی عباس جمشیدی، مجید رحمتی، امید طاهری، جواد مولانیسا، نازنین کریمی، منوچهر رضوانی، منصور اسکندری و ناصر سرلک دو نمایش‌نامه‌خوانی دیگر این پروژه بودند.

مخاطبان این برنامه فرهنگی در حد فاصل ساعت ۲۱ تا ۲۲ (ساعت پخش کنسرت آنلاین) ۵۰ درصد مخاطبین به طور کامل، ۲۵ درصد حداقل نصف و ۲۵ درصد نیز به طور جسته و گریخته کنسرت را مشاهده کرده‌اند

موزه‌گردی مجازی

محمدعلی رضائی

دکترای جامعه‌شناسی
عضو هیئت علمی سمت

برنامه «یک دقیقه موزه» از جمله ویژگی‌های «نوروز خانه» بود که با هدف معرفی موزه‌های تهران تولید شده و صرفاً در فضای مجازی پخش گردید. «یک دقیقه موزه» یکی از برنامه‌های گردشگری مجازی بود که با هدف برپایی تورهای مجازی موزه‌های تهران در قالب ویدئوهای یک دقیقه‌ای تولید شد. در هر ویدئو مخاطب از دریچه تلفن همراه خود با روایتی کوتاه از یک اثر یا موضوعی تاریخی از یک موزه آشنا خواهد شد.

ویدئوهای یک دقیقه‌ای موزه‌گردی با توجه به هدف مجموعه برنامه‌های نوروز خانه، دست روی سوژه مناسب و جذابی برای مخاطبان گذاشته بود و فرمی از ارائه برنامه را انتخاب کرد که در صورت کاربرد درست آن می‌توانست جزو نقاط قوت آن قرار گیرد. منظور از فرم خاص، کوتاه بودن ویدئوها و ایجاد حال و هوایی از تجربه حضوری است. در ابتدای این ویدئوها، نام نوروز خانه همراه با یک سؤال و روایت اول در نیمه راست صفحه آمد که تصویری از یک اثر مرتبط و شاخص موزه به صورت انیمیشن از زیر آن ظاهر می‌شد. این تیتراژ کوتاه شروعی نسبتاً جالب و گیرا برای برنامه بود و سؤال مطرح شده در آن به برانگیختن حس علاقه و کنجکاوای مخاطب یاری می‌رساند. در انتهای ویدئوها نیز، «روایت این موزه ادامه دارد» همراه نشان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی ستاد گردشگری و در آخرین تصویر، برنامه نوروز خانه و شعار آن «با هم به سلامت» می‌رسیم، به چشم می‌خورد که با یکدیگر تیتراژ پایانی مناسبی را شکل می‌داد.

از آنجایی که برنامه «یک دقیقه موزه»

صرفاً در فضای مجازی منتشر شد، می‌بایست دست کم با هماهنگی نهادهای فعال در عرصه گردشگری کشور به معرفی به این برنامه پرداخته می‌شد. اما شواهد نشان می‌دهد که این کار به اندازه کافی صورت نگرفت. مثلاً در درگاه اینترنتی شهرداری تهران با حجم کاربر و مخاطب فراوان باز نشر این برنامه‌ها (مجموعه نوروز خانه) دیده نمی‌شد و حتی خبر برنامه موزه‌گردی در سایت ستاد گردشگری از زیر مجموعه‌های این درگاه به چشم نمی‌خورد. با توجه به نیاز به تبلیغات وسیع‌تر و همین‌طور برنامه‌سازی قوی‌تر، به خوبی روشن است که چرا باز دیدهای این برنامه‌ها در کانال تلگرامی ستاد گردشگری بین هزار تا پنج هزار نفر و در کانال ایوان فرهنگ بین دویست تا هشتصد و پنجاه نفر باقی مانده و احتمالاً افراد و کانال‌های معدودی دست به باز نشر این آثار زدند.

نکته قوت برنامه «یک دقیقه موزه»، کوتاه بودن آن بود و به همین خاطر، میراث‌های معماری و هنری و معنوی شهر در این برنامه، توانست طیف گسترده‌ای از مخاطبان را در برگیرد. در این برنامه، با این بهانه که گروه سنی

کودک و نوجوان اقتضای برنامه‌سازی ویژه خود را داشته، تا حدی می‌توان از عدم توفیق جلب مخاطبان گروه‌های سنی مختلف گذشت اما مطمئناً برنامه به گونه‌ای ساخته نشد که علی‌رغم جذابیت موضوع برای طیف گسترده‌ای از مخاطبان، برای ذائقه‌های مختلف جوانان و بزرگسال جذاب بوده باشد. ساخت یک برنامه یک دقیقه‌ای، دادن اطلاعاتی فشرده با فرم مناسب را ایجاد می‌کرد، این که در این برنامه فرم انتخاب شده ارائه اطلاعات از سوی یک کارشناس/راهنمای موزه بود، زمان ارائه بیشتری نیاز داشت و در این مورد هم تکنیک‌های تصویری ضعف فرم روایی را پر نمی‌کردند و با بلا تکلیفی در یک برنامه گاه تماماً چهره راوی را می‌دیدیم و گاه تماماً موضوع و اثر. در برنامه‌ای که به مخاطبان راوی حاضر در برنامه، گریز زده می‌شد، باز هم حرکات دوربین غیر حرفه‌ای بود. ساخت یک برنامه یک دقیقه‌ای یک گروه حرفه‌ای را طلب می‌کرده و استفاده از تصاویر و قاب‌های پر تحرک و همین‌طور نویسنده و راوی حرفه‌ای. با سبک حاضر، حداقل زمان سه تا پنج دقیقه مناسب‌تر بود به نحوی که در ابتدا توضیح کلیت موزه و آثار این توضیح داده می‌شد و سپس برای نمونه به یک اثر خاص موزه در یکی دو دقیقه پرداخته می‌شد. البته قالب انتخاب شده به این نحو بود که در مورد هر موزه چند روایت داده شود و ما در هر بار یک روایت یک دقیقه‌ای را شاهد بودیم.

برنامه «یک دقیقه موزه»، به درستی پنجره‌هایی کوچک را برای پیمودن گامی بزرگ در جهت معرفی موزه‌ها گشود. این برنامه کوشید تا وجوه بارز و اصلی موزه‌های تهران را در یک دقیقه ویدئو به تصویر بکشد. شکل

کار صورتی سهل و ممتنع داشت که

تهیه کنندگان برنامه به خوبی از عهده

آن بر نیامدند. به وضوح مشخص بود که

گروه تهیه‌کننده برنامه چندان حرفه‌ای

نبوده و امکان انجام پژوهش کافی یا

بهره‌گیری از مشاوران متخصص را

نیافته بود. هم چنین گاه به نظر

می‌رسید سوژه‌های انتخاب شده نظم

و هدف مشخصی را دنبال نمی‌کردند.

از یکسو دلایل گزینش بین حجم انبوه

موزه‌ها و بناهای شاخص روشن نبوده

و از سوی دیگر برشی که از یک موزه با

ارائه یک اثر یا موضوعی مرتبط با آن

فراهم شده غالباً برش‌هایی ناقص و

ناکافی بود و در اینجا هم وحدت رویه‌ای

دیده نمی‌شد. بسیار دیده می‌شد که

بدون توضیحی بسیار کوتاه و فشرده

راجع به خود موزه یک‌راست سراغ یک

اثر یا موضوع مربوط به آن گرفته شده و

حتی در نگاره‌های توصیفی (caption)

همراه ویدئوها نشانی از کلیت یک موزه

نمی‌دیدیم. نشان دادن گوشه‌ای از

یک موزه (یکی از آثار یا یکی از مسائل آن

هم چون نحوه ساخت یا سازندگان

و ...) می‌تواند به خودی خود علاقه مخاطب را

به دیدن سایر بخش‌های موزه

جلب کند اما در بیشتر این ویدئوها چنین

برش‌های دقیقی ارائه نشد و

ممکن بود پیش از ایجاد حسی از جست‌وجوگری،

نوعی از احساس ناکامی

را در مخاطب برانگیخته باشد. در مجموع،

به دلیل بالاتر رفتن سلیقه عمومی

شهروندان و در دسترس بودن مستندها و

فایل‌های ویدئویی با غنای محتوایی

بالا و تکنیک‌های روایی و تصویری قابل

توجه جلب علاقه مخاطبان، احتیاج به

برنامه‌سازی حرفه‌ای تری را طلب می‌کرد.

به عبارتی هدف‌گذاری و فرم برنامه

موزه‌گردی مناسب به نظر می‌رسید اما

برنامه‌سازی آن به ویژه با توجه به قالب

سخت انتخاب شده از قوت کافی برخوردار

نبود. می‌توان با تهیه برنامه‌هایی

قوی‌تر و تبلیغات مناسب‌تر در آینده،

پیش‌تاز ارائه ویدئوهای کوتاه گردشگری،

گسترش دانش شهروندان از میراث‌های

ماندگار خود و جذب مخاطبان متکثر

و پر تعداد بود.

کنسرت آنلاین صندلی‌های خالی

رایحه رضایی

دانش آموخته کارشناسی ارشد
انسان‌شناسی دانشگاه تهران

سال ۱۳۹۹ در حالی آغاز شد که ویروس کووید ۱۹ در سراسر جهان و کشور ایران، وضعیت ویژه‌ای ایجاد نموده است. همه‌گیر شدن این ویروس و ترس از انتقال آن، سبب شد تا برنامه‌های دولتی فاصله‌گذاری اجتماعی و برنامه‌های خودرئیتی از سوی مردم به اجرا درآید، لذا این موضوع موجب شد تا بهار سال ۹۹ و نوروز این سال برخلاف جریان سال‌های گذشته، در سکوت، محصور در خانه و برای نخستین بار بدون وجهه اجتماعی برگزار شود. کلیه برنامه‌ریزی‌های شهرداری شهر تهران، با استعانت از برنامه‌های رادیو و تلویزیون و فضای مجازی اقبال اجرا پیدا کرد. از جمله برنامه‌هایی که در اسفند و فروردین هر سال با استقبال خوب مردمی برگزار می‌شد، کنسرت‌های پایان سال و نوروزی خوانندگان مختلف به شمار می‌آید که به همین

دلیل، امکان برگزاری پیدا نکرده و به ناچار برای نخستین بار به صورت آنلاین در سایت‌ها، صفحات اینستاگرامی و برخی شبکه‌ها به اجرا درآمد. در این گفتار در مقوله‌های جداگانه به چرایی استقبال مخاطبان، از کنسرت‌ها پرداخته و آن را با کنسرت‌های آنلاین مقایسه می‌کنیم.

کنسرت، مفری برای تخلیه انرژی: یکی از مهم‌ترین مباحثی که مخاطبان را جذب کنسرت‌ها می‌کند، بحث تخلیه انرژی است. در کنسرت‌ها هیجان‌ات افراد تخلیه می‌شود. آن‌ها در فضایی بسته و سرشار از هیجان در میان افرادی که سلیقه موسیقایی مشابه با هم دارند، می‌توانند به راحتی، هیجان‌ات خود را تخلیه کنند. این موضوع در میان مخاطبان ایرانی، مساله بسیار جدی‌تری نسبت به سایر کشورهاست، چرا که کنسرت‌ها جزو انگشت شمار مواردی هستند که افراد، خصوصاً جوان‌ها می‌توانند هیجان‌ات خود را به راحتی در آن تخلیه کنند.

هیجان، به دلیل زنده بودن برنامه ایجاد می‌شود. گاه خواننده یا اعضای گروه نوازنده به دلیل حضور بینندگان، دچار هیجان شده و از طریق اعمال یا گفتار خاصی این هیجان‌ات را به بینندگان القاء می‌کند، گاه نیز بینندگان به دلیل قرار گرفتن در جمع هواداران و یا شنیدن یکی از آوازهای خاطر انگیز یا مورد پسند خود، دچار هیجان می‌شوند. این هیجان، بر اثر تجمع در سالن کنسرت به سرعت به سایر افراد تسری پیدا کرده و هیجان مضاعفی را در جمع پدید می‌آورد. این میحث در کنسرت آنلاین فاقد بیننده‌ی حاضر در سالن شکل نمی‌گیرد و تماشای کنسرتی زنده و خالی از هیجان - که عنصر اصلی کنسرت است - خواهد بود و از میزان اقبال مخاطب به کنسرت لایو (آنلاین) به شدت می‌کاهد.

کنسرت، تجمع هواداران: هواداری، در جمع معنا می‌یابد. جمعی که از یک گروه یا خواننده استقبال می‌کنند، موزیک‌هایش را می‌پسندند و گاه حتی به آن عشق می‌ورزند و شاید تا پایان عمر بخشی از موسیقی آن را به عنوان نوستالژی گوش می‌دهند. قرار گرفتن در جمع هواداران، حس و حالی شغف انگیز به فرد می‌دهد.

عضویت نانووشسته در گروهی که گرد هم آمده‌اند و می‌توانند حس خوب خود را با یکدیگر به اشتراک گذارند. مساله‌ای که در یک کنسرت آنلاین دیده نمی‌شود. **کنسرت، تفریح خاص:** کنسرت‌ها به عنوان بخشی از تفریحات گران قیمت طبقه بندی می‌شوند که در شرایط اقتصادی کنونی، تنها طبقه خاصی از مخاطبان می‌توانند از عهده تهیه بلیط آن برآیند. بخش زیادی از کسانی که در کنسرت‌ها شرکت می‌کنند، شاید فقط در سال یک بار بتوانند این تفریح را برای خود یا خانواده شان تامین کنند. این یک شب نیز معمولاً به عنوان شبی خاطر انگیز و خاص در نظر گرفته می‌شود. عموماً برای شرکت در کنسرت، لباس خاص تهیه کرده و شام را هم بیرون از منزل صرف می‌کنند تا خاطر هی یک شب زیبا را تا مدت زمان طولانی به یاد بسپارند. آماده شدن برای کنسرت در میان بسیاری از مخاطبان، بخشی از هیجان کنسرت است. در کنسرت آنلاین این موضوع وجود ندارد و افراد، در خانه می‌توانند بدون هیجان آمادگی یا احساس گذراندن یک شب خاص کنسرت را ببینند. نکته‌ای که ممکن است مد نظر قرار بگیرد، شرکت بسیاری از افراد فاقد شرایط مالی مناسب در کنسرت‌های آنلاین و بهره‌مندی همه‌ی مخاطبان هوادار در کنسرت‌هاست که البته با توجه به آنلاین بودن و بدون تماشاگر حاضر در سالن، چندان تفاوتی با بخش شوی تصویری ندارد. کنسرت، بخشی از سرمایه فرهنگی: شرکت در کنسرت‌ها، خصوصاً کنسرت خوانندگانی که متن ترانه‌های آن‌ها، اشعار نغز، گروه موسیقی آن‌ها، مشتمل بر افراد چیره‌دست و آهنگساز و تنظیم آثار آن‌ها از لحاظ موسیقایی قابل توجه باشد، بخشی از سرمایه فرهنگی شرکت کنندگان، محسوب می‌شود. این مبحث در مورد کنسرت‌های آنلاین، فاقد موضوعیت است.

کنسرت، دیدار ساز غایب: یکی از

مهم‌ترین دلایل حضور در کنسرت‌ها، دیدار ساز غایب از نظر است. همان‌طور که می‌دانیم صدا و سیما، به عنوان تنها رسانه‌ی رسمی موجود، تصویری از سازها پخش نمی‌کند. دیدار ساز غایب، برای دنبال کنندگان و هواداران یک موسیقی، بخشی از لذات اصلی محسوب می‌شود. هیجان ناشی از نواختن سازهای کوبه‌ای، لذت شنیدن صدای زنده‌ی تار، آهنگ دلاویز پیانو و... از مواردی است که مخاطب را سرشار از لذت و هیجان می‌سازد و البته این موضوع در مورد مخاطبانی که از موسیقی و ساز سررشته هم دارند صد چندان است. این موضوع در کنسرت‌های آنلاین صدق می‌کند هر چند هرگز نمی‌توان لذت شنیدن بی واسطه صدای ساز را با شرایط آنلاین آن مقایسه کرد. چنان‌که این موضوع در پخش‌های دیگر تصویری موجود در بازار یا اینترنت

قابل دسترسی است. آنچه که در سطور بالا مورد بحث و بررسی قرار گرفت نشان می‌دهد که هرگز نمی‌توان انتظار داشت که کنسرت‌های آنلاین بتوانند جذب مخاطب خاصی در برابر کنسرت‌های غیر مجازی داشته باشند. علی‌الخصوص که وضعیت ضعیف اینترنت، قطع و وصل‌های مکرر تصویر و صدا را به دنبال داشته و مخاطبان را به شدت آزار می‌دهد. در نظر گرفتن سلیقه‌ی موسیقایی اکثریت مخاطبین از دیگر مسائلی است که باید بدان پرداخته شود. چنانچه در لیست خوانندگان موجود و گروه‌های موسیقایی همراه آنها غایب بودن طیف‌های موسیقایی بسیار دیده می‌شود. به نظر می‌رسد، تهیه و تدوین شوی تلویزیونی از این خوانندگان و گفتگوی مصمیمی با آن‌ها در خلال پخش موسیقی و آواز، شبیه آن چه در برنامه دورهمی تهیه و تدوین شده است، در شبکه‌های مجازی یا تلویزیون‌های اینترنتی، توان جذب مخاطب بیشتری را داشته باشد. اطلاع‌رسانی از چگونگی و زمان پخش این برنامه‌ها در میان برنامه‌های سریال‌های پر بیننده نوروزی از یک سو و ارائه کارهای جدید خوانندگان در این کنسرت‌ها می‌تواند عامل دیگری بر جذب مخاطب بیشتر به شمار آید.

شادستان ۱۳۹۹؛ کرونا و تجربه‌های جدید مدیریتی

اجتماعی و اقتصادی مناطق ۲۲ گانه بود. در حقیقت بذریه بر اساس یک کار دانشگاهی و علمی گذاشته شده بود که در آن بر اساس ویژگی‌های اقتصادی و فرهنگی مناطق شبیه و متفاوت تهران در کنار هم قرار گرفته بودند. سپس یافته‌های این طرح دانشگاهی توسط کارشناسان مناطق ۲۲ گانه تهران مورد جرح و تعدیل قرار گرفت و خروجی این مباحث فنی مبنای عمل شد و تهران به چهار پهنه تقسیم شد.

برنامه‌ریزی پهنه‌ای، اجرای منطقه‌ای

سومین بعد متفاوت شادستان ۱۳۹۹ با تجارب پیشین در نحوه مدیریت برنامه بود. در شادستان ۹۹ کارشناسان فرهنگی مناطق که نسبت به ماهیت فرهنگی و اجتماعی منطقه خود اشراف و آگاهی داشتند، نقطه نظرات خود را به سطوح بالاتر مدیریت فرهنگی شهر انعکاس می‌دادند و لذا محتوای برنامه متناسب با بافت فرهنگی منطقه تدوین گشت. به بیانی دیگر تا پیش از شادستان ۹۹ روال بر این بود که دستورالعمل و شیوه‌نامه‌های اجرایی هر برنامه توسط کارشناسان اداره کل فرهنگی تهیه و برای اجرا به مناطق ابلاغ می‌شد و مناطق تنها اجرا کننده ابلاغیات واحدهای بالا دست خود بودند، در واقع نوعی سیاست‌گذاری بالا به پایین در جریان بود. اما آن چه در شادستان ۱۳۹۹ رخ داد درست عکس این فرایند بود. بدین معنا که به جای شیوه‌نامه‌های دستوری و ابلاغی، از مناطق دعوت شد که در فرایند تصمیم‌گیری برنامه‌ها مشارکت داشته باشند و بر مبنای نیازها، امکانات (مادی و انسانی) و اقتضائات خاص هر منطقه به تدوین برنامه‌هایی که قابلیت اجرا دارند و با سطوح اجتماعی و فرهنگی ساکنان هر منطقه تناسب بیش تری دارند بپردازند. این اقدام گامی مهم و جسورانه برای اجرای برنامه بود که در نهایت چنین تدبیری باعث شد برنامه‌های شادستان ۹۹ با بافت اجتماعی-فرهنگی منطقه تناسب بیشتری پیدا کنند. البته از همان ابتدای برنامه‌ریزی تأکید شد که اجرای برنامه‌ها به هیچ عنوان نباید پهنه‌ای باشد. در واقع شعار کلیدی و سیاست محوری این بود: برنامه‌ریزی پهنه‌ای، اجرای منطقه‌ای.

شهر داری تهران تابستان هر سال برای بالابردن سطح شادابی و نشاط اجتماعی و غنی‌سازی اوقات فراغت شهروندان تهرانی، برنامه‌هایی مختلفی را برگزار می‌کند. برنامه تابستانی شادستان، سه سال است که با هدف پر کردن اوقات فراغت جوانان و خانواده‌ها برگزار می‌گردد. این برنامه‌ها می‌خواهند نوعی از فراغت را به شهروندان تهرانی عرضه کنند که در راستای فرهنگ و ارزش‌های ایرانی-اسلامی باشد و به بیانی دیگر نیازهای فراغتی شهروندان ذیل نکوداشت و پاسداشت مناسبت‌های مذهبی و ملی تامین گردد. یعنی ماهیت و هویت این برنامه‌ها متناسب با بافت و خواست جامعه خودمان باشد و مردم آن را متعلق به فرهنگ خودشان بدانند. از سویی دیگر مدیران هر ساله خود را ملزم می‌دانستند، مشارکت ذینفعان، فرهیختگان شهر و ذینفعان در برگزاری این برنامه‌ها جلب کنند تا علاوه بر تحقق نشاط اجتماعی و غنی‌سازی اوقات فراغت شهروندان، هدفی پایدار تر همچون ارتقای بازاریابی سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی شهر نیز حاصل شود. تجارب و شواهد علمی نشان می‌دهند، رضایتمندی شهروندان در برنامه‌هایی که خود در آن مشارکت دارند، بسیار بالاتر است. به همین ترتیب مدیران شهری، برای افزایش رضایتمندی شهروندان تهران از همه‌ظرفیت‌های موجود برای بهره‌مندی از مشارکت آنها استفاده کردند.

دلیل خطر ابتلا شهروندان به ویروس کرونا به یک‌باره بسستر برگزاری برنامه‌های شهرداری مجازی و غیر حضوری شد. آشکار است از آنجا که این شرایط پیش‌تر تجربه نشده بود و هیچ تجربه مدیریتی در خصوص آن وجود نداشت، برنامه‌ریزی و مدیریت این بحران را با ابهام و پیچیدگی روبرو کرد.

پهنه‌بندی؛ راهکاری برای هماهنگی بافت مناطق با ماهیت برنامه

دومین تجربه جدید شادستان ۱۳۹۹، تهیه پهنه‌بندی تهران بود؛ اما منظور از «پهنه‌بندی تهران» چیست؟ یعنی کارشناسان و صاحب‌نظران اجتماعی، تمامی مناطق شهر تهران را به چهار پهنه تقسیم کردند که مبنای تقسیم‌بندی آنها کمترین تفاوت، و بیشترین شباهت، در ویژگی‌های فرهنگی،

تجربه‌های جدید شادستان ۹۹

شادستان ۱۳۹۹ تجربه‌های جدیدی برای شهرداری تهران داشت. اولین تفاوت این شادستان با برنامه‌های مشابه در سال‌های پیش از آن، ظهور ویروس به نام کووید-۱۹ بود. در شروع تابستان امسال حدود ۴ ماه کرونا کل جامعه ایران و جهان را درگیر خود کرده بود؛ به طوری که دیگر برگزاری برنامه‌های فراغتی با ساختار و کلیشه‌های پیشین امکان‌پذیر نبود و مدیران فرهنگی-اجتماعی شهر باید به دنبال راهکارها و قالب‌های جدید اجرایی رفتند. این در حالیست که ماهیت غالب برنامه‌های شهرداری که درست تا پیش از اسفندماه ۱۳۹۸ برگزار می‌گشت، بیرونی و میدانی بود، و لذا ساختارهای اداری و اجرایی وزیر ساخت‌های موجود همگی با برنامه بیرونی و حضوری تناسب و سازمان یافته بودند. به همین دلیل در سال جاری به

کرونا و پیچیدگی اجرای یک برنامه فراغتی

اما مرحله اجرایی برنامه نیز پیچیدگی‌های خود را داشت. در تمامی مراحل مدیران شهری، خود را متعهد به سلامت شهروندان می‌دانستند. به همین دلیل رعایت آخرین ابلاغیه‌ها و دستورالعمل‌های

دولتی و غیردولتی اعم از مساجد، پایگاه‌های بسیج و سازمان‌های مردم‌نهاد دعوت شد تا در برگزاری برنامه حضوری فعال داشته باشند. شادستان سال ۱۳۹۹ برگزار شد و شهرداری تهران تجربه‌های جدیدی در حوزه اجرایی و برنامه‌ریزی تهران بدست آورد. شهروندان نیز با شکل جدیدی از فراغت شهری آشنا شدند. کرونا ظرفیت‌های جدیدی برای پر کردن اوقات فراغت را پیش‌روی مدیران فرهنگی و شهروندان گذاشت.

بهداشتی مصوب ستاد ملی و ستاد فرماندهی مقابله با کرونا در کلانشهر تهران سرلوحه اجرای برنامه‌ها بود. «تهران شهری برای همه» نیز الگوی مهم پیش‌روی مدیران فرهنگی-اجتماعی شهر تهران بود. برای آنکه تهران به شهری برای همه تبدیل شود نیاز بود در تمامی مراحل برگزاری شادستان مشارکت شهروندان جلب شود و سلاقی گروه‌های اجتماعی نیز در چارچوب اصلی برنامه گنجانده شود. به همین ترتیب از سازمان‌ها و نهادهای

محرم امسال، تجربه بدیع مدیریت مناسک محرم

شهرداری تهران امسال نیز طبق سنت هر ساله میزبان عزاداران حسینی شد؛ اما سوگواری محرم ۱۳۹۹ به دلیل فراگیری ویروس کرونا موقعیتی بود که پیش از این هرگز اتفاق نیفتاده بود و هیچ تجربه مدیریتی درباره آن وجود نداشت؛ پس مدیران کنونی در بخش‌های مختلف باید تمامی ظرفیت‌های مجازی و حقیقی این نهاد مردمی را به کار می‌گرفتند تا این آیین مذهبی - معرفتی تمام و کمال برگزار شود و در عین حال سلامت شهروندان تهران نیز به خطر نیفتد. نیل به این مقصود جز با هم‌افزایی مدیران داخل و بیرون از شهرداری تهران هرگز اتفاق نمی‌افتد.

بانوان و بوستان‌ها و فضاهای سبز سطح شهر برای برگزاری مراسم عزاداری توسط هیات‌ها و برپایی موبک‌های سلامت در معابر شهری از مهمترین فعالیت‌هایی است که شهرداری تهران با اتکاء بر آن‌ها تلاش می‌کند به برگزاری مردمی آئین‌های عاشورایی یاری رساند در واقع این فعالیت‌های شهرداری از این رویکرد نشأت می‌گیرد که پاسداشت مناسبت‌های مذهبی و ملی در اصل فعالیتی مردمی است که در آن‌ها سازمان‌های عمومی صرفاً نقش زمینه‌سازی و تسهیل‌گری را ایفا می‌کنند.

منظور شهرداری از تامین زیرساخت ایام محرم چیست؟

محرم امسال به دلیل همزمانی با شیوع کرونا به زیرساخت‌های ویژه‌ای نیاز داشت. در درجه اول عرصه‌ها و مکان عمومی روباز باید شناسایی می‌شدند که ترافیک و ازدحام جمعیت برای ساکنان منطقه مزاحمت ایجاد نکند به همین ترتیب شهرداری لیستی از مکان‌های مجاز روباز متعلق به سازمان ورزش و فضاهای سبز و پارک‌ها را شناسایی و آنها را مجهز به لوازم نورپردازی و صدا، موکت و... کرد. به همین ترتیب شهرداری با ضد عفونی و نظافت مستمر مکان برگزاری مراسم نیز از سلامت شهروندان شهر صیانت می‌کرد

عطر سیب؛ عاشورایی کردن فضای مجازی

بیش از ده سال است که «عطر سیب» پیام‌آور حلول محرم در کوچه خیابان‌های تهران است و متولیان مساجد، هیئات و حسینیه‌های تهران اکران پرچم‌های آن را مصداقی برای برافراشتن بیرق‌های حسینی در شهر قلمداد می‌کنند. در محرم ۱۴۴۲ با تداوم بروز و شیوع ویروس کرونا شکل و محتوای نمایشگاه عطر سیب تغییرات اساسی کرد و از جغرافیای واقعی شهری به فضای مجازی تغییر یافت. از میان محتویات صوتی می‌توان به ۲۰ قسمت پادکست با موضوع بررسی کتاب «روایت‌های عاشورایی» و ۲۰ قسمت تعزیه رادیویی تولید شده، اشاره کرد.

به همین ترتیب در خصوص تولید تصویر می‌توان به تولید آیت‌های تصویری «پرده خوانی عاشورایی» و تولید ۲۰ قسمت آیت‌نوحه - موشن ترکیب عکس‌های برگزیده مناسک عاشورایی تهران و نوحه‌های به یادماندنی از مادحین سرشناس تهرانی اشاره کرد. از دیگر محتواهای تولید شده می‌توان به تولید برنامه گفت‌وگو محور با موضوع چشم‌اندازهای فرهنگی و هنری مناسک عاشورایی و تولید پست‌هایی از عکس‌های عاشورایی به همراه کپشن‌های کوتاه (متن‌های خیلی کوتاه عاشورایی) اشاره نمود.

مردم است. شهرداری تهران در اقدامی رو به جلو امسال تلاش کرد، تا میزبانی این مناسک را به صاحبان حقیقی و تاریخی این سنت دینی - معرفتی بازگرداند. به همین مناسبت شهرداری تهران تلاش کرد با فراهم آوردن تجهیزاتی نظیر توزیع پرچم، تامین مواد ضد عفونی، برپایی استندهای فضای باز و موبک‌های تنها تامین‌کننده زیرساخت‌ها و سخت‌افزارهای این مراسم باشد و امور نرم‌افزاری برنامه به متولیان حقیقی آن، یعنی مردم سپرده شود. به همین منظور زیرساخت‌ها و امکانات شهرداری نیز توسط ادارات کل معاونت‌های امور اجتماعی و فرهنگی و خدمات شهری و محیط زیست و سازمان‌های فرهنگی و هنری شهرداری تهران، سازمان ورزش و سازمان بوستان‌ها و فضای سبز در اختیار عزاداران حسینی قرار گرفته.

شهرداری چطور محرم را مردمی کرد؟

مشارکت در برافراشتن پرچم عزای حسینی و بسیاه پوش کردن معابر و فضاهای شهری، برگزاری نمایشگاه مجازی عطر سیب، اجرای طرح کوچه‌های حسینی، آماده‌سازی مطابق با پروتکل‌های بهداشتی و در اختیار گزاردن فضاهای ورزشی، بوستان‌های اختصاصی

صیانت از بیت‌المال؛ آرمان عاشورا

هر ساله درون‌نگری و بخششی‌نگری برخی نهادها و بی‌اطلاعی سازمان‌ها از فعالیت‌های مناسبتی یکدیگر سبب اتلاف بیت‌المال و در نتیجه نارضایتی مردم می‌گشت. شهرداری تهران در محرم امسال تلاش کرد با هم‌افزایی و پرهیز از موازی‌کاری با سایر نهادها و سازمان‌های فعال در این عرصه مانع از هدر رفتن بیت‌المال شود. از همین رو در این ایام در راستای رویکرد تعامل شهرداری با سازمان تبلیغات اسلامی استان تهران، قرارگاه فرهنگی خاتم‌الاولیاء، سازمان اوقاف و امور خیریه استان تهران، بنیاد دعبل خزایی و پویش ایران همدل عملیاتی شد و در نهایت ابتکار عمل مدیریتی شهرداری تهران سبب شد تا سرمایه‌های انسانی و مادی مردم تلف نگردد.

مردمی کردن عاشورا؛ بازگشت

هوشمندانه به مناسک اصیل

شیعیان همواره نسبت به برگزاری سوگواری عاشورا اهتمام داشتند؛ حتی در دورانی که حاکمان مانع برگزاری آیین عزاداری محرم می‌شدند تا علم امام حسین (ع) هرگز بر زمین نیفتد. عاشورا مناسکی از جنس مردم و برای

گزارشی از برنامه‌های مدرسه تابستانی تهران که با اقبال افکار عمومی روبه‌رو شد

مدرسه‌ای با طعم فرهنگ و هنر

ماه‌هاست شیوع ویروس کرونا در کشور حتی با وجود اقدامات موثر پزشکی و رعایت موارد ایمنی از سوی مسوولان و مردم، باعث بروز نگرانی‌های زیادی شده است. اپیدمی کووید ۱۹ مسوولان را بر آن داشت که پروتکل‌های بهداشتی تدوین کنند و بر این اساس حضور مردم در اجتماع و فعالیت کسب‌وکارهای اجتماعی دچار محدودیت‌هایی شد؛ اما با ادامه یافتن این شرایط تا تابستان، باید تمهیدی اندیشیده می‌شد که اوقات فراغت کودکان و نوجوانان در شرایطی که امکان حضور اجتماعی آنان در جامعه فراهم نیست، به بهترین شکلی سپری شود. با احتساب همه این محدودیت‌ها بود که اداره کل آموزش‌های شهروندی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران با همکاری خانه سینما، اقدام به برگزاری طرح مدرسه تابستانی تهران کرد تا در قالب این حرکت کودکان و نوجوانان شهر تهران در بستری مجازی از محتواهای آموزشی، جذاب و کاربردی استفاده کنند.

موضوعات دوره‌های آموزشی

کارگاه‌های مدرسه تابستانی تهران در قالب موضوعات فرهنگی، هنری، اجتماعی، مهارتی، ایمنی و سلامت، محیط زیست و پسماند برگزار شد. در عین حال هدف از برگزاری هر یک از کارگاه‌ها در قالب موضوعاتی که ذکر شد، ارائه آموزش‌های کاربردی در زمینه موضوعات فرهنگی، هنری و اجتماعی به کودکان و نوجوانان، ارائه محتواهای مناسب آموزشی برای پر کردن اوقات فراغت دانش‌آموزان، به منظور کاهش تردد در مکان‌های عمومی و با استفاده از فضای مجازی؛ آشنا کردن کودکان و نوجوانان با مفاهیم شهروندی و افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان از طریق آموزش‌های غیرمستقیم شهروندی بود که مورد استقبال طیف مخاطب نیز قرار گرفت.

نحوه برگزاری کارگاه‌ها

کارگاه‌های مدرسه تابستانی تهران، در قالب ویدیو کلیپ‌هایی تولید و منتشر شدند. هر کارگاه شامل ۵ جلسه جداگانه با مدت زمان ۱۵ دقیقه طراحی شد. زمان انتشار کارگاه‌ها هم به صورت دو کارگاه در هر هفته در دو بازه زمانی صبح و عصر بود. روزهای پنج‌شنبه، به زنگ‌های موفقیت و زنگ‌های شهروندی اختصاص پیدا کرد و ویدیو کلیپ‌هایی با عنوان این دو زنگ، منتشر شد.

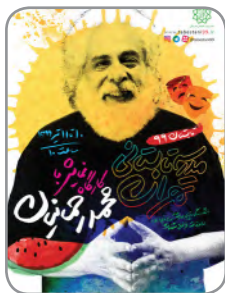
وبسایت مدرسه تابستانی

وبسایت مدرسه تابستانی به نشانی tabestani99.ir بستر مناسبی برای ارائه محتواهای آموزشی مدرسه تابستانی بود. در این وبسایت علاوه بر امکان تماشای تمامی ویدیوها، امکان ارسال فایل تکالیف هر کارگاه نیز وجود دارد و مخاطبان می‌توانند در قالب یک نمودار پیشرفت، وضعیت هر کارگاه و میزان درس‌ها و جلساتی که از هر یک تماشا کرده‌اند، را مشاهده کنند. میزان استقبال از وبسایت مدرسه تابستانی به حدی بود که به طور عمومی ۳۶ هزار نفر مراجعه‌کننده به آن ثبت شده است. همچنین به طور کلی ۳۲۴ هزار نفر از دوره‌های این مدرسه در وبسایت بازدید کرده‌اند.

فعالیت در شبکه‌های اجتماعی

اینستاگرام، تلگرام، توئیتر و شبکه اجتماعی دانش‌آموزان (شاد) از دیگر جاهایی هستند که مدرسه تابستانی در آن‌ها دارای صفحه یا اکانت رسمی است. هدف از فعالیت در شبکه‌های اجتماعی اطلاع‌رسانی درباره فعالیت‌های مدرسه تابستانی متناسب با ظرفیت‌های این شبکه‌ها و مخاطبان هر یک بود. اعلام اخبار مدرسه تابستانی، اطلاعات کلاس‌ها و مدرسان و همچنین نحوه ارتباط با مدرسه تابستانی از جمله مواردی بود که در این شبکه‌ها مطرح می‌شد. اینستاگرام این طرح، ۶۲۵ هزار بازدیدکننده و صفحه آپارات مدرسه تابستانی، ۱۷۰ هزار نفر بازدیدکننده داشته است.

کارگاه نمایش و بازیگری

مدرسه تابستانی تهران کارگاه نمایش و بازیگری را با هدف آشنایی دانش‌آموزان علاقه‌مند به هنر در قالب پنج جلسه با حضور مهتاب نصیرپور و محمد رحمانیان (دو نویسنده و کارگردان تئاتر) برگزار کرد. دروسی که در این کارگاه تدریس شد عبارت بود از آشنایی با هنر نمایش، بازیگری کیست و اهمیت استفاده از ابزار صورت و بدن، ارتباط سازنده و کار گروهی در بازیگری، نمایشنامه و نمایشنامه‌خوانی و خواندن نمایشنامه.

عناوین زیر آموزش دادند: آشنایی با هنر سینما، بررسی امکانات مناسب برای ساخت فیلم، وضوح تصویر و میزاسنن، صداگذاری و تدوین و راهنمای تماشای فیلم.

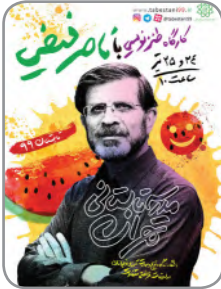
کارگاه گویندگی و اجرا

کارگاه گویندگی و اجرا با هدف آشنایی کودکان و نوجوانان با اصول اولیه مجری‌گری و گویندگی در رادیو و تلویزیون و ارائه تکنیک‌هایی برای پرورش مهارت‌های مربوط به آن با حضور منصور ضابطیان به عنوان مدرس برگزار شد. در این کارگاه سرفصل‌هایی چون آشنایی با گویندگی و اجرا، ویژگی‌ها و تفاوت‌های گوینده و مجری، مهم‌ترین ویژگی یک مجری خوب و تمرین‌هایی برای افزایش مهارت تدریس شد و در نهایت جلسه آخر به جمع‌بندی و تمرین‌های بیشتر اختصاص یافت.

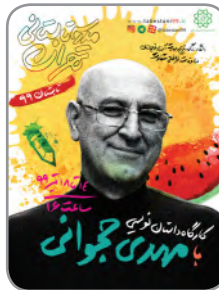
کارگاه طنز نویسی

حوزه طنز از جمله عرصه‌های بسیار جذاب برای نوجوانان است. نوجوانان در کارگاه طنز با کلیات هنر طنز و تکنیک‌هایی برای به کار بردن آن در کلام و نوشتار و ارتقای مهارت‌های مربوط به آن آشنا شدند. ناصر فیض و فرهاد حسن زاده دو مدرس این کارگاه دروسی چون اصول پایه‌ای طنز، اصول پایه‌ای طنز، شخصیت پردازی در طنز، تکنیک‌های طنز نویسی، طنز در شعر و ادبیات فارسی را آموزش دادند و در انتها نوجوانان را برای سرودن شعر طنز آماده کردند.

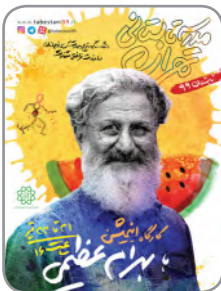
کارگاه نویسندگی

داستان نویسی یکی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مهارت‌ها برای نوجوانان و کودکان محسوب می‌شود. در کارگاه نویسندگی، دانش‌آموزان در دوره‌ای پنج جلسه‌ای، با هنر داستان نویسی آشنا شدند. مدرس این کارگاه مهدی حجوایی بود که دروسی چون آشنایی با داستان نویسی، آشنایی با ساختار داستان، مراحل شکل‌گیری داستان، طرح و کشمکش در داستان و در نهایت پرداخت نهایی داستان را به علاقمندان آموزش داد.

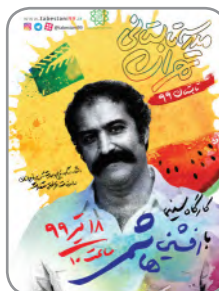
کارگاه انیمیشن و استاپ‌موشن

در کارگاه انیمیشن و استاپ‌موشن، مدرسان از کلیات انیمیشن با نوجوانان صحبت کردند و روش‌های ساخت یک انیمیشن به شیوه استاپ‌موشن را به صورت ساده و کاربردی آموزش دادند. بهرام عظیمی و مهدی خرمیان که از نام‌آوران عرصه انیمیشن هستند، دروسی چون مقدمات فعالیت در حوزه انیمیشن، پیش‌نیازهای انیماتور شدن، نکات نهایی برای ساخت انیمیشن و آشنایی با استاپ‌موشن را به نوجوانان علاقمند آموزش دادند.

کارگاه سینما و فیلم‌سازی آسان

هدف از برگزاری کارگاه سینما و فیلم‌سازی آسان این بود که مدرسان بتوانند اصول پایه‌ای و ضروری فیلم‌سازی را تدریس کنند و روش‌های فیلم‌برداری با گوشی تلفن همراه را آموزش دهند. مدرسان این کارگاه مازیار میری و افشین هاشمی دو کارگردان مطرح سینما بودند که دروسی را با

کارگاه تجربه کتابخوانی

کتاب‌ها به عنوان مهم‌ترین دستاورد فرهنگ یک ملت و عصاره فرهنگ مکتوب، بخش مهمی از علائق فرهنگی کودکان و نوجوانان را تشکیل می‌دهند و کتابخوانی می‌تواند به رشد و پرورش تمامی جنبه‌های

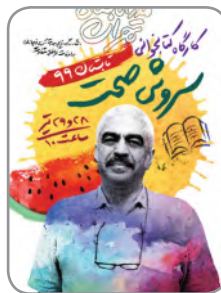
دیدگاه صاحب‌نظران

فعالیت مدرسه تابستانی تهران از دیدگاه صاحب‌نظران دور نماند. حجت نظری، عضو شورای شهر تهران در خصوص فعالیت‌های این مدرسه گفت: «این شایسته نیست که محتواهای آموزشی و سرگرمی را صرفاً در سائیتی خاص قرار دهیم، بلکه باید با رایزنی شریطی فراهم کرد تا این ویدیوها در بسیاری از بسترهای پخش فیلم نظیر وی‌او‌دی‌ها هم امکان پخش داشته باشند. فراموش نکنیم که در این اقدام هدف شهرداری سوددهی یا درآمدزایی نیست، بلکه ارائه خدمات به مردم است و باید از این خدمات به بهترین شکل ممکن استفاده کرد.»

این نظر است که اقدام شهرداری تهران «یک حرکت درست محتوایی برای جذب خانواده‌هاست» او می‌گوید: «ارائه محتوای آموزشی در قالب فرهنگ و هنر یک حرکت الگویی است و باید گفت با وجود همه دیر کردها، هنوز هم برای جذب مخاطبان در سنن نوجوانی دیر نیست و می‌توان با استفاده از محتوای به روز و متفاوت، نوجوانان را جذب کرد تا علاوه بر آگاهی‌رسانی، به نشاط آنان کمک شود.» اسماعیل بحری‌زاده، قائم مقام وزیر آموزش و پرورش در سازمان دانش‌آموزی هم با بیان اینکه با توجه به شیوع ویروس کرونا در کشور و محدودیت‌های مربوط به منابع مالی، بخش‌ها و ارگان‌های مختلف باید سطح هم‌افزایی و همکاری خود در حوزه

کریم آسایش، فعال حوزه شهری نیز معتقد است: «فعالیت‌های فرهنگی، آموزشی و فراغتی جزء وظایف ثانویه شهرداری محسوب می‌شود. البته شهرداری باید به این مهم توجه داشته باشد که این وظایف با فعالیت شهرها و آموزش شهروندی پیوند داشته باشد، چرا که متولی آموزش شهروندی شهرداری بوده، اما حوزه‌های عمومی فرهنگی و آموزشی متولیان دیگری هم دارد.» از نظر او با توجه به شیوع کرونا که فاصله‌گذاری فیزیکی هم لازم است و با توجه به این که بسیاری از شهرها دسترسی به امکانات آموزشی و فرهنگی ندارند، کلاس‌های آنلاین رایگان می‌تواند به محرومیت‌زدایی کمک بسیاری کند. اما الله قرایی مقدم، جامعه‌شناس هم بر

شخصیتی و اجتماعی ایشان یاری رساند. در کارگاه کتابخوانی، کودکان و نوجوانان با روش‌هایی برای کتابخوانی موثرتر آشنا شدند. مدرس این کارگاه، سروش صحت سرفصل‌هایی چون چرا باید کتاب بخوانیم؟، چرا کتاب نمی‌خوانیم؟، چه کتاب‌هایی بخوانیم؟، اهمیت خاطر نویسی و لذت کتاب خوانی را به نوجوانان تدریس کرد.

کلاس قصه‌های قرآنی

آموزش مفاهیم قرآنی به کودکان و نوجوانان از آموزش‌های ضروری در حوزه مفاهیم دینی است، چنانچه این آموزش‌ها با روش‌های جدید و نیازهای کودکان و نوجوانان همراه شوند، اثرگذاری بیشتری خواهند داشت. کلاس قصه‌های قرآنی در یک دوره پنج جلسه‌ای، توانست پنج قصه که بازتاب‌دهنده آموزه‌های قرآن کریم است، را برای مخاطبان روایت کند. حسن حبیبی مدرس این کلاس داستان‌هایی چون: ارباب و بابابزرگ، پادشاه و بنا، پسر بچه و عینک، حل مشکلات با قرآن و حضرت ابراهیم (ع) و نمرود را برای مخاطبان روایت کرد.

کارگاه سواد رسانه‌ای

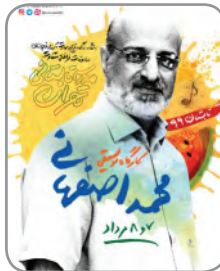
استفاده از فضای مجازی و در دسترس بودن رسانه‌ها، آشنایی با انواع رسانه و افزایش سواد رسانه‌ای را برای کودکان و نوجوانان ناگزیر کرده است. در کارگاه سواد رسانه‌ای، کودکان و نوجوانان با تکنیک‌های به کار رفته در رسانه‌ها و پیام‌های تصویری آشنا شده و دریافتند چگونه تصاویر را معنی کرده و مفاهیم آشکار و پنهان آن را مشخص سازند. سیدبشیر حسینی که نامی

آشنا در حوزه رسانه است، سرفصل‌هایی با عنوان آشنایی با درک مفاهیم پیام‌ها، مثال‌هایی برای درک بهتر پیام، تحلیل یک فیلم کوتاه، کشف پیام‌های پنهان و تکنیک‌های اقناع در رسانه‌ها را تدریس کرد.

آموزش دوچرخه‌سواری در شهر

استفاده کمتر از وسایل نقلیه عمومی و جایگزین کردن وسایل حمل و نقل عمومی و همچنین استفاده از دوچرخه، فعالیت‌هایی است که دارای اثرات محیط زیستی نیکویی برای شهر و شهروندان است. باقر داوودی پور در این بخش دوچرخه‌سواری را آموزش می‌داد.

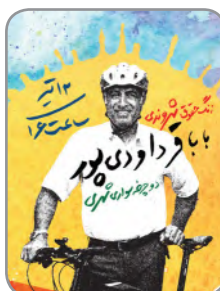
کارگاه آهنگسازی و خوانندگی

باتوجه به اهمیت سن فراگیری موسیقی و تاثیر فراوانی که آموزش موسیقی بر سنین پایین و در کودکی بر جای می‌گذارد، بسیاری از والدین تلاش می‌کنند تا کودکان را با مفاهیم اولیه موسیقی آشنا کنند. در کارگاه آهنگسازی و خوانندگی مدرسه تابستانی تهران، به اصول اولیه آهنگسازی پرداخته شد. محمد اصفهانی یکی از خوانندگان مطرح، فهرستی چون آشنایی با اصول اولیه آهنگسازی، انتخاب ساز مناسب، چگونه از موسیقی لذت ببریم؟، مقدمات موسیقی و آواز و آموزش آواز و صداسازی را به نوجوانان آموزش داد.

مقدمت موسیقی و آواز و آموزش آواز و صداسازی را به نوجوانان آموزش داد.

زنگ‌های شهروندی

اهمیت کسب مهارت‌های اجتماعی برای مسئولیت‌پذیری و مشارکت شهروندی و لزوم آموزش مفاهیم شهروندی به کودکان و نوجوانان شهرداری تهران را برآن داشت تا برنامه‌ای تحت عنوان زنگ‌های شهروندی در مدرسه تابستانی تهران راه‌اندازی کند. در این برنامه که در مدت زمانی ۵ هفته در روزهای پنج‌شنبه ارائه شد، آموزش‌هایی از سوی الگوهای نقشی معتبر، همچون فعالان مدنی و

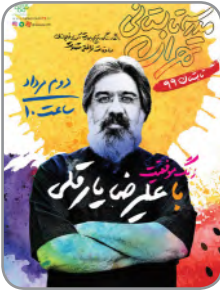
غنی‌سازی اوقات فراغت دانش‌آموزان را ارتقا دهند، ادامه داد: «شهرداری تهران بسیاری از موضوعات آموزشی همچون گویندگی، نویسندگی، فیلم‌سازی و... را که برای نوجوانان از جذابیت بالایی برخوردار است در قالب دوره‌های آموزشی به شکل مجازی و البته رایگان در اختیار عموم قرار داده که کار شایسته‌ای است.» عبدالرضا فولادوند، مدیرکل آموزش و پرورش شهر تهران معتقد است: «در شرایطی که به دلیل شیوع ویروس کرونا امکان حضور نوجوانان در مراکز فرهنگی، مدارس و پایگاه‌های تابستانی وجود ندارد، اجرای طرحی مانند مدرسه تابستانی تهران جایگزین بسیار خوبی برای پر بار کردن اوقات فراغت نوجوانان است.» از سوی دیگر شهربانوانی، عضو شورای

شهر تهران هم بر این نظر است که: «معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران با اجرای طرح «مدرسه تابستانی» درصدد است تا با توجه به شیوع ویروس کرونا، برای نسل نوجوان و جوان که بسیار پراثری است و نمی‌تواند در محیط بسته بماند، محتوا تولید کند و به دانش‌آموزان آموزش دهد.» مصطفی اقلیما، جامعه‌شناس با انتقاد از اینکه ما به بچه‌ها چیزهایی را می‌آموزیم و آنان را به چیزهایی معتقد می‌کنیم که جامعه و خانواده برایشان ارزش چندانی قائل نیستند، گفت: «معمولا خانواده‌ها برخورد خوبی با علاقه‌فرزندان‌شان به نقاشی یا سینما ندارند. چنین فضایی نوجوان را سرخورده می‌کند. باید برای آینده برنامه‌ریزی داشته باشیم تا فرد آسیب نبیند. بچه‌ها نیاز دارند تا از سوی

خانواده خود حمایت شوند. به همین دلیل چنین برنامه‌ای می‌تواند بسیار عالی باشد. ضمن اینکه باید از خانواده‌ها کمک بگیریم و با این حساب بازخورد مدرسه تابستانی بهتر خواهد بود.» وحید شالچی، معاون فرهنگی دانشگاه علامه طباطبایی با اشاره به پتانسیل مناسب آموزش‌های مجازی گفت: «یکی از مزیت‌های اجرای آموزش‌های مجازی این است که با وجود دوری مکانی، می‌توان هر جای کره خاکی به این برنامه‌ها دسترسی داشت.» احسان رضایی، خبرنگار و نویسنده هم که خود از برنامه‌های مدرسه تابستانی استفاده می‌کند، در این خصوص گفت: «توصیه می‌کنم بچه‌ها از برنامه‌های این مدرسه استفاده کنند، چون خلاقانه و با حضور مدرسان خوب است.»

فرهنگی، به مخاطبان ارائه شد.

مسابقات قهرمانی دو و میدانی داخل سالن آسیا و در سال ۲۰۱۸ مدال برنز رشته دو و متر هشتمین دوره مسابقات قهرمانی دو و میدانی داخل سالن آسیا را به دست آورد. فصیحی در این ویدیو از تلاش‌ها و چالش‌هایش برای موفق شدن گفت. همچنین دکتر علیرضا یارقلی فارغ التحصیل دکترای پزشکی و تخصصی طب سنتی و مدرس دانشگاه شریف و تهیه‌کننده برنامه‌های حوزه سلامت دیگر فردی بود که در این ویدیو از

موفقیت‌ها و تجربیاتش گفت. او از سال ۱۳۷۸ به‌عنوان مشاور در نگارش و تهیه برنامه‌های اجتماعی، علمی و سلامت وارد صداوسیما شد و از سال ۱۳۸۳ در سمینارهای مختلف به‌عنوان سخنران شروع به فعالیت کرد. فرشته کریمی هم که سال‌ها عضو تیم ملی فوتبال زنان ایران است و تا به حال دو بار قهرمانی در آسیا را کسب کرده و سه دوره نیز در جام جهانی فوتبال شرکت کرده است؛ در این ویدیو از مشکلاتی که بر سر راه قهرمان بودنش تجربه کرده، گفت.

مدرسه تابستانی برای ناشنوایان

رفع نیازهای ناشنوایان به عنوان گروهی از کودکان و نوجوانان با نیازهای ویژه، قسمت دیگری از محتواهای مدرسه تابستانی را در بر می‌گرفت. مدرسه تابستانی توانست کلاس‌ها و دوره‌هایی را برگزار کند که با مهارت‌های این طیف سازگاری دارد. در این راه ویدیوها با مشورت اساتید و صاحب نظران این حوزه، به زبان اشاره تبدیل و در نهایت همراه با این زبان، منتشر شد.

برگزاری مسابقه مدرسه تابستانی تهران

امکان ارسال فایل در سایت مدرسه تابستانی تهران با هدف برگزاری مسابقه‌ای در مدرسه فراهم شد تا از میان تمامی فایل‌های ارسالی مخاطبان در رشته‌های مختلف، به بهترین آن‌ها، جوایزی تعلق گیرد. برای شرکت در مسابقه لازم بود کودکان و نوجوانانی که در سایت ثبت‌نام کرده‌اند با داشتن نام کاربری و رمز عبور، تکالیف مربوط به هر کارگاه را جداگانه ارسال کنند.

مدرسه تابستانی استفاده کنند. این هنرمند همچنین برگزاری مسابقه مدرسه تابستانی را مهم ارزیابی کرده و می‌گوید: «اینکه حضاران در این دوره‌ها باید تکالیف خود را به وبسایت مدرسه تابستانی ارسال کنند، امتیاز دیگری است که باعث می‌شود ارتباط دوسویه شکل بگیرد.»

منصور ضابطیان، مدرس کارگاه گویندگی و اجرا هم که سابقه قابل توجهی در این عرصه دارد، می‌گوید: «این دوره‌ها می‌تواند راهی پیش پای نوجوانان بگذارد تا علاقه خود را بشناسند و محک بزنند یا استعداد خود را کشف کنند. در عین حال نباید توقع داشت مخاطب با دیدن پنج ویدیوی آموزشی در مدرسه تابستانی گوینده، بازیگر یا قصه‌نویس شود و البته هدف مدرسه تابستانی هم صرفاً این نبوده است.»

ناصر آویژه، بازیگر و کارگردان تئاتر که چندان نگاه مثبتی نسبت به آموزش‌های مجازی و آنلاین ندارد، می‌گوید: «فکر می‌کنم تأثیری که کلاس حضوری می‌تواند داشته باشد، کلاس مجازی ندارد؛ چون ارتباط بین همسالان اتفاق نمی‌افتد. بچه‌ها در یک فعالیت گروهی و اجتماعی نکات زیادی را یاد می‌گیرند که در بخش مجازی چندان وجود ندارد. اما در شرایط فعلی ناگزیریم از این فضا استفاده کنیم.»

فرهاد حسن‌زاده، طنزنویس هم با تأکید بر اینکه آموزش در قالب آنلاین پوشش گسترده‌ای در شهرها و روستاهای کوچک دارد، تصریح می‌کند: «با این دوره‌ها فاصله‌ها برداشته شده و کودکان و نوجوانان در شهرها و روستاهای کوچک که بیش از سایرین نیاز به چنین آموزش‌هایی دارند می‌توانند از محتوای

آموزش زندگی با پسماند کمتر

مسئله پسماند در تهران، مسئله‌ای مهم و دارای ابعاد گوناگون اجتماعی و فرهنگی و محیط زیستی است که پرداختن به آن و ارتقای مهارت‌های شهروندان برای تولید پسماند کمتر، در دستور کار بسیاری از سازمان‌های مربوط قرار گرفته است. آیه حمداوی (فعال محیط زیست) مدرس دوره زندگی با پسماند کمتر، تلاش کرد تا راه‌های کاهش پسماند و زباله را آموزش دهد.

زنگ ایمنی

آتش‌نشانی از مشاغل سخت و دارای خطرات فراوانی است. در این دوره "مشکل گشا" که خود یک داوطلب آتش‌نشانی است، از تجربیات خود در زمینه افزایش ایمنی در منازل برای جلوگیری از آتش‌سوزی گفت.

زنگ شهروندی بارضاکیانین

رضا کیانین که از بازیگران با سابقه سینما، تئاتر و تلویزیون است و تاکنون سه مرتبه برنده سیمرغ بلورین برای فیلم‌های کفش‌هایم کو؟، خانه‌ای روی آب و آژانس شیشه‌ای شده، در این ویدیو از مهارت‌های شهروندی گفت.

زنگ‌های موفقیت

زنگ موفقیت در مدرسه تابستانی تهران، هر هفته روزهای پنجشنبه در قالب تولید و انتشار ویدیو کلیپی برگزار شد. در این زنگ افراد موفق در حوزه‌هایی که موفقیتی به دست آورده‌اند، تجربه‌های خود را با نوجوانان و کودکان در میان گذاشتند. برای مثال حبیب احمدزاده رمان‌نویس، مستندساز، فیلمنامه‌نویس، کارگردان و محقق حوزه دفاع مقدس یکی از افرادی بود که در این ویدیو کلیپ تجربیاتش را بیان کرد. احمدزاده

فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد ادبیات نمایشی از دانشگاه هنر تهران است و فیلمنامه «توبوس شب» و رمان «شش‌طرح با ماشین قیامت» از موفق‌ترین آثار اوست. فرزانه فصیحی دیگر فردی بود که در این قالب به بیان تجربیاتش پرداخت. او که رکورددار دوی سرعت و عضو تیم ملی دو و میدانی زنان ایران است، در سال ۲۰۱۶ مدال نقره بخش تیمی رشته دوی ۴ در ۴۰۰ متر امدادی در هفتمین دوره

دیدگاه هنرمندان

به جز صاحب‌نظران و مسوولان، هنرمندان نیز نظرات قابل تاملی در خصوص برنامه‌های مدرسه تابستانی تهران داشتند. مهدی حجوانی، مدرس کارگاه داستان‌نویسی مدرسه می‌گوید: «برنامه‌های آموزش آنلاین باید به صورت جدی در دستور کار قرار گیرد. چرا که در همین مدرسه تابستانی برای اولین بار کودکان و نوجوانان مناطق دور افتاده که استعدادهای آنها هیچ‌جا ساکنان شهرها بزرگ کم ندارد، توانستند از این آموزش‌ها بهره‌مند شوند؛ اتفاقی که پیش‌تر امکان آن وجود نداشت.»

بازگشت
مردم به
خیابان

برج میلاد و ظرفیت‌های مغفول مانده

مجتبی حسینی توسل
مدیر عامل برج میلاد

از سال ۱۳۷۱ که ایده ساخت برج میلاد مطرح شد تاکنون نزدیک به ۳۰ سال گذشته است. برج میلاد اکنون به عنوان نماد شهر تهران در سطح ملی و بین‌المللی شناخته می‌شود. چنان که پس از گذشت حدود ۱۲ سال از بهره‌برداری آن گردشگران خارجی به عنوان نمادی از تهران برای بازدید به مجموعه برج میلاد مراجعه می‌کنند. سازه برج میلاد، نشان از توان فنی و مهندسی کشورمان دارد. در زمان ساخت سازه و تکمیل رأس برج، بسیاری از شرکت‌های بین‌المللی فعال در این حوزه اعلام کردند که ساخت و تکمیل برج از توان فنی و مهندسی ایران خارج است. اما با زحمات مهندسان و فرزندان ایران زمین، این سازه تکمیل و توان فنی و مهندسی کشور به جهانیان اثبات شد. همین موضوع تصویری متفاوت از ایران و توانمندی ایرانیان را در ذهن بازدیدکنندگان داخلی و خارجی تداعی می‌کند. اداره چنین مجموعه‌ای نیازمند اتخاذ رویکردهای دقیق است. مدیریت مجموعه برج میلاد در طول سال‌های گذشته با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده است. در حوزه مالی یکی از اهداف ما در این مجموعه ایجاد انضباط مالی و شفافیت بوده است. بر اساس گزارش حسابرسان، مجموع درآمد شرکت برج میلاد در سال ۹۷ حدود ۴۳ میلیارد تومان و هزینه‌های انجام شده بیش از ۵۰ میلیارد تومان بوده است. بنا بر این گزارش کسری درآمد و مازاد هزینه‌های ثبت شده فقط در سال ۹۷ نزدیک به ۱۰ میلیارد تومان بوده است. به علاوه بیش از ۳۰ میلیارد تومان هم بدهی‌های ثبت شده سنوات قبل باقی مانده بود که به این رقم افزوده شد. این وضعیت موجب شد تا بکوشیم شیوه اداره مجموعه را بهینه‌سازی کنیم. همچنین در سال ۹۸، برای اولین بار بر اساس تصمیم شورای شهر مجموعه برج میلاد هیچ اعتبار و بودجه‌ای از شهرداری دریافت نکرد. رویکرد اصلی این تصمیم اداره مستقل و خودگردان برج میلاد بود. ما تلاش کرده‌ایم که به میزان بدهی‌ها افزوده نشود و به مرور بدهی‌های قبلی را هم بپردازیم. یکی از مهمترین اقدامات در حوزه مالی ایجاد و اعمال انضباط مالی و اصلاح نظام تعرفه‌ها است، که نتیجه آن افزایش درآمد و کاهش بدهی‌ها بود. منظور از اصلاح تعرفه‌ها الزاماً افزایش ارقام نیست. تعرفه‌ها

برای زمان‌ها و موضوعات و مناسبت‌های مختلف باید متفاوت باشد. چرا که همین موضوع خود موجب ایجاد جاذبه و توجه برای استفاده از خدمات مجموعه برج میلاد می‌شود. به کارگیری و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های خالی مجموعه سیاست دیگر ما بود و خوشبختانه این اقدامات به بهبود شرایط مالی مجموعه کمک کرد. در شرایط نامساعد اقتصادی کشور، ما جزو معدود بنگاه‌های کشور بودیم که توانستیم چنین رکوردی را ثبت کنیم. در حالی که برخی بنگاه‌ها تلاش کردند در شرایط تحریم با ایجاد انحصار منافع مالی خود را افزایش دهند. ولی ما برای کسب این رکورد از چنین مزیتی برخوردار نبودیم. پیشتر هم اشاره کردم یکی از عوامل و روش‌هایی که به افزایش درآمد این مجموعه کمک کرد، بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های موجود بود. در رویکرد جدید نیز استفاده حداکثری از فضاها موجب افزایش فروش شد. همچنین افزایش فروش بلیط برای بازدید از برج میلاد یکی از راه‌های افزایش درآمد برای مجموعه محسوب می‌شود. این هدف از طریق اجرای برنامه بازاریابی و تبلیغات و هدف قرار دادن بازارهای متمرکز مانند محیط‌های آموزشی و سازمان‌ها محقق شد. کار شاخص و متمایز دیگر مجموعه برج میلاد توافق با موزه ملی ایران برای معرفی مجموعه‌های موزه ملی است. به این معنا که مجموعه‌های موزه ملی را در برج میلاد به مردم معرفی کنیم تا گردشگران داخلی و خارجی بتوانند از آنها بازدید کنند. اولین پروژه این طرح نمایش سردیس سرریز هخامنشی بود که با استقبال بازدیدکنندگان داخلی، گردشگران خارجی و حتی دانشجویان و استادان رشته باستان‌شناسی مواجه شد. از دیگر اقدامات می‌توان به برگزاری گالری مشترک هنرمندان ایرانی و ترکیه‌ای اشاره کرد که با استقبال زیادی از سوی هنرمندان، علاقه‌مندان و بازدیدکنندگان مواجه شده است.

این اتفاقات نشان می‌دهد که مجموعه برج میلاد می‌تواند نگین فرهنگی و هنری شهر تهران باشد. در واقع تقویت ظرفیت‌هایی که از قبل طراحی و فراهم شده می‌تواند مجموعه برج میلاد را به مرکز دیپلماسی فرهنگی و هنری کشور تبدیل کند. چرا که به طور دائم گردشگران داخلی و خارجی برای بازدید از برج میلاد مراجعه می‌کنند. همچنین اکثر شخصیت‌های کشورهای دیگر که در اجلاس‌های رسمی ایران حضور پیدا می‌کنند و میهمانان رسمی دستگاه‌های مختلف، بازدید از برج میلاد را در برنامه‌های خود قرار می‌دهند. با سرمایه‌گذاری مناسب فارغ از نگاه اقتصادی در حوزه هنری، فرهنگی و حتی اجتماعی می‌توانیم این ظرفیت‌ها را تقویت کنیم. ظرفیت‌های اصلی این مجموعه در حوزه فرهنگی، هنری و اجتماعی است که متأسفانه در سایه نگاه اقتصادی، مغفول واقع شده است. توصیه بنده به همکاران، دوستان و تصمیم‌گیرندگان در مدیریت شهری این است که از ظرفیت فرهنگی و هنری مجموعه بیشتر استفاده شود. این امر هم می‌تواند ارائه خدمات به مردم شهر و کشور را تقویت کند و هم موجب استفاده بهینه از ظرفیت‌های مجموعه شود.

تهران؛ میراث‌دار گردشگری شهری ایران

مهرشاد کاظمی
رئیس ستاد گردشگری تهران

امروزه صنعت گردشگری به یکی از ارکان اصلی اقتصاد تجاری جهان مبدل شده است و بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاستگذاران توسعه، از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. در سال‌های گذشته شهرداری تهران بیشترین درآمد خود را از فروش تراکم به دست می‌آورد اما اکنون به لحاظ پیچیدگی‌های مالی، بهتر است منبع درآمدی به گونه‌ای تعریف شود که فرآیند توسعه پایدار شهری نیز به خطر نیفتد. با این دیدگاه شاید بتوان گردشگری را به عنوان بهترین منبع درآمد شهری تهران به حساب آورد. چنان که بسیاری از کشورهای دیگر نیز از همین حوزه در شهرهای مختلف خود درآمدهای کلانی دارند.

سلامت شهروندان اولویت شهرداری تهران

زینب نصیری
مدیر کل سلامت شهرداری تهران

ارتقا سلامت جسمی، روانی و اجتماعی شهروندان بایتخت مهمترین مأموریتی است که اداره کل سلامت شهرداری تهران کوشیده است با هماهنگی با متولی اصلی این حوزه یعنی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دنبال کند. بر اساس آمار

در این راه باید نشانه‌های منفی که تهران به آنها شناخته می‌شود از اذهان عمومی کنار رود. شناسایی و معرفی ویژگی‌های مثبت تهران تنها به عهده شهرداری نیست و نیازمند تعاملات بین سازمانی است.

در تهران با همه تلاش‌هایی که صورت پذیرفته است، همچنان تعریف روشنی از چگونگی روند توسعه و بهره‌برداری موضوعاتی چون بازار و فضاهای داخلی آن مانند اماکن زده‌ها، مساجد، حمام‌های تاریخی فعال و غیرفعال، و مسائل این چنینی نداریم. ریشه اصلی این ضعف نیز در عدم تعاملات میان سازمانی و تدوین تفاهم‌نامه‌های مشترک با ارگان ذیربط است.

مسئله دیگر؛ تابلوهای راهنما و اطلاع‌رسانی آثار تاریخی شهر تهران است که در مرحله آغازین خود قرار دارد. موضوع دیگر ضعف در معرفی و شناخت بسیاری از ظرفیت‌های گردشگری است که می‌توان آن را ناشی از کوتاهی در آموزش به خصوص در میان نسل جوان دانست. دغدغه دیگر ناشی از فقدان تدوین و اجرای سیاست‌های مدون و رسمی و نبود عزم جدی برای بهره‌گیری از منابع انسانی آموزش دیده در صنعت گردشگری است. لزوم استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد از ضروریات اجرایی‌سازی است؛ سمن‌ها در تهیه پرونده ثبت ملی خانه‌های تاریخی، آموزش‌های عمومی در حوزه میراث فرهنگی، برگزاری آئین‌ها و جشنواره‌ها،

مستندنگاری از بناهای تاریخی و فرهنگی، نقش اساسی ایفا کرده و با فراهم آوردن زیرساخت می‌توانند به عنوان بازوی اجرایی شهرداری و ستاد گردشگری عمل نمایند.

برندینگ شهری یکی از مهم‌ترین استراتژی‌های شهرهای مختلف دنیاست و به مفهوم روش‌هایی است که به منظور جذب سرمایه‌های مالی، انسانی یا توریست به کار گرفته می‌شوند. در ابعاد بین‌المللی نیز شهرداری با استفاده از ابزار دیپلماسی فرهنگی و شهری تمام تلاش خود برای نمایش وجوه مثبت این کلانشهر از ایران را دارد. دیپلماسی شهری با فراهم آوردن بستر مناسب برای نمادسازی منجر به ایجاد وجهه خاص بین‌المللی برای شهر شده و جذب گردشگر را افزایش می‌دهد. بازنمایی و برندسازی مناسب شهر برای ارائه تصویر جذاب، مثبت و جذاب بیشتر گردشگران مؤثر بوده و در تهران نیز تلاش شده است تا با بهره‌گیری از این ابزار رسالتی که برای اطلاع‌رسانی و تبلیغ برعهده شهرداری است انجام شود. با توجه به اهمیت برنامه‌ریزی مدون به منظور تقویت و توسعه آموزش برای ارتقاء صنعت گردشگری در ایران و به ویژه در تهران، گام نخست در همین عرصه برداشته شده و در کنار برنامه‌های اجرایی چندین فعالیت اساسی و زیرساختی در یک برنامه ۱۵ ماهه در نظر گرفته شد. بر این اساس در گام نخست می‌توان سند چشم‌انداز

گردشگری تهران را تنظیم کرد و بر مبنای آن سیاست‌گذاری‌ها را به مرحله اجرا رساند. از جمله فعالیت‌های زیرساختی دیگر تشکیل سامانه جامع گردشگری تهران است. در این سامانه تمام مکان‌ها با موضوعات مختلف فرهنگی، تاریخی، دینی، هنری، سلامت و... با توضیحی کامل و جامع دسته‌بندی شده و گردشگر با انتخاب محل مورد نظر می‌تواند اطلاعاتی در مورد هزینه بازدید، نحوه رفت و آمد، اطلاعات تماس، اطلاعات تاریخی و... را به راحتی و دقت بیشتری به دست آورد. طرح دیگر ستاد، ایجاد بانک اطلاعات گردشگری است. این بانک اطلاعاتی، پایگاهی برای دسترسی مستقیم به پایان‌نامه‌های مرتبط با موضوع گردشگری و آثار تاریخی تهران، کتاب‌ها و نشریات تخصصی گردشگری، آشنایی با آژانس‌های خدماتی برتر و فعالان حوزه گردشگری است که علاقه‌مندان می‌توانند به عنوان مرکزی تخصصی از آن بهره‌گیرند. البته این طرح با آموزش در حوزه گردشگری، شناخت تهران و مسائل فرهنگی و هنری همراه است. مخاطبان این آموزش هم در دسته‌بندی عموم مردم، شوراباران، آژانس‌های مسافرتی و تهران‌پژوهان و... هستند. در همین راستا و برای تربیت و آموزش راهنمای متخصص نیز با دانشگاه علمی کاربردی جلساتی داشتیم تا امکان ارائه مدارک معتبر برای این دوره‌های آموزشی فراهم شود.

سازمان جهانی بهداشت عوامل اجتماعی ۷۰ درصد از مولفه‌های تعیین‌کننده سلامت را تشکیل می‌دهند. از همین رو اصلی‌ترین راهبرد مورد توجه اداره کل سلامت شهرداری در این راه اثرگذاری بر سلامت اجتماعی و محیطی شهروندان است. البته بخشی از این تعیین‌کننده‌های کلان مانند بیکاری، فقر، اشتغال و... خارج از حیطه برنامه مدیریت شهری است. اما برخی از این متغیرها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم متأثر از تصمیم‌گیری‌ها یا فعالیت‌های حوزه مدیریت شهری است. در سال‌های پیش، موضوع «سلامت روان» در مجموعه فعالیت‌های شهری به خصوص در برنامه‌ریزی و پشتیبانی شهرداری تهران تعریف نشده بود، اما در سال ۹۹ با همت شورای شهر و پیگیری‌های کمیته اجتماعی و کمیته سلامت، طرح «سلامت روان» به مفاد سیاست‌گذاری‌ها و بودجه اداره کل سلامت شهرداری تهران افزوده شد. اداره کل سلامت تلاش می‌کند از شیوه‌های

مختلف برای افزایش سواد سلامت مردم در حوزه جسمی، روانی، اجتماعی و تعیین‌کننده‌های تأثیرگذار بهره‌گیرد. در حوزه «سلامت اجتماعی»، محور اصلی در گروه کودکان، نوجوانان، جوانان، سالمندان، افراد دارای معلولیت و... وجود دارد. موضوع سلامت اجتماعی چه در ایران و چه در دنیا با دو رویکرد اصلی دیده می‌شود. رویکرد اول توجه به یک جامعه سالم که بزهکاری و اعتیاد در آن کم باشد. رویکرد دوم که اتفاقاً در تمام دنیا بیشتر مورد توجه قرار گرفته، سلامت اجتماعی را به عنوان عامل افزایش کیفیت روابط بین افراد می‌شناسد. در واقع در این رویکرد سلامت اجتماعی با ۵ شاخص اصلی انسجام و اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انطباق اجتماعی و خودشکوفایی اجتماعی اندازه‌گیری می‌شود. بهبود «سلامت روان پرسنل» شهرداری مانند رانندگان تاکسی، اتوبوس‌رانی، مترو، آتش‌نشانی و کسانی که بیشتر با مردم در ارتباطند و به صورت مستقیم خدمات

رسانی می‌کنند، یکی دیگر از راهبردهای اصولی اداره کل سلامت شهرداری تهران است. ما بر این نظریه که توجه به این بخش موجب افزایش سلامت روان کل شهر می‌شود. در این زمینه فعالیت‌هایی در قالب کارگاه‌های اجتماعی، روانشناختی و رویدادهای سلامت محور با برنامه‌های مختص گروه‌های جمعیتی مختلف در حال اجراست. همچنین با برگزاری دوره‌های سلامت روان ویژه کارکنان در پی این هستیم که کیفیت تعامل و ارتباط میان همکاران شهرداری با افراد دارای معلولیت بهبود یابد. در کنار این موارد معتقدیم که گزارش‌دهی دقیق و مستدل می‌تواند به انباشت تجربه و بهبود اجرای برنامه‌ها منجر شود. به همین منظور اطلاعات برنامه‌های در حال اجرای اداره کل سلامت شهرداری در سامانه اطلاعات و آمار ثبت می‌شود. امیدواریم مجموعه این اقدامات در نهایت به بهبود کیفی شاخص‌های کلان سلامت روانی و اجتماعی در کلانشهر تهران بینجامد.

شد. مسابقات منطقه‌ای برگزار و در نهایت برگزیدگان به بخش پایانی و ملی راه یافتند. در مرحله پایانی هم که ۲۶ تا ۳۰ آذرماه برگزار شد، علاوه بر آثار داخلی، آثاری از سایر کشورها به روی صحنه رفت.

در بخش منطقه‌ای قصه‌گویی، برگزیدگان در مرحله کشوری ۳۰ آذر و همزمان با شب بلدیا در تهران باهم رقابت کردند. در بخش «قصه ۹۰ ثانیه» هم که از دوره بیست‌ویکم به جشنواره قصه‌گویی افزوده شده، علاقه‌مندان به قصه‌گویی سرگذشت و نکته‌های عبرت‌آموز زندگی خود یا دیگر افرادی را که شنیده‌اند و برای‌شان جذابیت داشته در قالب یک فیلم ۹۰ ثانیه‌ای روایت کردند و در نهایت، بخش ملی جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در سه گروه دختران و پسران ۱۲ تا ۱۸ سال، زنان و مردان و مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌ها برگزار شد. همچنین در کنار این بخش‌ها، دو بخش دیگر هم با حمایت شهرداری تهران با عنوان «قصه‌های شهر من، تهران» و «باشگاه خبرنگاران ویژه قصه‌های زندگی خبرنگاران به این جشنواره افزوده شده است. اما دیگر بخش جذاب جشنواره، حضور هنرمندانی بود که قصه‌های زندگی خود را روایت می‌کردند؛ گیتی خامنه، بهرام شاه‌محمدلو، مصطفی رحماندوست، مجید قناده، سارا روستاپور و رضا کیانیان از جمله شخصیت‌هایی بودند که روی صحنه آمدند و از قصه‌های زندگی هنری‌شان، کودکی‌شان و سلاقی ادبی‌شان برای مخاطبان گفتند. در کنار این‌ها جشنواره با نمایش‌های عروسکی همراه بود که هم استقبال کودکان را به دنبال داشت هم پدر و مادرها را سرگرم می‌کرد.

تجلیل از مجری قصه‌های خوب

به هر صورت این رویداد فرهنگی با نظم قابل قبولی و با رقابت ۱۷ هزار نفر برگزار و منتخبان آن برگزیده و تقدیر شدند. مراسم اختتامیه آن هم، همزمان با شب بلدیا که «شب قصه‌خوانی» نام گرفت، با حضور فاضل‌نظری، مدیرعامل

گزارشی از بیست و دومین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در تهران

سرزمین قصه‌ها و آینده‌ای که «ساختنی است»

قبل از اینکه کرونا بیاید، پاییز و زمستان ۹۸، برای نونهالان و نوجوانان و هنرمندانی که با این طیف سروکار دارند، سال مهمی بود. یکی از زیباترین رویدادهای این سال، برگزاری جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در تهران بود که هنرمندان حوزه کودک و نوجوان را کنار هم جمع کرد. جشنواره‌ای که با اتفاقات شیرین و جالب بسیاری همراه بود.

اگر قصه‌گویی خوبی داشته باشد روایتش زیباتر و دلنشین‌تر خواهد بود و همدلی و همراهی ما را برمی‌انگیزاند. بیست و دومین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی نیز آذرماه با همین رویکرد و با شعار «آینده ساختنی است» کار خود را آغاز کرد و با همکاری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و شهرداری تهران اتفاقات خوبی را رقم زد. این جشنواره در دو بخش «اجرای صحنه‌ای» و فیلم‌های ارسالی «۹۰ ثانیه» با حضور شرکت‌کنندگان و علاقه‌مندان برنامه‌ریزی

به چشم‌های اهالی این شهر که نگاه کنید، می‌بینید که هر آدمی قصه‌ای دارد از شادی‌ها، غم‌ها، سختی‌ها، آسانی‌ها، تلخی‌ها، شیرینی‌ها، خاطره‌ها، عبرت‌ها و هزاران حرف ناگفته از رویاپردازی‌ها، افسانه‌ها و اسطوره‌ها؛ قصه‌هایی که جهان گذشته را برای ما معنا دار می‌کند و چشم‌اندازی می‌شود برای فردای خوب کودکانمان؛ قصه‌هایی برای خوابیدن؛ قصه‌هایی برای بیدار شدن. این کتاب زندگی ما است. کتابی خاطره‌انگیز و مملو از قصه‌های رنگارنگ که همه ما برای گفتن و شنیدن داریم. کتابی که

قصه‌گویی و توسعه فرهنگی

تقویت رویکردهای فرهنگی به افشار مختلف از جمله نونهالان، نوجوانان و جوانان با راهنمایی نسل مجرب و پیشکسوت می‌تواند چراغ راه پرپیچ و خم فرهنگی جامعه را روشن نگاه دارد. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مدت زمان درازی است که یکی از پرچمداران فرهنگ و تربیت نسل‌های جدید است. جایی

که از آن بزرگانی چون «عباس کیارستمی» و «بهرام بیضایی» و فیلم‌هایی چون «خانه دوست کجاست» و «باشو، غریبه کوچک» بیرون آمده است. حالا نهادهایی که مستقیم و غیرمستقیم مسئولیت توسعه فرهنگی جامعه را به عهده دارند اهمیت این موضوع را در سال‌های اخیر به خوبی دریافته‌اند؛ شهرداری تهران همواره تلاش کرده است مسیر فعالیت مراکز فرهنگی را در چنین روزهایی هموار کند و بسترهای لازم را در اختیار آنها قرار دهد. مدیریت جدید شهری بارها تاکید کرده که فعالیت‌های فرهنگی بخش مهم

و جدایی‌ناپذیر زندگی اجتماعی است و همواره مسئولان شورای شهر و شهرداری تهران در انواع جشنواره‌ها، همایش‌ها و نمایشگاه‌ها شخصا حضور یافته‌اند تا بر اهمیت این موضوع تاکید کنند. موضوعی که به مرور باید در مصوبات این نهادها پرتنگ‌تر هم شود تا یک روز شاهد تحقق شعار «تهران، شهر دوستدار کودک» باشیم. برگزاری پنجمین دوره جشنواره ملی «اسباب‌بازی» در دی‌ماه ۹۸ و برگزاری چهارمین جشنواره مجازی «مادران قصه‌گو» در اردیبهشت‌ماه ۹۹ توسط شهرداری تهران

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، محمدرضا زمر دبان، رئیس جشنواره قصه‌گویی، سروش صحت، دبیر هنری جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی، اعضای هیئت داوران و جمع کثیری از هنرمندان برگزار شد.

آن‌گونه هم که به نظر می‌رسید، جشنواره اهداف برگزارکنندگان را تأمین کرد، چنان‌که محمدرضا زمر دبان، رئیس این جشنواره درباره آن گفت: جشنواره هم به لحاظ کمی و هم کیفی قابل توجه بود. مخاطبانی که از جشنواره استقبال کردند نشان دادند قصه‌گوها توانستند نیاز مخاطبان را پاسخ دهند و امسال ۲۶ هزار و ۵۱۵ بار در کشور قصه‌گویی انجام شد و مخاطبان استقبال چشمگیری از قصه‌ها داشتند.

سروش صحت هم این جشنواره را نسبت به دوره قبلی بهتر دانست و درباره آن گفت: «بنا به دلایلی چند سالی بود که کانون در این عرصه کم‌رنگ شده بود که خدا را شکر مدتی است که دوباره پویا و موثر شده است. در پی این تلاش‌ها سال گذشته که تعداد شرکت‌کننده‌های جشنواره قصه‌گویی به ۱۱ هزار نفر رسید خیلی خوشحال شدیم و همه فکرمان این بود که تلاش کنیم این رکورد را حفظ کنیم. اما امسال با بیش از پنجاه درصد رشد، ۱۷ هزار نفر در این جشنواره شرکت کرده‌اند که شگفت‌انگیز است».

و اختتامیه، مراسمی که با قصه‌گویی رضا کیانیان همراه بود و مرضیه برومند، خالق «شهر موش‌ها» به روی صحنه رفت و اتفاق جالبی را رقم زد و آن تجلیل از مردی بود که چند نسل از ما و او را به خوبی می‌شناسیم و با قصه‌هایش خاطره داریم؛ ایرج طهماسب یا همان «آقای مجری» کلاه قرمزی، که مرضیه برومند درباره او گفت «در مدرسه موش‌ها» با او کار کردم؛ هم صدا می‌گفت هم عروسک‌گردانی می‌کرد. درجه یک عروسک‌گردانی می‌کند این آدم، و شخصیت آقای مجری است» و آقای مجری به روی صحنه آمد و پاسخ داد «هر چه دارم از پیشکسوت‌هایم است که این راه را به من نشان دادند و امیدوارم کار بدی نکرده باشم!» که با تشویق طولانی حضار همراه بود.

نمونه‌هایی است که در کنار جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در پایتخت برگزار شده است. برنامه‌هایی که یادمان می‌آورد همانطور که رضا کیانیان، بازیگر مطرح سینما در اختتامیه این دوره جشنواره قصه‌گویی گفت روح فرزندان این دیار با قصه‌های صیقل‌خورده است که «ایرانیان برای مقابله با تاریکی که در شب یلداست پرنده‌ای را نمی‌کشتند و حیوانی را قربانی نمی‌کردند بلکه به جای آن از شب‌چره استفاده می‌کردند و قصه می‌گفتند» و قصه‌چرایی بود برای روشن ماندن راه نسل‌ها در شب دراز و چله بزرگ.

درباره ارکستر فیلامونیک برج میلاد تهران دستور مستقیم «حناچی» سازها را کوک کرد

اواسط تابستان سال گذشته سالن اصلی مرکز همایش‌های برج میلاد میزبان اولین اجرای ارکستر فیلامونیک برج میلاد تهران به رهبری آرش امینی بود. لوریس چکنواویان آهنگساز برجسته کشورمان نیز در این اجرا به عنوان رهبر ارکستر مهمان حضور داشت و ارکستر قطعه ساخته او با عنوان سویت آرات را نواخت. یکی از نکات جالب توجه این اجرا حضور دوباره فؤاد حجازی آهنگساز و نوازنده برجسته پاپ بر روی صحنه بود. حجازی در دهه ۷۰ شمسی به همراه علیرضا عصار خواننده، آثاری به یاد ماندنی و خاطره‌انگیز در سبک پاپ اجرا کردند و باعث شدند موسیقی پاپ در آن زمان جایگاه ویژه‌ای در بین اهالی موسیقی ایران پیدا کند.

بعد از نصب پوسترهای تبلیغاتی اجرای ارکستر فیلامونیک برج میلاد تهران در بزرگراه‌ها و معابر تهران و آمدن نام لوریس چکنواویان در کنار نام فؤاد حجازی و آرش امینی کنجکاوی زیادی را در بین علاقه‌مندان موسیقی به وجود آورده بود و آنها بی‌صبرانه منتظر بودند تا شاهد هنرنمایی هنرمندانی باشند که در سبک‌های مختلف هنرنمایی می‌کنند. علاقه‌مندان منتظر بودند نوازندگی نوازنده‌های حرفه‌ای را ببینند و بشوند که پیش از این زیر نام ارکستر سمفونیک تهران هنرنمایی کرده بودند ولی مدتی بود که روی صحنه نرفته بودند. همه منتظر بودند تا ببینند کنسرت تحت نامی جدید و حامی جدید چگونه برگزار خواهد شد و قرار است چه قطعاتی در آن نواخته شود؟ البته آمدن کلمه اولین در عنوان پوستر کنسرت کمی حاشیه‌دار هم شد. چرا که برخی از علاقه‌مندان و کارشناسان موسیقی ایران با اشاره به تاریخ موسیقی معاصر ایران عنوان کردند که تاریخچه تأسیس اولین ارکستر فیلامونیک در ایران بسیار عقب‌تر است و به دوران پهلوی اول و دهه ۲۰ شمسی برمی‌گردد. از این رو برخی طرفداران موسیقی آوردن کلمه اولین قبل از عبارت ارکستر فیلامونیک را مبالغه‌آمیز تلقی کردند. به هر

حال این کنسرت از جنبه دیگری هم حاشیه ساز شد چرا که خواه ناخواه کیفیت آن و نحوه برگزاری‌اش با کیفیت هنری ارکستر سمفونیک تهران به رهبری شهرداد روحانی سنجیده می‌شد. البته اظهار نظر چکنواویان در مورد کیفیت هنری و نوازندگی ارکستر سمفونیک که جنبه انتقادی هم داشت، حساسیت کار ارکستر فیلامونیک را بالاتر بود و انتظارات از این کنسرت بالا رفت. بعد از برگزاری کنسرت در برج میلاد خبرگزاری ایرنا در گزارشی اشاره کرد که با وجود انتقادات چکنواویان از ارکستر سمفونیک تهران کنسرت برج میلاد هم خالی از اشکال نبوده است و در زمان اجرای قطعات کلاسیک به ویژه در هنگام اجرای قطعه فوگ اثر باخ تمپوها ثابت نبوده است. با وجود تمام این فراز و نشیب‌ها حالا یکسال است که از عمر ارکستر فیلامونیک برج میلاد تهران می‌گذرد. اقدامی که با دستور مستقیم شهردار تهران به مرحله اجرایی شدن درآمده است، شهرداری دلیل گذاردن نام برج میلاد تهران بر روی این ارکستر را اینگونه توضیح داد که برج میلاد نماد و یادمان ملی ایرانیان است؛ این‌سازه در بحث مهندسی یکی از دستاوردهای نوین کشور است و این مجموعه به عنوان یکی از اصلی‌ترین مناطق فرهنگی و گردشگری تهران به حساب می‌آید به همین دلیل می‌بایست در عرصه فرهنگی نیز تولیدکننده آثار فاخر باشد.

از جمله اصلی‌ترین دغدغه‌های تشکیل گروه‌های موسیقی یکی سالن برای تمرین و دیگری سالنی است برای اجرا که خوشبختانه مجموعه برج میلاد توانایی در اختیار گذاردن این فضا را دارد. اما مسأله مهم‌تر تأمین مالی نوازندگان در طول سال است تا آنان بتوانند در جلسات تمرین شرکت کنند. طبیعی است ارکستر با برگزاری هر چه بیشتر کنسرت و از محل فروش بلیت فروش درآمدهای بیشتری کسب می‌کند و به مرحله درآمدزایی خواهد رسید ولی تارسیدن به آن مرحله و مستقل شدن ارکستر فیلامونیک راه درازی در پیش است. هنرمندان موسیقی امیدوارند حمایت کنونی به گونه‌ای تبدیل به رویه‌ای سازمانی شود که در صورت تغییر مدیریت شهری، نهال نوپای ارکستر فیلامونیک به حال خود رها نشود.

گام بلند تهران در حذف کیسه‌های پلاستیکی

نانوایی‌های سبز به کمک طبیعت می‌آیند

شهرنشینی یکی از پیچیده‌ترین تحولات اجتماعی دهه‌های گذشته بوده است. شهرنشینی با تغییر ساختاری در کالبد محیط، چهره‌ای متفاوت از سیمای محیط طبیعی را به نمایش گذاشت. ناآگاهی و توجه به توسعه بدون اشراف به ظرفیت‌های زیست‌پذیری مکان در سرفه‌هایی را برای انسان شهرنشین ایجاد کرد. تهران به عنوان نماد توسعه شهری در کشور، از جمله نقاطی بود که در آن به شاخص‌های توسعه پایدار بی‌توجهی شد.

حق تنفس و بهره‌مندی از آسمان، زمین و هوایی پاک یکی از حقوق اولیه‌ای بود که شاید در سه دهه گذشته هیچ‌تهرانی فکرش را نمی‌کرد روزی به یک مطالبه جدی شهروندی تبدیل شود؛ شاید توسعه‌یافتگی؛ از ساخت‌وساز گرفته تا هرگونه اقدام عمرانی از جمله ساخت بزرگراه و اتوبان در تهران با یک آگاهی قبلی از اثرات کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت آن انجام می‌گرفت، تهرانی‌ها امروز در نظرسنجی‌های یکی از مهمترین دغدغه‌های خود را به ساده‌ترین و اصلی‌ترین عامل حیات: تنفس اختصاص نمی‌دادند. این روزها حل معضل آلودگی هوا از اصلی‌ترین مطالبات تهرانی‌ها است که در رأس نظرسنجی شهرداری تهران قرار دارد. اما محیط زیست جریان سیال به هم تنیده‌ای است که تغییر در هر قسمت از آن بر قسمتی دیگر اثرگذار است، که لزوم توجه یکپارچه به ابعاد مختلف آن را در جامعه می‌طلبد؛ در واقع نباید اینگونه باشد که نگاهی تک‌عاملی به محیط زیست و آلودگی هوا در لیست مطالبات شهروندی قرار گیرد، بلکه توجه به همه جنبه‌های محیط زیست باید در تفکر بنیادی هر شهروند تهرانی مدنظر قرار گیرد. در این راستا آموزش شهروندان می‌تواند مؤثرترین راه در رشد تفکر محیط‌زیستی و تضمین یک زندگی سالم برای نسل‌های حاضر و آینده باشد، وظیفه‌ای که در حوزه اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران نقش‌هایی برای آن تعریف شده است؛ اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در سطح محلات و تولید و توزیع محصولات آموزشی مکتوب، دیداری و شنیداری، در خصوص ارتقای آگاهی عمومی شهروندان در زمینه حقوق و تکالیف شهروندی فعالیت می‌کند.

آگاه‌سازی و آگاهی‌رسانی مهمترین مأموریت

کل آموزش شهروندی می‌گوید: در اداره کل چهار سرفصل اصلی فعالیت مأموریتی از جمله محیط زیست و پسماند، حمل و نقل و ترافیک، حقوق شهروندی و سلامت و ایمنی تعریف و در یک سال گذشته برنامه‌های متنوعی را به اجرا گذاشته است. در این بین حوزه محیط زیست و پسماند با توجه به فراگیری و اهمیت فعالیت‌های متنوعی در آن انجام شده است. او به اهم فعالیت‌های انجام شده در حوزه محیط زیست اشاره کرد و گفت: در ماه محرم سال ۹۸ به منظور کاهش استفاده از ظروف یک بار مصرف کمپین «نذر ظرف شستن» را اجرا کردیم و از تکایا و عزا داران خواستیم تا از ظروف یک بار مصرف استفاده نکنند که خوشبختانه مورد استقبال شهروندان قرار گرفت و به دلیل ترویج این دغدغه در میان مردم، بسیاری از افراد به این طرح پیوستند.

دارد که فعالیت‌های مختلفی در این حوزه انجام می‌شود. وی در ادامه افزود: این اداره کل در مسیر برگزاری دوره‌های آموزش برای آشنایی شهروندان با اهداف وظایف و مأموریت‌های مدیریت شهری تاکنون ۴۹۲۸ دوره آموزشی با حضور بیش از ۱۲۳ هزار نفر برگزار کرده است که مدیریت پسماند‌های خانگی (تفکیک در مبدا، بیرون گذاشتن پسماند در ساعات تعیین شده، جلوگیری از نشست شیرابه، آشنایی با مسائلی مهم محیط زیست، پیامدهای زیست‌محیطی و ارتباط آن با سلامتی انسان‌ها، آموزش مبارزه با جانوران موذی، آشنایی با مؤلفه‌های زندگی ایمن در شهر (ایمنی در منزل و آموزش امداد و نجات) در حوزه محیط زیست شهری از جمله محتوای آموزش‌های ارائه شده به شهروندان بوده است. دانشور با اشاره به سرفصل‌های مأموریتی اداره

به گفته مجتبی دانشور، مدیر کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران، گسترش و تقویت این اداره کل، گسترش پایگاه‌های آموزش شهری در محلات و نواحی شهر و تشکیل این پایگاه در سطح شهر مهم‌ترین گام در راه گسترش فرهنگ مشارکت شهروندان در مقوله توجه به محیط زیست به شمار می‌رود. این امکان فرصت مغتنمی برای نهادینه کردن مشارکت‌های مردمی و حضور فعال شهروندان در فعالیت‌های توسعه و مدیریت شهری محسوب می‌شود. او درباره فعالیت‌های اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران می‌گوید: یکی از وظایف معاونت اجتماعی شهرداری تهران آگاه‌سازی و آموزش شهروندی در خصوص حقوق و تکالیفی است که یک شهروند برای زندگی و مشارکت در شهر نیاز

آموزش‌ها به دل مدارس رفت

دانشور ادامه داد: بعد از آن در روز هوای پاک که هم حوزه حمل و نقل، هم حوزه سلامت، محیط زیست و پسماند را به صورت جامع پوشش می‌دهد برنامه‌های متنوعی برگزار شد. در این رابطه مجموعه کارگاه‌هایی در مدارس ۲۲ منطقه تهران به کمک سازمان پسماند در مدارس برگزار شد.

او با اشاره به نقش پررنگ آموزش در بین دانش‌آموزان به مجموعه اقدامات محیط زیستی که در مدارس به اجرا در آمد نیز اشاره کرد و گفت: در حوزه دانش‌آموزی به تناسب مقاطع مختلف برنامه‌های مختلفی در نظر گرفته شده است و یکی از قدیمی‌ترین برنامه‌های شهرداری تهران در این حوزه طرح شهردار مدرسه است. مدیر کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران گفت: این طرح در مدارس مقطع متوسطه که داوطلب هستند، اجرا می‌شود. در ۴۴۰ مدرسه تهران شهردار مدرسه انتخاب و ۱۱۰ مدرسه ابتدایی نیز به عنوان همیار شهر انتخاب و در تمام این مدارس سعی کردیم حداقل یک کارگاه آشنایی دانش‌آموزان با تفکیک زباله و موضوعات محیط زیستی را اجرا کنیم.

مدیر کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران با اشاره به پروژه‌های محیط زیستی که برای دانش‌آموزان تعریف شد گفت: شهرداران مدرسه نسبت به بازآفرینی پروژه‌ها در مدارس اقدام کردند.

او هدف از این آموزش‌ها را سوق دادن دانش‌آموزان از مقاطع پایه و ابتدایی سنی به سمت تبدیل شدن به یک شهروند فعال می‌داند چرا که معتقد است در شهرنشینی فرد فقط ساکن شهر است، اما شهروند کسی است که نسبت به شهر خودش احساس مسؤولیت دارد.

تعلق خاطر به محیط زیست از دوران مدرسه

۲۲ گانه ابلاغ کرده‌ایم، گفت: امیدواریم امسال با فرایند منظم و برگزاری کارگاه‌ها و نیز ظرفیت خود بچه‌ها بتوانیم میزان آموزش‌های شهروندی را توسعه دهیم. ما سعی داریم تا این دغدغه را در دانش‌آموزان ایجاد کنیم تا یک شهروند مسؤولیت‌پذیر شوند. او در ادامه به دیگر اقدامات انجام شده در این اداره کل در زمینه محیط زیست اشاره کرد و گفت: در ایام جشنواره فیلم فجر نیز اقدامات خیلی خوبی رخ داد و با توجه به آنکه شهرداری تهران حامی جشنواره فیلم فجر بود، کلیپ‌های آموزشی مرتبط با آداب شهروندی منتشر شد و در مجموعه یازده قسمتی کار شد.

دانشور ادامه داد: محیط زیست، از مهم‌ترین محورهای فعالیت شهرداری به شمار می‌رود که شامل پسماند و فضای سبز می‌شود. در این بخش از بچه‌ها خواسته می‌شود یک‌سری فعالیت‌ها را قبیل جدا کردن پسماندهای خشک و تر را خودشان انجام بدهند. محور دیگر حوزه حمل و نقل و هوای پاک است که در این بخش بچه‌ها بیشتر مروج هستند. آنها از خانواده‌هایشان می‌خواهند کمتر از خودروی شخصی استفاده کرده یا قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت کنند و مواردی شبیه این‌ها. او با بیان اینکه این محورها را به ادارات آموزش شهروندی مناطق

توزیع ۲۷ هزار کیسه پارچه‌ای به مناسبت «روز بدون پلاستیک»

مدیر کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران در تشریح اقدامات انجام شده در هفته بدون پلاستیک گفت: همکارانم در ادارات آموزش‌های شهروندی و محیط زیست مناطق ۲۲ گانه در این روز در یک حرکت نمادین، با حضور در فروشگاه‌های شهروند و میدان میوه و تره بار اقدام به توزیع کیسه‌های پارچه‌ای و تشویق شهروندان به کاهش مصرف کیسه‌های پلاستیکی کردند و ۲۷ هزار کیسه پارچه‌ای به مناسبت «روز بدون پلاستیک» در ۲۲ فروشگاه شهروند و ۲۲ میدان میوه و تره بار سطح شهر تهران توزیع شد.

دانشور با اشاره به ارائه آموزش‌های غیر حضوری با استفاده از فضای مجازی و برگزاری برنامه‌های آموزشی رویداد محور در زمینه کاهش مصرف ظروف و کیسه‌های پلاستیکی در طول هفته بدون پلاستیک (۱۳ الی ۲۱ تیرماه) ادامه داد: امیدواریم با اجرای پوشش‌ها و رویدادهای مختلف فرهنگی - آموزشی در آینده، شاهد فراگیری و گسترش فرهنگ عدم استفاده از کیسه‌های پلاستیکی در کلانشهر تهران و دیگر مناطق کشور باشیم.

پیش به سوی تولید کمتر زباله

اما آموزش و فرهنگ‌سازی برای شهروندان به تنهایی به یک اقدام مؤثر بدل نخواهد شد مگر آنکه با فعالیت‌های عملی در آن زمینه همراه باشد. در این راستا اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران با شعار نه به کیسه‌های پلاستیکی را که در سالیان گذشته دغدغه تنهای گروه‌های خاصی از شهروندان بوده به یک دغدغه فراگیر شهروندی است. دانشور گفت: اجرای برنامه هفته بدون پلاستیک بازخورد خیلی خوبی داشت چرا که یک فعالیت بین بخشی و بین دستگاهی شکل گرفت و سایر دستگاه‌ها نیز با ما در اداره آموزش شهروندی همراه شدند. در این راستا تولید محتوا و کلیپ آموزش شهروندی را با کمک اداره کل محیط زیست انجام دادیم. سازمان زیباسازی در حوزه اکران و میدان میوه و تره بار و شهروند با توجه به حضور گسترده مردم در این مراکز به ما کمک کردند.

نانوایی‌های سبز به کمک طبیعت می‌روند

مدیر کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران به نمایش پوسترهای آموزشی در سطح شهر تهران نیز اشاره کرد و گفت: در راستای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی شهروندان از مخاطرات و آسیب‌های ناشی از مصرف کیسه‌های پلاستیکی، ۱۳ طرح گرافیکی و پوستر آموزشی تولید و در بیش از ۲۰۰ نقطه از شهر تهران به اکران در آمده است و همچنین انواع تولیدات چندرسانه‌ای شامل اینفوگراف، موشن، ویدئو، استوری و پست نیز جهت آموزش و اطلاع‌رسانی از طریق فضای مجازی تولید و در طول هفته بدون پلاستیک با کمک رسانه‌های اجتماعی انتشار یافت. او همچنین به اجرای یک طرح جالب توجه در نانوایی‌های یکی از مناطق تهران اشاره کرد و گفت: در منطقه ۱۳ در حدود ۶ ماه است که طرح نانوایی سبز مشغول به فعالیت شده و مردم را به عدم استفاده از کیسه‌های پلاستیکی تشویق می‌کنند.

۱۳ سال پس از تاسیس مرکز فعالیت‌های دینی شهرداری تهران این مرکز به یکی از نهادهای مهم مدیریت پایتخت ایران تبدیل شده است. تبیین جایگاه واقعی مسجد طراز اسلامی، باز یابی نقش محوری مساجد در محلات بر اساس رویکرد مسجد محوری و ارتقای باورهای دینی و ترویج سبک زندگی اسلامی در میان شهروندان و کارکنان شهرداری تهران از جمله اهداف کلان تاسیس این مرکز به شمار می‌رود. از همین رو شهرداری تهران در دوره مدیریت کنونی رویکرد محله‌محوری، بهبود شیوه‌های ترویجی و طراحی فعالیت‌های فرهنگی در عرصه عمومی را مورد توجه قرار داده است.

و انجام فعالیت‌های فرهنگی از این دست در نمازخانه کلیه معاونت‌ها، سازمان‌ها، مناطق و شرکت‌های شهرداری تهران و بازرسی و نظارت بر نحوه انجام فعالیت‌ها شاخص‌ترین اقدامات این نهاد در سال گذشته و سال جاری بوده است.

فعالیت‌های عمرانی

یکی از ماموریت‌های شهرداری تهران به توسعه فیزیکی اماکن فرهنگی و مذهبی مربوط است. شهرداری تهران در دوره مدیریت فعلی تحرک خاصی به این بخش داده و کوشیده است توسعه فیزیکی همپای برنامه‌های نرم‌افزاری پیش برود. کمک به تعمیر، تجهیز و امور برنامه‌ای مساجد و اماکن مذهبی از جمله این اقدامات بوده است. به منظور کمک به احداث و توسعه مساجد و اماکن مذهبی فقط در سال ۱۳۹۷ بابت ۱۹ کدپروژه در کل شهر تهران، مبلغ ۸۳ میلیارد ریال تخصیص داده شده است که

است. برگزاری نشست‌های فصلی ائمه جماعات مساجد به تفکیک مناطق ۲۲ گانه با حضور شهرداران مناطق و اعضای شورای اسلامی شهر تهران در همه فصول سال برای هم‌افزایی و حل مسائل و مشکلات محله با رویکردهایی نظیر کاهش آسیب‌های اجتماعی، تقویت فرهنگ ترافیک و حفظ محیط زیست (تفکیک و تقلیل پسماند و...) انجام گرفته است. در همین چارچوب ۱۶۰ شورای اقامه نماز و امر به معروف با بیش از ۵۲۰ عضو در کلیه معاونت‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها، مناطق و نواحی شهرداری تشکیل شده است. برگزاری دوره‌های آموزشی و تخصصی ائمه جماعات شهرداری تهران به ابتکار ۳۳۰ روحانی با حضور کارشناسان و اساتید برجسته حوزه و دانشگاه همزمان در سه پهنه شهر تهران فعال‌سازی شد که تفسیر قرآن، تحلیل محتوای فضای مجازی و سواد رسانه‌ای، برپایی نماز جماعت روز طبیعت در بوستان‌های اصلی پایتخت، اتخاذ تمهیدات لازم برای اقامه ۳۳۰ نماز جماعت

مسجد به مثابه سازمان مردم نهاد

از نگاه حجت‌الاسلام صادق زاده، رییس مرکز فعالیت‌های دینی شهرداری تهران مسجد مدنی‌ترین نهاد در طول تاریخ در ایران به شمار می‌رود که با ساختاری افقی به مثابه سازمان مردم نهاد عمل کرده است یعنی همان چیزی که اکنون در ادبیات فعالیت‌های مدنی به نام NGO شناخته می‌شود. از همین رو صادق زاده بر این نظر است که باید کارکرد اجتماعی مساجد را تقویت کرد: «حمایت از برنامه‌های فرهنگی هنری به ویژه برنامه‌های مذهبی مساجد یکی از رسالت‌های ما محسوب می‌شود. تقریباً در همه مناسبت‌های ملی - مذهبی برنامه‌های متنوعی از جمله مساعدت و توزیع محصولات فرهنگی برای مساجد داریم.»

برنامه‌های ستادی برای فعالیت‌های هدفمند تقویت فعالیت هدفمند از طریق افزایش هماهنگی میان ائمه جماعات یکی دیگر از فعالیت‌های صورت گرفته در دوره کنونی

۱۰۰ هزار نفر در طرح قرآنی شهرداری مشارکت کردند

تعمیق فعالیت‌های دینی در شهر تهران و توجه به سویه‌های اجتماعی و مشارکتی ترویج این فعالیت‌ها یکی از مأموریت‌هایی است که مدیریت شهری در دوره جاری آن را در دستور کار قرار داده است. گزارش‌های تفصیلی منتشر شده از سوی شهرداری تهران نشان می‌دهد که حجم عملکرد شهرداری در این حوزه بر خلاف آنچه از سوی برخی منتقدان سیاسی مدیریت شهری تبلیغ می‌شود؛ چشمگیر و قابل‌تأمل بوده است. برای نمونه یکی از طرح‌های شهرداری در حوزه فعالیت‌های دینی که مورد اقبال کارشناسان دینی و شهروندان هم‌قرار گرفت؛ طرح تفسیر قرآن در ماه رمضان امسال بود که با عنوان «مضان با قرآن» سی‌روزه در، در راستای ترویج و تفسیر کلام وحی با همکاری ستاد تفسیر قرآن برگزار شد. به گفته حجت‌الاسلام صادق زاده مشاور شهردار تهران و رییس مرکز فعالیت‌های دینی شهرداری این طرح در فضای مجازی با هشتگ #باقرآن در خانه_یمانیم، در دو بخش اصلی شبکه‌های مجازی و سایت شهرداری تهران برای مشارکت شهروندان و پرتال داخلی شهرداری تهران برای شرکت پرسنل برگزار شد. بنا بر گزارش رسمی شهرداری تهران در بخش پرتال داخلی ۱۴ هزار نفر از کارکنان شهرداری تهران و ۸۶ هزار نفر از شهروندان تهرانی در این طرح مشارکت کردند. اجرای موفق این طرح موجب شد تا حجت‌الاسلام و السلمین «محسن قرآنی» رئیس ستاد اقامه نماز کشور هم خردادماه امسال در دیدار با مسئولان فرهنگی اجتماعی شهرداری تهران از اجرای آن تشکر کند و به مدیریت شهری تهران بگوید: «تلاش کنید این طرح تفسیر قرآن یک جریان باشد و به ماه رمضان محدود نشود».

این روند تاکنون هم ادامه داشته است. کمک به بازسازی حسینیه تاریخی در که منطقه ۱، حمایت از ساخت مسجد الرسول (ص) منطقه ۲، مشارکت در ساخت و توسعه مسجد سرای محله گلها منطقه ۶، مشارکت در توسعه و تجهیز مسجد علی ابن ابی طالب (ع)، حسینیه شریفه و خوارزمی منطقه ۷، کمک به ساخت مسجد صاحب‌الزمان (عج) منطقه ۱۱، مشارکت در مرمت و بهسازی مسجد جامع تاریخی دولا منطقه ۱۴، کمک به مرمت و مقاوم‌سازی مسجد اثنی عشر منطقه ۱۹ و... بخشی از طرح‌های شهرداری تهران در بخش عمرانی بوده است. در بخش زیباسازی نیز در مناسبت‌های مختلف ملی مذهبی، برنامه‌های فراوانی در دستور کار قرار داده است.

توزیع اقلام فرهنگی و تبلیغی

از مهم‌ترین فعالیت‌های معنوی می‌توان به اجرای برنامه‌های فرهنگی و مذهبی به مناسبت هفته وحدت و جشن میلاد پیامبر اعظم (ص) و میلاد امام صادق (ع) در مساجد منتخب مناطق ۲۲ گانه اشاره کرد که با توزیع اینفوگراف «وحدت، شاهراه جهان اسلام» و «وقایع مهم زندگانی پیامبر اعظم (ص)» همراه بود. همچنین مساعدت به مساجد منتخب جهت برپایی مراسم اعتکاف در نیمه رجب به همراه توزیع بسته فرهنگی «اعتکاف، بهار جان‌ها» در میان جوانان معتکف، ویژه برنامه‌های «صادقانه زندگی کنیم» شامل توزیع محصولات فرهنگی نیز در دسته همین اقدامات جای می‌گیرد. به علاوه در راستای توصیه مراجع عظام و با هدف تقویت و تعالی مبانی دینی و ارزش‌های اسلامی و ترویج فرهنگ اهل بیت (ع)، برگزاری جشن‌های دهه کرامت در پایتخت در مساجد مزین به نام یا القاب امام (رضاع)، حضرت معصومه (س) و حضرت احمدبن موسی شاهچراغ (ع) با عنوان «خدمت کریمانه به رسم اهل بیت (ع)» با هماهنگی شورای مرکزی دهه کرامت کشور و مساعدت و توزیع محصولات فرهنگی انجام شد. از طرفی مجله «آفتابگردون» ویژه مقطع سنی کودک و نوجوان، تعدادی اینفوگراف و بنر حدیثی از امام صادق (ع) در رابطه با شادی شیعیان در ایام شادمانی اهل بیت (ع)، پشتیبانی و مساعدت برای برگزاری مراسم جشن‌های غدیر و دهه ولایت در هزار باب مسجد شاخص و محوری به همراه توزیع محصولات فرهنگی در قالب کتاب از مهم‌ترین فعالیت‌های عمومی و ترویجی در مناسبت‌های فرهنگی - مذهبی است که توسط مرکز فعالیت‌های دینی شهرداری تهران برگزار شده‌اند.

کار فرهنگی بر پایه مساجد

مساجد یکی از ظرفیت‌های مغفول مانده شهرهای ایران در سال‌های اخیر به شمار می‌روند. مراکزی دینی که می‌توانند در عرصه خدمات‌رسانی فرهنگی در محلات یاریگر مدیریت شهری باشند. شهرداری تهران در دوره مدیریت پیروز حناچی، آشکارا با درک اهمیت این مراکز کوشیده است که تا مساجد به پایگاه فعالیت‌های فرهنگی در کلانشهر تهران بدل شوند. سیاستی که از سوی دکتر محمدرضا جوادی یگانه معاون فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران هم مورد تأکید قرار گرفته است. به گفته او اساس کار فرهنگی در شهرداری تهران بر پایه مساجد باید باشد زیرا مسجد نهادی هویت‌ساز برای جامعه است. به گفته جوادی یگانه محله محوری یکی دیگر از شاخص‌های مهم فعالیت‌های فرهنگی مذهبی در شهر تهران در دوره کنونی مدیریت شهری است به طوری که این طرح‌ها در تمام ۳۵۴ محله شهری اجرا شده است: «نگاه ما بهره‌مندی همه‌ی شهروندان از شمال تهران تا جنوبی‌ترین منطقه تهران، از برنامه‌ها و طرح‌های شهرداری تهران است و این جز با دسترسی این طرح‌ها و برنامه‌ها در سراهای محلات، فرهنگسراها و مساجد محل امکان‌پذیر نخواهد بود». یکی از طرح‌های مهم شهرداری در همین راستا در ماه مبارک رمضان با عنوان «مسجد محله من» برگزار شد. رسیدگی به درخواست‌های فوری شهروندان در حل مسائل و مشکلات مساجد انجام شد. در قالب این طرح پس از تماس شهروندان با سامانه ۱۳۷، تیم‌های اجرایی و عملیاتی نواحی شهرداری تهران به سرعت وارد عمل شده و در جهت رفع نواقص بیرونی و داخلی، ایمن‌سازی مسیرهای منتهی به مساجد، شست‌وشو، نظافت و زیباسازی مساجد، مرمت پل‌ها و معابر و رسیدگی به فضای سبز اطراف مساجد اقدام می‌کنند. سال گذشته نیز برای نخستین بار دو طرح قرآنی «۱۳۲ محفل انس با قرآن» در کلیه نواحی شهر تهران (هر ناحیه، یک مسجد) و طرح قرآنی «چلچراغ»، کرسی‌های تفسیر قرآن کریم در مساجد و اماکن عمومی شهر همچون فرهنگسراها و بوستان‌های منتخب شهر تهران به اجرا درآمد که این طرح بر اساس نیازهای جامعه امروز با اعزام استادان تخصصی تفسیر قرآن کریم و مجموعه درس‌هایی از قرآن حجت‌الاسلام والمسلمین قرآنی برگزار شد.

نوآوری‌های عطر سیب هفدهم (۱۳۹۸)

به این مقصود مشارکت نهادها و سازمان‌های فعال عاشورایی جلب شد و دیگر شهرداری تصدی‌گری نداشته و آیین محرم به خود مردم واگذار گردید.

در هفدهمین نمایشگاه عطر سیب، نگاه مدیران بر این اصل استوار شد که با حمایت از برنامه‌های فاخر و موثر صرفاً بر محتوای عاشورا متمرکز شوند و نمایشگاه را به فرصتی برای تسهیل‌گری شهرداری و جلب مشارکت‌هایی مردمی در برگزاری یک رویداد مذهبی-آیینی تبدیل کنند. پس همانطور که انتظار می‌رفت، این نمایشگاه دیگر از قالب تصدی‌گرانه و حمایت صرف مالی از هیئت‌های مذهبی فاصله گرفت و تبدیل به تسهیل‌گر این کانون‌های مذهبی شد.

عطر سیب ۹۸؛ حفظ اصالت محتوا در عین روزآمد شدن فرم

در هفدهمین نمایشگاه عطر سیب، «سرای هنر» کانونی برای میزبانی از پوسترها و گرافیک‌های عاشورایی بود، که در حاشیه

نمایشگاه عطر سیب، طبق سنت چندساله خود پیشتر به عنوان فروشگاه عرضه ملزومات هیئت‌ها شناخته می‌شد که مخاطب اصلی آن بانیان هیئت‌ها بودند اما هفدهمین نمایشگاه عطر سیب، با کار ویژه برجسته‌سازی مولفه‌های اندیشه‌ای، فرهنگی و هنری عاشورای حسینی رویکردی نو برای برگزاری این نمایشگاه داد. در هفدهمین دوره با خلق فضای گفتگویی و صمیمانه و با محوریت خانواده‌ها، جامعه مخاطب این رویداد فرهنگی-مذهبی گسترده شد و همینطور با دعوت از ناشران پرکار فهیم و هنرمندان و شاعران خوش قریحه که همگی حول محوریت سیدالشهدا (ع) فعالیت داشتند، بسته‌های مختلف محتوای عاشورایی برای خانواده‌ها و روضه‌های خانگی و هیات‌های مذهبی تولید گردید.

«حسینی‌بچه کودکان» جزو بخش‌های خلاقانه‌ای بود که از سوی مخاطبان و مدیران مورد استقبال قرار گرفت. این طرح مبتکرانه، عطر سیب ۱۳۹۸ را به محلی برای حضور خانوادگی تبدیل کرد. حسینی‌بچه کودک ایده‌ای جذاب بود که تلاش کرد تا فلسفه قیام عاشورا را از زبان بچه‌ها بگوید. از دیگر رویدادهای قابل توجه عطر سیب هفدهم، بازسازی یک‌به‌یک تخت تکیه نیاوران بود. علاوه بر حسینی‌بچه کودکان و بازسازی تکیه نیاوران، نشست‌های شعرخوانی «اسلام سرخ» و کارگاه عرضه آثار هنری و خطاطی، سیاهی و بیرق و کتیبه برای مجالس بزرگ عزاداری و روضه‌های خانگی بستری برای تأمین احتیاجات فرهنگی-عاشورایی طیف وسیعی از گروه‌های سنی و فرهنگی را فراهم آورد.

تدابیری اتخاذ شد تا از این ظرفیت عظیم شهری و فرهنگی به رویدادی فرهنگی و جریان‌ساز تبدیل شود و عطر سیب، از یک نمایشگاه تجاری فاصله گرفته و حامی برنامه‌های فرهنگی خانواده محور و مخاطب محور در ایام محرم و صفر باشد. لذا برای نیل

عطر سیب ۱۷؛ تسهیل‌گری به جای کمک مالی

در هفدهمین نمایشگاه عطر سیب معرفت‌افزایی به عنوان محور اصلی این نمایشگاه در نظر گرفته شد. به همین دلیل

روبنایی به کارهای عمیق و زیربنایی توصیف کرد و این اقدام را حرکتی رو به جلو دانست. وی تدارک برنامه‌هایی ویژه کودکان و نوجوانان را موثر دانست و گفت این نوآوری‌ها باعث جاودانه شدن پیام عاشورا می‌شود ضیاءهاشمی، مدیرعامل وقت ایرنا نمایشگاه هفدهم عطر سبب را تجلی هنر دینی و هنر مذهبی خواند. از نظر ضیاءهاشمی نقطه تمایز این نمایشگاه ایجاد حس حضور در یک کانون فرهنگی است. بنا بر نظر وی رویکرد پیشین برگزاری نمایشگاه عطر سبب به مخاطب حس بازدید از یک مرکز اقتصادی-تجاری می‌داد.

مجتبی دانشور، مدیرکل آموزش شهروندی، نقطه برجسته هفدهمین نمایشگاه عطر سبب را «حسینیه کودک» ارزیابی کرد. از نظر وی حسینیه کودک برداشتن گامی در جهت مهیاسازی کودکان برای حضور در محافل حسینی و هم‌منظور مهارت‌آموزی به پدر و مادرها برای مواجه کردن فرزندان با مفاهیم دینی است. به نظر مدیرکل آموزش شهروندی شهرداری تهران ایده حسینیه کودک می‌تواند الگویی برای بانیان هیات‌ها باشد تا برای تمام گروه‌های سنی برنامه تدارک ببینند و برنامه‌های مذهبی را با رویکردی خانواده محور برگزار کنند.

زهرا بهروز آذر، مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران، هم‌زمانی تقویم برگزاری «زنان و تولید ملی» و «عطر سبب» را فرصتی دانست تا از ظرفیت زنان سرپرست خانوار، هنرمند و صنعتگر در راستای نیازهای تکایا، هیات و مراسم مذهبی بهره‌برداری شود. از نظر مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران، طراحی بخش‌های مانند حسینیه کودک باعث خانواده محور شدن این نمایشگاه شده است.

هر یک نقطه نظرات مختلفی در این باره داشتند. از نظر حجت‌الاسلام ابوترابی فرد این نمایشگاه چند تجربه متمایز نسبت به ادوار پیش از خود داشته است. در درجه اول بهره‌گیری از فارغ‌التحصیلان جوان دانشکده هنرهای زیبا و فعالان عرصه اقتصاد حول محور عاشورا اقدامی ارزشمند بوده است؛ وی راه‌اندازی بخش «حسینیه کودک» را حرکتی هنرمندانه و مبتکرانه توصیف کرد که به آشنایی کودکان با مضامین عاشورایی منجر می‌شود. ابوترابی فرد همچنین تدبیر شهرداری برای برگزاری این نمایشگاه با کمترین هزینه ممکن و ارائه بهترین خدمات را هوشمندانه دانست.

پیروز حناچی، شهردار تهران هدف برگزاری این نمایشگاه را «ترویج فرهنگ عاشورایی» دانست. شهردار تهران سپس در کنار هم قرار گرفتن اقشار مختلف اعم از هنرمندان، صنعتگران و چهره‌های فرهنگی و زنان سرپرست خانوار را پیرامون موضوع عاشورا اقدامی مثبت دانست

محمد نهبان، معاون ریاست جمهوری تعامل صنعتگران و هنرمندان ذیل مفهوم عاشورا را اقدامی پسندیده دانست که در این نمایشگاه به آن توجه شده است. نهبان نیز بخش حسینیه و هیات کودک را یک برنامه «نوآورانه» دانست که ذیل آن مفاهیم با محتوایی جذاب یا شیوه‌هایی موثر به کودکان ارائه می‌شد.

زهرا صدراعظم نوری، هفدهمین نمایشگاه عطر سبب را حرکت از کارهای سطحی و

کارگاه هنری خط و گرافیک برگزار می‌شد؛ تدارک این بخش‌ها فرصتی بود تا پیام عاشورا در قالب‌های زیباشناختی و روزآمد عرضه شود تا هم اصالت این آرمان حفظ گردد و هم توان رقابت با سایر محتوای دنیای جدید را داشته باشد. به همین دلیل دوروز از این رویداد را به «استارت‌آپ‌های» این حوزه اختصاص دادند.

در این نمایشگاه، نوگرایی در فرم سبب نشد تا محتوای عمیق و اصیل صاحب‌نظران معاصر اسلام، قربانی و فراموش شوند. به همین دلیل فضایی برای عرضه کتب استاد شهید مرتضی مطهری و امام موسی صدر اختصاص داده شد. از سویی دیگر اهتمام به برگزاری جلسات شعرخوانی حسینی تلاشی بود تا سنت چندصدساله شعرخوانی برای امام حسین (ع) تداوم یابد و حفظ گردد و این میراث عظیم بشری همراه با شور و احساس بازخوانی شود.

عطر سبب ۹۸ در نگاه مسئولان کشوری

در طول برگزاری نمایشگاه عطر سبب مقامات مختلف کشوری و مدیران نظام از این نمایشگاه بازدید به عمل آوردند که

ظرف یک سال اخیر صورت گرفت

بهره‌مندی ۱۸ میلیون نفر از خدمات تفریحی-ورزشی شهرداری تهران

پیشکسوتان و قهرمانان ورزشی به صورت گروهی به انجام حرکات ورزشی می‌پردازند. همچنین از نمونه‌های دیگر فعالیت‌ها می‌توان به برگزاری ۱۴ جشنواره تابستانی کودک و نوجوان بومی و محلی با مشارکت حدود ۲۵۰ هزار نفر، اجرای اولین دوره بازی‌های رایانه‌ای به صورت کشوری، برگزاری بیش از سه هزار مورد فعالیت رقابتی ویژه آقایان و بانوان در قالب المپیاد محله‌ای در ۳۱ رشته برای بانوان و ۳۲ رشته برای آقایان با مشارکت ۷۸۰ هزار نفر اشاره کرد.»

در باره برنامه‌های سازمان تحت مدیریتش در حوزه ورزش می‌گوید: «۳۷۱ خیابان ورزش با هدف هویت بخشی به محلات، احیای بازی‌های بومی و محلی در میان کودکان و نوجوانان، مشارکت تمامی اعضای خانواده در انجام فعالیت‌های ورزشی، اجرا شده است. برگزاری پویش دوشنبه‌های ورزشی در ۲۴ هفته با مشارکت بیش از ۱۲ هزار نفر و با هدف توسعه تحرک و نشاط اجتماعی از دیگر اقدامات فرهنگی ورزشی این سازمان محسوب می‌شود که در این برنامه پایتخت نشینان همراه با

توسعه ورزش همگانی یکی از محورهای مهم مدیریت شهری در شهرهای سالم است. یکی از شاخص‌های شهر سالم میزان نشاط اجتماعی و سلامت شهروندان است. از همین رو سازمان ورزش شهرداری تهران مأموریت مهم توسعه ورزش همگانی را در محلات کلانشهر تهران بر عهده دارد. به گفته امیر محسنی، مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری تهران، این سازمان در یک سال اخیر به ۱۸ میلیون نفر خدمات تفریحی-آموزشی در مجموعه‌های تابعه ارائه کرده است. محسنی

حمایت شهرداری تهران از استارت‌آپ‌های ورزشی

یکی از سیاست‌های پیروز حناچی، در شهرداری تهران حمایت از کسب و کارهای نوآورانه بوده است. از همین رو شهرداری کوشیده لایحه «هدایت و حمایت از زیست بوم نوآوری شهری» را به همین منظور تهیه کند. اما حناچی فروردین ماه امسال و با توجه به آثار منفی کرونا به شهرداران مناطق ۲۲ گانه تهران در بخشنامه‌ای دستور داد که تا حد ممکن از فعالیت‌های شرکت‌های دانش بنیان و کسب و کارهای استارت‌آپی حمایت کنند. امیر محسنی مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری حالا می‌گوید بر اساس همین بخشنامه این سازمان هم کوشیده به تقویت استارت‌آپ‌های بخش ورزش توجه بیشتری کند: «اولین رویداد استارت‌آپی ورزشی را در حمایت از ایده‌ها و محصولات نوآورانه و فناورانه ورزشی اجرایی کردیم. این رویداد با نام «خونگی شو، ورزشی شو» با همکاری دانشگاه صنعتی شریف، دانشگاه آزاد اسلامی و شتاب دهنده‌های تخصصی آغاز شده، تا ضمن حمایت از ایده‌ها و کسب و کارهای اینترنتی نوپا، سازمان ورزش بتواند خدمات خود در مجموعه‌های ورزشی تابعه را به صورت هوشمند و غیر حضوری به شهروندان ارائه کند». به گفته محسنی راه‌اندازی پرداخت الکترونیک و فروش بلیت از طریق

طرح‌هایی برای دوران شیوع کرونا

شیوع ویروس کرونا برای بسیاری از مشاغل در دسرساز شده است. یکی از بخش‌های مهمی که بر اثر شیوع این ویروس آسیب جدی دید، اماکن ورزشی بودند. اماکن ورزشی تحت مدیریت سازمان ورزش شهرداری تهران هم از این قاعده مستثنی نبودند. در این شرایط مدیران این سازمان کوشیدند تا برنامه‌های دیگری را جایگزین کنند. برای نمونه سازمان ورزش شهرداری با همکاری و مشارکت انجمن بازی‌های رایانه‌ای وزارت ورزش و جوانان از ابتدای نوروز اولین لیگ بازی‌های رایانه‌ای نوروزی را برگزار کرد. این بازی‌ها در ۸ هفته برگزار شد. امیر محسنی، مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری در این باره می‌گوید: «از آنجا که بخشی از شهروندان به خصوص جوانان و نوجوانان در این روزها برای پر کردن اوقات فراغت بازی‌های مجازی و کنسولی انجام می‌دهند، ما نیز تصمیم گرفتیم این بازی‌ها را به صورت رقابتی برگزار کنیم. به گفته محسنی با توجه به لزوم در خانه ماندن شهروندان، این سازمان بیش از ۱۰۰ کلیپ ورزشی ۲ دقیقه‌ای با عنوان ورزش در خانه، تهیه و منتشر کرده است. البته این کلیپ‌ها در حال حاضر هم به صورت روزانه در فضای مجازی، سایت آپارات، سایت‌های خبری و سایت سازمان ورزش منتشر می‌شود. به هر حال با توجه به شرایط کنونی، شهروندان نباید به طور کامل ورزش را رها کنند، بلکه برای کاهش کسالت این روزها، شهروندان می‌توانند حرکات سبک ورزشی را داخل منزل از طریق همین ویدئوها انجام دهند. همچنین کلیپ‌هایی با موضوع سرگرمی و تفریحات در منزل هم تهیه شده است. ۳۰ کلیپ دو دقیقه‌ای در قالب آموزش و یادآوری بازی‌های سنتی ایرانی در فضای مجازی و سایت‌ها منتشر شده که مورد استقبال مردم هم قرار گرفت.

بازسازی اماکن ورزشی

سازمان ورزش شهرداری تهران یکی از بزرگترین مجموعه‌های خدماتی کشور در این حوزه به شمار می‌رود. این سازمان دارای حدود ۱۲۰۰ ایستگاه فعالیت بدنی در شهر تهران است. از این تعداد، ۷۵۰ ایستگاه برای بانوان و ۴۲۰ ایستگاه مخصوص آقایان در نظر گرفته شده است. همچنین حدود ۴۱۵ مجموعه آبی، تویی و چندمنظوره در مناطق مختلف تهران ویژه زنان و آقایان برای خدمات رسانی وجود دارد. بنا به اعلام این سازمان، خدمات ویژه‌ای هم برای معلولان و جانبازان مانند بلیت رایگان در نظر گرفته شده است. این سازمان فقط در سال ۹۸ به میزان ۵ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان هزینه برای این افراد در نظر گرفته و به بیش از ۹۰ هزار نفر از معلولین و جانبازان خدمات ورزشی ارائه داده است. نگهداری، بازسازی و توسعه اماکن ورزشی یکی از مأموریت‌های مهم سازمان ورزش شهرداری به شمار می‌رود. مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری تهران از اهتمام این سازمان برای توسعه منطقی اماکن و بهبود کیفیت نگهداری آنها می‌گوید: «افتتاح اولین مجموعه ورزشی آبی در محله افسریه منطقه ۱۵ و تعمیرات اساسی دو مجموعه ورزشی آبی سرداران شهید و ولیعصر، مجموعه‌های ورزشی امام سجاد، سوریان،

نیاوران، حکیمیه، شهدای آزادی و بازگشت آنها به عرصه خدمت‌رسانی از مهمترین اقدامات در این زمینه است. همچنین ایجاد واحد E.S.H (بهداشت، ایمنی و محیط زیست) در راستای یکپارچه سازی اقدامات کنترلی، کاهش ریسک و خطرات با هدف تغییر رویکرد واکنشی کنترل حوادث سازمان به یک رویکرد پیشگیرانه کنترل خطرات صورت گرفت. استراتژی E.S.H به دنبال کاهش چشمگیر اثرات نامطلوب بر محیط و افزایش اثرات مطلوب با تأمین ایمنی همه جانبه همه افراد در سازمان‌ها، تجهیزات و تاسیسات و همچنین به صفر رساندن حوادث و آسیب‌ها از طریق حذف

شرایط ناایمن، ارتقاء سلامت افراد و حفاظت از محیط زیست به عنوان سرمایه بشریت تعریف شده است. امیر محسنی در عین حال تأکید می‌کند: «توسعه ورزش همگانی و عمومی در محلات و استفاده از ظرفیت‌های شهروندی در توسعه ورزش‌های همگانی با هدف افزایش سرانه فعالیت‌های ورزشی شهروندان، مهمترین رویکرد سازمان ورزش در سال جدید است. برای تحقق این امر سازمان ورزش برنامه نوسازی و بازسازی مجموعه‌های ورزشی آبی، غیر آبی و مجموعه‌های الزهرا را در دستور کار قرار داده است». به گفته محسنی با توجه به اینکه عمر برخی از این مجموعه‌ها بالای ۲۰ سال است و بیش از ۶۰ درصد آنها نیاز به تعمیرات دارند، در صورت تأمین منابع اعتباری لازم از سوی شهرداری و معاونت امور فرهنگی و اجتماعی، بازسازی و نوسازی برخی از این مجموعه‌های ورزشی آغاز خواهد شد، تا در افزایش کمی و کیفی خدمات به شهروندان تأثیر گذار باشد. در حال حاضر بررسی‌های اولیه در مورد این مجموعه‌ها انجام شده است.

محسنی درباره شیوه مشارکت بخش خصوصی در بهره‌برداری و بهبود روش‌های استفاده از اماکن ورزشی متعلق به شهرداری تهران هم توضیح می‌دهد: «مطابق مصوبه شورای اسلامی شهر تهران، اماکن ورزشی مناطق ۲۲ گانه باید در اختیار سازمان ورزش قرار بگیرد تا در خصوص اداره و یا واگذاری آنها در قالب مدیریت واحد تصمیم‌های لازم اتخاذ شود. در این زمینه می‌توان به واگذاری مجموعه ورزشی شهید دستجردی در منطقه ۱۸ با انعقاد قراردادی ۵ ساله به روش قرارداد B.O.L.T و با هدف بهسازی و تجهیز اماکن ورزشی به بخش خصوصی اشاره کرد. در این نوع قرارداد، شریک بخش خصوصی، طراحی، تأمین مالی و ساخت یک پروژه زیرساختی را در یک زمین استیجاری شریک بخش عمومی بر عهده می‌گیرد. شریک بخش خصوصی از تاسیسات ساخته شده برای مدت معینی تا پایان اجاره زمین، بهره‌برداری می‌کند و وقتی مدت اجاره نامه تمام شود، دارایی‌ها به شریک بخش عمومی بازگردانده می‌شود».

اولین رویداد
استارتاپی
ورزشی را در
حمایت از ایده‌ها
و محصولات
نور آورانه و فناورانه
ورزشی اجرایی
کردیم. این رویداد
با نام «خونگی شو،
ورزشی شو» با
همکاری دانشگاه

صنعتی شریف،
دانشگاه آزاد
اسلامی و شتاب
دهنده‌های
تخصصی آغاز
شده، تا ضمن
حمایت از ایده‌های
و کسب و کارهای
اینترنتی نوپا،
سازمان ورزش
بتواند خدمات
خود در مجموعه
های ورزشی
تابعه را به
صورت هوشمند
و غیر حضوری به
شهروندان ارائه
کند

اپلیکشن موبایل با عنوان تایم‌ست که شهروندان می‌توانند به سرعت مجموعه ورزشی مورد نظر خود را پیدا و به صورت آنلاین بلیت تهیه کنند یکی دیگر از طرح‌ها بوده است. او می‌گوید: «در بحث آموزش‌های غیر حضوری هم به دنبال راه‌اندازی سامانه یا اپلیکشنی هستیم که شهروندان با وارد کردن مشخصات ظاهری خود (شاخص توده بدنی و شرایط بدن)، ورزش‌ها و حرکات اصلاحی و کششی را از طریق تلفن همراه دریافت کنند. این طرح در مراحل ابتدایی خودش قرار دارد». مدیرعامل سازمان ورزش شهرداری در بخش دیگری از توضیحاتش یادآوری می‌کند که این سازمان به اهمیت اجرای طرح‌های تحقیقاتی کاربردی هم واقف است و در همین راستا طرح گام طلایی را در دست اجرا دارد. او درباره جزئیات این طرح می‌گوید: «سازمان ورزش در این طرح سنجش شاخص‌های جسمانی و سلامت شهروندان را هدف گرفته است. در گام نخست که سه ماهه پایان سال جاری در ایستگاه‌های تندرستی اجرا می‌شود، ۲۲۰۰ شهروند به لحاظ بررسی قند خون، فشار خون و BMI در ۴۴ دستگاه تندرستی، پایش خواهند شد. در گام بعدی این پژوهش، مشکلات ساختار قامتی شهروندان مورد بررسی قرار می‌گیرد».

فرصتی برای زنان سرزمین

یکی از نقاط قوت رویداد را می‌توان در شیوه دعوت از زنان کارآفرین مشاهده کرد. ایجاد فرصت برای کارآفرینان اجتماعی و عرضه تولیدات زنان روستایی دزفول، اندیمشک، کرمان، سمیرم، قائن، ارومیه، ترکمن صحرا و... موجب شد تا این رویداد به کلانشهر تهران محدود نباشد و کارآفرینان اجتماعی سهم قابل توجهی از آن داشته باشند. حضور سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در زمینه اشتغال‌زایی برای زنان در این رویداد قابل توجه بود. برای نمونه ارائه تعدادی غرفه به مراکز توانمندسازی کوثر از جمله تصمیم‌های مهم برگزارکنندگان رویداد بود. در حال حاضر ۵۲ مرکز توانمندسازی کوثر در شهر تهران فعال است که زمینه اشتغال تعداد ۷۵۰ نفر از بانوان سرپرست خانوار را فراهم کرده است. این مراکز، در شهر تهران با رویکرد کارآفرینی اجتماعی و با هدف آموزش و ایجاد توانمندی در زنان سرپرست خانوار به بهره‌برداری رسیده تا زنان سرپرست خانواری که نیازمند کمک و مساعدت هستند، با ایجاد زمینه‌های مهارت‌آموزی و کارآفرینی خودکفا شوند. این مراکز موظف هستند علاوه بر استخدام زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره کل، نسبت به ایجاد محیط شغلی ایمن و تأمین خدمات بیمه‌بازنشستگی برای ایشان اقدام کنند. همچنین ارائه غرفه برای عرضه تولیدات استان‌های سیل زده و آسیب دیده از سیل یکی دیگر از طراحی‌های هوشمندانه دوره پانزدهم این رویداد بود. رویداد زنان و تولید ملی حالا دیگر به یک برند فعالیت مدیریت شهری تبدیل شده است به طوری که در نظرسنجی از پانزده دوره برگزاری این رویداد ۴۵٫۸ درصد از بازدیدکنندگان کیفیت برگزاری رویداد را خوب و ۱۵ درصد نیز عالی ارزیابی کردند. در واقع این آمار نشان می‌دهد رویداد به‌طور کلی در جلب رضایت بازدیدکنندگان موفق بوده است و تبدیل به مطالبه‌شهروندی شده است.

رویداد زنان و تولید ملی، فرصتی برای دیده شدن توانمندی‌های زنان

گامی بلند برای توسعه مشاغل خرد

بازار کار به صورت سنتی در بیشتر حوزه‌ها شکلی مردانه داشته و مردان بوده‌اند که با توجیه نان‌آور خانواده بودن، فرصت‌های بیشتری در اختیار داشته‌اند. اما در سال‌های اخیر هم‌نگاه سیاست‌گذاران واقع‌بینانه‌تر شده و هم‌این که جامعه زنان مطالبه‌جویی برای مشارکت اقتصادی و اجتماعی از خود نشان داده‌اند. یکی از بخش‌های مهمی که سیاست‌گذاران بخش اشتغال باید به آن توجه کنند ایجاد فرصت‌هایی برای رشد و بالندگی توانمندی‌های شغلی زنان سرپرست خانوار است. از همین رو بود که از سال ۱۳۹۱ تا کنون، رویداد زنان و تولید ملی با هدف شناسایی و فعال‌سازی بازارهای تضمین شده و با ثبات برای عرضه محصولات تولیدی زنان سرپرست خانوار پایه‌ریزی شد. تاکنون پانزده دوره از رویداد زنان و تولید ملی دوبار در سال (شهریور و اسفندماه) برگزار شده و شانزدهمین دوره هم از اسفندماه پارسال به دلیل شیوع ویروس کرونا به تعویق افتاده است. در سال گذشته دوره پانزدهم با هدف شبکه‌سازی کسب و کارهای خرد با محوریت مشاغل خانگی برگزار شد.

انتخاب ضابطه‌مند مشارکت کنندگان زنان در تولید ملی

ضوابط برگزاری پانزدهمین دوره رویداد نشان می‌دهد که استانداردها و شیوه‌های برگزاری این رویداد بهبود چشمگیری یافته است. پیش‌بینی ضابطه‌های عمومی شامل لزوم ارائه لیست پرداخت حق بیمه کارکنان، داشتن مجوز تولید از مراجع ذی‌صلاح و داشتن کیفیت و قیمت مناسب موجب شد و همچنین ضوابط اختصاصی مشارکت کنندگان نظیر اینکه

نسبت کارکنان زن به مرد طبق لیست بیمه ارائه شده ۵۰ درصد باشد. نسبت اشتغال اقشار خاص (معلولان، زنان سرپرست خانوار عضو شهرداری تهران، کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی) به کل کارکنان ۲۵ درصد باشد، توجه به مولفه‌های زیست محیطی در تولید و توزیع محصول مانند استفاده از انرژی‌های پاک - کیسه‌های قابل بازیافت - استفاده بهینه از انرژی، نشان‌دهنده این است که شیوه برگزاری رویداد، بهبود چشمگیری داشته است.

اداره کل امور بانوان شهرداری چه کرد؟

حضور اداره کل امور بانوان شهرداری تهران در رویداد زنان و تولید ملی پررنگ بود. این اداره کل در دوره پانزدهم رویداد برنامه‌های مفصلی را در بخش جانبی اجرا کرد. برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی با همکاری سازمان فنی

و حرفه‌ای و... توجه به کسب و کارهای خرد و خانگی در راستای اختصاص فضای فروش، همکاری با سازمان آتش‌نشانی برای آموزش ایمنی ویژه بازدیدکنندگان رویداد و اهدا نشان کارآفرین اجتماعی به کارآفرینان برجسته بخشی از این فعالیت‌ها بوده است. همچنین اداره کل امور بانوان شهرداری تهران توانست ۳۴ نشست آموزشی و کارگاه مهارت‌آموزی (در سه گروه ۱- هنری ۲- کارآفرینی و ۳- ایمنی در خانه) از جمله نکات ایمنی در خانه، اثربخشی بلوغ اقتصادی زنان

در رشد فرهنگی و اجتماعی جامعه و... را برگزار کند. در این کلاس‌ها به‌طور میانگین در هر دوره تعداد ۵۹۴ نفر شرکت کرده‌اند. نکته قابل توجه در برگزاری این کارگاه‌ها، مربی و مدرسان این کارگاه‌ها هستند که به عنوان مسئولیت اجتماعی خود، به صورت رایگان به تدریس و انتقال تجربه پرداختند. بخشی از مربیان کارگاه‌های هنری، نیز از میسران بانوان کارآفرین مشغول به کار در مجموعه‌های مراکز توانمندسازی کوثر شهرداری تهران بودند.

هر مستند به مثابه یک سفر است که حتی ویژگی‌هایی بالاتر از یک سفر دارد، چه بسا شما در سفرها نتوانید به درون زندگی آدم‌هایی که می‌بینید، وارد شوید

گذر کردند، به نمایش گذاشته شده است. داستان‌های «عصر مستند تهران» اغلب روایتی صریح از زندگی افرادیست که با مشکلات عظیم زندگی دست و پنجه نرم کرده‌اند و مغلوب نشدند. شخصیت‌های فیلم با تلاش و مقاومت تبدیل به قهرمانان زندگی خود و دیگران شده‌اند.

زهره بهروز آذر، مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران، سال گذشته درباره این برنامه به ایرنا گفته بود: «عصر مستند تهران روایتی صریح از زندگی زنان موفق و قهرمانی که از دل سختی‌ها گذشتند و داستان‌های عبرت‌آموز از زندگی زنان معمولی، زندگی زنان مفاخر فرهنگی، ادبی، اجتماعی و ورزشی، رشادت‌ها و از خودگذشتگی‌های همسران شهدا و جانبازان را به تصویر کشیده است. در این آثار نقش و تاثیرگذاری روح جمعی در رفع موانع و کاستی‌ها و رسیدن به هدف به نمایش گذاشته شده است.»

آنچه به طور مشخص در تمامی فیلم‌های اکران شده در عصر مستند تهران مشترک بود، وجود بزنگاه‌های طلایی در زندگی تمام انسان‌ها بود. آنجایی که زنی با پتک و دیلم به جان کوه می‌افتد تا خانواده‌اش را نجات دهد. تماشای سینمای مستند می‌تواند دریچه‌ی نو به سوی جهانی موازی باشد، جهانی که از بیخ گوش‌ها می‌گذرد بدون آنکه توجهی به آن شود.

فیلم‌های مستند جایی برای زندگی، برد، همسران حاج عباس، عادت می‌کنیم، زمناکو، صفر تا سکو، لالایی برای بیداری شالیزارها، توران میرهادی، طلا به سبک ایرانی، شاعران زندگی، ریشه در خویش، روزهای بی‌تقویم، زینت یک روز بخصوص، گفتگو در مه، سیمای زنی در میان جمع، قصه دختران فروغ، بچه‌ها، در جستجوی فریده، ملاخدیجه و بچه‌ها، آتلان و بره‌ها در برف به دنیا می‌آیند، در طرح عصر مستند اکران شدند. همچنین علاوه بر اکران فیلم، جلسات نقد و بررسی فیلم با حضور عوامل فیلم و متخصصین اجتماعی و وروانشناسی نیز همراه بود.

درباره اکران مجموعه «عصر مستند تهران»

روایت صریح زندگی زنان موفق

سرگذشت آنان را در سالیان دراز و ماجرای زندگی‌شان پیگیری کنید، اما در فیلم مستند تمام این حد و حصرها برداشته شده و به راحتی می‌توان از منظری وری‌زمان و مکان به ذات و جان ماجراها پی برد.

سینمای مستند یکی از رسانه‌های تاثیرگذار بر نگرش مردم به ویژه در جریان‌سازی‌های اجتماعی است. این سینما به راحتی می‌تواند مخاطبان را در یک تجربه زیسته شریک کند، تجربه زیسته‌ای که با صرف کمترین هزینه بیشترین فایده را برای آنها خواهد داشت. اداره کل امور بانوان شهرداری تهران با هدف توانمندسازی و ارتقای آگاهی دختران و بانوان و تغییر نگرش زنان به مسائل اجتماعی و امیدآفرینی در بین آنها نسبت به اکران مجموعه «عصر مستند تهران» اقدام کرد.

همان‌طور که گفته شد جامعه هدف این طرح زنان و دختران شهروند تهرانی است. در این طرح فیلم‌های مستندی از زندگی مردان و زنانی موفق که از دل سختی‌ها

بسیاری از مردم هنگام تماشای فیلمی با شخصیت‌های اصلی آن احساس همذات‌پنداری می‌کنند. همذات‌پنداری و همدلی در جایی عمیق‌تر و قوی‌تر می‌شود که فیلم برشی واقعی از زندگی افراد را بدون ذره‌ای اغراق تداعی کند. مخاطبان بسیاری علاقه‌مند سینمای مستند هستند، چراکه زوایای اجتماعی زندگی واقعی‌شان را در قاب تصویر مشاهده می‌کنند. همچنین می‌توانند با تجربیات زیستی گوناگون مردم در هر طیف و طبقه‌ای آشنا شوند. ملموس بودن سناریوی فیلم‌های مستند، روی دیدگاه‌ها و نظرات افراد نسبت به یکدیگر تاثیر می‌گذارد. سینمای مستند در صدد است که تازگی را بسازد، سوییچ راستین زندگی را بی‌حشو و اضافه و رنگ و لعاب بازنمایی کند.

هر مستند به مثابه یک سفر است که حتی ویژگی‌هایی بالاتر از یک سفر دارد، چه بسا شما در سفرها نتوانید به درون زندگی آدم‌هایی که می‌بینید، وارد شوید، نتوانید

گزارشی از برگزاری «پویش ماه مهربانی» در اداره کل بانوان شهرداری تهران

دختران «روزه اولی» تقویم ماه مهربانی را تکمیل کردند

نخستین خاطرات همیشه ماندگارترین خاطرات هستند. رمضان که می‌آید دل‌مان هوایی می‌شود برای اولین‌های این ماه مبارک و عزیز، برای نخستین سحر و دعای سحرش، برای نخستین افطار و ربّیای دل‌نشین و ملکوتی دم‌افطارش که خون‌را در رگهایمان به جریان در می‌آورد، برای نخستین صدای اذان که روح را جلا می‌دهد، برای نخستین روزه کاملی که شیرینی لحظات آن، همیشه در ذهن ما ماندنی است و خاطره شیرین اولین روزه این ماه پربارکت را در ذهن آنان باقی می‌گذارد. اداره کل امور بانوان برای دومین دوره، برنامه «دختران روزه اولی» را با در نظر گرفتن شرایط فعلی جامعه و تغییر سبک زندگی در برگزاری مناسک و مناسبت‌های دینی با رویکرد «در خانه بمانیم» برگزار کرد. این طرح با معرفی ماه رمضان به عنوان ماهی شاد و خاطره‌انگیز برای دختران، تلاش کرد همدلی و محبت میان اعضای خانواده را تقویت کند.

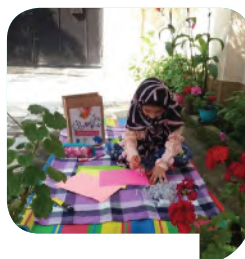
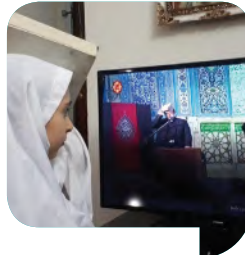

فعالیت‌های دختران در پویش

در پویش «ماه مهربانی» از علاقه‌مندان دعوت شده بود تا از فعالیت‌های خود با چهار موضوع «سفره افطار با میزبانی من و مادرم»، «نیایشگاه کوچک من»، «فراغت و سرگرمی در خانه» و همچنین «انجام فعالیت‌های پیش‌بینی شده در تقویم ویژه ۳۰ روزه ۳۰ کار خوب»، تصویر و فیلم تهیه کرده و در مسابقه‌ای که به همین منظور ترتیب داده شده شرکت کنند.

سفره افطار با میزبانی من و مادرم؛ با رویکرد مشارکت در فعالیت‌های خانوادگی و ارتقای روحیه کمک و همدلی در میان اعضای خانواده در ماه رمضان برگزار شد؛ انجام آشنیزی با مشارکت مادر و کودک، آماده کردن سفره افطار برای خانواده با همکاری مادر و دختر و انجام آداب سفره افطار شامل خواندن دعاهای دسته‌جمعی و دعای فردی از سوی کودکان در هنگام افطار جزو برنامه‌ها بود.

نیایش گاه کوچک من؛ با رویکرد ایجاد نگرش مثبت و سازنده نسبت به ماه مبارک رمضان به عنوان عاملی برای ایجاد شادی

معنوی در خانواده تدارک دیده شد. در این بخش خانواده، محلی که کودک در آن عبادت می‌کند و یا مکانی که سفره افطار خانواده پهن می‌شود را برای کودکان تزئین می‌کند.

تقویم‌ماه مهربانی؛ در این تقویم برای هر یک از روزهای ماه مبارک رمضان یک موضوع برای فعالیت مشخص شده بود که به صورت خلاقانه و با مشارکت اعضای خانواده اجرا شد.

فراغت و سرگرمی در خانه؛ به منظور ایجاد و ارتقای مشارکت بین اعضای خانواده و لزوم مدیریت زمان برای دختران روز اولی؛ برنامه‌های فراغتی از جمله قصه‌گویی خلاقانه، خاطره‌گویی با موضوع ماه رمضان، نمایش‌های خانوادگی و مسابقات خانوادگی با رویکرد حضور حداکثری اعضای خانواده پیش‌بینی شده بود.

برگزاری مسابقه

شیوه حضور در مسابقه برای تمام بخش‌ها اینگونه بود که باید حداکثر ۵ عکس منتخب یا یک فیلم، از این فعالیت‌ها تهیه می‌شد. در نهایت بیش از سه هزار شرکت‌کننده با این پویش همراه شده و بیش از ۵ هزار عکس و فیلم با موضوعات مشخص شده دریافت و در فضای مجازی منتشر شد. همچنین مجموعه هدیه‌ای حاوی ابزار و وسایل تهیه کاردستی و کتاب با موضوع محیط زیست به شرکت‌کنندگان با آثار برتر اهدا شد.

تقویم ماه مهربانی

در طراحی تقویم ماه مهربانی برای هر روز یک فعالیت مشخص شده بود تا دختران روزه اولی بتوانند فعالیت‌های خود را در قالب این تقویم سامان داده و اجرا کنند. این تقویم در سایت www.farhangi.tehran.ir بارگذاری شده بود تا شهروندان و پرسنل شهرداری تهران، از طریق مراجعه به این سایت در این طرح شرکت کنند.

دیدار شهردار با مراجع:

رهنمود مراجع تقلید به شهردار تهران

پیروز حناچی در سفر خود به قم علاوه بر زیارت حضرت معصومه (س) در محضر چندتن از مراجع تقلید گزارشی از برنامه‌ها و اقدامات شهرداری تهران ارائه کرد. پیروز حناچی در این دیدار با آیات عظام صافی گلپایگانی، مکارم شیرازی، نوری همدانی، علوی گرگانی، سبحانی، مرحوم صانعی، بیات زنجانی و حجت‌الاسلام والمسلمین شهرستانی نماینده بیت‌الله العظمی سیستانی ملاقات داشت. وی در این دیدار گزارشی از اقدامات شهرداری تهران در خصوص بهبود وضعیت معیشتی شهروندان تهران با گسترش میادین میوه و تره‌بار و عرضه میوه و تره‌بار تا ۴۰ درصد تخفیف ارائه کرد. شهردار تهران همچنین از فعالیت‌های شهرداری در حوزه اجتماعی از گسترش گرم‌خانه‌ها در تهران به مراجع تقلید

گزارش داد. شهردار تهران در ادامه از برنامه دینی شهرداری برای توسعه مساجد سخن گفت و افزود: «تلاش می‌شود کاری کنیم که صدای اذان در همه جای شهر شنیده شود.» حناچی سپس از تراکم نامتوازن مساجد در مناطق تهران خبر داد و از برنامه‌های شهرداری تهران برای ایجاد توازن مساجد در محلات تهران گفت. سپس معاون امور فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران، محمدرضا جوادی یگانه در خصوص پراکنش نابسامان مساجد در تهران گفت و از برنامه‌های شهرداری برای کمک به ساخت و تجهیز مساجد خبر داد. جوادی یگانه سپس از برنامه شهرداری تهران برای تقویت جلسات خانگی قرآن گفت و تأکید کرد، شهرداری تهران استفاده از ظرفیت مساجد را یکی از راه‌های موثر کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌داند. معاون

آیت‌الله العظمی علوی گرگانی:

رسیدگی به مناطق زندگی قشر ضعیف اهمیت دارد
آیت‌الله العظمی علوی گرگانی توجه شهرداری تهران را نسبت به اقشار کم‌درآمد مستضعفین جلب کرد و یادآور شدند: «توجه بیشتر و رسیدگی به مناطق زندگی این قشر از مردم اهمیت دارد؛ چرا که به تعبیر امام بزرگوار (ره) همین مردم بودند که انقلاب را تنها نگذاشتند.» وی سپس کسب رضایت مردم را کار بسیار بزرگی دانست و تصریح کردند: «اداره کردن شهری مثل تهران کم از اداره کردن یک کشور ندارد.»

آیت‌الله العظمی نوری همدانی:

مدیر جامعه اسلامی باید با اخلاص در خدمت مردم باشد
آیت‌الله نوری همدانی مسئولان را به ارتباط نزدیک با بدنه جامعه و مردم توصیه کردند و فرمودند: «مسئولان باید شخصا به میدان مردم بروند و با اخلاق و نرمش به مشکلات آنها رسیدگی کنند.» ایشان اضافه کردند: «مدیر جامعه اسلامی باید با اخلاص در خدمت مردم باشد و قدر فرصت مسئولیت را بداند.» ایشان افزودند: «مردم در نظام اسلامی و انقلابی در درجه نخست اهمیت هستند، یک مسئول باید با علاقه و محبت به مردم به جامعه خدمت کند، چرا که مردم ستون دین هستند.» ایشان افزودند: «اگر مردم بدانند که مسئولان سراغ اشرافی‌گری نمی‌روند و در پی رفع مشکلات هستند، دلگرم می‌شوند، مدیران جامعه اسلامی باید در برابر مردم متواضع باشند که زندگی آنها نیاید متفاوت از جامعه و مردم باشد.»

آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی:

شرایط برای زندگی مردم تسهیل شود
آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی ضمن ابراز خرسندی از برنامه‌های کمک معیشتی و فرهنگی و دینی شهرداری تهران، فرمودند: برنامه‌ها و اقدامات خوب شهرداری تهران باید اعلام عمومی شود. این اعلام کمک می‌کند که بتوانید کارهای بزرگ‌تر انجام دهید و باعث خیر برای مردم و کشور شوید.»

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی:

شهرداری باید به روح شهر و مسایل فرهنگی و دینی بپردازد
پیش از این فکر می‌کردند شهرداری این است که تنها به جسم و ظاهر شهر و مردم کار داشته باشد اما دریافتند که ماجرا فقط این نیست. شهرداری باید به روح شهر و مسائل دینی و فرهنگی نیز بپردازد؛ چرا که این دو تأثیر متقابل دارد. ایشان بر توسعه مساجد و کتابخانه‌ها در شهر تهران تأکید کرده و فرمودند: «کتابخانه‌های عمومی نیز به اندازه مساجد حائز اهمیت هستند و یکی دیگر از مشکلات ما کم‌بودن زمان مطالعه میان مردم است.» ایشان در ادامه خواستار اهتمام ویژه شهرداری تهران در مناطق حاشیه‌ای شهر شدند و غفلت از این موضوع را ناگوار دانستند.

آیات عظام سبحانی، بیات زنجانی و صانعی رعایت حقوق شهروندان را متذکر شدند

آیت‌الله العظمی سبحانی: «چهره شهر و وجهه و اعتبار جمهوری اسلامی با حضور متکدیان، کودکان بی سرپرست و... خدشه دار می‌شود، لذا دقت شود که این افراد از چه ملیت و قوم هستند و این گونه موارد ساماندهی شود.»

آیت‌الله العظمی بیات زنجانی: نیز از انتخاب یک فرد متخصص در حوزه شهری به عنوان شهردار پایتخت ابراز خرسندی کردند و از اقدامات شهرداری تهران در آماده‌سازی پایتخت و برپایی جشن چهل سالگی انقلاب تقدیر کردند.

آیت‌الله العظمی صانعی: نیز در دیدار با شهردار تهران بر بهبود وضعیت محیط زیست تأکید کردند: «هوای تهران از آن همه مردم است و هیچ کس حق ندارد در راستای منافع خود به هوایی که مال مردم است ضرر برساند.» ایشان در پایان سرمایه‌گذاری در تبدیل، تفکیک و کاهش زباله را مهم دانستند.

شهرداری تهران مقام دختران را با برنامه‌های نمادین و فرهنگی و اجتماعی گرامی می‌دارد

زمینه‌سازی برای هویت‌یابی

در فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، زنان و دختران از جایگاه خاصی برخوردارند. تعبیر زیبا و بلندی که برای دختران به کار گرفته شده است، حاکی از این موضوع است. در سخنان معصومان علیهم السلام از دختران با واژه‌هایی چون: ریحانه (گل)، قواریز (بلورها)، رحمت الهی و حسنه (نیکی) یاد شده است؛ که هر یک، نشان از امتیاز و ویژگی خاص طبیعی و روحی دختران دارد. درک ابعاد وجودی حضرت معصومه (س) و رسیدن به جایگاه معنوی آن حضرت، ضرورت تعیین راهکارهایی را برای پیاده کردن آن در جامعه مشخص می‌کند تا بانوان و به ویژه دختران ما، با الگوبرداری از آن کریمه اهل بیت، مظهر عفاف و تقوا و حیا باشند. از این رو، نام‌گذاری روز ملی دختران در زادروز آن حضرت، برای گرامی‌داشت شخصیت والای حضرت معصومه (س) و ترویج ابعاد وجودی ایشان و در نهایت الگوسازی از شخصیت آن حضرت برای دختران و زنان این مرز و بوم است. اداره امور کل بانوان شهرداری تهران کوشش کرد فلسفه روز دختر و جایگاه والای زنان و دختران در جامعه اسلامی را تبیین کند.

تلاش برای بازنمایی آسیب‌ها

اداره کل امور بانوان با هدف بررسی ابعاد و جنبه‌های اجرای ویژه برنامه‌های روز دختر، بر اساس مطالعات و پژوهش‌های موجود و برگزاری جلسات هم‌اندیشی با حضور متخصصان و مدیران شهرداری، تلاش کرد وضعیت دختران، مسائل و آسیب‌های آنان را از زاویه دید نگرش‌های دختران، جامعه و مردم عامه مورد بررسی قرار دهد و فهرستی از مسائل آنان استخراج کند تا بتواند برنامه‌ای در راستای حل مشکلات پی‌ریزی کند. اهم مسائل مربوط به این حوزه که با نشان دادن مسیرهای روشن به منظور الگوبرداری دختران جوان از کریمه اهل بیت (مظهر عفاف، تقوا و حیا) و ترویج ابعاد وجودی اهل بیت برای دختران این مرز و بوم قابل بیان و حل هستند، این موارد هستند: «هویت‌یابی: من کیستم؟»، «شکاف نسلی و فقر گفتگوی بین نسل‌ها»، «سندروم سیندرلا»، «خود را بشناس و یک زمانی به خود آ». «

روز ملی دختران؛ امکانی برای توجه به جایگاه زنان و دختران

سال ۱۳۸۵ بود که شورای عالی انقلاب فرهنگی، روز میلاد حضرت فاطمه معصومه (س)، را به عنوان «روز ملی دختران» تصویب و اعلام کرد. این روز فرصتی است برای توجه دوباره به جایگاه زنان و دختران در جامعه اسلامی. بر این اساس اداره امور کل بانوان شهرداری تهران هفته کرامت را با اهدافی چون بزرگداشت سالروز ولادت حضرت معصومه (س)، معرفی و ویژگی‌های ارزنده حضرت معصومه (س) با تأکید بر کرامت و مهربانی ایشان، احیا، بهبود و تقویت ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی مطلوب دختران، معرفی، ترویج و احیای ارزش‌های فرهنگی با تکیه بر فرهنگ و سیره مکتب تابناک اهل بیت، بهبود و توسعه سلامت روانی - اجتماعی دختران، احیا و توسعه مقام و منزلت مادری برای دختران و تعمیق و گسترش آموزه‌های دینی برای دختران با اجرای برنامه‌های متنوعی برگزار کرد.

هر عنوان به چه معناست و چه هدفی را دنبال می‌کند؟

در بخش «هویت‌یابی: من کیستم؟» نوجوانی که با این پرسش اساسی روبروست می‌داند که به زودی باید مسوولیت زندگی خویش را شخصاً برعهده گیرد و از خود می‌پرسد: باید چگونه زندگی کنم؟ نوجوانانی که در کسب هویت سالم به گونه‌ای دچار انحراف و اختلال شده‌اند، ممکن است دچار یکی از مشکلات و انحرافات چون از خودبیگانگی، اعتیاد به مواد مخدر، افسردگی نوجوانان، خودکشی و پسرنامی شوند که در این بخش سعی می‌شود از این انحرافات جلوگیری شود. «شکاف نسلی و فقر گفت‌وگوی بین نسل‌ها» به معنای اختلافی در نگرش یا رفتار جوانان و افراد سالمند تعریف شده که موجب عدم

توپی، تهیه وسایل لازم برای بازی‌های آبی، تهیه وسایل لازم برای انواع بازی‌های فکری از جمله مسابقات شطرنج بزرگ بانوان، نمایش دستاوردهای هنری دختران و مولودی خوانی. برگزاری فعالیت‌های هنری برای گروه‌های سنی: کودک: (داستان نویسی،

دخترانه، فعال‌سازی بوستان‌های بانوان و ارائه برنامه‌های شاد و پرنشاط متناسب با دهه کرامت ویژه این گروه بود که در قالب‌های هنری، فرهنگی و ورزشی به اجرا درآمد. برنامه‌های فراغتی و ورزشی شامل تهیه وسایل لازم برای بازی‌های بومی - محلی، تهیه وسایل لازم برای بازی‌های

اجرای برنامه‌های هنری، فرهنگی و ورزشی

یکی دیگر از فعالیت‌ها در راستای هویت‌یابی

نوجوان با این کار اهداف پیش روی خود را بر روی کاغذ می‌نویسند و دوباره آنها را بازبینی می‌کنند و می‌سنجند. دختران با این کار می‌توانند رویاهایی که منجر به رسیدن به هدف نمی‌شود مانند تصورات نادرست از ازدواج، موقعیت خانوادگی، موقعیت تحصیلی و... را کنار بگذارند و برای رسیدن به اهداف مشخص و سازنده در زندگی خود برنامه‌ریزی و تلاش کنند تا اینکه بتوانند مادران موفق و تاثیرگذار فردا باشند. دختران در حضور متخصصان روانشناس که در این پروژه پیش‌بینی شده بود، رویاهای خود را بازگو کرده و با کمک مشاوران متخصص رویاهای کاذبی که بر مبنای ارزش‌های متعارض برای نسل جوان ما ساخته شده و به نوعی تهدید هویتی شمرده می‌شود را مورد سنجش قرار دادند و با همراهی یکدیگر به ثبت اهداف واقعی خود و برنامه‌ریزی به منظور رسیدن به آنها دست زدند.

رعایت پروتکل‌های بهداشتی

با توجه به شرایط حاکم بر کشور به دلیل شیوع بیماری کرونا و ممنوعیت فعالیت‌های تجمعی در فضاهای سرپشته اعم از مساجد، فرهنگسراها، شهربانو... مکان‌های قابل دسترسی و پرتردد خانوادگی در فضای باز شهر انتخاب شدند تا دختران نوجوان در کنار خانواده خود بتوانند در این طرح مشارکت کنند.

مشترک عاطفی میان نسلی، کاهش ارتباط‌های کلامی میان نسل بالغ و جوان، اندیشیدن دوباره دختران نوجوان به منش، بینش، نگرش و رفتار خود فراهم شد و طرح عنصری چون «اهدای گل به دختران در محل گذر»، «دیوار نوشته دختران: رویاهایت را بنویس»، «استقرار در میزهای به من بگو...؛ با حضور مشاوران روانشناس» و «اجرای برنامه‌های فرهنگی با موضوع دهه کرامت» در نظر گرفته شد.

از رویا نویسی تا رسیدن به رویاها

یکی از قسمت‌های قابل توجه در این طرح، نوشتن رویا از سوی دختران نوجوان بود. رویاپردازی و تصویرسازی از آینده، ایده‌های نو و خلاقانه برای دختران ایجاد می‌کند. دختران

فهم متقابل آنان از یکدیگر می‌شود. «سندروم سیندرلا» به معنی نداشتن استقلال و وابستگی مالی، عاطفی، فیزیکی و... زنان به مردان است. کسانی که با این سندروم و عقده دست و پنجه نرم می‌کنند، افرادی هستند که تفکر غالب و هدف آنها از ازدواج فقط فراهم شدن خواسته‌هایشان و رسیدن به کمبودهای زندگی است.

«خود را بشناس و یک زمانی به خود»؛ اداره کل امور بانوان، برای درک بهتر این عنوان، اقدام به ایجاد محوطه‌سازی و ساخت یک دیوارنگاره کرد تا بتواند مخاطبان را جذب کرده و به مشارکت در طرح ترغیب کند. این طرح در چهار نقطه از شهر تهران در پهنه‌های شرق، غرب و مرکزی اجرا شد. در این طرح فرصتی برای دختران نوجوان و خانواده‌های ایشان جهت توجه دوباره به موضوعاتی چون کاهش فصل‌های

اریگامی، سازه‌های ماکارونی، نقاشی خلاق و درست کردن قاب؛ **نوجوان**: (گلدان‌های دست‌ساز، کلاژ، قاب برگ)، **بزرگسال**: (طراحی لباس، چاپ روی لباس، سوزن‌دوزی و گلدوزی). در بخش طراحی و فضاسازی محیطی در مکان‌های پرتردد،

بوستان‌های بانوان، مجموعه‌های شهربانو و شهر دخت مناطق ۲۲گانه با عکس، نورپردازی و گل‌آرایی سر در ورودی فعالیت کردند و در نهایت محتوای چند رسانه‌ای با تاکید بر نقش دختر در خانواده و تبیین ارزش دختر در نگاه اسلام تولید و توزیع شد.

طرح شهرداری برای شنیدن روایت‌هایی درباره زندگی زنان حاضر در دوران دفاع مقدس، مادران فرزندان دارای معلولیت و تجربه زیسته زنان توانمند

نغمه‌های ناشنیده زنان

زنان محکوم به تاب آوردن و ماندن‌اند. بارها شنیده‌ایم که هر پای سختی که به میان می‌آید می‌گویند: زن باید صبر و مقاومت بیشتری داشته باشد. کمتر دیده و شنیده می‌شوند اما محکم و استوار تا آخرین نفس می‌ایستند. فرقی نمی‌کند با چه مسئله و مشکلی دست در گریبان باشند، طاقت می‌آورند. تجربیاتی به دست می‌آورند بدون آنکه جایی گفته یا شنیده شوند. این در حالی است که تجربیات زیستی، سرمایه‌ها از زشمند هر فرد محسوب می‌شود. گوش دادن به تجربیات زیستی زنان می‌تواند راهگشای نسل جوان باشد. دختران و زنانی که در محورهای مختلف زندگی با مسائل اجتماعی دست و پنجه نرم می‌کنند، نیازمند امید، افزایش تاب‌آوری و فرهنگ مواجهه با مشکلات هستند. این از رواداره کل امور بانوان شهرداری تهران اقدام به برگزاری سلسله نشست‌های «نغمه ناخوانده» با سه موضوع روایت زنان توانمند در دوران دفاع مقدس، روایت زیسته مادران فرزندان دارای معلولیت و روایت زیسته زنان توانمند بهبود یافته از اعتیاد به صورت متمرکز در مناسبت‌های مختلف کرد.

برده اول: زنان نقش آفرین میدان نبرد

سال ۵۹ دانش‌جوی سال دوم پزشکی بودم، که جنگ شروع شد. مهرماه همان سال مدرم گفت باید از این شهر برویم. آنها رفتند و من در خرمشهر تا پایان جنگ ماندم. در طول جنگ جانباز شدم. همیشه منتظر بودم مادر مرا به خاطر ماندنم سرزنش کند، اما هیچ‌وقت تا پایان عمرش نگفت چرا ماندی؟ اما سوالی مطرح می‌شود که آیا نسل فعلی ظرفیت این مسائل را دارد؟ آیا خانواده‌ها به همین نسبت تاب‌آور هستند؟ اینها بخشی از خاطرات دکتر رقیه تدین از دوران هشت سال جنگ تحمیلی است. وی جزو اولین زنان جانباز است که در ویژه برنامه زن و دفاع مقدس با عنوان «نغمه ناخوانده» روایتی دیگر از زنان دوران جنگ ارائه می‌دهد. چرا که با بیان این روایت‌ها علاوه بر بازشناسی آن دوره، جنبه تربیتی و آموزشی برای نسل جدید را نیز به همراه دارد. ویژه برنامه روایت زنان توانمند در عرصه جنگ که همزمان با هفته دفاع مقدس برگزار شد، در صدد بزرگداشت جایگاه زنان و همچنین ارائه روایتی متفاوت از نقش زنان در طول دوران جنگ بود. چرا که تجسم شرایط و فضای حاکم بر جامعه در زمان جنگ برای نسل‌های بعد دشوار است. از این رو بازشناسی آن روزگار بیش از هر زمان دیگری لازم و ضروری است. با توجه به آنکه در زمانه‌ای هستیم که تغییرات فرهنگی و اجتماعی به سرعت اتفاق می‌افتد و شکاف نسلی هر لحظه عمیق‌تر می‌شود، انتقال صحیح و صادقانه

تجارب و مفاهیم این دوران به نسل‌های بعد مسئولیت‌سنجینی است که بر عهده متولیان فرهنگی و اجتماعی جامعه است.

در مراسم «نغمه ناخوانده» از تعدادی از زنانی که مستقیم و غیرمستقیم درگیر جنگ بوده‌اند دعوت شده بودند تا با بازخوانی تجربیات و خاطرات خود از حوادث تلخ و شیرین آن زمان با جمع حاضران بار دیگر فضای هشت سال دفاع مقدس مرور کنند. در این نشست بیان شد که اگر چه جنگ سال‌هاست بنظر پایان رسیده اما برای بسیاری از افراد هنوز ادامه دارد. افرادی که از لحاظ جسمی و روحی درگیر تبعات و عوارض جنگ بوده و هستند و هنوز با مشکلات و سختی‌های ناشی از جنگ دست و پنجه نرم می‌کنند. از سوی دیگر، توانمندی و روحیه استقامت، همدلی و همیاری این زنان و شبکه‌های اجتماعی که در دوران جنگ به صورت خودجوش برای پشتیبانی از جبهه‌ها ساختند، قابل توجه بود. همچنین در این مراسم دکتر ظریفیان، عضو هیات علمی دانشگاه تهران به بررسی نقش‌های زنان در دفاع مقدس، خانم دکتر کریمی به ابعاد جامعه‌شناختی حضور زنان در جبهه‌ها و وضعیت اجتماعی خانواده‌های شهدا و اسرای جنگی و خانم دکتر بروجردی به بررسی کتاب شناسی زنان در دفاع مقدس پرداختند. روایتگران خاطرات دوران جنگ در این نشست، خانم‌ها مریم کاتبی از رزمندگان جنگ کردستان، رقیه تدین جانباز دفاع مقدس، علم‌الهدی و قساری دزفولی از فعالان مراکز پشتیبانی جبهه‌ها، فرشته ملکی همسر شهید منوچهر مدق و خانم فاطمه بهروزفخر فرزند جانباز اعصاب و روان نیز بودند.

برده دوم، مادرانی با کفش‌های آهنین

ریحانه با سندروم داون متولد شد. همان لحظه که می‌خواستم در آغوش بگیرم، متوجه ظاهر متفاوتش شدم. شوک بزرگی بود. انتظار داشتم ریحانه مانند فرزند اولم باهوش و سالم باشد، که نبود. پذیرفتم ریحانه فرق دارد. شروع به مطالعه کردم تا ریحانه را به اوج توانایی‌هایش برسانم. حالا می‌توانم از ته دل بگویم من ریحانه را به همین شکلی که هست دوست دارم نه به آن شکلی که دلم می‌خواست باشد. نسرین یمینی مادری توانمند است که فرزند معلولش را حمایت و استعدادهایش را شکوفا کرده است. او لیسانس رشته مددکاری اجتماعی از دانشگاه علامه طباطبایی و فوق لیسانس رشته مشاوره در دانشگاه تربیت معلم تهران دارد. او در ویژه برنامه «نغمه ناخوانده» با هدف بازخوانی خاطرات و تجارب زیسته مادران فرزندان دارای معلولیت و واکاوی چالش‌های فردی و اجتماعی آنها می‌گوید: اول مطالعه در مورد این بیماری را شروع کردم تا معلوماتم را افزایش دهم. مرحله بعدی پیدا کردن منابع حمایتی (خانواده، دوستان و موسسات) که در اطرافم وجود داشت، بود و سومین راهکار و از همه مهمتر آشنایی با مادرانی بود که مشکل مشابه من را داشتند. مادرانی که خیلی

غافل شویم. همه کودکان نیازهای خودشان را دارند باید به خواسته‌های آن‌ها توجه کرد.

پرده آخر، زنان پاک‌باز

طلاق برای افسانه شوک بزرگ و سنگینی بود. تاب نیاورد. با مواد مخدر آشنا شد و برای تامین

مخارج خود و فرزندانش مواد فروخت و در نهایت معتاد شد. می‌گفت: از دست دادن خانواده، فرزندانم، جوانی و سلامتیم تاوان سنگین مصرف مواد بود. افسرده شدم و قصد خودکشی داشتم. بعد از مدتی نه می‌توانستم مصرف کنم و نه می‌توانستم زندگی کنم به همه آدم‌هایی اعتماد بودم. این روایت افسانه رباط میلی، زنی است که از دام اعتیاد خود را رها کرده و از تجربیاتش در ویژ برنامه نغمه ناخوانده با موضوع روایت زیسته زنان بهبودیافته از اعتیاد می‌گوید. این برنامه با هدف فرهنگ سازی جامعه مخصوصاً زنان و دختران در مواجهه با این نوع مشکلات برگزار شد.

او که اکنون مددیار اعتیاد است، گفت: در اوج درماندگی با خودم خلوت کردم و از آنجایی که از قبل خانه خورشید را می‌شناختم، به آنجا مراجعه کرده و آنها نیز مرا با آغوش باز و با احترام و اعتماد پذیرفتند. آغوش بازی که به من نشان داد که انسانم و می‌توانم دوباره به جامعه ام اعتماد کنم. افسانه می‌گوید پاک‌باز تنها کافی نیست بلکه بهبودیافتگی اصل ماجراست. یعنی در درون تغییراتی رخ دهد. خدمت به مردم و بازیابی توانایی‌های از دست رفته و اثبات وجود، برای بهبودیافتگان لازم است. همچنین لیلی ارشد، مددکار اجتماعی و مدیر عامل موسسه خانه خورشید در نشست نغمه ناخوانده گفت: اگر اعتیاد یا سوءمصرف مواد را یک بیماری پیش رونده ببینیم که مرتب در حال گسترش است و فرد کنترلی بر آن ندارد آن وقت باور می‌کنیم که این امکان را داریم که به آنها خدمات بدهیم. در مسیر بهبودی نیاز به اراده افراد است، اگر فردی اراده لازم برای ترک را داشته باشد، می‌تواند با تغییر باورها، اعتماد به خودش، مسیر بهبودی را طی نموده و با یادگیری مهارت‌ها، توانمندی خود را ارتقاء دهد.

او تاکید داشت: از عوامل بسیار تاثیرگذار، جهت تغییر رفتار در مددجویان، دریافت احترام و عشق از سوی خانواده، موسسات مردم نهاد و نهادهای دولتی است. امید می‌رود که با همراهی مسئولانی مانند اداره کل بانوان شهرداری تهران، حمایت‌هایی اجتماعی، قانونی و حقوقی لازم برای تمام افراد در معرض خطر و به خصوص جامعه زنان آسیب دیده به وجود بیآوریم.

مطالعه کردم. مسئله‌ای که توجه ام را جلب کرد «اخلاق معلولیت» بود. پیش از آنکه یک معلول به خاطر ویژگی‌های زیستی، شناختی‌اش در عذاب باشد به خاطر ساختارهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه در عذاب است. تدارکات نگهداری از یک فرزند معلول خیلی سخت‌تر از تعصبات اجتماع نیست. کتاب من هم به نام جهان معلول ساز به همین موضوع اشاره دارد. جهانی که توانایی‌ها را به سمت ناتوانی می‌برد.

در این مراسم همچنین خانم دکتر زواره در مورد چالش‌های مادران دارای فرزندان معلول بیان کرد: نقش و حضور مادر در نظام خانواده انکارناپذیر است این مادران هستند که می‌توانند مشکلات را کمرنگ یا پررنگ کنند. اولین واکنش والدینی که با کودک معلول خود مواجه می‌شوند، انکار است. بعد از این دوره خشم بروز می‌کند. یعنی زوج‌ها تقصیرها را گردن یکدیگر می‌اندازند. مرحله بعدی سرزنش است و مدام با خودشان می‌گویند چرا من؟ چه کاری کرده بودم؟ اما باید این مشکلات را پذیرفت و نامش را یک اختلال یا یک تصادف گذاشت.

او در جمعی مادران صاحب فرزند محدود گفت: بهترین راهکار در این شرایط پذیرش واقعیت است. گاهی مادرها دوست دارند نقش ستم کشیده و قربانی را ایفا کنند اما مادر باید قوی باشد تا کانون خانواده را نگه دارد. مادر افسرده مادر غایب است. وقتی ما یک فرزند دارای معلولیت در خانواده مان داریم نباید همه توجه مان را معطوف او کنیم و از بچه‌های دیگر

از مشکلات مشابه با وضعیت من را پشت سر گذاشته بودند و می‌توانستند اطلاعات خوبی بدهند.

دکتر نعمیه پورمحمدی که نویسنده کتاب جهان معلول ساز است در ویژه برنامه نغمه ناخوانده می‌گوید: قبل از اینکه دکتر باشم، مادر یک فرزند دارای معلولیت هستم. ۹ سال پیش که پسر من به دنیا آمد، معلولیت‌های متنوع ذهنی و جسمی داشت. پسری که الان در ۹ سالگی هنوز پوشک می‌شود و دچار شب‌کوری است و به زودی کاملاً نابینا خواهد شد، کم‌توان ذهنی است و اختلال گفتاری نیز دارد.

محمدی می‌گوید نمی‌دانستم چه نگرش و بینشی باید داشته باشم. در باره معلولیت

تصور کنید مادری که صاحب سه فرزند است و ناگهان با فوت همسری که پشتوانه‌اش بوده مواجه می‌شود، کمک کردن، برداشته باری از روی دوش این فرد و کاستن از مشکلات این مادر می‌تواند خیر مؤثرتری باشد. اگر بتوانیم نهاد این خانواده را گرم نگه داشته و این مادر را برای خانواده حفظ کرده و به او کمک کنیم تا فرزندانش را با آرامش بیشتری مراقبت کند، از حضور یک دختر گل فروش جدید سر یک چهارراه جلوگیری کردیم. یکی از راه‌های کمک به این زنان، آن است که از مشاغل خانگی حتما خرید کنیم، اگر صاحب اشتغالی هستید و می‌توانید ظرفیت اشتغال برای این افراد ایجاد کنید، اشتغالی که از لحاظ اقتصادی و اجتماعی امن باشد، حتماً این کار را انجام دهید.

اداره کل امور بانوان شهرداری تهران با راه‌اندازی کمیته «خیر مؤثر» سعی کرده است تا کار خیر کج به مقصد نرسد و تاثیر اقدام خیر شهروندان در گیرنده و فرستنده به اندازه‌ای باشد که یک رضایتمندی مشترک را به همراه داشته باشد. هر خریدی که از این زنان کنید، چرخ این خانواده را می‌چرخاند و جنبه خیر دیگر آن این است که به سلامت خانواده‌ای کمک می‌کنید که اگر مبتلا به کرونا شوند، ممکن است پدر یا مادرشان را از دست بدهند و یک چالش جدید برای ما، همه خانواده‌ها و همه شهر ما ایجاد شود. ما با جامعه و مردمی سرو کار داریم که در سخت‌ترین شرایط هم از خیرخواهی و کار نیک نمی‌توانند دور شوند. شیوع کرونا بار دیگر مردم ایران را به خودشان بازگرداند به طوری که بیش از ۴۱ درصد مردم به طور مستقیم تجربه نیکوکاری داشته‌اند. این موضوع نشان می‌دهد حیات در جامعه رواج

گزارشی درباره اجرای پویش «خیر مؤثر» از سوی شهرداری تهران

همیاری و همدلی شهروندان با خیر مؤثر

۴۱ درصد مردم تجربه مستقیم نیکوکاری دارند

«خیر مؤثر» یعنی اینکه کار خیر انجام دهیم اما به مؤثرترین شکل ممکن، تصور کنید پشت چراغ قرمز ایستاده‌اید و دختر گل فروشی نزدیک اتومبیل شما می‌آید، پولی را داده و گل می‌خرید، پیشتر از حس خوبی که خرید گل به شما داده، از حال خوبی که به شما دست داده لذت می‌برید. آیا این بهترین شکل خیرسانی است یا به شکل‌های بهتری می‌توان کار خیر انجام داد؟

با تعویق وصول چک در بقای یک کسب‌وکار مؤثری

خیر مؤثر

چونیک کتی، اینک آندبرن

۴۱ درصد مردم تجربه مستقیم نیکوکاری دارند

با قرض دادن در حد توان در گشودن یک گره مؤثری

خیر مؤثر

چونیک کتی، اینک آندبرن

۴۱ درصد مردم تجربه مستقیم نیکوکاری دارند

با اهدای ماسک به نیازمندان در سلامت یک خانواده مؤثری

خیر مؤثر

چونیک کتی، اینک آندبرن

۴۱ درصد مردم تجربه مستقیم نیکوکاری دارند

اجرای طرح «خیر مؤثر» در ۷۸ ایستگاه متروی تهران و حومه

ایده این طرح توسط اداره کل امور بانسوان معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران شکل گرفت و با همکاری معاونت امور فرهنگی و اجتماعی شرکت بهره برداری متروی تهران اجرا شد. با توجه به الزامی شدن استفاده از ماسک در مترو هر چقدر تعداد بیشتری از افراد ترغیب شوند تا در این طرح مشارکت کنند موفق تر عمل شده که بررسی‌ها نشان از افزایش ۳۰ تا ۴۰ درصدی استفاده از ماسک در موج دوم شیوع کرونا بین مردم شده است. این طرح با

شعار «دو تا بخر، یکی هدیه بده» در حال اجراست و ماسک‌های عرضه شده در این غرفه‌ها توسط زنان سرپرست خانوار دوخته شده و یکی از اهداف اجرای آن نیز حمایت و ایجاد اشتغال برای این بانوان است و با کمترین سود در اختیار مردم قرار می‌گیرد. با این طرح در این روزها که تعداد زیادی از شهروندان با کاهش درآمد و افزایش مخارج روبرو شده‌اند شهروندانی که نیاز به ماسک دارند از دیوار مهربانی ماسک رایگان دریافت کنند.

دارای جایگاه بسیار بالایی است به طوری که بیش از ۱۹۵ بار تکرار شده است. توشی هیکو ایزوتسو، زبان شناس و اسلام شناس، معناهای مختلفی از خیر را مطرح می‌کند و در نهایت خیر را به معنای چیزی می‌داند که نفع زیادی داشته و دلپذیرتر باشد و نفع آن به جامعه در حد گسترده‌تری برسد. عمل صالح یکی از مسائل اصلی است که در باب خیر مطرح می‌شود و در قرآن نیز این عمل صالح فقط ویژه مسلمان نیست و هر کسی ایمان به خدا بیاورد و عمل صالح انجام دهد، هیچ ترس دیگری ندارد.

دارد. کار خیر مَهر زمان هم دارد، طبیعتاً امروزه تغییری که جامعه ما پیدا می‌کند، ممکن است دادن یک ماسک به کسی که نیاز دارد، باشد. کمک کردن ممکن است خرید یک تلفن هوشمند برای کودک دور مانده از تحصیل باشد این به نسبت کارهای گذشته که ممکن بود نذر غذای گرم یا افطاری دادن باشد، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. کسی که کار خیر می‌کند، علاوه بر کاهش رنج دیگری، خود نیز به آرامش می‌رسد، دنیای درون، بیرون و اجتماعی فرد در کار خیر کشف می‌شود.

استفاده از ماسک و دستکش پارچه‌ای برای کمک به محیط زیست

شیوع کووید ۱۹ شرایطی را ایجاد کرد که همه اعضای جامعه به کمک یکدیگر بیایند. گروهی در بیمارستان‌ها هستند و کار درمانی انجام می‌دهند، گروهی دیگر هم تجهیزات و مواد لازم را تولید می‌کنند. یکی از نیازهای جامعه برای پیشگیری از ویروس کووید ۱۹ استفاده از ماسک، دستکش و رعایت فاصله فیزیکی است. اگر فرض کنیم از جامعه ۸۰ میلیونی ۳۰ میلیون نفر به دلیل فعالیت‌هایی که دارند از ماسک و دستکش استفاده کنند، ۶۰ میلیون ماسک و دستکش روزانه استفاده می‌شود، یعنی ماهانه یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون که همین عدد در سال به ۲۱ میلیارد و ۹۰۰ میلیون می‌رسد. یکی از خیرهایی که می‌تواند بیشترین اثر را داشته باشد، استفاده از دستکش و ماسک پارچه‌ای است که قابل شستشو هستند و هم برای محیط زیست مفید است و هم عمل خیر ما را تکمیل می‌کند. واژه خیر در فرهنگ قرآن

کار خیر فقط هزینه کردن پول نیست

نکته دیگر اینکه کار خیر فقط هزینه کردن پول نیست؛ بلکه هزینه کردن زمان، دغدغه‌های شخصی، نیروی انسانی و تخصص نیز می‌تواند شامل آن باشد. ممکن است اینگونه تصور شود که کارهای نوع دوستانه خیلی ارزشمند نیستند و یا ثواب زیادی ندارند، اما این یک نگاه سنتی و اشتباه است که پایه و مبنای دینی هم ندارد. یک مبدا در اینکه تشخیص دهیم خیر مؤثر چیست، بازنگری در طرز تفکر خودمان است درباره اینکه برای خیر خواهی مرز نداشته باشیم و برای همه خیر خواهی داشته باشیم. نه فقط برای همه انسان‌ها بلکه برای همه موجودات زنده و طبیعت. خیر خواهی برای آب، خاک و هوا مستقیماً به انسان‌ها نفع می‌رساند، بنابراین از ابتدایی‌ترین اقدامات این است که حجاب‌های مابین ما و خیر برداشته شود و معناهای گسترده‌تری از خیر را در اختیار خودمان قرار دهیم.

با تسویه حسابِ دفتری دیگران
در روشن ماندن چراغ یک مغازه / خانه مؤثری

خیر مؤثر
چونیک کن، بیک آیدرت
خیر مؤثر - کمک مؤثرانه

با تأمین نیازهای سالمندان و بیماران
در محافظت از جان یک انسان مؤثری

خیر مؤثر
چونیک کن، بیک آیدرت
خیر مؤثر - کمک مؤثرانه

با بخشش یا تعویق اجاره
در آرامش یک خانواده مؤثری

خیر مؤثر
چونیک کن، بیک آیدرت
خیر مؤثر - کمک مؤثرانه

گزارشی از طرح معاونت اجتماعی شهرداری برای ترویج موتورسواری قانونمند

تهران به روی موتورسواران خوب آغوش گشود

ورود موتورسواران به پیاده‌روها تصویر آشنایی برای همه شهروندان است. موتورسوارهایی که بی توجه به حریم عابران، هر گاه چراغ راهنمایی قرمز است موتور را به پیاده‌رو هدایت می‌کنند. گاهی پشت فرمان ماشین هم از لایه کشیدن موتورها در بین خودروها در امان نیستیم. تک چرخ زدن موتورسواران جلوی خودروها هم معضل دیگری است. همه‌گیری رفتارهای پرخطر موتورسواران موجب شده سلامت بسیاری از آنها هم به مخاطره بیفتد. مدیر یک فروشگاه موتورسیکلت این خطر را این‌گونه توضیح می‌دهد: «بیشتر مشتری‌های جوان ما هنوز اقساطشان تمام نشده، می‌میرند». غم‌انگیز است که بسیاری از موتورسواران به دلیل رعایت نکردن قوانین راهنمایی و رانندگی جان می‌بازند. در این حوادث نه فقط خانواده‌هایی داغدار می‌شوند که در برخی مواقع سرپرست‌شان را از دست می‌دهند. گاه هم خسارت زاینبار است هر چند جانی تلف نمی‌شود. بهتر است از زبان آمار هولناکی این وضعیت را دریابیم.

آمارها چه می‌گویند

در سال ۹۷ سه هزار و ۷۴۵ موتورسوار در حوادث رانندگی جان خود را از دست دادند. در سال ۱۳۹۷ آمار تلفات موتورسواران، ۲۱۸

درصد از کل تلفات حوادث رانندگی را به خود اختصاص داده است. براساس آمارهای موجود بیشترین آمار تلفات موتورسواران در همین سال به ترتیب مربوط به استان تهران با ۳۸۶، فارس با ۳۲۷، اصفهان با ۲۸۹ و کمترین آن

مربوط به ایلام با ۱۲، کهگیلویه و بویراحمد با ۲۲ و اردبیل با ۲۳ فوتی بوده است. آمارها نشان می‌دهد بیشترین علت مرگ موتورسواران ضربه به سر است. این عامل به تنهایی ۴۶.۹ درصد از مرگ موتورسواران را به دنبال داشته است که یکپهزار و ۵۵۰ نفر از کل تلفات را دربر می‌گیرد. آنچنان که آمارها نشان می‌دهد، درصد قابل توجهی از کشته‌شدگان بر اثر تصادفات موتورسیکلت‌ها را نوجوانان و جوانان تشکیل می‌دهند. اگرچه بخشی از این آمار می‌تواند ناشی از نوع موتور، هزینه خرید آن، هیجان استفاده از موتور و... باشد اما در عین حال پایبند نبودن به قوانین و مقررات، انجام حرکات و یا رانندگی مخاطره‌آمیز، نداشتن کلاه ایمنی، حمل بار و مسافر بیش از حد ظرفیت و مجاز و... از جمله دیگر دلایل وقوع این تصادفات و تلفات تأثیر برانگیز ناشی از آن هستند.

همچنین نظرسنجی‌ها میزان نارضایتی از شیوه‌های موتورسواری را حدود ۷۰ درصد، شکایت از میزان دزدی و سرقت را ۳۴ درصد، رضایت از موتورسیکلت به عنوان وسیله کار را ۵۶ درصد و رضایت از موتورسیکلت به عنوان وسیله نقلیه را ۸۴ درصد، نشان می‌دهد. از دیگر سو بیش از ۲۱ درصد موتورسیکلت‌های کشور، در تهران تردد می‌کنند. براساس آمارها سال ۹۸ شماره گذاری موتورهای نوشماره ۳۵ درصد و نقل و انتقال آنها نیز ۳۸ درصد افزایش داشته است.

موتورسوار خوب قهرمان خانواده شه

برای پیشبرد پوییش در بخش دریافت مشکل‌ها و معضل‌های موتورسواری ناایمن و طراحی پوشش، معاونت اجتماعی شهرداری تهران در کنار انتخاب نام مناسب، پیام و شعارهای مناسبی برای تغییر رفتار موتورسواران طراحی کند. از این شعارهای طراحی شده در نهایت عنوان «موتورسوار خوب» انتخاب شد. در گام دوم، تصاویر گویا در کنار محتوی مناسب در پوییش موتورسوار خوب توسط هنرمندان و کارشناسان تولید شد. در گام سوم هفت تصویر و شعار از بین همه اثرها برای تبلیغات بصری و شهری انتخاب شد. «موتورسوار خوب قهرمان خانواده شه»

شرکت کنندگان از محتوی آموزشی خیلی زیاد و زیاد رضایت داشته‌اند. ۸۰/۹ درصد نیز میزان تجربه مدرسان را بسیار مناسب و مناسب ارزیابی کرده‌اند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که ۸۷/۳ درصد میزان تسلط مدرسان را

اثرگذاری این پوییش در بخش سوم به پایدارسازی توجه داشت بنابراین محتوای کارگاه‌های برگزار شده، مورد ارزیابی قرار گرفت. براساس نتایج به دست آمده، میانگین سن پاسخگویان ۱۸ سال بود که ۵۵ درصد

نظر سنجی به منظور فهم اثرگذاری پوییش

پوییش موتورسوار خوب برای فهم میزان

پویش موتورسوار خوب

افزونی تقاضا برای خرید موتورسیکلت، آمار زیاد مرگ و میر موتورسواران در تهران و مشکلاتی که موتورسواری غیرقانونمند برای سایر شهروندان ایجاد می‌کند، معاونت اجتماعی شهرداری تهران را بر آن داشت تا از طریق اجرای طرح‌های اجتماعی در روند پرمخاطره کنونی مداخله کند.

در سال ۹۸ پویش موتورسوار خوب با تمسک به تجربه‌های جهانی به ویژه در بارسلونا، لندن و هند آغاز به کار کرد. «پویش موتورسوار خوب» به همت اداره کل آموزش‌های شهروندی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهر تهران با همکاری معاونت حمل‌ونقل ترافیک و راهور تهران بزرگ، به منظور پیدا کردن راه‌حلی برای مسائلی چون ایجاد حس ناامنی برای شهروندان به دلیل تردد موتورسواران در پیاده‌روها، آمار بالای مرگ و میر و جراحت موتورسواران در تصادفات شهری، نارضایتی عمومی شهروندان از رفتارهای پرخطر موتورسواران، سهم بالای خودمراقبتی مانند استفاده از کلاه ایمنی در کاهش دادن سوانح مربوط به موتورسواران و کمبود آموزش‌های لازم به موتورسواران، طراحی شد.

اهداف این پویش تشخیص دادن و هویت بخشی به موتورسواران از طریق تعریف موتورسوار خوب، اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی درباره بی‌نظمی‌ها و قانون شکنی‌های موتورسواران با رویکرد ایجابی و تاکید بر خانواده موتورسواران و افراد پیرامون آنها بود. آشناسازی دانش‌آموزان با هنجارهای زندگی در کلان شهر و همسو کردن آموزش‌های شهروندی با نیازهای مدیریت شهری و خانواده از دیگر اهداف پویش موتورسوار خوب بود.

پویش موتورسوار خوب در سه بخش شامل، دریافت مشکل‌ها و معضل‌های موتورسواری ناایمن و طراحی پویش، اجرا و تعریف اقدام‌های مناسب برای رسیدن به هدف پویش و در نهایت پایدارسازی پویش و تغییر رفتارهای موتورسواران بود.

فروشگاه‌های شهروند توزیع و نصب شد تا فضای واقعی در کنار فضای مجازی به استقبال پویش موتورسوار خوب برود.

در گام چهارم خیابان به عنوان مکانی که تعامل شهروندان و موتورسواران در آن رخ می‌دهد، قرار بود عرصه جولان پویش باشد که به دلیل شیوع کرونا این بخش حذف شد.

در این بخش مقرر شده بود موتورسواران خوب در درفاصل چهارراه تا میدان ولیعصر با هماهنگی پلیس راهور مانور دهند.

گام پنجم پویش موتورسوار خوب انجام تبلیغات به اشکال مختلف محیطی، محلی و استفاده از پتانسیل مترو و اتوبوس‌های درون شهری بود و در گام ششم این پویش آموزش شهروندان مورد توجه قرار گرفت. در فاز میدانی جلسات مختلفی با راهنمایی و رانندگی، استارت‌آپ‌های فعال در حوزه موتورسواران و خود

موتورسواران برگزار شد. از آنجا که برخوردهای سلبی هرگز به جایی نرسیده است در این پویش طراحان درصدد برآمدند رویکرد ایجابی را امتحان کنند. از این رو مجموعه آموزش‌هایی برای انتقال قوانین موتورسواری و ایمنی موتورسواران و شهروندان به خانواده‌ها ارائه شد. آموزش‌ها با تاکید بر نقش دانش‌آموزان در تغییر رفتار بزرگسالان بود. کارگاه‌های آموزشی موتورسوار خوب برای زنان خانه‌دار، کودکان و مربیان مهد کودک‌ها برپا شد. ۱۱۴ کارگاه آموزشی در ۴ منطقه ۱۰، ۱۴، ۱۵ و ۱۸ بیش از ۵ هزار نفر مخاطب مستقیم داشتند. در این کارگاه‌ها مدرسان نکات ایمنی لازم را برای راندن موتور به مخاطبان خود با توجه به ویژگی‌های مخاطبان (سن، جنس...) آموزش دادند. همچنین تورهای آموزشی در پارک ترافیک و پلیس راهور برای دانش‌آموزان اجرا شد.

ضرورت دارد اعضای خانواده موتورسواران آموزش‌های لازم را درباره موتورسواری قانونمند ببینند. وقتی خانواده آگاه باشد، می‌تواند از بی‌قانونی و مهم‌تر از آن از مرگ و میر حاصل از موتورسواری پرخطر جلوگیری کند.

«موتورسوار خوب به بی‌قانونی گوش نمی‌دهد»، «موتورسوار خوب با سرعت مناسب می‌رونه»، «موتورسوار خوب از کلاه ایمنی استفاده م کنه»، «موتورسوار خوب جونش رو به خطر نمی‌اندازه»، «موتورسوار خوب تو پیاده‌رو نمی‌ره»، «موتورسوار خوب وارد خط ویژه نمی‌شه»، پیام‌های منتخب این پویش بودند.

اجرای پویش از تهیه خبر تا برگزاری کارگاه‌های آموزشی

در مرحله بعدی پویش موتورسوار خوب، شش گام طراحی و اجرا شد. گام اول شامل بخش خبری و تشکیل ستاد خبری جهت آگاه‌سازی شهروندان و حساس‌سازی مدیران و مجریان ذی‌ربط بود. برای حساس‌سازی جامعه و موتورسواران مختلف، تولید خبر در رسانه‌های تصویری، چاپی و فضای مجازی در دستور کار قرار گرفت. پویش موتورسوار خوب سهم مناسبی از بخش‌های خبری و غیرخبری رسانه ملی را هم به خود اختصاص داد. از اخبار ۲۰:۳۰ گرفته تا برنامه جوانه‌ها و... این پویش به مردم معرفی شد.

این پویش در گام دوم بر فضای مجازی تمرکز کرد. شبکه‌های اجتماعی توئیتر و اینستاگرام و صفحات سلبریتی‌ها در این فضاها برای انتشار شعارهای منتخب، هدف‌گذاری شدند.

گام سوم، تولید کاریکاتور، موشن گرافی، ویدئو رئال، انیمیشن «دوشنبه‌های تند»، پیکسل، تیزینگ و پوستر در دستور کار قرار گرفت و محتواهای تولید شده در شبکه‌های اجتماعی منتشر شدند. علاوه بر آن در ۹۰ کانال تلگرامی با بیش از ۲۲ میلیون دنبال‌کننده نیز اخبار پویش موتورسوار خوب انعکاس یافت. اینستاگرام به دلیل فیلتر نبودن فضای مناسبی برای فرهنگسازی در خصوص موتورسواری قانونمند است که شعارها و محتواهای مختلف در ۶۰ صفحه آن با بیش از ۱۷ میلیون دنبال‌کننده، منتشر شد. علاوه بر این ۴ هزار و ۵۰۰ پوستر در ۶ طرح در مناطق ۲۲ گانه تهران، سازمان زیباسازی شهر تهران، شرکت واحد اتوبوسرانی، میادین میوه و تره بار، سازمان تاکسیرانی، شرکت بهره برداری مترو تهران و حومه و

بسیار مناسب و مناسب بوده است. ۸۹/۳ درصد، این آموزش‌ها را اثربخش ارزیابی کرده‌اند. ۶۰/۹ درصد از شرکت‌کنندگان در کارگاه اعلام کرده‌اند که حداقل یکی از اعضای خانواده آنها موتورسوار است. این آمارها نشان می‌دهد تا چه اندازه

فیلم خورشید با حمایت شهرداری تهران ساخته شد و بخشی از مسایل اجتماعی را برجسته کرد

از بچه‌های آسمان تابچه‌های کار

از آنجایی که فیلمسازی صنعت و هنری بسیار گران و پرخرج است سینماگران ایرانی هم بیشتر آثاری را می‌سازند که به بودجه‌ای کم احتیاج داشته باشد، مثل معروفی بین اهالی سینمای ایران رواج دارد آنها معتقدند محدودیت انسان را خلاق می‌کند. برای همین فیلمسازان ایرانی در ساخت فیلم‌های واقع‌گرا با داستان‌های که قصه‌های انسان‌ها و روابط بین آنها و محیط زندگی پیرامونشان را نشان دهد تبحر خاصی یافته‌اند و حتی توانسته‌اند مهم‌ترین جوایز سینمایی مانند جایزه اسکار و جشنواره‌های بین‌المللی معتبری مانند ونیز و کن و برلین را برنده شوند.

در سینمای ایران در مقایسه با سینمای هالیوود خبری از صحنه‌پردازی‌های گران‌قیمت و جلوه‌های ویژه پر از جزئیات نیست هر چه هست توسط بازیگرانی اجرا می‌شود که جلوی دوربین هنرنمایی می‌کنند. در این بین برخی از کارگردانان نامی سینمای کشورمان آنقدر برای ساخت و بازنمایی واقعیت و سوسا و دقت بخرج می‌دهند که حتی بجای بازیگر حرفه‌ای از افراد عادی که بعد از گذران تست‌های زیاد انتخاب شده‌اند برای ساخت

خوش ساخت و پر کشش است که دو ساعت بیننده اش را رها نمی‌کند. فیلمبرداری این پروژه سینمایی هشت ماه به طول انجامیده است و مجیدی اصرار داشته است که فیلم پیش از شرکت در جشنواره و نیز در جشنواره فجر رونمایی شود، به همین دلیل تیم فنی کار برای رساندن آن به جشنواره فجر فشار زیادی را تحمل کردند، البته فیلم بالاخره در دقیقه نود با وجود اینکه اکران مردمی را از دست داده بود در سالن اصلی جشنواره در پردیس ملت برای نمایندگان رسانه‌های جمعی به نمایش در آمد. مجیدی در فیلم خورشید، نیما جاویدی را به عنوان فیلمنامه‌نویس در کنار خود داشت، جاویدی تاکنون دو فیلم ملیون و سرخپوست در کارنامه خود داشته است که از سرخپوست هم تماشاگران و هم منتقدان استقبال خوبی کردند.

نکته دیگر درباره فیلم خورشید مشارکت شهرداری تهران در ساخت این فیلم است. موضوعی که تهیه‌کننده خورشید هنگام دریافت جایزه جشنواره فجر از آن یاد کرد و از حمایت‌های شهرداری تهران از فیلمی که موضوع محوری اش مسائل حاشیه‌نشینان شهری است، تقدیر کرد. همچنین پس از آن طی مراسمی با حضور رئیس شورای شهر تهران و ری و تجریش محسن هاشمی و شهردار تهران پیروز حناچی از بازیگران فیلم بویژه بازیگر نوجوان نقش اول فیلم روح‌الله زمانی در برج میلاد تهران تقدیر شد. فیلم خورشید توانست در سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر سه سیمرغ بلورین بهترین فیلم و بهترین فیلم‌نامه و بهترین طراحی صحنه را از هیأت داوران کسب کند و در ده رشته در میان نامزدهای بخش‌های اصلی جوایز حضور داشت، همچنین هیأت داوران به بازیگر نقش اول فیلم جایزه ویژه اهدا کرد. اخیراً نیز روح‌الله زمانی بازیگر نقش اول این فیلم توانست جایزه بهترین بازیگر نوظهور جشنواره فیلم ونیز را از آن خود کند.

سینمایی اش تعریف می‌کند به سراغ کودکان و نوجوانان می‌رود و داستان آنها و این برهه از زندگی افراد را می‌سازد، او حتی وقتی به سراغ ساخت اثری پیرامون شخصیت پیامبر اسلام حضرت محمد(ص) می‌رود داستان کودکی و نوجوانی ایشان را دست‌مایه اصلی فیلم قرار می‌دهد.

اما این تمام خصیصه آثار سینمایی مجیدی نیست همانگونه که در بالابدان اشاره شد مجیدی مانند اغلب همکاران و هم‌نامانش در سینمای ایران به سراغ سوژه‌هایی می‌رود که در اجتماع می‌بیند. حتی خودم به عنوان نگارنده این مطلب این موضوع را از نزدیک دیده‌ام، من دانش آموزی دبیرستانی بودم و یک روز پاییزی از دبیرستان به همراه برادرم بر می‌گشتم، در راه مراجعت به منزل و هنگام پیاده شدن از تاکسی در میدان جمهوری تهران مجیدی را دیدم که چند قدم جلوتر از من و برادرم از یک تاکسی پیاده شد. به دلیل هم مسیری با هم چند متری با مجیدی هم قدم شدیم. در جلوی ما در دایره میدان چند مسافرکش به یک‌باره با هم گلاویز شدند و من در یک غافلگیری دیدم که مجیدی برای دقایقی طولانی در کنار خیابان ایستاد و نظاره‌گر صحنه درگیری مسافرکش‌ها شد. در حالی که بقیه عابران بی‌توجه به درگیری راه خود را می‌رفتند، تامل و نظاره مجیدی در این صحنه به گونه‌ای بود که برادرم به من گفت شک نکن این دعوا سوژه جدیدی برای فیلم بعدی مجیدی به او داد.

مجیدی در تازه‌ترین کار خود با عنوان خورشید که هنوز اکران عمومی نشده است به سراغ یک گروه تبهکار نوجوان در حاشیه شهر رفته است و به این بهانه به موضوعاتی مانند کودکان کار و مهاجران و اعتیاد پرداخته است. فیلم یک اثر

اثر خود بهره می‌گیرند. به این گونه

بازیگرها در سینمای ایران نابازیگر گفته می‌شود، مجید مجیدی کارگردان با سابقه سینمای کشورمان که با اثرش به نام بچه‌های آسمان نامزد جایزه اسکار شده است از جمله کارگردانان صاحب سبک سینمای ایران است که در استفاده از نابازیگران در آثارش ید طولایی دارد. در میان آثار مجیدی تنها در فیلم بید مجنون و محمد(ص) است که در آن بازیگران حرفه‌ای در نقش‌های اصلی بازی کرده‌اند و گرنه در بیشتر آثارش مثل بدوک، پدر، بچه‌های آسمان، رنگ خدا، آواز گنجشک‌ها، باران، آن سوی ابرها و تازه‌ترین اثرش خورشید که در سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر جایزه بهترین فیلم را کسب کرد نقش‌های اصلی بر عهده نابازیگران است و بازیگران حرفه‌ای نقش‌های فرعی را بازی می‌کنند.

البته مجیدی برای انتخاب نابازیگر نیز دلیلی مهم دارد چرا که او در مورد دوران کودکی و نوجوانی انسان حساسیت‌های ویژه‌ای دارد و مجیدی در بیشتر قصه‌هایی که در آثار

شهرداری پشوانه‌ای برای جشنواره سی و هشتم

ضمن بررسی و دوره کردن تاریخ این خیابان مهم مرکزی شهر تهران به موضوع تجدد در جامعه معاصر ایران نیز می‌پردازد. شایان ذکر است که این مستند در جشنواره سیزدهم سینما حقیقت که جشنواره‌ای تخصصی در زمینه سینمای مستند است نیز به نمایش در آمده است، همچنین اثر تازه فیلمساز نامی کشورمان و نامزد جایزه اسکار مجید مجیدی با عنوان خورشید نیز در سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر به بخش سودای سیمرغ بخش اصلی جشنواره راه یافت. این فیلم که به موضوع کودکان کار و کودک مهاجر افغانی می‌پردازد با حمایت مالی شهرداری تهران ساخته شده است.

موضوع دیگر اینکه در حاشیه حمایت مالی شهرداری از جشنواره فجر، محتواهای آموزشی و ترویجی شهرداری برای مخاطبان جشنواره عرضه شد. محمدرضا جوادی یگانه معاون شهردار در امور اجتماعی و فرهنگی در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی توئیتر مطلبی به اشتراک گذاشت که در آن عنوان شده بود پیش از شروع بخش همه فیلم‌های شرکت کننده در جشنواره تیزرهای آموزشی شهرداری با موضوع کاهش حجم پسماند بخش خواهد شد. در نهایت پیروز حناچی در مراسم اختتامیه جشنواره فیلم فجر حاضر شد و در سخنانی اشاره کرد که برای همبستگی در عین تفاوت‌ها و بهر مندی از عدالت ما نیازمند گفت‌وگوی مداوم هستیم و شهرداری تهران هم جشنواره فجر را بخشی از این گفت‌وگوی مداوم می‌بیند و وظیفه دارد تا فضایی برای این اتفاق فراهم آورد.

با نزدیکتر شدن به زمان شروع جشنواره فیلم فجر ابراهیم داروغه‌زاده دبیر جشنواره نیز در نشست مطبوعاتی شرکت کرد و در این نشست به موضوع کمک مالی شهرداری به جشنواره پرداخت. داروغه‌زاده در این نشست ضمن حمایت از کمک مالی شهرداری شخص شهردار تهران را فردی فرهنگی و کمک شهرداری به جشنواره را طبیعی دانست چرا که شهرداری در سی و هشتمین دوره از جشنواره دو فیلم به دبیرخانه ارائه کرد بود که یکی از آنها نام پیروز حناچی شهردار تهران را به عنوان تهیه کننده در فهرست عواملش داشت. فیلم مستند زمستان است به کارگردانی مهرداد زاهدیان اثری است در مورد خیابان لاله زار تهران که

در روزهای سخت فرهنگ و هنر و تنگنای مالی برای برگزاری رویدادهای بزرگ، جشنواره سی و هشتم فجر با حمایت شهرداری تهران برگزار شد. بودجه هشت میلیاردی در نظر گرفته شده برای حمایت از جشنواره فجر باعث شد در زمستان سرد ۹۸، جشنواره به عنوان یکی از ارکان برند فرهنگی تهران، رونق و حال و هوای همیشگی خود را حفظ کند.

البته این اقدام شهرداری به مذاق کسانی هم خوش نیامد. تا جایی که در حاشیه صد و نود و دومین جلسه شورای شهر تهران خبرنگاران موضوع حمایت مالی شهرداری تهران از جشنواره فیلم فجر را پیش کشیدند و محسن هاشمی، رییس شورای شهر تهران ضمن حمایت از این کار اقداماتی از این دست را امری رایج و طبیعی در شهرداری تهران عنوان کرد و گفت به دلیل ماهیت کشوری و انقلابی رویداد جشنواره فیلم فجر، شهرداری تهران نسبت به چنین رویداد فرهنگی بااهمیتی مسؤولیت دارد، پیروز حناچی شهردار تهران نیز در نشست دیگری تأکید کرد که موضوع کمک به جشنواره محدود به این روزهای اخیر نیست و امری سابقه‌دار است. حناچی همچنین گفت تمام کمک‌های در نظر گرفته شده برای جشنواره فیلم فجر از طرف شهرداری تهران بصورت مالی نیست و فعالیت‌های تبلیغاتی یا اجاره سالن‌های سینما را نیز شامل می‌شود.

توسعه گردشگری با کتابخوانی

یک موضوع داغ در سال‌های اخیر این مسئله بوده است که چگونه کتابخانه‌ها می‌توانند در محیط اجتماعی جدید خدمات بهتری را برای عموم ارائه دهند. با ظهور عصر اطلاعات، کتابخانه‌ها نقش مهمی در خدمات گردشگری فرهنگی ایفا می‌کنند. کتابخانه‌ها می‌توانند از این مزیت‌ها برای جمع‌آوری منابع، گسترش کارکردهای خدماتی، دستیابی به موقع از روندهای توسعه گردشگری فرهنگی و تقویت خدمات فرهنگ گردشگری استفاده کنند. در همین حال، روند به سمت ادغام، همچنین کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد تا سرمایه‌گذاری‌های دولتی و اجتماعی بیشتری را بدست آورند، که این مورد یک تضمین مهم برای توسعه پایدار آنها است. ادغام کتابخانه‌های عمومی با صنعت گردشگری نیازهای توسعه هر دو بخش را برآورده می‌کند. کتابخانه گردشگری به عنوان یک مؤسسه اطلاعات فرهنگی از مناظر فرهنگی ضروری در شهر هستند. کتابخانه‌ها نقش فزاینده‌ای در خدمات گردشگری دارند و عملکرد خدمات کتابخانه را گسترش می‌دهند. این کتابخانه‌ها در مواجهه با تقاضای شدید گردشگری از مردم، نه تنها خدمات فرهنگی عمومی خود را ترویج می‌کنند بلکه با توصیه منابع جمع‌آوری گردشگری و ارائه انواع اطلاعات گردشگری، به تحقق هدف ترویج خواندن و هدایت بیشتر مردم به مطالعه کمک می‌کنند. از همین رو ستاد گردشگری معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، کتابخانه تخصصی گردشگری را افتتاح کرده‌اند.

زمینه‌های مذهبی، شهری، اکوتوریسم نیز توجه ویژه دارد. کتابخانه تخصصی گردشگری دارای ۷۵۰ عنوان کتاب است که بیش از ۹۰ درصد کتاب‌ها با موضوع گردشگری است. همچنین حدود ۴۰ عنوان کتاب لاتین در کتابخانه موجود و در حال افزایش است. علاقه‌مندان حوزه گردشگری می‌توانند، چکیده ۲۵۰ پایان‌نامه در مقطع دکترا و کارشناسی ارشد گردشگری را در این کتابخانه جستجو و مطالعه کنند. رییس ستاد گردشگری شهرداری تهران با اشاره به اینکه در این کتابخانه مجموعه‌ای از نشریات گردشگری هم موجود است، گفت: نشریات گردشگری و حکایت‌های تهران نیز در حال تکمیل است و به زودی در دسترس علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت. از طرفی دیگر در راستای ارتقای کتابخانه تخصصی گردشگری، کل کتاب‌های این حوزه اعم از کتاب‌های تهران پژوهی و کتاب‌های لاتین در حال خریداری و تکمیل شدن، هستند.

علاقه‌مندان حوزه گردشگری است. می‌توان گفت کتابخانه تخصصی گردشگری اقدامی نوآورانه از سوی معاونت فرهنگی شهرداری بوده است و ممکن است برای برخی از مردم ماهیت آن شفاف نباشد. چرا که برای اولین بار است که کتابخانه‌ای مجزا به صورت تخصصی به موضوع گردشگری پرداخته است. در واقع کتابخانه گردشگری کتابخانه‌ای مجزا به صورت تخصصی است که به موضوع گردشگری می‌پردازد. به گفته مهرشاد کاظمی، رییس ستاد گردشگری شهرداری تهران کتابخانه تخصصی گردشگری مورد حمایت و فهرست کتابخانه‌های سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران است که در ادامه راه کتاب‌شناسی گردشگری نیز تا پایان سال جاری راه‌اندازی خواهد شد. همچنین این کتابخانه شامل کتاب‌هایی با عناوین و موضوعات گردشگری و اماکن دیدنی تهران است و به موضوعات مختلف گردشگری در

کتابخانه تخصصی گردشگری
دارای ۷۵۰ عنوان کتاب است
که بیش از ۹۰ درصد کتاب‌ها با موضوع گردشگری است.

گردشی با کتاب

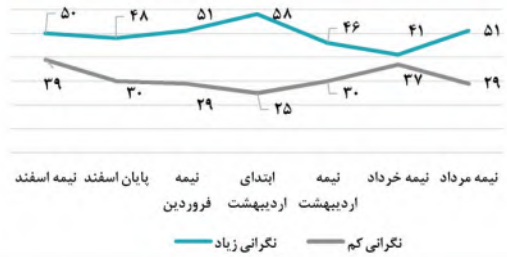
کتابخانه‌ها نه تنها منابع مختلف اطلاعات گردشگری را ارائه می‌دهند بلکه خود بخشی از منابع گردشگری نیز هستند. به عنوان نماد فرهنگ و تاریخ، معماری کتابخانه با سنت ملی و فرهنگ منطقه‌ای ارتباط نزدیکی دارد. از این رو کتابخانه تخصصی گردشگری با هدف آشنایی نسل جدید با فرهنگ و تمدن غنی شهر تهران و همچنین در راستای توسعه صنعت گردشگری راه‌اندازی شد. این کتابخانه تخصصی ویژه گردشگران، دانشجویان و

مروری بر نتایج موج هفتم نظرسنجی کرونا در تهران
(نیمه مرداد ۱۳۹۹)

نگرانی از ابتلا به کرونا

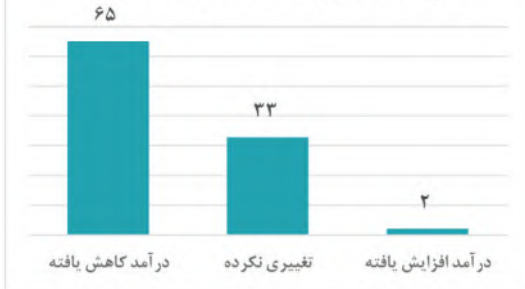
میزان نگرانی افراد از ابتلای خود و خانواده‌شان به کرونا

۵۱ درصد از پاسخگویان میزان نگرانی خود با خانواده‌شان از ابتلا به کرونا را «زیاد» و ۲۹ درصد «کم» اعلام کرده‌اند. همان طور که در نمودار دیده می‌شود میزان نگرانی از ابتلا که در نیمه خرداد به کمترین میزان رسیده بود مجدداً افزایش یافته است.

اثر کرونا بر درآمد خانوار

شیوع کرونا چه تاثیری بر درآمد خانوار شما داشته است؟

۶۵ درصد پاسخگویان گفته‌اند کرونا باعث کاهش درآمد خانوار آنها شده است. در اسفندماه همین سؤال پرسیده شده بود که در آن زمان ۷۰ درصد از کاهش درآمد خود گفته بودند. بیشترین میزان اثر کرونا بر کاهش درآمد در کارکنان مستقل بوده است (۷۶ درصد).

به نظر شما کرونا کی مهار می‌شود و زندگی به حالت عادی بر می‌گردد؟

حدود یک چهارم تهرانی در مورد زمان مهار کرونا دچار ابهام کامل‌اند و ۶۰ درصد نیز آمیدی به مهار کرونا در سال جاری ندارند. در میانه فرودین همین سؤال از پاسخگویان پرسیده شده بود و در آن زمان نیمی از تهرانی‌ها معتقد بودند تا پایان تیرماه کرونا مهار می‌شود.

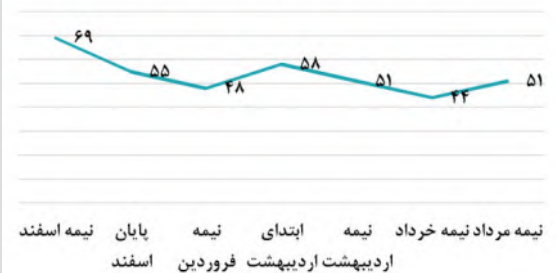
اقتصاد یا سلامت؟

کرونا هم باعث مرگ و میر انسانها شده و هم به اقتصاد کشورها ضربه زده است. در ایران کدامیک شما را بیشتر نگران می‌کند؟

از مردم سؤال شده که بیشتر نگران پیامدهای مربوط به سلامت کرونا هستند یا اثرات اقتصادی آن بر کشور. مطابق نمودار ۵۸ درصد نگران مرگ و میر مردم هستند و ۳۵ درصد نگران اثرات منفی اقتصادی، جنسیت، تحصیلات و وضع فعالیت تفاوتی در این قضاوت ایجاد نمی‌کند.

بی‌اعتمادی به آمار رسمی فوت و ابتلا

۵۱ درصد از تهرانی‌ها اعتمادشان به آمار رسمی فوت و ابتلا به کرونا را «کم» اعلام کرده‌اند. ۲۵ درصد تا حدی اعتماد دارند و ۲۴ درصد نیز میزان اعتمادشان زیاد است. میزان بی‌اعتمادی به آمار رسمی نسبت به نیمه خرداد افزایش یافته است. افراد با تحصیلات عالی اعتماد کمتری نسبت به دیگران به آمار رسمی دارند.

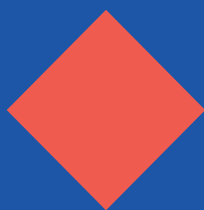

مه نگار قیاسی
۱۱ ساله

شهری که من دوست دارم
مسابقه نقاشی کودکان تهران هفته ملی کودک ۱۳۹۸

تهران ۱۴۰۰
TEHRAN 1400

